7

prawo

REINHOLDI KURICKE,
Secretarii Gedanensis,

COMMENTARIUS,

Juridico-Historico-Politicus
De
PRIVILEGIIS.

GEDANI,
Sumptibus JOH. HENR. FISCHERI,
1698.

ELENCHUS CAPITUM.

CAPUT I.

DE
Privilegii Voce & Synonymis.

ORIGINES causasquè rerum in ipsis sæpè vocibus conditas à Majoribus, & accuratè satis expressas esse, vel hæc de Privilegiis Nomenclatura aperiet. Cùm enim *priva* seu *privata* singulorum quorundam virtus aut necessitas communi jure legibusquè contineri rectè atq; ordine non posset, hinc publicæ salutis Antistites eâ, quâ pollebant, authoritate, eorundem singulorum privatam rationem legibus etiam habere, ac tueri sic voluerunt, tanquam communi Juri legibusque publicis derogando, ipsam nihilominùs communem rem legesque publicas, in privatorum singulari jure, Etymon Privilegii.

privisque legibus asserturi. Et hæc quidem Privilegiorum origo pariter ac summa ratio est in ipsâ illorum voce suâ, non secùs ac primis cunabulis sita. Itaque *Cicero lib. 3. de LL.* Privilegium ex veteri Romano jure sic interpretatur: *Majores*, inquit, *nostri in privatos homines leges ferri noluerũt, id enim est Privilegium.* Et *in Oratione pro domo suâ: vetãt*, inquit, *leges sacratæ Vetant* XII. *tabulæ Leges privatis hominibus irrogari, id est enim Privilegium.* Atq; hanc *Ciceronis* Etymologiam secutus est *Isidorꝰ lib.* 4. *Etymol. cap.* 18 qui privilegium ex eo dictum scribit, quod in privato feratur, & sit quasi privata lex. Non equidem eo sensu, quo solet *Accursius* vel *Jason* divinare, quæ per seculi sui tempora nesciebant, quasi *à privando* dicta essent privilegia, legesq; communes vi atq; authoritate suâ *privarẽt*, vel uti eos inter

ter multos, præcipui etiam, hac in parte secuti sunt, *Colerus de processibus execut. cap. 4 part. 1. n. 3. Menoch. de recup. poss. remed. 1 n. 24. Enenkel de privil. jur civil. lib. 1. c. 1. n. 7. & 10.* Minimè enim hic est finis Privilegiorum, ut legē, à quâ excipiuntur, suâ authoritate & effectibus exuant aut privent, sed potiùs, ut eam interpretentur & suppleant, iis quidem in casibus, ad quos accommodari jus commune non potest. Veluti, Juris communis regula est, servari ea, quæ inter Contrahentes placuerunt. *l. 1. ff de pact.* At verò cùm aut prohibentur servari, aut rescinduntur, quæ pupillus sine Tutoris authoritate pactus est, quæ fœmina pro alio fide jussit, nùm ex eo evertitur Juris illius regula, nùm vi ac potestate suâ privatur? An non potiùs ex alia evidente causâ, quæ salutem publicam non mi-

minùs concernit, propter summam scilicet inæqualitatem, quę Pupillis ac mulierib⁹ cum adultiori & meliori sexu intercedit, propterq́; illud lubricum pariter & infirmum ingenii, communis illius authoritatis juris prudenter & circumspectè limitatur effecta illius dispensantur, & æquitati rectęq́; rationi obediunt? Ex eo igitur Privilegium & constitui primò, & sic appellari cœpit, ubi hæ illæve personę à communis legis jussu exceptę, proprioq́; & singulari cuidam suo juri vindicatæ sunt, adeò quidem, ut non tàm contradicere rationi Juris communis privilegia, quàm applicare eam debito modo, restringere & limitare doceant, idquè eo ipso, dum quæ ratio & lex omnes obligare videbatur, quosdam, veluti consultò præteriit atque excepit, atque ita regulam juris communis in casibus non exce-
ptis

ptis firmavit. Prorſus velut *privigni* liberi ſunt privigenii, à *privâ*, hoc eſt, alterâ & ſingulari alterutrius, non ab utrâq; & communi parte geniti, quibus ideò opponi ſolent liberi communes: Ita & privilegia à *privo*, hoc eſt, uno & ſingulari, denominantur, & à communi cum aliis jure diſtinguuntur, quod ipſum *Gellius* etiam *lib.* 10. *noct. Attic. c.* 20. confirmat, dum ſcribit: *Privilegia ſunt juſſa non generalia, neq; de univerſis civibus, ſed de ſingulis concepta, inde dicta, quia veteres priva dixerũt, quæ nos ſingula dicimus.*

Varias autem appellationes Synonymicas in Jure Privilegium ſortitur, ac quandoquè dicitur Affatus *l.* 23. §. 1. *C. de nupt.* quandoquè benevolentia, *l.* 52. *de acquir. vel omit. hæred.* Conſtitutio, §. *ſed & quod Principi. Inſtit. de jure nat. gent. & civil. l.* 1. *de conſtitut. Princip.* Indulgentia Synonyma & differentiæ.

l. 1;

l. 1. *de testam. milit.* Immunitas, gratia, auxilium, favor, & si quę sunt alia, quæ omnia hîc copiosè inspergere ope osũ magis, quàm fructuosum foret. Communiter dicitur *Jus privatim* & *singulare*, *l.*16.*de legibus*, quia nimirum utrumquè ad privatos pertinet, quanquam inter Jus privatum ac singulare hanc ponat *Oldendorp. in tract. de Jure sing.* differentiam, quod *Jus privatum* ad singulorum utilitatem pertineat generaliter, *Jus* verò *singulare* ad singulos in specie referatur, videlicet ad unum corpus vel genus hominũ, aut etiam ad unum duntaxat hominem, vel ad unam causam. Unde sequitur Jus privatum habere se ut genus: Privilegium vero ut speciem. Neque omninò infrequens est tàm in jure, quàm apud autores probatos Privilegium dici *diploma* & *rescriptum Principis*, n nquam rescripta

hæc

hæc generaliorem habeant ſignificationem, quoniam Principes non tantùm Jus ſingulare, ſed & commune, ac ab omnibꝰ ſervandum, reſcriptis ſuis promulgare ſolent. Eſt autem *reſcriptum* duplicis generis, vel *Gratiæ*, vel *Juſtitiæ* Reſcriptum *gratiæ* eſt, per quod aliquid gratiosè conceditur. *c. gratia de reſcript. in* 6. & hoc reſpectu à privilegio parùm, vel nihil diſtat. *Juſtitiæ* eſt, per quod Princeps adminiſtrationem juſtitiæ concedit, vel injungit, *c.* 14 & 20. *extr. de reſcript.* & eatenus à privilegio longè differt, ad mandati naturā verò propriè accedit In *l.* 4. § 5. *de Offic. Pro-Conſ.* Privilegium appellatur *conſuetudo* & *prærogativa*, impropriè nimirùm & abuſivè. Conſuetudo enim jus eſt, non ſcriptum; Privilegium verò ut plurimùm Jus ſcriptum; Conſuetudo quoquè cauſa efficiens eſt quandoquè

Pri-

Privilegii, hoc autem ejusdem effectus, quemadmodum viceversâ Privilegium mater & caufa eft prærogativæ, prærogativa ejusdẽ foboles & effectus. Eadem quoq; ferè *privilegii* & *præfcriptionis* eft *differentia*, quę utut inter fe differant, Vi tamen & effectu interdum conveniunt, cum præfcriptio non minùs, quàm Privilegium præter conftitutionem juris communis aliquid operari qveat. Covarruvias *l.1.tom.2. var. refol. c.17.n.6.vers. quarto.* Tali exemplo differentiam privilegii & præfcriptionis oftendit, quod Laici Privilegio Romani Pontificis poffint confequi & obtinere jus percipiendi dicimas, non fic præfcriptione, ne quidem immemoriali, quia nimirum, ubi ifta incapacitas adeft, immemorialis præfcriptio privilegio non æquivalet. Tandem privilegia quoquè majora, quibus Civitates

tes à Principibus ornantur, in effectu cum Regalibus inferioribus concurrunt, ut ſunt Telonia, jus monntandi, fodinarum, *Regalia* tamen propriè dici nequeunt, ſed tantùm Privilegia, eò quòd ſaltem exercitium majoris uſus, inſtar Regalium, ipſis conceſſum eſt. Accedit quod *Regalia dicuntur eſſe jura ei, qui ſuperiorem non recognoſcit competentia*, uti eadē definit *Sixtin. de regal. c.* 1. *n.* 11. vel, *quæ territorio univerſali cohæres*, qualia municipia non habent, cùm illud à Principibus illis indulgeri nequeat, *argumento l.* 1. *ff. de offic. ejus cui mand. eſt juriſd.* Proinde ſi ſpeciem aliquam Regalium Civitates municipales ſibi aliquo legitimo titulo acquiſiverunt, illa non ut Regale, ſed ut Privilegium, non jure Magiſtratus, ſed titulo adventitio ſingulari, puttà exempto donato, pacto, præſcriptione &c. exercent.

Regalia Privilegia an ſint regalia?

Re-

Restat, ut in quo *concessio, privilegium* & *beneficium*, *præmium* item conveniant & discrepent videatur. Promiscuè hæc omnia hodie tàm apud JCtos, quàm probatiores authores confunduntur, cùm tamen non exigua inter eadem sit differentia. Tapia *in rubr. D'g. de constit. Princip. c. 4. n. 120.* Hanc ponit differentiam inter concessionem, privilegium & beneficium, quod *concessio* contra Jus commune, *Privilegium* in alterius præjudicium, *beneficium* nec in Juris communis detrimentum, nec in alterius damnum concedatur. Utrùm rem acu tetigerit, aliis dijudicandum relinquo, mihi magis placet, ut Concessio genus Privilegii & beneficii, hæc autem ejusdem quasi species constituantur. Addunt alii, *beneficium* actionem ipsam ejusq; effectum; *Privilegium* verò Jus vel qualitatem designare; *Bene-*

nefi-

neficium ſemper gratiam; *Privilegium* quandoquè etiam pœnam denotare. § *ſed & quod verſ. vel ſi quã pœnam. Inſtit.de jure nat. gent. & civili. Beneficium* deniq; magis *præter*; *Privilegium* etiam *contra Ius* venire. Quod etſi ſuo modo admitti poſſit, notandum tamen, quòd Privilegium non niſi impropriè contra Jus venire dicatur, per ea, quæ infra ſuo loco pluribus allegabuntur, ſuprà etiam jam deRuĉta ſunt. Sed quid de *præmio* ſtatuendum? Bodinus *de Rep l.5. c.4.* differentiam præmii, beneficii & privilegii hanc tradit, quod *beneficium* quoque immeritis, *præmium* non niſi merentibus datur, *illud* virtutem antecedat, *hoc* ſequatur: *Privilegium* verò in utramquè partem, accipiatur. Et hactenus de Juris Civilis appellationibus.

In Jure Pontificio privilegia vocantur *diſpenſationes*, quæ com- Diſpéſationes.

communiter relaxationes Juris communis definiuntur, improbante tamen hanc definitionem *Oldendorpio in libr. de jur. sing.* Differunt verò in hoc præcipuè dispensationes. & Privilegia, quod illæ sint fori Ecclesiastici: hæc sæcularis, quæ fusiùs ex aliis peti possunt. Germanis dicitur: Begnadigung/ Gnadebrieff/ Handfeste/ Befreyung / Frey- und Gerechtigkeit/ Privilegien &c.

Caput II.
DE Privilegii Definitione.

PRivilegii vox ambigua est, sumiturquè aliquando pro omni prærogativâ, quâ altera res alteri præfertur, aliquando pro Instrumento, privilegium in se continente. *l. 16. C. de SS. Eccles.* aliquando pro prælatione & prærogativâ quâdam, quæ inter actiones personales vertitur,

inter actiones personales vertitur, ac eo sensu vox hæc sumitur *in tit. de privil. credit.* (qui in vulgatis editionibus distinctus est ab aliis, in Pandectis verò Florentinis continenter hęret, cum *tit. de bon. aut Iudic. poßid.*) item in *l.* 74. *ff. de jur. dot. l.* 52. *ff. de pecul.* & aliis similibus; aliquando pro ipsis *Privilegiariis* (qui malè *privilegiati* passim vocantur) seu personis privilegia habentibus. *l.* 7. §. 1. *ff. depositi. l.* 9. §. 1. *de privil. credit.* (seu *l.* 24. §. 1. *ff. de reb. aut judic. possid.*) *l.* 17. §. *pen. ff. de excus. tutor.* Aliquando, & quidem in propriâ significatione, pro quâvis concessione legitimâ jus commune aliquatenus supplente, & non tantùm beneficia, sed & pœnas, earumquè exasperationes quandoquè includente. Et quidem Privilegium taliter consideratum, nunc definiendum est. Bodinus *l.* 1. *de rep. c.* 10. Privile-

gium appellat, *legem in unum aut paucos cives latam, sive ad eorum commoda, sive ad detrimenta spectet.* Definitio, meo judicio neutiquam Privilegio congrua, tùm quòd lex genus adæquatum Privilegii non sit; tùm quòd non tantùm uni, vel paucis civibus, sed & interdum toti Universitati Privilegium concedatur; tùm deniquè quod Privilegium plerumquè in se gratiam aliquam & commodum, non autem detrimentum eorum, quibus conceditur, in se contineat. Peckius ad *reg.* 7. *Iur. Canon.* definit *Privilegium*, quod sit *specialis quædam indulgentia Iuris aliquid agendi contra id, quod regulariter alioquin jure communi permissum non est, ob aliquam æquitatis rationem.* Quæ definitio etsi priori sit melior & plenior, non tamen omnimodè perfecta censeri potest, tùm quòd Privilegium non tantùm singularis

ſit indulgentia juris,ſed & Principis ac Magiſtratus; tùm quòd non tantùm circa facultatem aliquam agendi, ſed & omittendi verſetur. Oldendorpius *lib. de Iur. ſing.* accuratiorem habet, & juri civili convenientiorem definitionem, quando ita ſcribit: *Privilegium eſt Ius, quod contra communem civilium ordinationum tenorem, propter aliquam naturalis æquitatis rationem, certâ conſtituentium authoritate introductum eſt.* In quâ definitione quid deſideretur, non video, niſi quod Privilegia non tàm contra jura communia, quàm præter ea dentur, & non tàm certâ, quàm legitimâ authoritate introduci oporteat. Unde ne nimiâ definitionum ulteriorum allegatione & mihi & Lectori negotium tædioſum faceſſam, talis definitio Privilegii formari & defendi poteſt: *Privilegium eſt Ius ſingulare præter communem civili-* Definitio Privilegii.

um ordinationum tenorem, propter aliquam naturalis æquitatis & honeſtatis rationem legitimâ conſtituentium authoritate introductum. Dico, Privilegium *Ius* eſſe *ſingulare*, quia propriè exceptio eſt regulæ communis. per *l. 7. C. de Vectigal.* quamvis ſubindè accidat, ut idem contineat, quod Jus commune, uti patet ex *c. 7. extr. de Procurat.* Ubi Univerſitati Scholarium conſtituendi ProCuratorem poteſtas conceditur, quamvis id ipſis faciendi de jure communi libertas ſuppetebat. Quoties autem hoc fit, non tàm Privilegium eſt, quàm eſſe putatur, ac inde ut plurimùm emanat, quòd ſæpè tàm qui concedit, quàm cui conceditur, juris ſint ignari, & pro ſingulari aliquo jure habeant, quod legibus communibus jamdudum eſt ſancitum. Niſi fortè quis hoc ideò fieri dixerit, ut magis timeantur, quæ magis ſpecialiter

ter

ter conceduntur. Ubicunque tamen talia concurrunt, interpretatio ſemper ita fieri debet, ut per Privilegium aliquid ampliùs, quàm per Jus commune obtineatur, dummodò id commodè fieri queat, per *C. in his extr. de privil.* Dico, *præter communem civilium ordinationum tenorem*; non tantùm, quia per ſupradicta, niſi aliquid ſpeciale contineat, privilegii nomen non meretur. *c.25. extr. de V. S.* ſed & , ut inde conſtet, Privilegia contra Jus divinum & naturæ, vel utilitatem publicam non ſubſiſtere, & ſi dentur, non magis eſſe privilegia, quàm tyrannis lex eſt, quorſum etiam propriè tendit. *l. ult. C. ſi contra jus vel utilit. publ.* Dico: *propter aliquam naturalis æquitatis & honeſtatis rationem*; quia ad æquitatis rationem omnia corrigenda ſunt, *l. 13. §. 7. C. de jud.* & ad normam honeſtatis omnia

revocanda, ut non tàm spectetur, quod liceat, quàm quod honestum est, *l. 144. ff. de R. I.* Dico deniquè, *legitima constituentium authoritate introductum*; quia non sufficit dari privilegium, nisi & dantis legitima sit authoritas, & ferendi leges potestas, cùm qui leges ferendi facultatem non habet, nec privilegia concedere valeat, quâ de re infrà suo loco pluribus tractabitur.

CAPUT III.

DE *Divisione Privilegiorum.*

Privilegia alia realia, alia personalia.

IN Jure Civili Privilegia quędam generali divisione dividuntur in *privilegia causæ & personæ*, sive quod eodem recidit; *in privilegia realia & personalia. Illa* sunt, quæ ad hæredem transmittuntur; *hæc*, quæ ad hæredem

dem non transeunt, uti patet ex *l.* 196. *de R. I.* Plenius alii, argumento hujus legis, ita privilegium utrumque definiunt. *Personale* est, quod Personæ, cui datum est, cohæret, & unâ cum ipsâ extinguitur. *Reale* est, rei vel causæ alicui datum, quod non cum personâ, sed cum re & causâ extinguitur. *l.* 3. §. 1. *ff. de Censibus.* Plenissimè privilegia definiuntur: *Personalia* quidem quòd sint, quæ proximam causam à personâ habent, quando persona proxima beneficii causa est, & quæ principaliter personæ gratiâ conceduntur, scilicet quando vel nominatim personæ exprimuntur suis nominibus, ut persona Titii & Caji, vel communiter & cum qualitatis designatione, ut cùm conceditur Privilegium minoribus, Professoribus, studiosis & aliis, nominibus eorum non expressis. *Causæ* vero *seu realia*, quæ cer- Personalia. Realia.

tæ alicui causæ, vel generi actionis, ut causæ matrimoniali, fisco, dotibus vel etiam certæ rei & loco, ut Provinciæ, Collegio, Ecclesiæ &c. tribuuntur, per *l. in omnibus causis ff. de R. I.* Exemplis rem ostendere & lucidiorem reddere placeat, qualia multa passim in Jure civili occurrunt. Unum vel alterum protulisse sufficiat, & quidem exemplum personalis privilegii primò, quale sanè est illud, quod competit marito, ne ab uxore, ratione dotis, soluto matrimonio, in plùs, quàm facere possit, conveniatur, deducto ne egent, nec alimentis careat. Hoc privilegium soli marito, non hæredibus ejus datur, exceptis solis mariti filiis, *l. maritum 12. cum seqq. & l. etiam ff. solut. matrim.* Similiter mulier in repetitione dotis omnibus Creditoribus præfertur, hęredibus tamen mulieris beneficium hoc non

non competit, *l. un. C. de privil. dot. l. ult. §. ad hæc. C. qui potior. in pign. hab.* Inter realia privilegia refertur actio funeraria, vigore cujus is, qui in funus defuncti aliquid impendit, omnibus Creditoribus præfertur. *l. pen. de relig. & sumpt. funer.* quod etiam ad hæredes devolvitur. Referuntur huc etiam privilegia Civitati, Academiæ, Collegio & familiæ tributa, quæ transeunt ad omnes, qui in Civitatem, Academiam, collegium & familiam succedunt, *l, 4. §. 3. ff. de Censib.* Quemadmodum enim in grege per testamentum legato, licet grex adeò immutatus sit, ut ne ovis quidem, quæ scripti legati tempore fuit, hodie supersit, idem tamen grex dicitur, & legatum subsistit; ita mutatis quamvis personis Civitatis, Academiæ, &c. eadem Civitas, Academia vel Collegium esse intelligatur, quia quòd in locum

alterius sufficitur, idem existimari haud dubium est, teste *Pomponio in l. 22. ff. de legat. 1.*

Oldendorpius & eundem secuti alii, addunt huic divisioni aliud adhuc membrum, & *quædam privilegia mixtam quodammodò causam habere censent*, ut personarum quidem conditio causa videatur esse eorum, sed non sola, & eò inferunt minorum & mulierum privilegia, quæ personis donata sunt, non tamen cum personâ statim finiuntur, qualia sunt restitutio in integrũ, beneficia SC^ti^. Macedoniani & SC^ti^. Vellejani &c. Sed non opus est hac ratione entia multiplicari. Primò namquè cum *Maurit. de restit. in integr. c. 13. n. 5.* beneficium restitutionis in integrum reale esse defendi potest, idquè per *l. 7. ff. de Except. in fin.*: Ubi inter exceptiones reales affertur exemplum de minore circumvento, qui resti-

Privilegiorum an quædam sint mixta?

tutus fuit. Secundò, *Dynus* quoquè *ad reg. privilegium de R. I. in 6. n.* 4. Litem hanc non incommodè hoc modo tollit, dùm pro reali privilegio quidem beneficium restitutionis non agnoscit, distinguendo tamen regulam illam, quâ dicitur, personalia privilegia cum personâ extingui, ita interpretatur, quòd aut persona est proxima, & immediata causa beneficii personalis, & tunc personæ beneficium cum personâ extinguatur; aut quid aliud, videlicet læsio, & tum contrarium obtineat. Cùm ergò non persona minoris, quâ minoris (quippe cui non conceditur restitutio, licet se minorem esse probet, nisi etiam læsum se esse ostendat) sed læsio proxima causa sit restitutionis. *l.* 9. §. 4. *ff. de Iurej.* utiquè hinc concludi, beneficia restitutionis in integrum, SCti. Macedoniani, SCti. Vellejani & similia, ut-

potè immediatè, non tàm à personis minorum, filiorumfamilias & mulierum, quàm læsione, legibus odiosa, orta, non personalibus, sed realibus propriè accenseri, aut ad minimùm eo commodè in hoc puncto referri posse, non verò tertiam speciem constitui necesse esse. Hæc *Dyni* solutio etsi sufficiat, distingui tamen etiam commodè potest inter privilegia personalia, quæ personis particularibus nominatim, & quæ aliquibus personarum generibus, videlicet Scholaribus, militibus, minoribus, mulieribus & similibus conceduntur, quorum illa neutiquam, hęc autem ad hęredes transeunt. Nec est, ut cum *Barth. Cartagenâ in expositione titulorum Iuris Canonici tit.* 33. *lib.* 5. præter Privilegium personale & reale, etiam *Corporale* statuamus, *quod* videlicet *multis personis constituentibus, unum corpus, & unam communitatem*,

Corporale Privilegium an diversa species?

tatem, ut Collegium, vel conventus, *conceditur*, quia illud, per ſupradicta, commode realibus accenſeri poteſt, ac ſub eorundem definitione continetur.

An autem *Privilegium immunitatis à tributis vel publicis penſitationibus* alicui conceſſum, nullâ hæredum mentione factâ, ad heredes nihilominùs extendatur, adeoquè ſuâ naturâ *reale ſit, an perſonale* quæritur? In dubio certe privilegium immunitatis cenſetur perſonale, per *l.* 5. §.4. *de jur. immunit.* & *l.* 4. §. 3. *de cenſibus*, quia in obſcuris communiter, quod minimùm eſt, ſequimur, *l. ſemper in obſcuris de R. I.* taliaque privilegia ſtricti ſunt Juris, nec perſonam ipſam privilegiatam egrediuntur. *l.* 196. *ff. de R. I.* & *c.* 7. *extr. de privil.* Gailius *l.* 2. *obſ.* 2. *n.* 13. & *ſeqq.* diſtinguendum eſſe in hac quæſtione monet, utrum vide-

Privilegium immunitatis à tributis quale?

videlicet privilegium immunitatis sit ex gratiâ concessum, an verò ex contractu. Primo casu personale esse, & ad hæredes non porrigi, per *l.* 1. *§.* 1. *&* 2. *l.* 5. §. 4. *de jur. immunit. l.* 4. *§.* 3. *de Censib. l.* 8. *§.*2.*ff. de vacat. & excus. mun. l.* 196. *& l. in omnibus causis de R. I.* Secundo casu esse reale, & ad hæredes transire statuit, etiamsi eorum in privilegio immunitatis mentio facta non sit, cum ex natura contractus & præsumtâ affectione contrahentis & acquirentis quilibet naturali ratione suo Successori prodesse cogitet. *l.* 9. *ff. de probat.*

Privilegium l. 2. de rescind. vend. quale?

Sed quid *de Privilegio per l.* 2. *C. de rescind. vendit. introducto sentiendum, & utrum pro personali, an reali habendum sit*, perinde quæstionis est? Reale illud esse, non personale, salvo aliorum judicio, dixerim, exinde, quia non uni alicui personę & Individuo, sed

ſed omnibus per emptionem & venditionem læſis, & quidem non intuitu perſonæ, ſed læſionis, adeoque rei, indulta eſt.

Dixi ſuprà, privilegia perſonalia eſſe, quando perſona proxima beneficii cauſa eſt, ubi operæ pretium erit, ſigna quoque & conjecturas, *unde cognoſci poſſit, quod perſona ipſa fuerit cauſa proxima*, cognoſcere, quas quidem *Menochius lib.* 3. *præſumpt.* 103. plures recenſet, quarum *prima* eſt, quando ratio & cauſa, ob quam facta eſt conceſſio, convenit ſolum illi perſonæ; cujus exemplum eſt, in *l. maritum cum l. ſeq. ff. ſolut. matrim.* Ubi privilegium conceſſum marito, ut ad dotis reſtitutionem ſolùm condemnetur, in quantum facere poteſt, perſonale præſumitur, cum conceſſum ſit ob honorem maritalem ne indigeat. *Secunda*, quando privilegium ſpecialem favorem ipſius perſonæ, cui conceſ-

Signa, quod perſona ipſa cauſa ſit proxima privilegii.

1.

2.

ceſ-

cessum est, comprehendit. Sic Fiscus ob specialem favorem gabellas non solvit. *l. licitatio. §. Impp. ff. de publ. & vectig.* Conductores gabellæ verò solvunt, & ad hos beneficium hoc non
3. transit, *Tertia*, quando privilegium quempiam nomine suo proprio denotat. v. g. Si Cajo vel Sejo beneficium conferre dicat, præter solum Cajum vel
4. Sejum nemo eo gaudebit. *Quarta*, cum privilegium concessum
5. est pro se tantum. *Quinta*, quando qualitas negotii commissi ipsam & quidem certam personam tangit.

Signa realium Privilegiorum

Similia signa occurrunt circa privilegia realia, ex quibus in dubio casu, quando videlicet non liquidò constat, personæ an causę facta sit concessio, conditio privilegiorum cognosci
1. queat. *Prima* conjectura sumitur à qualitate ipsius concessionis, ita quidem, ut si Privilegium

um ſit Principis, conceſſio realis præſumatur, ſi autem ab inferiore, tantùm perſonalis. *Secunda*, à qualitate actus faciendi & 2.
exequendi, ut ſi concedatur factum indeterminatum, conceſſio ſit perſonalis, ſin determinatum, realis. *Tertia* à qualitate 3.
& natura ipſius rei conceſſæ, ut ſi conceditur res, quæ ſui natura non eſt tranſitoria ad hæredes, conceſſio eſt perſonalis, ſin ſecùs, realis. *Quarta*, ab ob- 4.
ſervantiâ. *Quinta*, à qualitate 5.
verborum Privilegii, ut ſi dictum eſt, concedimus Cajo in perpetuum, quæ vox in realitatem denotat. *Sexta*, ab aliquo 6.
extrinſeco accidenti ex verbis ſignificato, utpotè ſi dictum vel mandatum fuiſſet, ut ex libro æſtimi privilegiarii nomen expungatur, tunc præſumitur conceſſionem debere eſſe perpetuam. *Septima*, à qualitate perſonæ, 7.
cui privilegium datum eſt, v. g.

si datum sit seni, tunc enim præsumitur reale, & inutile planè foret, si cum personâ extingui
8. deberet. *Octava*, à reciprocâ promissione, ut si universitas concedit alicui immunitatem, qui se viceversâ ad tuendum eandem obligavit, ubi quemadmodum ex parte Universitatis, quæ nunquam moritur, promissio est realis, ita etiam ex parte ejus, cui concessa fuit immunitas, di-
9. citur realis. *Nona*, quando concessio facta est etiam pro succes-
10. soribus. *Decima*, quando facta
11. est officio & dignitati. *Undecima*, quando Princeps sæpiùs eandem concessionem confirmavit. *Du-*
12. *odecima*, quando in privilegio continentur verba, pro se & quibus dederit, tùm realis omninò concessio præsumitur, quâ de re fusiùs videatur *Menochius d. loco.*

Dixi etiam suprâ, personale privilegium cum personâ extingui,

gui, cui multa, quæ in jure civili occurrunt, repugnare videntur, quibus conciliandis operam collocare fortè non injucundum, nec ſine fructu erit. *Primum dubium* inde moveri poteſt, quod dignitas maritorum etiam poſt mortem illorum duret, ac viduæ eorum privilegio hoc perſonali maritorum, iiſdem quamvis extinctis, durante earum viduitate, gaudeant, *l. cum te. C. de Nupt. l. fin. C. de Incol. lib.* 10. *l. fœminæ. ff. de Senat. l. mulieres. C. de dignit. lib.* 12. Reſp. Vidua, quamdiu in ſtatu viduitatis permanet, cenſetur adhuc exiſtere in matrimonio viri, rebus humanis exempti, nec tam tranſit privilegium perſonale mariti in viduam, quàm in ea continuatur, cùm non minus authoritate legali vel Principis, privilegium illud, tanquam conjugibus commune, ab initio ſtatim tributum, & in

Objectiones & reſponſiones.

1.

vidua

vidua continuari debere expreſ-
2. ſè ſancitum ſit. *Altera dubitatio* inde ſumitur, quod privilegia perſonalia quandoque ad domeſticos & familiares, quemadmodum, exempli gratia, privilegia ſtudioſorum ad eorum famulos, extendantur. Verùm hic regula hæc limitationem patiatur oportet, cùm privilegium perſonale ad alios non extendatur, niſi perſonæ privilegiarii neceſſariæ ſint, ita ut per excluſionem eorum privilegii uſus impediatur, ac privilegia inutilia reddantur, per *l. fin. C. de dot. promiſ.* quod ſanè fieret, niſi privilegia ad domeſticos, conjuges, famulos &c. extenderen-
3. tur. *Tertium dubium* ſuppeditat *l. 1. C. de diverſ. reſcript.* Ubi reſcriptum ab uno ſociorum impetratum, effectum ſuum etiam ad alterum porrigit. Ad quod ſimilis, vel ex ipſo textu legis eſt reſponſio, quippe quæ de

cauſâ

causâ communi, in quâ omnes socii pro unâ eademque personâ habentur, disponit. Adde quod differunt inter se rescriptum & privilegium, juxta ea, quæ supra *cap.* 1. dicta sunt, unde ea, quę hic de rescriptis dicuntur, ad privilegia referri non queant, cum diversorum diversa sit ratio. *Quartum dubium* resultat ex *c.* 16. *de R. I. in VI.* ubi dicitur: *Decet concessum à Principe beneficium esse mansurum*, cui etiam consentaneum est, quod *Iavolenus l. fin. de constit. Princip.* statuit: *Beneficia Imperatoris, quæ à divinâ ejus indulgentiâ proficiscuntur, quàm plenissimè interpretanda esse.* Verùm respondetur: Quamvis privilegia manere non minùs, quàm plenissimâ interpretatione extendi debeant, id tamen cum grano salis in tantum intelligi necesse esse, ne ultra suam propriam naturam ad ea extendantur, ad quæ neutiquam

4.

pri-

primâ ſua origine ſunt directa, alioquin etiam ad incognita, contra intentionem dantis, extendi poſſent, id quod autem in
5. Jure abſurdum eſt. *Quintum dubium* exſurgit ex *l. fin. C. de fruct. & lit. exp.* ubi ſancitur privilegium de non ſolvendis expenſis Actori conceſſum, etiam ad reum extendi, etiamſi nulla ejus facta ſit mentio. Reſp. Hoc privilegium propriè perſonale non eſſe, ſed reale, ac omnibus iiſdem cum ejuſmodi privilegiatis actoribus rem habentibus, competere, æquitate etiam niti ſumma, quæ quod quiſquè Juris in alium ſtatuit, eodem jure ipſum uti vult. *l.* 1. *quod quiſquè juris*, actori etiam id licere non debere, quod reo non permittitur, *l.* 41. *ff. de R. V.* Deinde etiamſi concederetur privilegium hoc perſonale eſſe, nihil tamen contrarii contra regulam & definitionem privilegii perſonalis

ſonalis ſupra traditam inde ſe-
queretur, cum privilegium qui-
dem perſonale indubitatè cum
perſona extinguatur, attamen
cum hac limitatione, niſi ex-
preſſo jure ad conſimiles perſo-
nas, æquitate ſuadente, exten-
datur, id quod in *d. l. fin.* expreſ-
ſis verbis fit. *Sextum dubium* o- 6.
ritur ex *l.* 17. §. *pactum ff. de pact.*
Ubi dicitur, pacta perſonalia
venditori facta, etiam ad ſingu-
larem ſucceſſorem, putà empto-
rem, ſe porrigere. Reſp. Pacta
perſonalia venditoris non pro-
ſunt emptori aut ſucceſſori ſin-
gulari, niſi durante vita vendi-
toris, quo defuncto, ſimul ex-
tinguuntur. *l.* 21. *ff. de pact.* Et
hæc ſunt, quæ potiſſimum con-
tra ſupra dicta objici poſſe vide-
bantur. Plura qui volet, videat
Peckium ad R. I. Can. 7. *n.* 9. &
10.

Supereſt, ut reliquas privile-
giorum diviſiones percurramus,
quæ

quæ quidem omnes ex generali hac explicata divisione resultant. Privilegium itaquè aliud est *divinum*, aliud *humanum*. *Divinum* quod Deum; *Humanum*, quod hominem autorem habet. Sic in Jure divino multa Sacerdotibus veteris Testamenti data sunt privilegia, item iis, qui noviter uxorem duxerunt, nè primo nuptiarum anno in bellum proficiscerentur. *Deuter.* 24. *vers.* 5. Item iis, qui homicidium casuale perpetrassent, ut ad certa confugerent asyla. *Numer.* 35. *&* *Deut.* 19. *Humanum* privilegium iterum *distinguitur in Ecclesiasticum & Seculare*. *Ecclesiasticum* est, quod Ecclesiis & Viris Ecclesiasticis, vel etiam ab Ecclesiâ & Viris Ecclesiasticis: *Seculare*, quod hominibus secularibus tribuitur. Ad Ecclesiastica privilegia referri possunt non tantùm ea, quæ directò Ecclesiæ ejusquè ministris, sed & aliis

Privilegium divinum. Humanum.

Humanum vel Ecclesiasticum.

Vel Seculare.

aliis personis favorabilibus, intuitu pietatis, sunt data, qualia sunt privilegia piarum causarum, & miserabilium personarum, Xenodochiorum, Nosocomiorum, Orphanotrophiorum, Privilegium item August. Confessionis, vel alterius religionis, speciali fortè indulto, oppidis, civitatibus & territoriis concessum. Ad secularia pertinent omnia ea, quæ pro augenda, ditanda, vel honoranda Repub. & civitate conceduntur, qualia sunt Jus collectandi, monetandi, fortalitia exstruendi, leges ferendi &c.

Similiter dividuntur *Privilegia* in *Affirmativa* & *Negativa*. *Affirmativum* est, quod positivis & affirmativis verbis aliquid tribuit, aut etiam aliquid faciendi facultatem concedit, E. G. Jus monetam cudendi affirmativum est, quia positivis & affirmativis verbis certam facultatē tribuit. Affirmativum.

Negativum. *Negativum est*, quod privativis verbis quempiam ab onere liberat, E. G. immunitas à gabellis, teloniis & vectigalibus, est privilegium negativum, quia videlicet id, quod communiter omnibus præstandum est à privilegiato hac in parte prestandum esse negat. Ubi tamen hoc notandum, quòd quemadmodum negativa propositio facilè in affirmativam resolvitur; sic etiam negativum in affirmativum & vice versâ resolvi queant, inter quę proinde non aliqua realis & essentialis, sed verbalis tantùm & accidentalis, pro diversitate phraseos, quâ concedens privilegia utitur, est differentia. Deniquè privilegium pro qualitatis ratione est vel *gratiosum*, quòd ex solâ benevolentiâ & motu proprio concedentis proficiscitur; vel *remunerativum* quod respectu meritorum præmii loco datur; Vel *Conventionale*

Gratiosum. Remunerativum. Conventionale.

nale, quod ex contractu & pacto convenit; Vel *purum*, quod sine pacto ortum est. Item vel est *perpetuum*, quod perpetuis temporibus durat, qualia sunt pleraque realia, item illa, quæ sunt scripta in corpore juris, nimirùm privilegia minorum, fœminarum ex SC^to^ Vellejano, filiorumfamilias ex SC^to^ Macedoniano, militũ & aliorum; Vel *Temporale*, quod ad certum tempus, certisquè personis conceditur, qualia sunt privilegia personalia omnia, Privilegia item fidejussorum, qui nonnisi excusso principali debitore conveniri possunt. Est quoquè privilegium aliud *favorabile*, quod (non tantùm in se Favorabile, qualia sunt omnia privilegia, sed) in damnium alterius non vergit; Vel *odiosum*, quod aliis est nocivum, & Jus tertii lædit, de quibus suo loco fusiùs dicetur.

Perpetuum.

Temporale.

Favorabile.

Odiosum.

Caput IV.

De
De Causa Efficiente Privilegiorum.

Privilegia expressa. CONcessio Privilegiorum partim est *expressa*, partim *tacita*, unde ex causâ efficiente privilegia alia dicuntur *expressa*, alia *tacita*. *Expreßa* quæ per concedentem expressis verbis tribuuntur, qualia sunt illa privilegia, quæ peculiari rescripto à Principe, vel quovis alio Magistratu & superiore dantur, vel etiam in volumen legum redacta sunt. E. G. Privilegia minorum, fœminarum, filiorumfamilias & similia. Tacita. *Tacita* sunt, quę præscriptione, consuetudine, vel per sententiam acquiruntur.

Expressa privilegia iterum vel ex *Iure proprio Majestatis & superioritatis*, vel ex *Iure communi-*

cato

cato deſcendunt. *Illa* ſunt quæ à Principe ſuperiorem non recognoſcente; *hæc* quę etiam, ob quandam per Superiorem conceſſam eminentiam, vel ſpeciale indultum, ab iis, qui ſuperiorem alioquin agnoſcunt, conceduntur. Propriè itaque Privilegiorum Conceſſio non tantùm arguit ſuperioritatem dantis, & inducit ſubjectionis ſpeciem in perſonâ impetrantis, & quidem ita, ut Privilegium non ſubdito conceſſum regulariter in Contractum tranſeat; ſed & ſoli Principi ſummo, & cui regalem dignitatem ac poteſtatem exercendi jura Principis, quoad ſubditos ſuos, in ſuo territorio, conceſſit, competit, per *l. unic. C. de his qui à Prin. vacat. accep. lib.* 10.

At dixerit quis, *Ius Majeſtatis eſſe individuum*, nec à Superiore inferioribus communicari poſſe, adeoquè non niſi ſoli Princi- pi

An Privilegiorum conceſſio communicabilis?

pi privilegiorum concessionem competere. Sed non incommodè ad hæc respondetur, *distinguendo* cum Metaphysicis *inter indivisibilia & indivisa*, quarum illa ob simplicitatem suam divisionem respuunt, hæc cum sint conflata ex partibus, licet, quâ sunt, unum sint, id est, indivisa, tamen divisio illis non repugnat. Multa enim in jure dicuntur individua, quæ vel consensu eorum, quorum interest, vel jussu Prętoris, vel aliam ob causam divisionem recipiunt. Sic tutelæ administratio est individua, cùm personę detur, & tamen inter Tutores ita distribui potest, ut quisquè pro eâ tantùm parte cogatur satisfacere, quam gessit, exemplo fidejussorum. *l.* 1. §. 11. *in fin. de tutel. & rat. distrah.* Eadem ratione Majestas, quamvis, simul sumpta, cum omnibus suis partibus, unum quid constituat, videlicet totum poten-

potentiale indiviſum,ut vocant, quod habeat ordinem ad plures operationes, quæ ab ipſo emanant, nil tamen prohibet, quò minùs partes in hoc toto unitæ, ſecerni & diviſim inter plures diſtribui poſsint. Nam ſicut anima rationalis ſimplex eſt ſubſtantiâ, multiplex tamen poteſtate & facultate, ac in intellectum & voluntatem, ſecundum facultates, dividitur, quæ unitivè in ipſâ continentur: ita in Republicâ uni poteſtas bellum gerendi, alteri ærarium adminiſtrandi, alteri itidem leges ferendi, & ſi quæ ſunt alia, conceditur, quæ tamen omnia ad autoritatem ſummæ Majeſtatis ita referuntur, ut Majeſtas penes ſolum ſuperiorem remaneat, exercitium autem Majeſtatis etiam in inferioribus reſpondeat, qui ita quidem ſplendorem hunc à ſuperioribus mutuantur, ut hoc ipſo eundem iis non intercipiant,

cipiant, aut in se derivent, sed ipsorum beneficio magis magisquè amplificent, & quemadmodum is, qui mandatum Jurisdictionem suscepit, proprium nil habet, sed ejus, qui mandavit, jurisdictione utitur. *l. 1. §. 1. ff. de offic. ejus cui mand. est jurisd.* ita & hi, qui partem Majestatis, privilegia concedendo, exercent, cùm id ipsum ex vi demandati muneris vel adscititio jure alio agant, superioris Majestatem non discerpunt. Quicquid enim per interpositam personam agunt, nihilominùs à Principe descendit, per *l. 6. §. 1. quod cujuscunquè unio nomine.* Et ita mediatè concessum privilegium æquè tenet, ac si Princeps ipse primus & immediatus autor ejus esset, per *C. 4. de rescript. in 6. & c. 12. de præbend. in 6.* Idquè tantò magis tùm, quando superioris consensus accedit, & confirmatio, quâ de re suo loco

fusiùs

fusiùs dicetur. His addi poteſt commodè, *diſcernendum* eſſe *inter indiviſum & incommunicabile.* Nequè enim quicquid eſt indiviſum, eſt propterea incommunicabile, aut quicquid communicabile, diviſum, cum quædam communionem recipiant, quæ diviſionem non admittunt, E. G. dominium recipit communionem, diviſionem non item. *l.* 3. *ff. pro derelict.* Hæreditas & reliqua jura incorporalia ſua naturâ ſunt individua, *l.* 19. *ſ.* 2. *ff. com. divid.* communionem tamen eadem recipere manifeſti juris eſt, idquè præ aliis *Hottom. quæſt. illuſt.* 18. & 19. copioſè & dilucidè oſtendit. Atquè ſic dici poteſt, privilegia individua quidem eſſe, non tamen propterea incommunicabilia, ſed à ſuperioribus, eiſquè qui Jus Majeſtatis habent, ſubditis & inferioribus propter eminentiam dignitatis, ipſis alioquin attributę,

ejusdemquè conservandam autoritatem, vel etiam aliam ob causam citra ullam divisionem aut in partes sectionem, communicari posse. Hinc hodiè Principes, Vicarii, Vice-Duces, Vice-Comites, Nuntii Apostolici, Legati à latere sæpè jus hoc Privilegiorum communicativè exercent, quoniam omnia, quæ is, cujus vices sustinent, possunt, ac personam delegantis repræsentant, arg. *l.* 1. *C. de offic. Vicar. l.* 1. *C. de offic. ejus, qui vic. alien. jud. vel præsid. obt.* Imò per talem communicationem jurium Majestatis superioris Majestas non tantum non dividitur, aut in partes secatur, sed ne in minimo quidem minuitur, quemadmodum Sol, dum radios suos & calorem per totum orbem in quosvis angulos spargit, ac cuicunquè loco, calorem suum indistinctè communicat, non patitur exinde ullam imminutionem

nem

nem aut ſectionem, ſed quò magis ſplendorem hunc & calorem diffundit, eò magis Majeſtatem ac potentiam ſuam oſtendit, cum è contra, ubi ſuprà nubes latet, potentiam occultam ejus magis intelligimus, quàm cernimus. Firmum itaquè manet, poteſtatem privilegia dandi cum ſubditis & inferioribus eſſe communicabilem, ac talia ab inferioribus conceſſa privilegia perinde ſe habere (dummodo requiſitis verorum privilegiorum, de quibus ſuo loco, non deſtituantur) atquè ſi à ſuperiori data eſſent.

Quid, quod quandoquè Privilegia alium habeant autorem, & alium præ ſe ferant, ſeu, quòd ſub alterius quàm veri & genuini concedentis nomine publicentur, quæ tamen non minus, quàm alia, quæ primo titulo verum autorem & largitorem exprimunt, valent. Sic apud Ve-

netos, quamvis Dux Venetorum, teste *Contareno lib.2.de Republ. Venet.* Speciem Regis ubiquè, potestatem nusquam habeat, sed Majestas Reip. & condendarum legum facultas penes Senatum seu Consilium consistat, omnia tamen, quæ tractantur, negotia, Ducis nomen præferunt, literæ, privilegia, scriptaquè alia publica, tanquam foret ipse tantùm autor, uti perhibet *Donat. Iannot. de Repub. Venet.p.*196. Id quod similiter in Polonia obtinet, ubi omnia sancita, privilegia, & similia omnia in fronte nomen Regis gerunt, quamvis legis ferendarum potestas penes solam stet Rempublicam. Quæ omnia ob eminentiam muneris Regii, & ut Regum Ducumquè alioquin satis restricta potestas, aliquatenus, apud exteros imprimis, sese exserat, ita antiquitus sunt constituta.

Ne-

Neque verò hæc Privilegiorum dandorum facultas ob muneris alicujus eminentiam tantùm communicatur, ſed & quandoque ſubditis & inferioribus, non tamen extra territorium, nec in præjudicium juris publici, aut ſuperiori ex ſpeciali indulto confertur, quemadmodum ſtatus Imperii Romano-Germanici per privilegium & ſpeciale indultum hac poteſtate gaudent, per ea quæ habet *VVeſemb. in parat. Cod. de ll. n. 3.* quamvis Imperii ſint Vaſalli & ſubditi, ſub quorum numero ſunt non tantùm Principes Eccleſiaſtici & Seculares, Duces, item Landgravii, Comites &c. Sed & Civitates liberæ, imprimis Imperiales, & quas mixtas, ſive Imperiales tantùm, communiter vocant, quâ de re fuſiùs conſuli poſſunt illi, qui de Jure publico Romani imperii commentarios, diſſertationes & ſimilia

Privilegia etiam à ſubditis conferuntur.

milia opera ediderunt. Et tantùm de Privilegiis expressis.

An quis sibi ipsi Privilegium conferre possit?

Sed quæritur hîc: *An non quis sibi ipsi Privilegium conferre possit?* Pro affirmativâ allegari solet, *l. antepen. ff. de reb. aut jud. possid.* (qui titulus apud alios inscribitur, *De Privilegiis Creditorum*) ubi dicitur: Antiochiensium civitatem *lege sua privilegium* in bonis defuncti debitoris accepisse. Nec minùs adducuntur in scenam illi, qui sibimet ipsis privilegia honorum ac dignitatum attribuerunt & contulerunt, ex quibus in Romanâ historiâ *Appius Claudius* se ipsum, utut factum hoc aut secus improbarent boni, quam nemo facere ausurum crediderat, Decemvirum creavit. *Liv. lib. 3. c. 106.* In historiâ Pontificum Romanorum, Jacobus Portuensis Cardinalis, postea *Ioannes XXII.* nominatus, qui An. Christi 1316., delatâ sibi potestate Papam eligendi,

gendi, ſeipſum elegit, ubi *Nauclerus vol. 2. Chron. gener. 44. pag.* 993. hoc factum referens, quamvis in aliis electionibus quis ſeipſum eligere non valeat, tamen in electione Papæ id non prohiberi, cùm ſibi electio committitur, ſtatuit. In hiſtoriâ Imperatorum, *Sigiſmundus Vngariæ Rex*, cùm in locum Roberti Bavari novus Imperator eligendus eſſet, ipſequè unus Electorum haberetur, primus ſententiam rogatus de Cæſare nominando, ſe ipſum nominavit; Me, inquiens, ego novi, alios non itidem, an æquè mecum Imperio orbis digni ſint, præſertim in tanto rerum motu. *Dubrav. lib.* 23. *hiſt. Bohem. pag.* 225. In hiſtoriâ deniquè domeſticâ adducitur *Henricus Reuſſius Comes Planenſis*, qui circa annum 1410. delatâ ſibi, uti Seniori, à duobus Ordinis Teutonici ſodalibus, ex quibus Magiſter Ordinis eligi debebat,

eli-

eligendi, quem vellet, potestate, arrepto de altari pallio, seipsum eo induebat, dicens: Ego ex mandato, potestate & consensu vestro, me ipsum in Magistrum Ordinis eligo, quippe, qui me maximè præ aliis ad hoc munus idoneum esse sciam, Vosquè uti legitimo vestro Domino mihi obedientiam præstare debebitis. *Schuz. lib. 3. fol.* 105. Eo etiam inter alia fisci jura, quæ non nisi ipsum Principem autorem habent, uti ex *tit. ff. & C. de jur. fisci*, & alia similia specialia Principum & Magistratuum Jura referuntur, de quibus *l. 7. C. de bon. quæ liberis. l. benè à Zenone. C. de quadr. præscript.* & *libri tres posteriores Codicis* copiosè tractant. Contra tamen eorum probabilior & solidior est opinio, qui negativam tuentur. Quemadmodum enim nemo sibi imperare, nequê se prohibere potest, *l. pen. ff. de recept. qui arbitr.*

bitr. & vis dicitur, quoties quis id, quod deberi ſibi fieri putat, à ſe ipſo, non aliunde petit. *l.* 13. *ff. quod metus cauſâ*: nullus etiam ad perſonatum alicujus Eccleſię ſe præſentare valet, quantumcunquè idoneus ſit, & quibuſcunquè ſtudiis meritiſque adjuvetur, *c. per noſtras extr. de jur. patron.* Et in ſumma, quemadmodum abſurdum eſt, quenquam ſibi aliquid donare, vendere, locare, commodare; ita etiam abſurdum eſt, quenquam ſibi per privilegium aliquid conferre. Nec in contrarium facere poteſt ſupradicta *l. antepenult. ff. de reb. aut jud. poſſ.* cùm (utut in ſenſu verbali legis ſeſe torqueant JCti., uti videre eſt apud *Alciatum lib.* 1. *diſpunct. c.* 11. *Cujac. lib.* 10. *reſponſ. Papiniani ad l.* 21. *ff. de privil. credit. Connan. lib.* 4. *comm. jur. civ. c.* 16. *n.* 2. & 3. *Vander. de privil. cred. cap.* 9.) in eâ nil amplius ſtatuatur,

tur, quàm Antiochiensium civitatem lege sua, h. e. jure quodam patriæ antiquo, vel consuetudine legis vim habente, sive etiam municipali, quæ lex propria Civitatum dicitur. *l.* 21. *§. ult. ff. ad Municip.* Privilegium in bonis defuncti debitoris accepisse. Ubi sanè vocabulum *Accepisse* arguit Civitatem hanc sibi ipsi privilegium hoc non dedisse, quum per rerum naturam aliam oporteat esse personam dantis, aliam accipientis, & cum *ex lege suâ*, scilicet, non quam sibi ipsi dixit, sed quam antea vel mos vetustus, vel Reges & Imperatores introduxerunt & præscripserunt, hoc privilegio gaudeat, utiquè nec privilegium hoc sibi ipsi contulit, sed iis acceptum referre oportet, qui vi hujus legis & per eam privilegium tacitæ hypothecæ (quod *Plin. lib.* 10. *epist.* 110. protopraxiam, quæ pro lege valuerit, vocat)

cat) ei conceſſerunt. Hinc eidem Plinio Trajanus Imperator epiſtolâ ſequenti, quo jure Civitates Bithynæ vel Ponticæ uti debeant, ex lege cujuſquè animadvertendum, etſi habeant privilegium, quo cæteris Creditoribus anteponantur, cuſtodiendum eſſe reſpondit; ubi ſanè legem pro more patrio & ſtatuto municipali ſumit, ac cum privilegio (quippe inde orto) confundit. Similiter nec ea, quæ de iis, qui ſibi ipſis honores & dignitates in electionibus contulerunt, ad rem faciunt, cùm non exemplis, ſed legibus ſit judicandum, nec quæratur, utrum quis ſibi ipſi quid ſumere, arrogare & uſurpare de facto valeat, ſed an jure & idoneè hoc ipſum pręſtare queat. Et quamvis quidam, ſive ambitione cœca ducti, ſive etiam juſtis rationibus moti, electionis Jus alioquin, ſive ex toto, ſive ex parte habentes, ſibi

ipſis

ipsis vota & cum votis privilegia dignitatis contulerunt, attamen tum demum electio illa & honoris collatio robur suum nacta est, posteaquam populus, vel quicunque Jus eligendi habent, eam ratam habuerunt, suoquè vel expresso, vel tacito consensu approbârunt; deficiente verò ratihabitione hâc & consensu pro ambitiosâ usurpatione totus actus habitus fuit. Quemadmodum enim is, qui sibi ipsi Jus itineris, viæ, actus &c. per alienum fundum attribuit & sumit, non per privilegium tale jus eundi, ambulandi &c. habet, sed tantum illud usurpare dicitur, ac tum demum privilegiarius hac in parte esse censetur, quando consensu domini istius fundi, vel aliis mediis, in jure præscriptis, jus hoc acquisivit; Ita qui prædictâ propriâ electione se ipsum Decem-Virum, Papam, Regem vel Ducem creavit, non de-

dediſſe ſibi ſed ſumpſiſſe privilegium dignitatis dicitur, niſi hæc ipſius electio ſubſequenti conſenſu & ratihabitione eorum, quorum intereſt, conſolidetur & roboretur, tum etenim, quamvis dignitas hæc ab eligente ipſo promanâſſe videatur, re penitius tamen inſpectâ, ipſe eligens cauſa potiùs movens & adminiculans, quàm efficiens eſſe reputatur ſuę dignitatis, quippe quæ veram demum exiſtentiam per conſenſum & ratihabitionem eorum, ad quos id pertinuit, omne penitùs vitium, ſi quòd tali electioni ex voto proprio primitus ineſſe viſum eſt, purgantem nacta eſt. Accedit, quod diverſa planè ſit quæſtio hæc, quâ quæritur: Utrum Jus ſuffragii ferendi habens, pro ſe ipſo ſuffragium ferre poſſit? ab illa: Utrum quis ſibi ipſi privilegium dare queat? Illud plurimi probant, uti conſtat ex *Limnæo*

de

de jur. publ. tom. 1. *lib.* 2. *c.* 3. *n.* 70. *& seq.* Hoc nemo: Illud ex quadam potestate in jure suffragandi radicatâ, licitum censetur; Hoc nec in ullâ potestate fundatur, nec ullâ sanâ ratione defendi potest. Denique nec plenitudo potestatis Principum, nec ulla per eosdem introducta jura in contrarium militant; siquidem Princeps per edicta, statuta, legesvé aliquid promulgans, nil novi sibi largitur, sed tantum eo jure, quod à populo, Senatu, vel aliis ipsi primitùs est concessum, aut jure Majestatis competit, utitur, illudquè actu imposterum & facto ipso exerceri jubet, quâ de re pluribus videri potest, *Enenkelius lib.* 1. *de privil. c.* 7.

Privilegia præscriptione & consuetudine quæsita

Supersunt *tacita* quæ uti dictum, *præscriptione*, *consuetudine* & *sententiâ* acquiruntur, & propriè non tàm dantur, quàm introducuntur, ejusdem verò sunt autoritatis, atquè expressa, quia nihil

nihil intereſt ſuffragio an rebus ipſis vel factis voluntas declaretur. *l.* 32. §. 1. *ff. de ll.* De præſcriptione & conſuetudine dubium non eſt, cum etiam lippis & tonſoribus notum ſit, tàm præſcriptionem, quàm conſuetudinem conceſſionis vice eſſe. *l.* 58. *C. de decurion. l.* 35. *C. de Epiſc.* Inprimis, ſi ſit præſcriptio temporis immemoralis, quia, uti loquitur *Caſſiodorus* 1. *variar.* 18. locus calumniandi non relinquitur, cum longi temporis obſcuritas prætenditur (ita legendum pro *Præteritur.*)

De ſententiâ utrùm per illam privilegium inducatur, fortè quis dubitaverit. Quævis ſanè ſententia Privilegium conſtituere nequit, inprimis Judicis minoris, ſed talis ſententia, quæ à Judice ſupremæ inſtantiæ lata eſt, inprimis ſi pro privilegio, quod fortè ab unâ vel alterâ partium allegatum fuit, judicaverit, tali enim

An per ſententiam Privilegium inducatur?

enim ratione illud, quod antea dubium erat, tacitè constituisse videtur. Sic cum antea dubitaretur, an à Præfecto Prætorio appellari posset, accedente sententiâ Principis, appellandi facultas interdicta, adeoquè Præfectus prætorio hocce privilegium, de non ulterius appellando, ex hâc principali sententiâ obtinuit. *l. un. §. 1. ff. de offic. Præfect. Prætor.*

CAPUT V.

DE *Materia Privilegii.*

Duplex materia Sensibilis & Intelligibilis.

PHilosophi plerumquè *duplicem* constituunt *materiam*, *sensibilem* & *intelligibilem*, quarum *illa* rerum est corporearum, *hæc* incorporearum, adeoquè & jurium. Tractaturus itaquè hoc capite de materiâ privilegiorum, Materiam intelligo partim sensibi-

ſibilem, partim intelligibilem; Illam reſpectu ſubjecti recipientis, quæ Philoſophis eſt materia in quâ; hanc reſpectu rei ſuper quâ, vel de quâ Privilegium conceditur.

Materia ſenſibilis Privilegiorum.

Subjectum recipiens, ſive *materia ſenſibilis in quâ*, eſt omne id, cui privilegium confertur, ſive ſit *perſona*, ſive *res*, ſive *actio*. Nequè enim ſolis perſonis privilegia tribuuntur, ſed & rebus & actionibus, quamvis pro diverſitate conſiderationis etiam ea, quæ rebus tributa ſunt, & actionibus, perſonis ſubveniant, ac eatenus eiſdem conceſſa eſſe intelligantur. E. G. jus aſylorum propriè loco alicui tribuitur, quia tamen perſona ad aſyla confugiens, à pœnâ hoc ipſo liberatur, utiquè eo reſpectu perſonæ privilegium hoc conceſſum dici poteſt. Eâdem ratione actio funeraria eſt privilegiata, eiquè hoc tributum, ut

qui impensas in funus fecit, omnibus præferatur aliis Creditoribus, adeoquè quod actioni ipsi in suâ naturâ propriâ tributum est, etiam omnibus hâc experientibus, competit. Sed de privilegiis personalibus & realibus, eorumquè convenientiâ ac differentiâ jam suprà copiosè actum est, superest, ut de personis rebusquè, quibus privilegia concedi queant, paucis agamus.

Privilegia quibus cõcedantur.

Conceduntur itaquè *privilegia* indistinctè *omnibus personis dignis*, tàm *maribus*, quàm *fœminis*, tàm *adultis*, quàm *minorennibus*, nullâ habitâ sexus aut ætatis ratione. Exemplis hoc illustrare juvabit. In jure quippe civili beneficia non marium tantùm & adultorum, sed & fœminarum & impuberum reperiuntur, eoquè pertinent beneficia SC^ti. Vellejani, Macedoniani, restitutionis in integrum tàm majorum, quàm minorum, & si quæ

sunt

ſunt alia. Sic fœminæ Culmenſes olim animoſitate ſua & virtute, quâ Suantipolcum Pomeranorum Ducem, Culmam, abſente maximâ maritorum ipſorum parte, indutis veſtibus virilibus, repulerunt, hoc privilegium nactæ ſunt: quod poſt mortem maritorum medietas omnium bonorum ab inteſtato ad eoſdem devolvi cœpit, ac hodie adhuc devolvitur. *Schüz. l.* 1. *fol.* 19. Pariter & Cantabri bellicâ fortitudine meruerunt, ut ab Hiſpaniæ Regibus immunitate donati, & liberè eorum mulieribus permiſſum fuerit, quocunquè velint veſtimentorum genere capitiſquè velamentis uti, cùm per reliquam Hiſpaniam totam viri uno, & mulieres uno corporis cultu contentas eſſe oporteat. *Leodius lib.* 2. *annal. pag.* 26. Apud Romanos, cùm Camillus Dictator Vejos expugnâſſet, partem de-

cimam prædæ Apollini fovit. Pecunia autem posteà ex ærario prompta, & Tribunis militum consularibus, ut aurum ex eâ coëmerent, negotium datum, cujus cùm copia non esset, matronæ, cœtibus ad eam rem consultandam habitis, & communi decreto, pollicitæ, Tribunis militum aurum, & omnia ornamenta sua in ærarium detulerunt. Grata ea res, ut quę maximè Senatui unquam fuit, honoremquè ob eam munificentiam ferunt habitum, ut pilento ad sacra ludosquè, carpentis festo profestoquè uterentur. *Liv. l.* 5. *c.* 74. & 75. Eædem Matronæ Romanę, cùm aurum in publico deesset, ex quo summa pacta mercedis Gallis confieret, contulerunt, ut auro sacro abstineretur, unde iis gratiæ actæ, honosquè additus, ut earum, sicut virorum, post mortem solennis laudatio esset. *Liv. ibidem c.* 135.

c. 135. Notum eſt quoquè privilegium Papyrii prætextati à Senatu Romano ipſi indultum, qui cùm matri, ſecreta Senatus ſuſcitanti, lepido commento illuſiſſet, re compertâ, hoc honore ornatus eſt, ut poſthac pueri cum patribus in curiam non introirent, niſi ille unus Papyrius. *Gellius* 1. *noct. attic. c.* 23. Quemadmodum ergò virtus nulli eſt præcluſa, omnibus patet, omnes admittit, omnes invitat, ingenuos, libertinos, ſervos, Reges & exules, teſte *Seneca* 3. *de benef. c.* 18. Ita & privilegia, quæ virtutis præmia ſunt, omnibus tribui convenit, præſertim dignis & virtute conſpicuis, nam ubi malos pręmia ſequuntur, haud facilè quiſpiam gratuitò bonus eſt, inquit L. Philippus apud *Salluſt. in fragm. hiſtor. lib.* 1. De jure etiam civili Privilegia benè meritis ſolùm tribuuntur, nec ad alios, niſi hos ex-

tenduntur, arg. *l.* 26. *§.* 1. *ff. de test. milit.*: Ubi teſtamenta eorum militum, qui ignominiæ cauſâ miſſi ſunt, ſtatim deſinunt militari jure gaudere, nec talibus de caſtrenſi peculio jus teſtandi conceſſum eſt, quòd alioquin aliis militibus competit. Sic etiam aſyla homicidiis voluntariis prodeſſe non convenit. *Exod.* 21. *verſ.* 13. *&* 14. *Deut.* 19. *verſ.* 5. & qui à munere ſuo & gratiâ ſibi conceſſâ deſtiterit, vel ceſſaverit, privilegio indignus exiſtimatur. *l.* 3. *C. de domeſt. & protect.* Quâ de re infrà ſuo loco uberior differendi dabitur occaſio, ac hoc paucis hîc delibaſſe ſufficiat.

Perſonæ ſint Privilegiorum indigæ?

Nequè verò circa perſonas ſola dignitas conſideranda venit, ſed & hoc, *an privilegiorum ſint indigæ, vel ſecus.* Quia enim privilegia non caſſa eſſe, ſed ſemper aliquid operari convenit, per *c.* 10. *de privil. in* 6. Utiquè etiam

iis,

iis, qui privilegiorum indigi, non verò aliàs jure communi ſatis ſunt tuti, illa indulgenda veniunt, cùm ſuperfluum ſit, hoc precibus poſtulare, quod jam lege permiſſum eſt, *l.* 1. *C. de theſaur. lib.* 10. quemadmodum fruſtrà petit baculum, qui ſine eo ambulare poteſt; fruſtrà petit veſtem, qui nudus non eſt; fruſtrà deniquè depoſcit medicum, qui nullo morbo laborat, quibus ſimilitudinibus *Zaſius ad l. Imperatores. ff. de privil. credit. n.* 2. *& lib.* 1. *ſing. reſp. c.* 7. *n.* 4. utitur. Sic Privilegium Francofurtenſium & Freiburgenſium, ne quis filiam vel neptem, vel conſanguineam invitus in uxorem alicui tradere compellatur. *Limn.* 3. *de jur. publ. lib.* 7. *c.* 16. *n.* 12. *& c.* 17. *n.* 6. nullum ſingulare pondus habet, quia jus commune & naturale idem jam anteà importat, hocquè fieri debere & civilis & naturalis ratio

ſua-

ſuadent, *pr. Inſtit. de Nupt.*: quemadmodum & illud Spirenſium, quo illis libera teſtandi facultas tribuitur. *Limn. ibidem. c.* 46. *n.* 10. Cùm libertas iſta teſtandi ſit naturalis, & jure communi nulli deneganda. *l.* 1. *C. de SS. Eccleſ.*

Privilegia à superioribus conceduntur ſubditis

Deniquè circa perſonas hoc imprimis obſervandum eſt, *omnia privilegia inferioribus à ſuperiore, &, ut plurimùm, ſubditis, concedi*, quemadmodum leges inferioribus, & potiſſimum ſubditis feruntur. Per *inferiores* intelligo promiſcuè omnes tàm *extraneos*, quàm *ſubditos*, quos tamen à ſubditis in hac materiâ diſtare in tantùm liquet, quod privilegia propriè & ſuâ naturâ *ſubditum directè* concernant, *extraneum* verò *indirectè*, quatenus ille vel concedentis Majeſtatem & poteſtatem comiter obſervat, vel certâ quâdam cum eodem ejuſquè ditionibus juris communicati-

Etiam extraneis & non ſubditis.

nicati-

nicatione gaudet, quemadmodum id exemplnm Civitatum Hanſeaticarum oſtendit, quæ ſua olim habuerunt privilegia & emporia in Flandriâ & Brabantiâ, Brugis & Antverpiæ: Novogardiæ in Ruſſiâ: Londini in Angliâ: Bergæ in Norwegiâ: & quidem cum aliquali juriſdictionis exercitio, quâ de re videri poteſt *VVerdenhag. de Rebuspub. Hanſeat. part. 5.* Sic Gedanum Anno 1593. Romæ à Papa Clemente VIII. & Venetiis, Anno 1597. certas immunitates à Daciis & teloneis per privilegium acquiſivit, quamvis nec Papæ, nec Venetorum imperiū agnoſcat, quemadmodum nec Civitates Hanſeaticæ Anglorum, Norvegiorum, Ruſſorum vel Belgarum promiſcuè imperio ſubſunt. Talia tamen privilegia extraneis, in aliis, quàm gratiis indulta, exigui ſunt roboris, tùm quòd extra territorium, vel

ſuprà juriſdictionem ſuam jus dicenti, impunè non pareatur, *l. ult. ff. de juriſd.* tùm & imprimis, quod per conceſſionem extraneo, in aliis, quàm gratiis factam, præjudicium verò Domino inferatur, quòd à conceſſione quàm alienum eſſe debere, infrà ſuo loco oſtendam. Hinc Princeps extraneum & non ſubditum natalibus reſtituere & legitimare, quoad bona, intra alterius imperii limites exiſtentia, non poteſt, per *C. Venerabilem. extr. qui filii ſint legitim.* nequè item alicui jus Civitatis illius, quæ alterius imperio ſubeſt, largiri, nec quenquam noxæ eximere, qui ſub alterius, quàm eximentis juriſdictione deliquit.

Privilegium eſt rei exiſtentis.

Circa res hoc potiſſimùm attendendum eſt, ut *privilegium rei exiſtenti detur*, ſive illa *actu* exiſtat, ſive *potentiâ proximâ*, aut etiam aliquo modo extitura ſperetur

retur. Hinc posteritati necdum natæ, imò nondum conceptæ utiliter provideri potest, *c. filii nati. c. de feud. def. cont. sit.* quemadmodum etiam sæpè privilegia non uni tantùm personæ, sed & hæredibus & successoribus dantur, ac in favorabilibus regulariter nascendus pro nato habetur. *l. 7. & 25. ff. de stat. hom.* Sic etiam expectativa super feudo nondum aperto alicui tribui potest. *c. moribus si de feud. def. cont. sit.* Cùm ibidem semper tacita subsit conditio, si ita eveniat, per *l. 1. in pr. & §. fin. ff. de Condit. & Demonstr.* Deniquè & præteritæ rei nonnunquam privilegia indulgentur, *l. 17. §. pen. C. de SS. Eccles.* Sin autem res nequè existant, nequè futuræ sperentur, in privilegium non veniunt, cùm inutilis sit stipulatio rei, quæ in rerum naturâ non est, nec esse potest, *§. 1. Instit. de inutil. stipul.*

Et quidem sub nostra potestate.

Nec sufficit rem actu & potentiâ existere, sed & necesse est eandem potestati, imperio & dispositioni ejus, qui privilegium confert, subesse. Quemadmodum enim ex alieno liberalem esse moribus bonis repugnat: ita aliena cuiquam tribuere vanum est, & ut plurimum inutile. Hinc cùm Anno 1526. Monachus quidam Vincentius de Valle viride à Pisardo ad Regem Indorum Peruanorum Attabalibam missus, inter alia eidem exponeret, Indiam à Papa Imperatori Romanorum donatam esse, respondit Rex: Mirari se inscitiam & stultitiam Papæ, qui adeò liberalis esset in conferendis bonis & ditionibus à se nunquam visis, nec unquam sub potestatem suam redactis. *Ioan. Ludov. Godfrid. in hist. Antipod. part. 2. p. 256.*

Ex præcedentibus igitur colligitur, *omnia ea, quæ legi pactove*

alicui

alicui tribui possunt, *etiam per privilegium concedi posse*, præcipuè tamen *Regalia*, eaquè non *minora* tantùm, sed & *majora*. Definiuntur autem *majora* ea, *in quibus potissimùm suprema potestas & dignitas relucent*, *ac Principis ossibus cohærent*, *nec ab iis avelli queunt*, qualia sunt, uti clausula plenitudinis potestatis, & ex eâ aliquid statuere, leges condere, bellum indicere, pronunciare ita, ut à sententiâ appellari non possit, delegare causam cum clausulâ, appellatione remotâ, cognoscere de Crimine læsæ Majestatis, legitimare per rescriptum, ad famam, honores vel natales, in integrum restituere, veniam ætatis dare, creare Duces, Marchiones, Comites, Academias erigere, nobilitare, indicere Comitia, monetam cudere & similia. *Minora* sunt, *quæ non tàm Majestatem Principis*, *quàm ejusdem fiscum*, *reditus*

Regalia

Majora quæ?

Minora quæ?

& proventus concernunt, eoquè referuntur; vectigalia, tributa, collectæ extraordinarię, mulctę, pœnæ, bona vacantia & caduca, aliaquè plura, *in unic. quæ sint regal.* contenta, ubi tamẽ quædam recensentur, quę ad majora propriè pertineant, quæ tamen fusiùs deducere hujus loci non est, & ex *Sixtin. de Regal. c.* 2. abundè peti possunt. Cæterùm hoc omninò hîc observandum venit, quod *Regalia majora* aliis nunquam nisi *communicative*, per privilegium conferantur, *minora* autem etiam quandoquè *privativè*. Ratio est, quia regalia majora jus Majestatis afficiunt, adeoquè privativè à Principe alteri tribui nequeunt, h. e. non potest Princeps ita ea alteri concedere, ut se ipsum iisdem totaliter privet & spoliet; minora autem, cùm Fiscum tantùm concernant, qui propriè est Principis, & de patrimonio Prin-

Quomodo communicativè & privativè?

Principis, etiam privativè alteri conceduntur, cùm Majeſtas Principis nihilominùs, imminuto quamvis aliquantiſper ærario, ſalva remaneat. E.G. Monetam cudere eſt ex numero Regalium majorum, quod tamē regale, quàm plurimis civitatibus etiam à Principibus tributum cernimus, attamen communicativè tantùm, ita videlicet, ut nihilominùs ſuperior eandem cùm Civitatibus ſibi ſubjectis monetam cudendi facultatem retineat. Similiter, qui legis condendæ poteſtatem alicui tribuit, non propterea ſe iſtâ facultate abdicat, ſed hanc facultatem tantùm alteri communicat, & nihilominùs jus legis condendæ ſibi retinet. E contra qui mulctarum pœnarumquè exactionem alicui tertiò tribuit, ſeipſum mulctam pœnasquè exigendi poteſtate privat, & quod antea ſibi ſoli competebat,

bat, à se in alterum totaliter transfert. Tale privativum privilegium, ut domesticis utar exemplis, etiam ex parte aliqua est, privilegium incorporationis terrarum Prussiæ, dùm omnia telonia in aquis & terra, nova aut antiqua tollit & abrogat, bona naufraga & caduca veris dominis eorumque hæredibus assignat, & si quæ sunt alia.

Privilegia actionũ. Ultimò veniunt *actiones*, quibus pariter atque personis & rebus privilegia data sunt, seu certa quædam prælatio & prærogativa, quæ inter actiones personales vertitur, & quâ in debiti repetitione chirographarii creditores aliis conchirographariis præferuntur, quâ de re *tit. de privil. Credit. in Digestis* videri potest. Talesquè sunt actio funeraria, rei uxoriæ, dotis, tutelæ, de peculio & similes aliæ.

CAPUT VI.

DE
Forma & Requisitis Privilegiorum.

A Materiâ recto ordine ad formam progredior, quæ itidem duplex est: *Essentialis* & *Accidentalis*. *Illa* ad substantiam & essentiam requiritur; *hæc* ad existentiam. *Forma* autem *essentialis privilegiorum in eo consistit*, quod præter communem civilium ordinationum tenorem, vel etiam consuetudinem propter aliquam naturalis æquitatis & honestatis rationem introducantur, uti ex definitione privilegii constat. Hinc, cum aliquo modo à lege & jure communi recedat, quidam privilegia simpliciter eidem contrariari existimant. Sed malè, non enim tollunt, sed suspendunt; non evertunt, sed emolliunt; non infrin-

Forma essentialis Privilegiorum.

fringunt, ſed remittunt, imò ſupplent, adduntquè aliquid juri communi, ac proinde non tàm contra, quàm ſuprà, præter, & ultrà diſpoſitionē juris communis tribuuntur. Et hoc ſenſu *Gail. de Arreſt. c.* 11. *n.* 2. non omninò malè ſtatuit, privilegia ita intelligenda eſſe, ut quoad fieri poteſt, minùs derogent juri communi, per *c. cum dilectus §. quia nobis extr. de conſuet. & c. quæ à jure de R. I. in 6.* Idquè inprimis in privilegiis dubiis, duplicem intellectum proprium & improprium habentibus, quo caſu magis improprium intellectum accipiendum judicat, ut minùs recedatur à jure communi, niſi fortè ex illa impropriâ ſignificatione ſequatur abſurdus & captioſus intellectus, qualis abſurditas in jure omnino eſt vitanda. *l. 67. ff. de R. I. l. pen. ff. ad exhibend.*

Forma acci- Quod *formam accidentalem* ſeu

seu *existentiam privilegiorum*, ac requisita ad eandem necessaria concernit, illa partim privilegiorum concessionem & concedentem, partim acquisitionem & acquirentem respiciunt, ita ut privilegium partim nullatenus, partim difficulter pro diversitate qualitatis suæ subsistere valeat, nisi simul circa eorum obtentionem tàm concedens, quàm acquirens regulas in hoc casu observandas observet. dentalis.

Primum autem, quod concedentem circa concessionem privilegiorum omninò observare convenit, est; *Ne contra jus divinum, positivum & morale, in ejusquè abolitionem quicquam indulgeat, vel largiatur.* Lex enim Imperatorum non est suprà legem Dei, sed subtus, *c.* 1. *distinct.* 10. & non licet Imperatori, vel cuiquam pietatem custodienti aliquid contra divina mandata præsumere, nec quicquam, quod Euan-

Requisita Privilegiorum ratione concedentis; I. Privilegia sint juri divino & positivo congrua.

Euangelicis, Propheticis & A-poſtolicis regulis obviet, agere. *c. 1. ibidem.* Hinc à quibuſdam improbatur illa Polonorum Anno 1368. ſub Caſimiro Rege Viſliciæ facta conſtitutio, quâ contra Dei & legum ſanctiones pœnam homicidii capitalem ſuſtulerunt, & rigorem juris divini arguere, quin & temperare auſi ſunt. *Herburt. in Stat. Regni Polon. tit. Homicidium.*

II. Non contra jura naturæ & gentiū. *Secundum* eſt, *ne contra jura naturalia & gentium*, quippe quæ ſuâ naturâ ſunt immutabilia, §. *penult. Inſtit. de jur. nat. & gent. & civil. bonoſque mores quicquam concedat.* Impoßibilitatem enim quandam legis ſecū trahit, quicquam adverſus jus naturale ſive præcipere vel committere velle, etſi poßibilitas facti adſit, ſiquidem facta, quę lædunt pietatem, exiſtimationem, verecundiam noſtram, & contra bonos mores fiunt, nec facere nos poſſe credendenden-

dendum est, *l.* 15. *ff. de condit. Instit.* Hinc non tantùm defensio naturalis, per privilegium cuiquam tolli nequit, *per l.* 3. *ff. de I. & I.* Sed & quicquid bonis moribus adversatur, omninò invalidum est, etiamsi pactum juratum accesserit, *l.* 5. *C. de legibus.* Sic stipulatio, *si hæredem me non feceris, tantùm dare spondes?* inutilis est, quia contra bonos mores hæc est stipulatio, *l.* 61. *ff. de V. O.* item pactum, ne furti agam vel injuriarum, non subsistit, videlicet, ante hæc admissa, quia turpem causam continet, & expedit timere furti vel injuriarum pœnam, *l.* 27. §. 4. *ff. de pact.* Quorsum etiam pertinent in quibusdam Civitatibus indulta privilegia Lupanaribus, quippe quę non tantùm turpem causam in se continent, sed & bonis legibus & moribus adversantur, *arg. l.* 4. *in pr. & §.* 3. *ff. de condict. ob turp. caus.* Edictum

quo-

quoquè illud Claudii Imperatoris, quo veniam dabat flatum crepitumquè ventris in convivio emittendi, cùm periclitatum quendam præ pudore ex continentiâ reperiſſet, cujus mentionem facit *Sueton. in Claud. c.* 32. ſpurcum eſt, & bonis moribus adverſum, adeoquè ſpeciali conceſſione indignum. Rectius & laudabilius ſe geſſit Alphonſus Arragonum Rex, qui Præſides provinciarum omnes ac Judices monuit, ne quod decretum aut reſcriptum à ſe factum ſervarent, niſi quod jure tantùm & honeſtate niteretur, interdum enim aut importunitate poſtulantium, aut ignoratione rei fieri, ut quidpiam contra juris ſanctionem emaneat. *Panormit. de dict. & fact. Alph. Regis lib.* 2. *n.* 46. Quamvis autem contra jura divina, naturæ & gentium diſponi nequeat, poteſt tamen Princeps quandoquè certis

de

de causis, legem divinam, etiam moralem, interpretatione declarare & limitare. Sic quamvis de jure divino hominem occidere vetitum sit, transfugæ tamen, hostes & patriæ proditores, etiamsi Parentes sint, impunè necantur, & præmio afficiuntur, *l.* 35. *ff. de relig. & sumpt. fun.* Similiter & marito uxorem, Patri filiam in adulterio deprehensam, licet de jure civili necare. *l.* 38. §. 8. *ff. ad l. Iul. de Adult. l.* 20. *ibidem.* Tolli autem per privilegium nequè Jus divinum, nequè Jus naturæ potest, & hinc est, quod communiter D D. dicunt, Jus naturę quoad sua principia esse immutabile, posse tamen ejus conclusiones, applicationes & declarationes mutari. *Tapia ad Rubr. de Constit. Princip, c.* 1. *n.* 48. vel, uti *Bachovius ad* §. *pen. Institut. de jur. nat. gent. & civil.* commentatur, jus naturale posse modificari, declarari

rari & provisionibus alterari, nunquam autem mutari rectè, sed obliquè, aliquando & ex hypothesi; quemadmodum & ob injustam invasionem licet aliquando defendendi sui causâ occidere hominem, quod aliàs jure naturæ vetitum est.

III. Legibus fundamentalibus non adversa.

Tertium est, *ne per concessionem privilegiorum leges fundamentales infringat*, inprimis *juratas*, quia enim leges fundamentales sunt, quasi anima & nervi Reipublicæ, necesse est iis sublatis Rempublicam corruere, aut saltem converti. Nequè Regi cuiquam vitio aut dedecori est vertendum, quòd iis legibus & Jurisdictioni se submittat, quorum beneficio Regium honorem, authoritatem, regnum & jura statutaq; in florenti vigore sit conservaturus. Quemadmodum enim candela vitreæ inclusa capsulæ, æquè ac si extra eandem posita, lumen spargit suum, ac

hoc

hoc modo conservatur, ne ventis hinc inde exposita extinguatur, aut diffluat; ita Majestatis splendor, circumstante, at non obstante legum fundamentalium fabricâ, lucidus apparet, munitur tamen hâc ipsâ, ne Favoniis adulationum ventis admissis, pronâ licentiâ pereat, & summam patiatur ecclipsin, uti egregiè monet *Limnæus de jur. publ. l.* 1. *c.* 12. *n.* 37. Quin & Tyrannicum est cum Nerone negare quenquam Principem scivisse, quod sibi liceret. *Suet. in Neron. c.* 37. & meritò hæ impotentię voces Cæsaris damnantur, dicentis: Nihil esse Rempublicam, appellationem modò sine corpore & specie. Sullam nescisse literas, qui Dictaturam deposuerit. Debere homines considerariùs jam loqui secum, ac pro legibus habere, quæ dicat. *Sueton. in Cæs. c.* 77. Ita nimirùm omninò verum est,

quod *Publius* ait apud *Macrob. in Saturn. l. 2. c. 7.* Cui plùs licet, quàm par eſt, plùs vult, quàm licet: & minuuntur jura, quoties gliſcit poteſtas. *Tacit. lib. 3. annal.* Nullaquè vacat quęſtio pravitatum apud eos, qui quod volunt, ipſi maximas putant eſſe virtutes. *Marcell. l. 27.* Hinc idem *Marcell. l. 29.* benè de Valente Imp. ſcribit, quòd nihil illi licere debuerat, quia omnia ſibi licere, etiam injuſta, exiſtimabat. Laudabiliores contra ſunt illi, qui in ſummo faſtigio conſtituti legum fundamentalium ſunt obſervantes, & non minùs regi eis cupiunt, quàm regere. Nemo enim regere poteſt, niſi qui & regi. *Senec. 2. de ira. c. 15.* & ut felicitatis eſt, quantum velis poſſe, ſic magnitudinis, velle, quantum poſſis. *Plin. in Panegyrico.* Iſquè demùm alios benè regere poteſt, qui ſe ſtuduit ſub decore tractare.
Caſſiod.

Caſſiod. 3. *var.* 13. Hinc meritò perſtringitur apud *Tacitum lib.* 14. *annal.* Poppæa, quia per facetias incuſabat Principem, & pupillum vocabat, qui juſſis alienis obnoxius, non modò imperii, ſed & libertatis indigeret, ut ſcilicet hac ratione potentiam nimiam, adeoquè non ſatis fidam, ut idem *Tacitus lib.* 2. *hiſtor.* loquitur, redderet. Contra laudanda venit Eliſabetha Angliæ Regina, quæ Anno 1601. conſeſſum inferiorem Parlamenti his verbis allocuta eſt; Regiæ Majeſtatis fulgor non ita mihi oculos perſtrinxit, ut licentia plus, quàm juſtitia apud me valeat. Regii nominis gloria Principes regnandi imperitos fallere poſſit, perinde ac pilulæ inauratæ ægrotantes. Ego autem ex eorum Principum numero non ſum. Novi enim Rempubl. in rem eorum, qui commiſſi ſunt, non eorum, quibus

commissum est, gerendam esse, & pro altero tribunali rationem tandem reddendam. *Cambden. part. 4. histor. Elisab. pag.* 823. Quid quòd non rarò periculosi motus ex legum fundamentalium læsione, ne dicam, sublatione oriantur? Sic Anno 1606. in celebri adversus Regem Sigism. III. motu Rakossiano, ii, qui motum excitârunt, inter alia conquerebantur: Novis, quæ ex Cancellariâ Regiâ in contrarium eduntur, privilegiis, vetera rescindi. *Stanisl. Lubienski. l.* 1. *de mot. civil. pag.* 48. Et cum olim Uladislaus Jagello prvilegium Polonis adversum irrogaret, illi strictis gladiis in Senatu coram Rege illud consciderunt. *Orichov. l.* 2. *annal. p.* 27.

IV. Non Reipublicæ præjudiciosa. *Quartum* est, *ne per privilegium quicquam in magnum Reipub. præjudicium alienetur.* Quamvis enim beneficialem Principem esse liceat, nec intra regulas con-

constitui possit munificentia Regalis arctari, ut loquitur *Cassiod. 2. var. 30.* indigentiam tamen, quæ ex hac nimia liberalitate ortum ducit, meritò Princeps fugit, præsertim cum eadem postea excessus suadeat, dùm perniciosa res est in imperante temeritas. *Cassiod. 1. var. 12.* Hinc alienationes in præjudicium magnum Reip. factæ non tenent, etiamsi Juramentum, de non revocandis iis, accesserit, *c. 33. extr. de jurejur.* Respublica enim est pupillæ loco, *l. 3. C. de jur. Reip.* cujus bona tutor alienare pro libitu nequit, *l. 49. ff. de minor.* Intelligo autem, non res fiscales, quæ uti Principis propriæ privatæquè *l. Prætor. §. 4. ff. ne quid in loc. publ.* in commercium veniunt, *l. si procurator ff. de jur. fisci.* & ex iis factæ donationes perinde valent, ac si ex patrimonio factæ fuissent. *l. bene à Zenone. C. de*

quadr. præscr. sed eas res, quæ pertinent ad patrimonium totius Reip., quæ non nisi consentientibus subditis alienari possunt, quamvis etiam in rebus fiscalibus alienandis meritò circumspectum esse Principem deceat, ad exemplum Elisabethæ, Anglorum Reginæ, quę mortuo Comite Lycestriæ, cui alioquin plurimùm semper tribuebat, cum in ære Reginæ esset, bona ejus auctione divendi jussit. Nec illa cætera facilis ærario debita vix unquam remisit. *Cambd. part.* 3. *hist. Elisab. pag.* 537. Hinc scitè *Plinius* in *Panegyrico*: Assuescat Imper. cum imperio calculum ponere, sic exeat, sic redeat, tanquam rationem redditurus, edicat, quid absumserit. Ita fiet ut non absumat, quod pudeat dicere: præterea futuri Principes velint, nolint, sciant. Status enim absquè ærario, corpus est sine nervis, & quemadmo-

modum corpus maximas convulſiones per nervorum imbecillitates patitur: ita quoquè ærarium, quotieſcunquè ſuo ordine & certis regulis non ſtat, ſtatus langueſcit nec ſucceſſu, nec liberis ſuis functionibus gaudet. *Petr. Matth. l. 4. narr. 4. n. 1.* Id quòd tantò magis verum eſt de ærario totius Reip. quantò magis omninò ærarium totius Reip. quàm proprium Principis patrimoniũ eſſe convenit, quod ſanè augeri neutiquam per immodicas & præjudicioſas alienationes poteſt. Tales itaquè alienationes nullo jure ſubſiſtunt, cùm, ut apud *Thuan. l. 63.* rectè monet Æmarius Burdegalenſis Præſes, bonorum Coronæ tantum ſit Uſufructuarius, proprietate penes regnum manente. Hinc apud Hiſtoricos Carolus IV. Imp. ob vendita Electoribus privilegia, ejuſquè filius Venceſlaus ob profu-

ſas largitiones malè audiunt. dùm *Krantzius in Saxon. lib.* 10. *c.* 4. ita fatur: Aliquantò meliùs actum Imperio, ſi nequè pater, nequè filius in eo fuiſſent. Nam pater largitionibus, ut filium extolleret, filius ignavis diſſimulationibus imperium attrivêre, inquè eam tenuitatem, quę nunc cernitur, adduxêre. Nec tantum malè audiunt, ſed & Venceſlaus, ob tantam profuſionem, cujus non minima eſt, quòd acceptis aliquot vini Baccharacenſis cadis, Noribergenſes juramento fidelitatis abſolverit, *Krantzius lib.* 10. *Vandal. c.* 1. imperio motus eſt. Similiter Angli irritam habuerunt regni traditionem, quam Johannes Pandulpho Nuntio Pontificio fecerat, inconſultis proceribus. *Smith. l.* 1. *de Rep. Anglor. c.* 9. Scoti excuſſerunt Jugum Anglicum, quod invitis induxerat Joannes Balliolus. *Buchanan. hiſt.*

hist. Scot. in Balliolo. Ludovicum itidem XI. Galliarum Regem maximas facultates & opes donâsse Ecclesiæ, verum illas donationes, quoniam immodicæ fuerunt, vim nullam obtinuisse, scribit *Comin. l. 9. Comment.* Nec immeritò accusatus fuit Ludovicus Rex Poloniæ & Ungariæ, quod Uladislao Duci Opaliensium ex Regiis terris addixisset Ostreszowiensem & Velunensem tractũ, Olstinense, Czepiciense, Bobolicense, territoria in Cracoviensi, & Brezniciense in Siradiensi ditione. *Cromer. de reb. Polon. lib. 13. in histor. Ludov.* qui etiam, procul dubio, ex hac ratione An. 1375. sub sacramento fidei promisit, se nullas terras coronę, nec partes earum ab ipsa alienare aut minuere, sed augere & recuperare velle. *Herburt. in Stat. tit. Alienatio p. 15. & tit. privilegium. pag.* 338. quorsum etiam Jura-

 men-

mentum ſolenne electorum Regum Poloniæ tendit. *Herburt. ibidem in tit. juramentorum formulæ pag.* 245. Et hoc quidem tantò magis præcavendum, quia & lege divina donum de bonis & hæreditate Regni ſervorum uni à Rege collatum, tantùm ad annum remiſſionis durat, quo adveniente, reverti donum hoc ad Principem debere DEUS ſanxit, apud *Ezech. c.* 46. *verſ.* 16. *&* 17. Aſt non tantùm dominiorum, provinciarumquè alienatio in præjudicium Regni & Reip. cadit, adeoquè de Jure invalida eſt: Sed & *ſi ſubditi inviti alienentur aut transferantur*, ſive id fiat vivente adhuc Principe, ſive eo mortuo, per pactum ſucceſſionis, niſi fortè in æqualem Dominum aut majorem fiat alienatio, *lib.* 2. *feud. tit. de leg. Corrad. cap.* 1. Subditi namquè magni Principis non libenter mutant dominationem, & ſe pu-

putant feliciores sub sceptro potentis Monarchæ, cujus sola autoritas continet amicos in debito, & inimicos in timore, quàm sub regimine minoris Principis, qui semper potentioris arbitrio expositus est, ut perdix accipitris prædæ. Eâ de causâ populi regnorum patrimonialium domus Austriacæ difficulter poterant persuaderi, ut exempti ab obedientiâ Caroli V. Imp. se Ferdinando fratri ejus subjicerent. *Petr. Matth. lib.* 1. *narr.* 5. *n.* 13. Et populus Bohemicus, posteàquam Joannes Bohemiæ Rex circa ann. Christi 1323. Regnum hoc cum Bavariæ Ducatu permutasset, ut tantò vicinior Lucemburgæ, cujus erat Dominus Hæreditarius, esset, in Regem consurrexit, tantusque tumultus exortus, ut non nisi literis, eo nomine conscriptis, dilaceratis, Rex in gratiam cum populo per Imperatorem Ludo-

vicum reduci potuerit. *Dubravius lib.20. hist. Bohem.* Sive autem inæqualem, sive potentiorem Dominum alienatio & translatio, seu & permutatio subditorum & Vasallorum fiat, omninò pręvio consensu eorum id fieri necesse est; tùm quia ingenuorum & liberorum hominum, quales sunt plurimi subditorum commercium non est, *l.* 103. *ff. de V. O.* tùm quia aliàs satis grave iis esse consuevit, novum Dominum adsciscere, & ut eleganter *Gramondus lib.* 14. *pag.* 626. loquitur; Implacita est quacunquè ex parte dominatio recens; antiqua manent & feruntur faciliùs, quia mole suâ subsistunt; subjectisquè populis pars libertatis videri solet, à suorum aliquo gubernari. *Strad. Decad.* 1. *lib.* 1. *de bell. Belg.* & suis quiquè parent placidiùs, etiam cùm is præest, qui magis timeri potest.
Curt.

Curt. lib. 6. c. 3. Hinc cùm Anno 1579. Henricus Portugalliæ Rex clàm cum Philippo Hispaniæ Rege de successione transegisset, Didacus Salena à Civitate Olissipona inter alios delectus, Regem interpellavit, quasi de jure successionis inconsulto populo transegisset, & cùm Rex respondisset, id captum populi superare, convenienter replicavit; Atqui non de captu populi ita judicabas, cùm te in Regem assumsit. *Thuan. lib. 69.* Hæc de hac controversiâ, an & in quantum Principes regna & ditiones suas minuere vel alienare queant, dixisse, pro exigentiâ subjectæ materiæ, sufficiat. Plura qui volet, consulat inter alios *Hottoman. quæst. illustr. 1. Arnisæum lib. 3. de jur. Majest. c. 1. n. 10. & seqq. Bronchorst. cent. 4. assert. 87. Lather. de censu, l. 1. c. 16. & 17.*

Quintum priori conforme est, V. Nec utilitati

publicæ damnosa. *ne vid. privilegium vergat contra utilitatem publicam*, cùm teste *Cicerone* 3. *de ll.* Salus populi suprema lex sit, & prout Elisabetha Angliæ Regina Anno 1589. Legatis Civitatum Hanseaticarum respondebat, privilegia, quæ sunt leges privatæ, contra publicam salutem, quæ lex suprema, non asserenda. *Cambden. part.* 4. *hist. Elisab. p.* 553. Adeò, ut qui juravit, se promoturum utilitatem publicam, & nihilominùs à superiori privilegium contra utilitatem publicam impetraverit, perjurus esse reputetur, juxta *Modestin. Pistor. part.* 3. *illustr. quæst.* 121. *Carpzovium in jurisprud. forensi part.* 2. *constit.* 6. *def.* 3. Et hûc pertinet titulus *C. si contra jus vel utilit. publ. fuerit aliquid postul. vel impetr.* Contra *Ius*, intellige divinum, naturale, gentium, nam, ut suprà sæpiùs dictum, primâ specie privilegia juri com-

communi contrariari videntur, quamvis reipsâ non tàm contrarientur, nec destruant jus, quàm suppleant & perficiant, ac propriè non contra jus dentur, sed tantùm contra tenorem legis generalis, quæ nisi suas habeat limitationes, etiam quandoquè iniqua esse potest. Salus itaque populi illa unica est norma & regula, ad quam omnes leges ac privilegia collimare debent, quę si fortè cuiquam quandoquè videntur esse noxia, aut etiam reverà uni vel alteri iniqua existant, si tamen toti Universitati & Reipub. expediant, donandum aliquid, etiam cum læsione privatorum utilitati publicæ. Habet namquè aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod contra singulos utilitate publicâ rependitur. *Tacit. l.* 14. *Annal.* Nulla etiam lex satis commoda omnibus est, id modò quæritur, si majori parti & in
sum-

summam prodest, dicente Portio Catone apud *Liv. lib.* 34. *c.* 7. In summa, ut tutela, sic procuratio Reipubl. (& quæ ad procurationem pertinent) ad utilitatem eorum, qui commissi sunt, non ad eorum, quibus commissum est, gerenda est. Hinc Imp. *l.* 1. *C. de emend. Cod.* Cordi nobis est, ait, semper animi nostri curas, rebus communibus avidissimè impendere, & *in l. un.* §. 14. *C. de cad. tollend.* quod communiter omnibus prodest, hoc privatæ nostræ utilitati præferendnm censemus, nostrum esse proprium, subjectorum commodum imperialiter existimantes. Et Pomponius *l.* 2. *§. novissimè de O. I.* propterea, inquit, Imperatori concessam omnem potestatem, ut per eum omnibus consuleretur. Quapropter meritò laudatur ille Jacobi VI. Angliæ Regis Anno 1604, ad Ordines Regni habitus

bitus sermo, ubi inter alia dicebat; si singulorum hominum, quos Deus dominationi suæ & imperio subjecit, ratio habeatur, se Regem & Rectorem esse & caput; Caput autem propter corpus, quod illi simul juncti constituunt, non corpus propter caput creatum esse, & Regem propter multitudinem, non multitudinem propter Regem creatum. Proinde non pudere se, nequè non honorificum putare, quod supremus sit ac primarius totius Reipubl. servus à Deo constitutus, eoquè fieri, ut publicam suorum populorum felicitatem, maximam suam felicitatem & præcipuum solatium atquè ornamentum in hac vitâ reputet. *Thuan. lib.*131. Pari ratione Elisabetha An. 1595. Ordinibus Belgii, certum contractum allegantibus, respondebat: Omnes Contractus cum Principe admittere interpretationem bonæ fidei, nequè Prin-

cipem teneri ex ſuo contractu, quando ex juſtâ cauſâ contractus cedit in publicum detrimentum. *Cambden. part.* 4. *hiſt. Eliſab. pag.* 649. Item Hanſeaticis Legatis privilegia antiquata conquerentibus : Rempub. conſiſtere non poſſe, ſi privilegia in Reip. detrimentum conceſſa, admittantur : & juſtis de cauſis olim antiquata ad preces cujuſpiam denuò revocentur. *Ibid. pag.* 651. Ob hanc utilitatem publicam, quæ in privilegiis conſideranda venit, valent ſtatuta alienationem immobilium in Eccleſiaſticos prohibentia. *Gail. lib.* 2. *obſerv.* 32. *n.* 5. & Princeps bona privatorum auferre, contractusquè per ipſos initos reſcindere, vel ipſemet, rejectis iis, adimplere poteſt, cùm utilitas publica præferenda ſit privatorum contractibus, *l.* 3. *C. de princip. lib.* 12. Nec minùs ex hac ratione privilegi-

legium in fraudem civilium muneru m obtentum, odiosum & invalidum est, *l. 2. C. qui mill. poss. lib.* 12. Quâ de re pluribus videatur *inf. cap.* 15. tùm & *Gail. l. 2. obs.* 56. *Mynsing.* 5. *obs.* 95. *Vasq. part.* 2. *controv. illustr. l.* 1. *c.* 1. *Arnis. de jur. Maj. lib.* 3. *c.* 1.

VI. Nec in damnū & injuriam tertii vergentia.

Sextum est, *ne privilegia in præjudicium, damnum, vel injuriam tertii vergant*; nequè enim in injuriam cujuspiam beneficia tribuere moris est Imperatoris, *l.* 4. *C. de emancip. lib.* Quemadmodum quoties aliquid in publico fieri permittitur, ita oportet permitti, ut sine injuriâ cujusquam fiat, & ita solet Princeps, quotiens aliquid novi operis petitur, permittere, *l.* 2. §. 10. & 16. *ff. ne quid in loc. pub.* Hinc Theodoricus Gothorum Rex, apud *Cassiod.* 2. *var.* 17. ait: Munificentiam nostram nulli volumus extare damnosam, ne, quod

quod alteri tribuitur, alterius dispendiis applicetur; & ante omnia animadvertendum est, ne conventio in aliâ re facta, aut cum alia persona in alia re, aliavè persona noceat. *l.* 27. §. 4. *ff. de pact.* Indequè Prusiæ, Bithyniæ Regi, agrum de Antiocho Rege captum, quem Galli possiderent, sibi dari petenti, Romani responderunt: si datus Gallis esset, ignoscere Prusiam debere, si ex nullius injuria quicquam ei datum vellet populus Romanus, nec quod detur quidem gratum esse donum posse, quod eum, qui det, ubi vellet, ablaturum esse sciat. *Liv. l.* 45. *c.* 122. Sunt, qui privilegium in præjudicium tertii concessum subsistere volunt, si habeat annexas clausulas, *motu proprio, ex certâ scientiâ, non obstante. Tapia ad rubr. de const. Princip. c.* 4. *n.* 107. Sed repugnat huic sententiæ *l.* 5. *C. de locat.* *prædi-*

prædior. lib. 11. ubi Impp. Theodosius & Valentinianus, disertis verbis vetant, ne prædia domus Augustalis alicui jure perpetuo collata, ad alium transferantur, ne quidem, etiamsi alteri eam Imperator vel *exoratus*, vel *sponte* donaverit sive *adnotatione*, sive *pragmatica*. Recipit tamen regula hæc, quòd privilegium in præjudicium tertii concedi non possit, suas *limitationes*, & *primò* intelligi debet de rebus, quę jam sunt in nostrâ potestate, i. e, in jure quæsito, non autem in jure quærendo, i. e. cujus aliqua utcunquè propinqua spes est. Sic legitimatio in præjudicium legitimorum hæredum, ante aditam & devolutam hęreditatem licita est, per ea, quæ habent *Sichard. ad d. tit. Cod. de secund. nupt. n.* 18. *& Covarr. de matrim. part.* 2. *tom.* 1. *cap.* 8. §. 9. *n.* 11. *Secundò* intelligi debet de rebus, magni

Limitationes regulæ.

præjudicii tantùm, & *tertiò* ſub hac conditione, niſi neceſſitas & utilitas publica aliud quid ſuadeant, quarum inprimis tanta eſt potentia, uti jam antea partim dictum eſt, partim adhuc dicetur, uti vix illis ſeſe ingerentibus, vel etiam obtrudentibus, ſtricta juris debiti norma obſervari poſſit. Inde eſt, quòd quamvis adverſus libertatem minori à Prætore ſubvenire impoſſibile ſit, *l. 9. §. ult. ff. de minor.* id tamen fieri queat, ſi ex magnâ cauſâ hoc ipſum à Principe fuerit conſecutus, *l. 10. E-od.* Item quod ædificia, aliaquè opera mœnibus vel publicis operibus ita ſociata, ut ex his incendium vel inſidias vicinitas reformidet, aut anguſtentur ſpatia platearum, vel minuatur porticibus latitudo, dirui ac proſterni poſſint. *l. 14. C. de oper. publ.* quamvis id ſine jactura & incommodo ejus, ad quem ædificia

cia illa pertinent fieri nequeat. Finaliter tamen hoc in casu notandum, quòd cessante illâ necessitate publicâ, vel etiam utilitate publica, præjudicium illud, dummodò id fieri per rerum naturam queat, meritò tollendum, & is, cui præjudiciosi aliquid contigit, in integrum restituendus sit, qua de re infra suo loco pluribus tractabitur.

Septimum est, *ne privilegium inæqualitatem nimiam inter subditos importet, aut exemptionem & immunitatem* à muneribus ordinariis *peculiarem*; Omnium enim rerum ac personarum, quæ privatam degunt vitam in publicis functionibus, æquam debere esse inspectionem præcipitur in *l. 6. C. de vectig.* & talia privilegia, quæ inæqualitatem aut exemptionem privatam inter cives irrogant, qui iisdem legibus atquè aëre utuntur, occasionem ac velut ansam ad discor-

VII. Non inæqualitatem & exemptionem importantia.

cordias & seditiones civiles ministrant, similes Florentinæ illæ Alborum à Nigris distinctionis. *Petr. Matth. lib. 6. Narrat. 1. n. 3.* id quod Lugdunensium, ex privilegio quodam à Rege Henrico IV. ipsis indulto, quo non nisi originariis aditus ad honores Magistratus & Scabinatus patebat, orta discordia, verum esse probavit, quâ de re idem *Petr. Matth. d. l.* legi potest. Quocirca uti Sol & dies omnibus in commune est, ita decet Principem commoda & incommoda civium non divellere, sed omnes eadem æquitate continere. Quo ipso Stephanus Bathorius Poloniæ Rex motus, Anno 1578. Armenos Leopolienses cæteris civibus, eorum ex antiquis privilegiis non parem rationem habentibus decreto eo nomine prolato exæquavit. *Ioan. Demetr. Sulic. in comm. rer. Polon. pag.* 108.

Quam-

Quamvis autem ista inæqualitas, quæ ex speciali quadam immunitate, ac munerum & onerum exceptione potissimùm oritur, magno studio sit vitanda, adeò quidem ut etiam legibus prohibeatur, & nec per constitutionem pragmaticam, nec per divinam annotationem, nec divino oraculo quis excusari debeat, *l. 2. C. de quibus mun. vel præst. nem. se excus. lic. lib.* 10. quo faciliùs obsequiis publicis pareatur, *l. fin. C. de mun. patrim. lib.* 10. id tamen potissimùm in duobus casibus fallit, videlicet, quando ob benè merita *arg. l.* 26. §. 1. *ff. de milit, test.* vel ob aliam justam causam, E. G. certum & definitum liberorum numerum conceditur, *l. 3. 5. & 6. C. de his qui num. liber. vel pau. excus. meruer. lib.* 10. *pr. Instit. de excus. tut. vel curat.* Et falluntur, qui per privilegia omnia inæqualitatem inter ci-

ves conſtitui exiſtimant, cùm non magis inæqualitatem importent, quàm quòd alius laxiore veſte, quàm alius tegatur. Æquitas namquè cauſæ, ſi nihil aliud, tollit inæqualitatem juris, ut licet peculiariter quoſdam juvent præ aliis, omnibus tamen competere videantur, ſi incidant in eam cauſam, propter quam quodq; privilegium proditum eſt. *Conrad. Lag. part. 6. method. jur. civil. c. 1.* Præterea diſtinguendum omninò in hac materiâ erit, utrum immunitas & exemptio ſolam Principis Cameram, ejuſquè patrimoniales reditus, an verò Reip. totius proventus reſpiciat & afficiat. Sin illas, poteſt Princeps facilior eſſe in concedendâ immunitate, in præſtatione alicujus oneris & muneris, cùm proprium tantùm patrimonium tangat, quod cùm imminuit, ſuo damno facit, non Reipublicæ; ſin

Diſtinctio regulæ.

has,

has, nulla immunitas facilè obtinebit, cùm Reſpubl. Principe ſit major, adeoquè Princeps per conceſſionem immunitatis Reipubl. uti majori, derogare, & quicquam ſubtrahere nequeat. Et hinc eſt, quòd communiter ſtatuatur, Imperatorem Romanum non poſſe quenquam per immunitatem conceſſam à collectis Turcicis vi ſupremæ poteſtatis liberare & abſolvere, quia nimirùm talis immunitas toti præjudicat imperio, prout fuſiùs id deducit *Klock. de contrib. c.* 16. *n.* 39. *& ſeq.* Deniquè circa hanc materiam obiter notandum eſt, immunitatem ſimpliciter & indefinitè conceſſam de muneribus perſonalibus & extraordinariis tantùm, non verò de realibus & ordinariis intelligendam eſſe. *l. fin. §. pen. ff. de mun. & honor. l.* 3. *&* 9. *C. de muner. patrim. lib.* 10. *l. un. C. de vacat. muner. lib.* 10. *l.* 8.

§. 3. *de vacat. & excuſ. muner.*

VIII. Nec ſuper lite pendẽte. contra rem judicatã conceſſa.

Octavum eſt, *ne ſuper lite pendente, nec contra rem judicatam privilegium ullum detur*, taliter enim impetratum privilegium nullum eſt, *l. 1. & ult. C. ut lit. pend. nulli lic. ſuppl. Novell.* 113. *c. 1. c. fin. extr. ut lit. pend. nihil innov. c. 11. ſ. licet autem extr. de arbitr.* & cum res judicata pro veritate habeatur, *l.* 107. *ff. de R. I.* veritatem deſtruere videtur, qui contra rem judicatam quicquam indulget.

IX. Non monopolium indulgentia.

Nonum eſt, *ne per Privilegium monopolium conſtituatur*, quippe legibus aliis antiquis & novis damnatum, ac ſuâ naturâ omnibus meritò exoſum, *l. un. C. de monopol.* Eſt autem *duplex* potiſſimùm *monopolii genus*; *Alterum*, quod ſubditi ſive ex indulgentiâ ſuperiorum habent, ſive ſibi de facto ſumunt; *Alterum*; quod Reſp. vel Princeps ſibi ven-

vendicat. Illud omninò vetitum eſt, nullaquè Juris ſpecie defendi poteſt, excepto unico illo caſu, ſi cuipiam monopolii Jus, præmii loco, propter ſingulare aliquod artificium, vel ingenioſum ac Reip. utile inventum, conceſſum ſit, quæ conceſſio monopolii per utilitatem publicam excuſatur, quippe quòd hoc modo ingenia excitentur, artiumquè incrementis anſa detur, ac non tàm monopolii, quàm præmiorum nomen ejuſmodi indulta mereantur, nec perpetua, ſed temporaria eſſe ſoleant, adeò ut poſt effluxum illud, in privilegio definitum tempus, cuivis artem illam edocto, eandem non minùs, atquè illi antea privilegiario exercendi facultas concedatur. Hisquè artibus & privilegiis Belgæ omnes artes Mechanicas ſimul & mercaturam adeò floridam in ſuas provincias intro-

duxerunt. *Meteran. lib.* 16. *pag.* 657. Talia itaquè privilegia de jure subsistunt, modò temporanea sint, non perpetua, & ad promovendum laudabile aliquod, non ludicrum, artificium tendant, quale erat illud cujusdam militis sub Alex. M. qui ex distante spatio grana ciceris missa in acum statim ac sine frustratione insertare poterat, quam artem uti arduam & rarificam omnibus deprædicantibus, Rex alio privilegio dignare noluit, quàm quod militem ejusdem leguminis modio donavit. *Petr. Crin. de honest. disc. l.* 15. *c.* 2. Si verò privilegia eò tendant, ut cuiquam concedatur commercium emendi, vendendi, permutandi, idquè reliquis civibus præripiatur, solius cum negotiantis lucro & reliquorum damno, diversa planè est ratio, & veri monopolii naturam sapit, adeoqué pœnam potiùs legum, quàm

quàm privilegium meretur. Hinc rectè Theodorus Joannis Basilidis Moscorum Tyranni filius, omnibus omnium gentium mercatoribus liberum aditum aperuit, sæpiusq; ab Anglis interpellatus, ut nulli præter Anglos ex societate illa septentrionalia Russiæ appellerent, iniquum esse, respondit, aliis permittere, aliis inhibere. Principibus Jus æquale inter Cives conservandum, & commercium, quod Jure gentium omnibus commune esse debet, non in monopolium & pauculorum privatum quæstum convertendum. *Cambden. part.* 3. *histor. Elisab. pag.* 365. Et Elisabetha Angliæ Regina Anno 1602. inferiori consessui in Parlamento gratias agenti, quòd monopolia irrita fecisset, benè respondit: Mente & manu mutilari velim, quàm hujusmodi monopoliorum privilegiis, quæ civibus sint fraudi, vel mentem

vel manum adponere. *Cambden. part. 4. histor. Elisab. pag.* 823. E contra non minima causarum mutati Regii status in Anglia, detruncatique, inaudito exemplo, capitis Regii, fuit monopoliorum institutio, quam illi in suâ declaratione Adversarii exprobrant, uti videre est in *Theatro Tragico Londini p.* 269. *in fin.* Alterum genus monopolii, quod quandoquè Princeps vel Respub. sibi sumit, non omninò improbandum est, nisi in manifestam fraudem, damnum & præjudicium subditorum, nullâ justâ de causâ, exerceatur, quale erat illud monopolium Ordinis Teutonici, qui undiquè frumentum conservabant, & vili pretio coëmebant, postea autem subditis summo pretio illud vendebant, quin & eò illos compellebant, ne aliunde sibi de frumento prospicerent, sed à solo Ordine Teutonico,

nico, eorumquè officialibus illud emerent, quæ quidem non minima causa fuit defectionis Prussiæ. *Schüz. lib.* 4. *fol.* 138. Simili ratione Alphonsus Rex Neapoleos suis æquè ac exteris se odiosissimum fecit, quòd olei ac frumenti quicquid in Apulia concrevisset, vilissimo pretio emeret, ut summâ egestate ac annonæ inopiâ arbitrio suo addiceret, non permittens Dominis suum vendere triticum & oleum, donec ipse distraxisset. *Comin.* 2. *de bell. Neap.* Quòd si autem Resp. aliqua vel civitas, imò & Princeps justam causam monopolia exercendi habeant, videlicet publica pecuniarum indigentia id suadeat, & alii reditus desint, nerviquè status benè gerendi, administrandi & conservandi deficiant, vel etiam utilitas publica id exigat, eo in casu privilegium super monopoliis peti & dari posse, commu-

nis est Politicorum & JCtorum opinio. Sic Uratiſlavia vendicat ſibi monopolium lupuli, Noriberga calcis, urbes aliæ cereviſiarum & vinorum exoticorum: Rex Galliæ ſalis. Ita Joſephus in Ægypto monopolium in frumento vendendo exercuit. *Geneſ.* 41. Sic quoquè Principes privilegii loco Rebuspubl. concedere jus molendinorum, quali Civitas Gedanenſis etiam gaudet, item vini vendendi & exoticæ cereviſiæ, poſſunt; ſibi ſolis autem jus cereviſię coquendæ, vendendæ, ut & in quibusvis pagis, oppidis & urbibus jus tabernarum, cauponarumquè ſumere, id quod Moſcovitarum Dux facit. *Petrej. in histor. Moſcov. part.* 5. *pag.* 599. nimium eſt, monopoliorumquè omnium maximè improbandum.

X. Nec à pœnis eximẽtia ſontes.

Decimum eſt, *ne per privilegium ſontes à pœnis promeritis eximantur.* Talia namquè privilegia

gia repugnant juri divino, bonisquè moribus, vergunt etiam in summum læsi & Reip. præjudicium, adeoquè per supradicta nullo jure subsistunt, Juri divino repugnant, quod vult delicta capitalia capitaliter puniri. *Ne parcito oculus tuus ei, sed tolles reatum sanguinis innoxii ex Israële, ut benè sit tibi. Deuter.* 19. *v.* 13. *Tollas malum è medio tui, & qui reliqui sunt, audientes timeant, nequè pergant deinceps facere simile quicquam huic rei malæ in medio tui. Nec igitur parcito oculus tuus; vita pro vitâ, oculus pro oculo, dens pro dente, manus pro manu, pes pro pede esto. Ibid. vers.* 19. 20. *&* 21. Bonis moribus etiam contrariantur, quia sic à Majoribus institutum, ut si anteissent delicta, pœnæ sequerentur. Tiber. apud *Tacit. lib.* 3. *annal.*

Et quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur.

Horat. 3. *Odar.* 24. De Reipub,

quoquè præjudicio nulla est dubitatio, cùm, ut habet *l.* 14. *C. de pœn.* non remitti pœnam facilè, publicè intersit, ne ad maleficia temerè quisquam prosiliat. Sanè lentus in suo dolore esset, Reip. injurias ne largiretur, dicebat Tiberio Atejus Capito, quamvis servili libertate, apud *Tacit. lib.* 3. *annal.* Congruit etiam bono & gravi Præsidi curare, ut pacata atquè quieta provincia sit, quam regit, quod non difficile obtinebit, si sollicitè agat, ut malis provincia hominibus careat, eosquè conquirat, *l.* 13. *ff. de offic. Præsid.* & injusta est misericordia sontium absolutio, facilitasquè veniæ incentivum tribuit delinquendi. *c.* 33. *caus.* 23. *quæst.* 4. In Repub. itaquè multò præstat beneficii, quàm maleficii immemorem esse. Bonus tantùm modò segnior fit, ubi negligas, & malus improbior. *Salust. in*

Iu-

Iugurth. & cum uni indulgetur indigno, plurimi ad prolapſionis contagium provocantur, *d. c.* 33. *quæſt.* 4. Præjudicium deniquè læſæ partis in eo vertitur, quod juſtitia commutativa, ad quam etiam pœnæ pertinent, hac remiſſione pœnæ violatur, ſolatiumquè quod ex ſontium ſuppliciis cognatis & affinibus interemptorum naſci debebat *l. capitalium*. 28. *ſ*. 15. *ff. de pœnis*. intercipitur. Quæ omnia recto judicio examinans Caſimirus Poloniæ Rex, laudabili ſtatuto medelam adhibere voluit, quando vult: Quod citati pro quibuſlibet criminibus & delictis in judicio Regio judicentur, & reſpondere teneantur, & convicti debitâ pœnâ punientur, etiamſi ſuper hoc privilegiis eſſent communiti, quæ, quantum ad hoc, ut pernicioſa & erronea, caſſat, irritat & revocat. *Herburt. in Stat. Regni Pol. tit. Privilegium. pag.* 354. *Vn-*

XI. Nec nimiæ. *Vndecimum* eſt, *ut privilegia ſint rara potiùs, quàm nimia.* Nam parva munera diutina: locupletia non propria eſſe conſueverunt. *Corn. Nep. in Thraſyb.* & quod de omnibus vitæ noſtræ actionibus judicat *Soſia*, dùm ait:

Id arbitror.
Adprimè in vitâ eſſe utile, ut ne quid nimis. apud *Terent. in And. act. 1. ſcen. 1.* id non minùs de privilegiis nimiis dici poteſt, quæ perinde ut multæ leges vitandæ ſunt, præſertim cùm ſub privilegiorum novitate ſemper aliquid lateat à ſolâ poſtea experientiâ detegendum. Ariadnæ filo ergò Principes labyrinthum privilegiorum ingreſſi, eodem duce egrediantur, & mancipatam aliis Remp. poſtliminio reſtituant, caveantquè, ne nimii ſint privilegiarii, nec plus æquo petentes, ne ſuis indultis confidentes alios confiden-

dentius in jure suo molestent, & Magistratuum jurisdictionem contemnant pariter & eludant, *c. 5. de privil. in 6.* Sic privilegiorum suorum honorem servent, ne eorum metas transgredi videantur, *c. 7. extr. de privil.* Sed in peregrina transgressi redire cogantur, ut servire possint functionibus, quas imposuit antiqua solennitas, *l. un. C. de privil. corp. Vrb. Rom. lib. 11. Klock. de contribut. c. 16. n. 4. & seqq.* Ex hac privilegiorum nimietate omnes illi privilegiorum abusus resultant, & realia, dùm per familias & successiones traduntur, paulatim eò tendant, ut Principem non agnoscant, nullaquè in re ei obtemperent. Personalia minùs quidem diuturna sunt, sed multitudine vilescunt, & in quos nimia congeruntur, ferè præcipitant, molequè suâ opprimunt. Remunerativa, quamvis minùs sunt invidiosa, ingra-

ingratos tamen & superbos efficiunt. Conventionalia venditioni propria sunt, nec in beneficiis ponunt etiam, quæ parvo pretio comparârunt, uti scribit *Adam. Contzen. l. 5. polit. c. 18. §. 5. & §. 6.* Nullâ magis re quàm privilegiis contra Dominos servi, contra Patronos invalescunt Clientes, nec dicere vereor, omnium, quæ à ducentis annis principatus Germanię, civitatesquè concusserunt, seditionum originem à Privilegiis multis magnisq; manâsse. Hinc *Fridericus Mindanus l. 2. de mand. c. 13. n. 8.* exclamat. Utinam verò Divi mortalium Opt. Max. Imperatores nostri, non nimium privilegiorum indulsissent vel concessissent. Hac enim viâ tota Italia, Polonia & aliæ potentissimæ provinciæ Imperii Romani frenum excusserunt. Ut itaquè omne incommodum evitetur, adsit modus, qui si ab-

sit,

sit, vertitur liberalitas in exitium. *Tacit. lib. 3. histor.* ita ut ambitio & jactantia & effusio & quidvis potiùs quàm liberalitas existimanda sit, cui ratio non constat. *Plin. in panegyr.* Observavit id præ aliis Elisabetha Angliæ Regina laudatissima, quæ parca erat in dispensandis præmiis, & morosa in pensitandis cujusquè meritis, ne videlicet honos raritate carus, promiscuâ largitate vilesceret. *Thuan. lib.* 51.

Et hæc de requisitis privilegiorum ex parte dantis dicta sint, quæ tamen simul in tantum acquirentem tangunt, ut si contra Jus divinum, naturale, publicam utilitatem &c. privilegium impetret, sæpè incassum laboret, & vix diu eo gaudeat; quemadmodum requisita etiam ex parte acquirentis, de quibus nunc ordo est dicendi, ita concedentem officiunt, ut si illis negle-

glectis, nihilominùs privilegia concedat, ea, tàm ex parte suâ, quàm ejus, cui dantur, inutilia reddat & revocabilia.

Requisita ex parte acquirentis.

I. Non per fraudē vel mēdacium impetrētur.

Requisitorum verò *ex parte acquirentis primum* est, *ne per fraudem aut mendacium privilegium impetret*, alioquin hoc sibi dictum esse sciat: Sciant omnes etiamsi quid speciali quolibet rescripto per fraudem elicito, impetratum sit, non valere, *l.* 2. *C. de sum. Trinit.* Cùm quicquid fraudandæ legis causâ adscriptum est, ipso jure rescindatur, *l.* 64. *§.* 1. *de condit. & demonstr.* Fraus autem hæc & mendacium committi potest tàm loquendo, si nimirùm per falsas & subdolas rationes Princeps ad dandum privilegium inducatur; quàm tacendo, si quid circa privilegii impetrationem subticeatur, quod fortè si dictum fuisset, Principem in diversam movere sententiam potuisset, per *l.* 2. *si*

contr.

contr. 19. *vel util. publ.* Omnia itaquè sincerè à petente agantur, nisi privilegia taliter impetrata, nulla esse, aut in litibus per exceptionem sub & obreptionis refelli velit, quâ de re *Zangerus de except. part.* 2. *c.* 17. *& Oldendorp. in Enchir. except. pag.* 45. copiosè tractant. Universa enim rescripta sive in personam precantium, sive ad quemlibet Judicem manaverint, quæ vel adnotatio, vel quævis pragmatica sanctio nominentur, sub eâ conditione proferri præcipimus; si preces veritate nitantur, inquit Imp. Zeno in *l.* 7. *C. de divers. rescript.* Cum quo convenit Jus Canonicum *cap.* 2. *extr. de rescript.* ita quidem, ut, quamvis legibus consentaneum sacrum oraculum mendax precator attulerit, careat penitùs impetratis, & si nimia mentientis inveniatur improbitas, etiam severitati subjaceat

jaceat judicantis, *l.* 5. *C. ſi contr. Ius vel util. publ. l.* 29. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* Abſonum quoquè eſt, legibuſquè adverſum, ut dolus ſuus cuiquam patrocinetur, *l.* 1. *ff. de dolo.* Et, ut cum Theodorico Gothorum Rege loquar, juſtitiæ Principis convenit, ut de indultis beneficiis, calumnias fieri non ſinat, & quicquid pravâ interpretatione tegitur, fugatâ mendacii nube revelet. *Caſſiod.* 3. *var.* 45.

II. Nec per vim aut metum. *Secundum* eſt, *ne per vim aut metum* (quæ hoc ſenſu paria ſunt, quamvis alioquin differant, *l.* 1. 2. *&* 3. *ff. quod met. cauſ. Lipſk. cent.* 2. *ſemiſ. obſ.* 9. *n.* 2. *&* 3.) *privilegium extorqueatur.* Nihil enim tàm conſenſui eſt contrarium, quàm vis ac metus, quem comprobare contra bonos mores eſt, *l.* 116. *ff. de R. I.* ita ut à petitione omnino excludi debeat, qui non dubitavit invadere, quod petere

re debuisset, *l. un. §. fin. C. de suffrag.* nec juramentum metu extortum, sit obligatorium, *c.* 58. *de R.I. in 6.* Ac cùm in Principe rarum & propè insolitum sit, ut se putet obligatum, aut si putet, amet. *Plin. in panegyr. Traj.* vitandum, ne vel exinde, quod voluntate solùm coacta, non consensu libero quicquam largitus fuerit, illud omne infringat & destruat, quod nobis fructuosum fore spondebamus, tantoquè majori odio erga subditos exardescat. Exemplo esse possunt Gandavenses, qui Anno circiter 1466. per seditionem & arma, varia, à Carolo Audace Burgundiæ Duce, sibi indulgeri postulabant, quibus etiam Dux, cùm aliud non posset, nequè satis in tuto versaretur, temporibus coactus, largitus est omnia, & quæ postulabant privilegia concessit. Devictis verò postea à Carolo Leodiis, cùm

pœ-

pœnitentiâ proceres Urbis ducti, pedites omnes & vexilla & privilegia, & literas, quas Dux Gandavo discedens coactus fuerat ipsis largiri, ad eum Bruxellam deferrent, jussu Ducis, detracta sunt signa de hastis, & exhibitis privilegiis Cancellarius, quod præcipuum ex iis erat, & ad ipsorum administrationem pertinebat, abrogavit. *Comin. lib. 2. Comment.* Similiter & Paschalis Papa Romanus, Anno 1112. cùm ut ait *Helmoldus*, an. præcedenti, extorto obsequio Henrico V. Imperatore privilegium super omnibus, quę desideraverat anima ejus, dedisset, illud non privilegium, sed *pravilegium* dici voluit, & anathemate rescindendum sanxit, *Helmold. in Chron. Slav. c. 41. Vrsperg. in vit. Henrici V.*

III. Nec nudâ pecuniâ

Tertium, ut *virtute potiùs, meritisquè, quàm nudâ pecuniâ privilegia acquirantur.* Quemadmodum

dum enim turpis illa eſt officiorum & dignitatum nundinatio, ſic & privilegiorum emptio, etſi vendentem obliget, acquirenti tamen & ementi non eſt decora, nec glorioſa, nec diuturna. Aſſimulantur quippe tales honorum & privilegiorum emptores furibus, qui non per januam, ſed feneſtram, aut effractum tectum adyta eorum intrant. *Boccalin. cent.* 1. *relat.* 77. ac *Tacitus* ſtultiſſimos eos vocat, dùm *lib.* 3. *hiſtor.* ſcribit. Sub Vitellio vulgus ad magnitudinem beneficiorum aderat, ſtultiſſimus quiſquè pecuniis mercabatur. Apud Sapientes caſſa habebantur, quæ nequè dari, nequè accipi ſalvâ Republ. poterant. Quamvis autem pecuniâ privilegia emi non conveniat, ſi quid tamen in recognitionem aliqualem beneficii, gratiæ loco, inprimis in Regni primordio detur, improbandum

non

non eſt, prout in Galliâ uſu venit, ubi in Regni ingreſſu pro realibus militiis, immunitatibus atquè aliis Regum benignitate conceſſis privilegiis, grandis pecunia corradi ſolet. *Thuan. lib.* 3. quamvis hodiè extinctis totâ paſſim Galliâ privilegiis, teſte *Gramondo lib.* 11. *pag.* 498. neſcio quid pecuniam expendere expediat. Henrico verò VII. Angliæ Regi, non ſub Regni auſpiciis, ſed regni ejuſdem Anno 17. Civitas Londini quinquè millia marcarum dedit pro confirmatione immunitatum ſuarum, quæ ſanè res magis initiis Regis conveniebat, quàm temporibus ultimis. *Fr. Bacon. de Verulamio in hiſtor. Henr. VII. pag.* 361. Interim privilegia talia ob cauſam & compenſationem conceſſa, cùm quaſi ex contractu deſcendant, à concedente infringi aut revocari, niſi ob eas cauſas, propter quas alia pri-

vilegia annullantur & revocantur, non possunt, cùm ex contractu Princeps non minùs ac privatus obligetur.

Quartum est, ut *quamvis ad privilegii alicujus acquisitionem regulariter citatio non requiratur, si tamen privilegium illud vergat in præjudicium tertii, simile privilegium quocunquè modo habentis, is, de cujus præjudicio agitur, adcitetur.* Sic enim *Vlpianus in l.* 39. *ff. de adopt.* quid desideras, an impetrare debeas, æstimabunt Judices, adhibitis etiam his, qui contradicent, & *Paulus l.* 47. *ff. de re judic.* de unoquoquè negotio prȩsentibus omnibus, quos causa contingit, judicari oportet. Quemadmodum etiam minores, non nisi præsentibus adversariis, vel si per contumaciam absint, restitutionem petere possunt, *l.* 13. *in pr. ff. de min.* ita non nisi præsentibus adversariis, iisque adcitatis, aut si conIV. Citatione prævia;

tumaciter se subducant, privilegium in ipsorum præjudicium peti & concedi potest; alioquin per exceptionem obreptionis ab adversâ parte facilè vis ejusdem & effectus enervabitur.

V. Insinuatione etiam subsequenti.

Quintum est, ut *privilegium adversus aliquem obtentum legitimè eidem & judici ordinario istius loci insinuetur*, ad hoc videlicet, ut ad pœnam privilegii agi possit. Cùm enim privilegia facti sint alieni, *c.* 1. *de constit. in* 6. ideò eorum ignorantia præsumitur & excusat. *l.* 2. *ff. de jur. & fact. ignor. l.* 5. §. 1. *pro suo.* nec quis eum in pœnam incurrisse asserere potest, qui privilegii notitiam non habuit, cùm pœnę adversus scientes tantùm sint paratæ, *l. fin. in fin. ff. de decret. ab ord. faciend.* Privilegia itaquè non possunt, nisi judici & parti insinuentur, per *l. si quis divinam Cod. de aquæduct. lib.* 11. & quidem intra annum *c.* 23. *extr. de* re-

rescript. coram Judice competente, per *l.* 23. *C. de testam.* aut etiam parti in pręsentiâ Notarii, duorumquè testium, vel per Notarium duosquè testes, quippe qui in Voluntariis actibus jurisdictionem habere censetur, & *Iudex chartularius* appellatur, *glos. in l.* 1. *verb. tribunali. ff. de Iudic.* Hinc est, quod de consuetudine Cameræ Imperialis processus non decernatur, nisi priùs privilegium Cameræ & parti rectè insinuatum sit. Cameræ quidem, ut ostendatur de fundatâ jurisdictione; parti, ut privilegii scientiam habeat. Quòd si privilegium Cameræ insinuatum non sit, necessum est, ut ipsum Originale unâ cum supplicatione exhibeatur & narretur, privilegium ad partis notitiam pervenisse, aliàs processus denegantur, quia non creditur exemplis sive transsumptis privilegiorum, si originale non sit

 legi-

legitimè Camerę præſentatum, referente *Gail. lib.* 1. *obſ.* 1. *n.*9. 10. 11. 12. & 13. idquè per *l.*3. *C. de div. reſcript.* In regno Poloniæ verò, terriſquè ei connexis iſta privilegiorum inſinuatio adeò ſtrictè non requiritur, ſed tùm demum ſufficit inſinuationem fieri, ubi quis in fraudem ſui privilegii quenquam aliquid attentare vidit, aut res in controverſiam venit, Judexquè & pars id ipſum requirat.

VI. In ſcripto vel inſtrumento.

Sextum eſt, *ut in ſcripto vel Inſtrumento privilegium obtineatur*, non quòd ſcriptura ſit de eſſentiâ privilegii, ſed quòd non niſi taliter per ſcripturam probari queat. Scripturæ namquè generaliter fiunt, ut quod actum eſt, per eas faciliùs probari poſſit, *l.* 4. *ff. de pignor. l.* 4. *ff. de fide inſt.* Facit etiam Scriptura ad perpetuitatem, quia, ut ait Sigiſmundus I. Poloniæ Rex in confirmatione Privilegiorũ terra-

rarum Prussiæ; omnium rerum, quæ sempiternæ memorię commendari debent, nulla certior firmitudo inveniri potest, quàm ut literis posteritati mandentur, cæteraquè facta, quantumvis memorabilia, aliis modis æternitati dicata, aliquot quidem seculis durare possunt, sed quæ literis memoriæ conservantur, nunquam intereunt, ipsaquè vetustate fiunt augustiora. *Iur. Municip. terrarum Pruß. pag.* 47. *&* 48. Hinc Petrus Kmitha Palatinus Cracoviensis in Conventu magno Leopoliensi ita fatur: Si Serenissimus Rex perpetuò nobis staret incolumis, verbum certè illius magnum & firmum nobis esset privilegium, Regis enim verbum non retrocedit. Sed quò incertius est omnis vita, eò, dum licet, benignissimam Regis in nos beneficentiam perpetuam esse cupere debemus. Quare his opus esse

censeo, ut eo pacto & cautiora nobis sint omnia, & optimi Principis liberalitas perpetuis illustretur monumentis. *Orichov. lib. 6. annal. pag.* 167. Experti idipsum, magno suo cum malo, sunt Ruppellenses Anno 1619. quorum Deputatis, cùm Dux Luinæus (qui tùm gratiâ apud Regem omnes alios anteibat) nomine Regis grandia illis promitteret, urserunt quidem impensè Delegati Breviculum, verum obtestationibus Luinæi, fidem suam, & inviolatum secundum vocem & mandatum Regis promissum ipsis mille Breviculorum & ampliùs esse debere, protestantis, tandem cesserunt. Paulò pòst tamen vana fuit omnis hæc promissio, quin & inficiatione Luinæi refutata, ita ut & eorum, qui à causâ Protestantium alieni erant, risum excitârit & jocum, sarcasticè objicientium: Quâ ratione & arte factum

ctum esset, ut qui in re religionis verbum non scriptum aversarentur; Luinæo in re politicâ tàm facilem & credulum assensum præbuissent. *Georg. Revell. lib. 1. de Rupell. obs. & ded. pag. 18. & 27.* Utrum autem in chartis vel membranis, aut etiam æneis tabulis (quemadmodum illud libertatis, privilegium Judæis à Romanis concessum. 1. *Maccab. 24. vers. 26.* & Spirensium privilegia teste *Lehmanno in Chron. Spir. lib. 4. c. 22.*) privilegium scriptum sit, nihil interest, quoad efficaciam, modò *subscriptionem* & sigillum concedentis habeat. Ea namquè tantummodo fas sit proferri vel dici rescripta, in quibuscunquè judiciis, quæ in chartis sive membranis subnotatio nostræ subscriptionis impresserit, inquit Imp. Anastasius *l. 6. C. de div. rescript.* Et quod ad *sigilla* attinet, ea sanè horum tempo-

rum eſt ratio, ut annulis Principum quandoquè meritò plùs, quàm animis credatur, id quod alioquin deplorat *Seneca* 3. *de benef. c.* 15. Unde ea merè eſſe neceſſitatis nemo negaverit. Experti id ipſum quondam ſunt Urſinus, Virginius & Petiliani Comes, qui cùm dicerent, quo tempore ſe dediderant, jam hominibus ab ſe miſſis fidem publicam non modò Regis ipſius ore conceſſam, verùm etiam in tabulas relatam, regisquè manu ſubſcriptam fuiſſe, idcircò nec convenire, nec juſtùm eſſe fide Regia, ſuisquè actionibus propoſitis atquè expenſis, ut captivi detinerentur; expeditè illis à Gallis reſponſum eſt: Fidem Regiam quamvis inchoatam, atquè à Rege ſubſcriptam, perfectè tamen conceſſam intelligi non poſſe, niſi Regio ſigno obſignata, atque à libellorum magiſtris ſubſcripta, eiquè, cujus in-

interſit, tradita fuerit; Hunc eſſe in omnibus privilegiis & publicis monumentis vetuſtiſſimum cujuſvis aulę morem, idquè in eum finem obſervari, ut ſi quid ab ore Principis, ſive curis & negotiis occupati, ſive parùm de re & negotio edocti fortè cecidiſſet, corrigi poſſet. *Guicciard. lib. 2. hiſtor.* Abſtinendum autem tàm concedentibus, quàm Privilegia acquirentibus, à *chartis* vel *membranis vacuis*, quippè quæ exigui ſolent eſſe roboris in privilegiorum materiâ. Teſtatur id Venceſlaus Imperator, qui, inter alia, etiam propterea imperio motus eſt, quòd frequenter plures membranas nudas, raſasquè, Imperatoriæ Majeſtatis ſigillo munitas, pecuniâ vendiderit, in quibus poſtea ii, in quorum manus devenerunt, pro beneplacito ſcripſerunt, quicquid collubitum fuit. *Goldaſt. in* Reichs-

*ſatzungen.p.*158. Quæ tamen Privilegia poſtea in judiciis impugnata & annullata fuerunt. *Speid. in not. jurid. hiſt. polit. lit. C. verbo Carta bianca.* De Carolo V. Imperatore quoquè memorant hiſtoriæ, illum, cùm Peruanam Provinciam ſibi reconciliatam cuperet, nobilem illum Gaſcam huic negotio deſtinâſſe, eiquè tales chartas candidas complures ſolo ſuo nomine ſignatas dediſſe, eo conſilio, ut quiſquis privilegia, munera aut munia quælibet poſtularet, ſi ea in chartâ virgine exarâſſet, jam impetrâſſet. Quo ipſo rebelles animi in gratiam reducti, & ingratitudinem redacti fuerunt. *Drexel. in Rhetor. cœl. lib.* 1. *c.* 2.

§. 4. Utut autem res hæc feliciter ceciderit, in remotioribus etiam provinciis tales chartas adhiberi quandoquè neceſſum ſit, præſertim ubi populus in Principem conſurgit, & moram re-

rescriptorum aliorum impatienter fert, non tamen talium chartarum vigor diu durare solet, quemadmodum & Hispani, non attentis ullis talibus membranis, miserè postmodnm Peruanos, & alios Indiarum incolas tractârunt, quâ de re Historicorum complurium pagellæ, & quidem vix cum indignatione leguntur. Quamvis autem in effectu privilegium in *membranâ* scriptum non magis operetur, quàm scriptum in *chartâ*, ad durationem tamen & exteriorem splendorem *præstat illud in pergameno scribi*, idquè antiquissimo planè more, & temporibus jam Alexand. Magn. usitato, qui privilegium aureis literis in pergameno conscriptum genti Sarmaticę donavit, eoquè omnia ei regna & provincias inter Borysthenem & Istrum attribuit. *Sarnic. lib. 2. annal. pag. 44. & seq.* Quo *idiomate* privilegia con-

ſcribantur, dummodò recepto; ſimiliter non intereſt, & quamvis Rudolph. I. Imperator Anno 1274. in Comitiis Noribergenſibus ſanciverit, ut omnia mandata, edicta, privilegia, pacta dotalia, contractus, & id genus alia ſcripta & inſtrumenta in Teutonicâ linguâ, & non, ut anteà, latinâ conciperentur. *Camer. 3. hor. ſuccif. 65. Goldaſt. tom. 1. conſt. Imp. pag. 311.* tamen & latino Idiomate conſcripta tenent, & quemadmodum decreta olim Prætorum latinè interponi oportebat, *l. 48. ff. de re judic.* nunc verò id de jure & conſuetudine ſublatum eſt, ita contra in Germaniâ latinum ſcribere & obtinere privilegium licet. Secus ſe habet res apud Turcas, in quorum legibus eſt, ut quę ſuæ linguæ verbis ſcripta non ſunt, ea præſtari non ſit neceſſe. *Bembus lib. 4. hiſt. Venet. pag. 160.* Magis ex re eſt, ut nomen

men concedentis, item locus & præſertim tempus privilegii conceſſi in privilegio exprimantur. Si qua enim beneficia ſine die & conſule fuerint deprehenſa, autoritate carent, *l.* 4. *C. de div. reſcript.* & huc pertinet *tot. tit. Novell.* 47. *ut præponatur nomen Imperatoris documentis, & ut latinis literis apertiùs tempora inſcribantur.* In ſummâ hoc loco non negligendus vulgatus ille verſus, quem *Specul. lib.* 2. *part.* 1. *de reſcript. præſen.* §. 3. *n.* 2. habet:

Forma, filum, ſtylum, litura, membrana, ſigillum:
Hæc ſex falſata, dant ſcripta valere puſillum.

Septimum eſt, *ne impetrentur privilegia obſcura.* Induit quippe privilegium naturam & effectum legis, quæ omninò manifeſta eſſe debet, ne aliquid per obſcuritatem in captionem obtineat, *c.* 2. *diſt.* 4. Humano et- VII. Sine obſcuritate.

iam generi consulitur, si obscuritas omnis & inextricabilis circuitus tollatur, compẽdioso autem & dilucido remedio totum contineatur, *l. 7. C. de Cura. furios.* Hinc Imp. adeò severè inhibet, ne leges Imperatoriæ per siglorum (sive zifferarum) obscuritatem conscribantur, quin potiùs omnia & nomina prudentum, & tituli & librorum numeri per consequentias literarum, non per sigla, manifestentur, ita ut qui talem librum sibi paraverit, in quo sigla posita sunt, in qualemcunquè locum libri vel voluminis, scire debeat, inutilis se esse Codicis Dominum, nequè enim licentia aperiunda est ex tali codice in judicium aliquid recitare, qui in quacunquè sua parte siglorum habet malitias, librarius verò, qui eas inscribere ausus fuerit, pœnâ falsi plecti, libriquè æstimationem in duplum Domino præstare debet. *tit. de*

con-

confirm. Digestor. §. 22. Cui dispositioni inhærens Maximilianus I. Imp. in Comitiis Coloniensibus Anno 1512. publicâ constitutione Notariis prohibuit, scribere Instrumenta sua nimis abbreviata vel obscura, nec per ziferas, signa vel notas, maximè non omnibus cognitas, sed ut scribant per literas integras, communes, legibiles & cognitas. *Goldast. tom. I. const. Imp. pag.* 433. Quid? quòd de jure Canonico vitiosa etiam latinitas vitiet rescriptum, *c.* 11. *extr. de rescript.* quod tamen de jure Civili secus se habet, per *l.* 8. *ff. de stat. hom.* nequè hodiè ullatenus attenditur, dummodò de mente & intentione rescripti & privilegii constet. Nequè enim Principes, à quibus Privilegia potissimùm promanant, sese regulis Grammaticorum alligari patiuntur, quin potiùs cum Sigismundo Imp. se suprà leges

Gram-

Grammaticales eſſe profitentur, aut cum Bethleemo Gabore, ſi quis illis Priſcianum opponat, reſpondent: Quid curamus Priſcianum Grammaticum, qui non metuimus Romanum Imperatorem, quemadmodum ille in Concilio Conſtantienſi Cardinali Placentino, *Hortled. apud Goldaſt. in polit. Imp. part. 12. diſc. 2. pag. 613.* Hic in nuptiis ſuis Caſſovienſibus conſeſſui latinitatem ſuam ridenti, reſpondiſſe fertur. *Bernh. Comen. in exſeq. pac. Pragenſ. pag. 33.*

VIII. Non ludicra, inepta, aut ignominioſa.

Octavum eſt, *ne petantur privilegia ludicra, inepta, ignominioſa, aut jam antea jure communi conceſſa.* De his poſterioribus capite præcedenti dictum, nec opus eſt pluribus ad nauſeam crambem hanc recoquere. De illis hoc monendum ſupereſt, ut cùm privilegia beneficii naturam ſapiant, exinde etiam talia eſſe conveniat, quæ vel ad di-

gni-

gnitatem nostram, vel emolumentum aliquid directè vel indirectè faciant. Quemadmodum enim juxta *Senecam lib.* 1. *de benef. c.* 15. non est beneficium, cui deest pars optima, datum esse judicio: sic non est privilegium, cui deest pars optima, impetratum esse judicio: & sicut gratè suscipienda est ordinatio, quæ dantem juvat, & accipientem, pro temporis necessitate, lætificat. *Cassiod.* 3. *var.* 50. ita repudianda illa ordinatio, quæ dantem nec juvat, nec accipientem lætificat. Hûc pertinet illa stolida privilegiorum pristinorum vindicatio, quæ rusticis Curlandicis adscribitur, qui cum Ducissa Curlandiæ Anna, apud novum maritum, Gothardum Curlandię Ducem, intercessisset, ne rustici ita virgis more usitato cæderentur, sed ut vel carcere, vel pœnâ pecuniariâ, more in Germaniâ consueto, puni-

punirentur, eiquè petitioni Dux annuisset, rusticorum verò familia imperata neutiquam facere vellet, submissè rursus à Duce petierunt, ut istam consuetudinem jam abrogatam rursus introduceret, alias enim illos familiam in officio continere non posse, additis his verbis: Sie wolten gerne bey ihren alten Privilegien verbleiben / h. e. malle se antiquis suis privilegiis frui: id quod istis verberonibus quoquè indultum fuit. *Godelm. de Magis. l. 2. c. 3. n. 27.* Nec minùs huc referri potest probrosa Camulensium juris assertio, qui Viatores transeuntes non tantùm magno gaudio suscipere, sed & ædes, imò & uxores, quousquè illic morentur, illis relinquere solent, seriò mandando, ut Viatoribus non minùs quàm maritis obsequentes sint. Quod cùm Magut, Magnus Tartarorum Cham, aliquando inhiberet, missis

missis nunciis & muneribus Camulenses instantissimè, se circa antiquum hocce jus & privilegium à majoribus per manus quasi traditum, conservari petierunt, quibus tandem Magut respondit: Quia opprobrium honorem ducitis, habete opprobrium, ut optâstis, petitioniquè illorum annuit. *Paul. Venet. lib.* 1. *de regib. orient. c.* 46. Inter inepta quoquè & ludicra privilegia referri possunt illa Troglodytarum & Persarum Regum, quorum ille privilegio honoris mulsum solus bibit: Huic inebriari uno illo die, in quo sacrificant Mithræ, conceditur. *Alex. ab Alex. lib.* 3. *genial. dier. c.* 11. *Ctesias lib.* 10. Item Frisionum, quibus Carolus Magn. hoc privilegium dedit, ut Frisiones militare valentes, & in substantia habentes, essent ad summitatem aurium circumtonsi. *Camer.* 2. *hor. subcis. c.* 40.

Vel Franconum, apud quos nemini niſi ex Regiâ ſtirpe nato, cęſariem geſtare licebat *Ioh. Til. l. 2. de reb. gall.* Vel etiam eorum, qui ſpeciali privilegio rubra, flavâ, vel aliâ cerâ ſignandi facultatem, etiam quandoquè magno pretio, acquirunt, quemadmodum Ludov. XI. Galliæ Rex magni beneficii loco Anno 1465. 28. Julii permiſit Renato Neapoleos & Siciliæ Regi, ut flavâ cerâ uteretur. *Bodin. de Rep. lib. 1. c. ult.* Vel etiam eorum, qui, ex ſpeciali aliquo, indulto jus Magiſtros approbatos artis gladiatoriæ creandi, cum Francofurtenſibus, habent. *Munſter. in Coſmog. lib. 3. pag. 962.* Et neſcio ſanè, annon hûc referam illud Philippi II. Hiſpaniæ Regis Privilegium, qui cum Luſitanis, principio belli, ſi Anthonium relinquerent, aureos montes promiſerat, ſubjugatâ tandem Portugalliâ, ſub diſceſſum ſuum

um Anno 1583. loco gratiæ hoc Lusitanis concessit, ut serico liberiùs quàm anteà licebat, uti possent. *Thuan. lib.* 78. & si quæ sunt similia alia privilegia, passim in historiis occurrentia.

Nonum est, *ut privilegia impetrata benè quoque sint clausulata*, quarum clausularum potissima & usitatissima sunt, MOTU PROPRIO, NON OBSTANTE, EX CERTA SCIENTIA, & EX PLENITUDINE POTESTATIS. Quamvis enim clausula MOTU PROPRIO, quæ à Romanis Pontificibus ad omnes Principes promanavit, adeò hodiè sit trita, ut nullus ferè Princeps sit, qui eâ in tribuendis honoribus ac beneficiis, aut aliis privilegiis perrumpendis non utatur. *Bodin. de Republ. lib.* 3. *cap.* 4. Unde aliquatenus propter abusum vilescit; IX. Benè clausulata.

ad

ad, hoc tamen potissimùm conducit, ne quid per importunas preces, aut mendacium impetratum esse dici possit, tùm & , ut contra concedentem, ne per objectionem talem auferat, quòd semel gratiosè concessit, militet. Clausula etiam hæc ejus est generis, ut non subintelligatur, sed tunc solùm motu proprio gratia fieri censeatur, cùm hoc expressè in eadem cautum fuerit. *c. 23. de prob. in 6.* Non tamen clausula hæc tollit affectum intentionis seu personæ licet tollat defectum subreptionis, neque qualitates intrinsecas, neque jus tertii, neque operatur, nisi in his, quæ sunt jure expressa, quæ omnia prolixè hic deducere, non est hujus loci. Clausula *Non obstante* derogatoria est, & soli convenit Principi, non privato, non tamen tollit constitutionem juratam, nec capitula & pacta jurata, ne-
ju

jus tertii, nec privilegia in corpore juris clausa, nec ea privilegia, quæ transiverunt in contractum remuneratorium, vel alicui sunt concessa ad pias causas. Clausula *Ex certâ scientiâ*, idem feré operatur, quod clausula *motu proprio*, & tùm demùm requiritur, quando Princeps tollit ea, quæ sunt Juris Civilis, & quando superior admittit aliquem ad actum, qui per illam fieri non potest, nisi dispensativè. Nil tamen operatur in his, quæ consistunt in facto, ut commercia & consuetudines locorum, secus in his, de quibus Princeps præsumitur habere scientiam, qualia sunt, quæ in jure consistunt. Denique clausula, *Ex plenitudine potestatis* similiter est derogatoria, eademquè sententia etiam injusta & sine judiciario ordine prolata, dummodò justitiæ naturali non adversetur, valida redditur, non ta-

tamen operatur quicquam in his, quæ ſunt facti, de quibus Princeps non eſt edoctus, quæ omnia fuſiùs peti & videri poſſunt apud *Vital. Camban. & Celſ. Hugon. de clauſulis*, ut & *Tapiam ad Rubr. de Conſtit. Princip. cap. 2.* Nobis hæc levi penicillo, quantum ad ſubjectam materiam neceſſaria viſa ſunt, attigiſſe ſatis ſit.

X. Non de genere prohibitorũ, nec ambitioſa.

Decimum eſt, *ne privilegia quæ petuntur, ſint de genere prohibitorum, nec ambitioſa.* Impetratio namque rei, cujus eſt denegata petitio, per ſubreptionem obtenta eſſe reputatur, nihilquè prodeſt, *l. fin. C. ſi nupt. ex reſcript. per l. 7. in princ. C. de palat. ſacr. largit. lib.* 12. E. G. Alienatio rei Eccleſiaſticæ immobilis fruſtrà petitur, quia legibus prohibetur, *Novel. 7. cap.* 1. & fruſtrà quis ſub ſpecie munificentię principalis bona fiſco delata petit, quia nimirum contra legem

id

id sperare ausus est, & propterea reus violatæ legis habetur, *l.* 1. *C. de petit. bon. sub. lib.* 10. Nec interest, utrum motu proprio concedentium, vel urgente petitore tale privilegium impetretur, cùm etiam ultronea Principis liberalitas, contra licitum impetrata, non consolidet, per *l. ult. C. de Cohortal. lib.* 12. Eadem est ratio *ambitiosorum* privilegiorum, cùm quis sibi talia privilegia tribui affectet, quæ sibi non convenire benè novit, aut si ignorat, leges indulgeri vetant, veluti, si quis curialis Clericus fuerit ordinatus, *l.* 12. §. 1. *C. de SS. Eccles. l.* 12. *C. de Episc. & Cler.* aut ob delictum Sacerdotio motus, rursus illud petat, *l.* 14. *C. eod.* aut per saltum superiorem gradum, neglectis intermediis captet, *l. pen. C. de advocat. div. jud.* aut officium, quod antè gessit, repetat, cum hoc modo impetrata de jure cas-

ſentur, *l. unic. C. de ambit.* Sic qui Reipublicæ cauſâ ſe abfuiſſe dicit, reverâ autem grandis commodi captandi cauſâ id egit, aut datâ operâ propter lucrum id affectavit, à privilegio eorum, qui Reipublicæ causâ abſunt, revocatur. *l. 4. in fin. & l. 5. in princ. ff. ex quib. cauſ. major. in int. reſtit.* Et ad ſplendidioris privilegia militiæ, poſteaquam continuo labore compleverint, eos venientes admittemus, inquiunt *Impp. Theodoſ. & Valent. l. 7. C. de diverſ. offic. lib.* 12. qui ea voto adipiſcendi honoris crediderint expetenda, non eos qui ſtudio exercendæ cupiditatis ambierint, ut velut in meliori fortuna poſiti, aut ea ſcelera, quæ priùs commiſiſſe doceantur, occultent, aut alia deinceps poſſint impunè committere. In ſummâ ergò honoris augmentum non ambitione, ſed labore ad unumquemquè convenit de-

venire

venire, *l.* 14. *C. de re milit. lib.* 12.

CAPUT VII.

DE *Fine Privilegiorum.*

QUamvis finis interdum cum forma, juxta Philosophos, coincidat, peculiari tamen capite, post formam, de fine Privilegiorum tractare propositum mihi est, & quidem non tàm de *Fine Ultimo*, qui est *gloria Dei*, ad quam omnes actiones humanas, adeoquè & privilegia dirigi convenit, ne scilicet juri divino aut naturę adversentur, uti suprâ prolixius ostensũ est; quàm *subordinato*, qualis imprimis est. I. *Bonum publicum.* In rebus namquè novis evidens Utilitas esse debet, ut recedatur ab eo jure, quod diu æquum visum est, inquit *Ulp.* *in l.* 2. *ff. de Const.*

Finis ultimus Privilegiorum.

Finis subordinatus I. Bonum publicum,

Princ. Promovetur autem bonum publicum, cùm privilegiis & præmiis Civitates augentur, amplificantur, exornantur, alii exteri ad commercia invitantur, artes quæcunquè introducuntur, omniaquè eò diriguntur, ut omnibus privatis, quantum potis eſt, benè ſit, quod cùm fit, Reſp. non niſi florida eſſe poteſt. Ilium, inquit *Plinius lib.5. hiſt. c.* 30. immune, unde omnis rerum claritas. Et quantum creverit Belgium artibus mechanicis, ibidem introductis, capite præcedenti relatum eſt. Libertas quippe dulcis eſt bolus, omnium palato arridens, etiam multis animalibus natura data, juxta *Tacit. lib. 4. hiſt.* ſoboles verò genuina privilegiorum, quam longè plures proci, atquè olim Penelopem, ambiunt. Hanc, ubi quis florere cernit, advolat, adeoquè magno incremento omnes beat, quorum bene-

beneficio libertas illa tribuitur, potiorem etiam sæpè, cum lepido habet vel periculosam libertatem quieto servitio. *Sallust. lib. 1. hist. in fragm.* Cùm ergò salus publica tantoperè per privilegia & immunitates promoveatur, meritò utiquè Principes, iiquè quibus privilegia concedere datum est, non omninò difficiles se, ubi id utilitas publica suadet, hac in parte præbere debent. Omnes enim decet gratanter impendere, quòd publicas vident utilitates posse respicere, quando necesse est hæc membra sentire, quod corporis summa sentitur. *Cassiod. 2. Var. 20.* Sed inferat fortè quis & opponat, *privilegia in utilitatem publicam vergere non posse*, cùm usu & experientia compertum sit, indè discordias & turbas sæpè ortas, ac adhuc hodiè tantum sanguinis quotidiè effundi, inimicitias foveri, hostilitates exerceri, livo-

rem inter subditos gigni, animosque horum erga Dominos, & Dominorum erga illos exacerbari, ubi sæpè ex subditis, quam rem privatis quisquè utilitatibus odit, eam honesto violatorum privilegiorum nomine detestatur. *Strad. Decad.* I. *lib.* 2. *de bell. Belg. pag.* 65. Ast hæc & similia plurima, quæ in hunc sensum proferuntur, thesin hanc de utilitate publica ex privilegiis oboriente, non evertunt, cùm non usum, sed abusum, non privilegia justa, sed injusta, iniqua, odiosa, nimia, exemptiva & inæqualitatem inter subditos constituentia, stringant. Dentur privilegia parca & circumspecta manu, juxta ea, quę capitibus præcedentibus recensentur, requisita, & non poterit inde, nisi per accidens, ullum incommodum expectari. Quid, quod non Privilegiorum concessiones, sed eorundem callidæ par-

partim, partim violentæ oppugnationes & everſiones, turbas, cædes, bella pariant, quæ cùm à potentioribus ſæpè attentari ſoleant, imputent ſibi omne malum indè obveniens, non iis, qui jura ſua defendunt. *Annon verò Monarchiis officiant privilegia*, quærat quis? Reſpondeo: Non Monarcharum, ſed Tyrannorum luminibus officiunt, qui quidvis ſibi licere volunt, nullâ juſti vel injuſti, honeſti vel inhoneſti habitâ ratione; è contra Monarcha judicat dignam eſſe Majeſtate regnantis vocem, legibus ſe alligatum profiteri, & Imperio quid majus, Principatum legibus ſubmittere, ſuamquè autoritatem de autoritate juris pendere, *l.* 4. *Cod. de ll.* Hæc modeſtię fama, nequè ſummis mortalibus ſpernenda eſt, & à Diis æſtimatur. *Tacit. lib.* 5. *annal.* Videatur hac de re elegans diſcurſus apud *Boccalin.*

An Monarchiis officiant Privilegia?

cent. 2. relat. 6. & quæ de licentiâ Principum capite præcedenti dicta sunt. Superest illa objectio, quâ *quidam legibus 12. tabb. privilegia omnia damnata esse dicunt.* Ita enim habet lex 12. tabb. *Privilegia ne irroganto*: & *Cic. in Orat. pro domo suâ.* Vetant leges sacratæ, vetant XII. tabulæ leges privatis hominibus irrogari, id est enim privilegium. Nemo unquam tulit, nihil est crudelius, nihil perniciosius, nihil quod minùs hæc civitas ferre possit. *Respondeo,* Privilegia *duorum* esse *generum*; *Aut enim pro privis & singulis hominibus rogantur,* i. e. in eorum favorem, ut scilicet vel præmium tribuant, vel pœnam remittant, & de hisce nec lex XII. tabb. nec *Cicero* loquitur; aut *contra singulos,* i. e. in odium vel fraudem & necem singulorum rogantur, & hoc lex XII. tabb. cum *Cicerone* intelligit ac damnat. Hinc lex XII. tabb.

An legibus 12. tabb. Privilegia damnentur?

tabb. non dicit: *Privilegia non roganto*: ſed *ne irroganto*, quomodo dicimus, pœnam vel mulctam alicui irrogare; & plurima alioquin extant privilegia in favorem ſingulorum rogata, de quibus tamen, quin ſubſiſtant, dubium non eſt, verbi gratiâ; Lex Cornelia de reditu Ciceronis: Lex Callidia de revocatione Q. Metelli: Lex Manilia de Imperio Cn. Pompeji Magni, & ſimilia, quæ prolixiùs *Ritterſhuſius in comment. ad ll. XII. tabb. claſſ. ult. cap.* 2. recenſet.

2. *Decus & gloria Principis.* Regnantis enim eſt gloria, ſubjectorum glorioſa tranquillitas. *Caſſiod.* 2. *var.* 29. quæ per privilegia inducitur. Hinc Theodoricus Gothorum Rex ita apud *Caſſiod.* 3. *var.* 11. reſcribit: Optamus cunctum diem plenum beneficiis noſtris excurrere. Optamus ubiquè præſtita noſtra radiare, quia in ævum vi- 2. Decus &gloria Principis.

vit, quod munificentia principalis indulserit. Quid enim tàm egregium, quàm fecisse felicem? & eousquè præstare, quo se erectus stupeat attigisse? Beneficia siquidem sunt, quæ Regna sublimant, & libertatis Dominus jugiter potest crescere, si sibi subjectos studeat ampliare: Cùm, ut ait *Imp. in l. ult. C. de donat. int. vir. & uxor.* nihil tàm peculiare sit Imperialis Majestatis, quàm humanitas, perquam solam Dei servatur imitatio. Nec exinde pauperior redditur Princeps, quia cujus est, quicquid est omnium, tantùm ipse, quantùm omnes habet. *Plin. in paneg.* Agnoscũt id leges Civiles, quę pro tutanda gloriâ & decore Principis ea probant, quę in aliis improbãt. Inde est, quòd donatio immodica regulariter inhibita, in Principe nunquam immodice aut immensa esse censeatur, *per l. donationes 26. C. de donat. inter vir.*

vir.& ux. Quia nimirum Principum, & aliqua potentia conſpicuorum eſt, dùm ſuppetit facultas & otium, ac quamdiu mentis atq; corporis ſanitatem concedit Deus, benefacere. *Comin. lib.*9. nequè eorum facta ſemper ſub regulam communis judicii cadunt. *Sarnic. l.*4. *annal. p.*180.

3. *Stricti juris temperamentum.* Cùm enim jus ſummum, ut loquitur Syrus apud *Terent. in Heaut. act.* 4. *ſcen.* 5. ſumma ſit malitia, non poteſt in omnibus commodè ſtari ſtricti juris regulis, quin aliud quandoquè tempus, ætas, ſexus, poſtulent. E. G. Pacta ſervari jura ſtricta volunt, nihilominùs minoribus & fœminis privilegio quodam ab iiſdem recedere licet, æquitate id ſuadente, ne videlicet lubricitate & imbecillitate naturę capiantur, illorumquè ſimplicitas aliis ſit lucroſa, ipſimet verò damnoſa, id quod jam ſuprà

3. Stricti juris temperamentum.

passim deductum, exemplisquè variis illustratum est. Rectè itaquè Claudius Imp. non semper præscripta legum secutus, duritiam lenitatemvè multarum ex bono & æquo, moderatus est. *Sueton. in Claud. c. 14.*

4. Meritorum recompensatio, & ad bene agẽdum invitatio.

4. *Meritorum æqua recompensatio & ad bene agendum invitatio.* Duo hæc conjungo, quia semet ipsa conjungunt, simulquè ponunt & tollunt. Acuuntur quippe boni integritatis & industriæ pretio, similes & dissimiles alliciuntur; nam præmia bonorum malorumquè bonos ac malos faciunt. Pauci adeò ingenio valent, ut non turpe honestumquè, prout benè ac secùs cessit, expetant, fugiantvè; cæteri ut laboris inertię, vigilantię somno, frugalitatis luxuriæ merces datur, eadem ista, quibus alios artibus assecutos vident, consectantur, qualesquè sunt illi, tales etiam & videri volunt, &

& dùm volunt, fiunt. *Plin. in panegyr.* Remuneratio ergò meritorum, ſi negligatur, virtuti exilium quaſi indicitur, nec credi poteſt virtus, quę ſequeſtratur à præmio. *Caſſiod.* 1. *var.* 3. quin potiùs virtutibus fama tollitur, ſi earum merita in hominibus neſciantur. *Ibidem* 8. *var.* 31. & ut Froſchmeuſoler benè monet *lib.* 2. *part.* 3. *c.* 5.

From ſein / und kunſtreich ohne danck /
Macht verdroſſen / zornig und kranck.

Contra remuneratio meritorum juſtum dominantis prodit imperium, nec deficit rei ſtudium, quæ præmium largius habet. *Caſſiod.* 1. *var.* 42. *&* 2. *var.* 1. Nutriunt ſiquidem præmiorum exempla virtutes, & ibi cives optimi fiunt, ubi præmia virtuti maxima propoſita ſunt. *Pericles apud Thucyd. lib.* 2. nec quiſquam eſt, qui non ad morum ſumma nitatur aſcendere, quando irręmuneratum non re-

linquitur, quod conſcientia teſte laudatur. *Caſſiod. 2. var. 16.* Agnovit hoc Theodoricus Gothorum Rex, dùm inter alia ita fatur: Glorioſum quidem nobis eſt honores paſſim impendere, ſed laudabiliùs benè meritis digna præſtare, quicquid enim talibus tribuimus, pro generali potiùs utilitate largimur. Cunctis ſiquidem proficit recti tenax provectus: nec locus relinquitur injuriæ, cùm ad bonos mores pervenit regula diſciplinæ. *Ibidem 4. var. 4.* Agnovit Cyrus Perſarum Rex, qui turpe putabat contradicere, quin is, qui & plurimùm laboris ſuſtinet, & plurimùm Reipub. utilitatis adfert, etiam maxima quæquè conſequatur, apud *Xenoph. lib. 2. pæd.* Agnoverunt Romani, qui Minucio & Cornelio Conſulibus de triumpho ſollicitantibus, communem relationem fieri, pati noluerunt, ne par honos in di-

diſpari merito eſſet. *Liv. lib.* 33. *c.* 82. Agnoſcunt omnes, quotquot credunt, majorem eſſe Tyrannum, qui præmia benè meritis non tribuit, quàm qui inſontes necat. *Boccal. cent.* 2. *relat.* 27. ſibiquè illud Antonii ad Veſpaſianum dictum putant. Cecidiſſe in irritum labores, ſi præmia periculorum ſoli aſſequantur, qui periculis non affuerint. *Tacit. lib.* 3. *hiſtor.* Hæc itaque privilegiorum ſit norma, diſpicere videlicet ut benè meritis ſua conſtet laus, ſua gratia malè meritis & indignis non tantùm nulla retributio, ſed & condigna pœna obveniat. Et quemadmodum olim Vipſanius Conſul nova in Remp. merita, non uſitatis vocabulis honoranda dicebat, apud *Tacit. lib.* 11. *annal.* ita ſingula benefacta, præſertim publico bono ſervientia, novis privilegiis remunerari, conſonum eſt. Quo nomine Eliſabe-

tha Angliæ Regina meritò laudatur, quæ etsi ad rem attentior, novit tamen ubi, quantùm & quando liberalitas exercenda, benè meritis ſanè providè benefica, *Cambden. part.* 1. *Hist. Eliſab. pag.* 62. Contra malè audit Tiberius, qui legibus Pannonicis per literas demandabat, miſſe ſe filium Druſum, ut ſine contatione concederet, quæ ſtatim tribui poſſent; cætera Senatui ſervanda, quem neque gratiæ, neque ſecuritatis expertem haberi par eſſet. Ad quæ milites: Novum id planè, quod Imperator ſola militis commoda ad Senatum rejiciat. Eundem ergò Senatum conſulendum, quoties ſupplicia aut prælia indicantur. An præmia ſub dominis, pœnas ſine arbitrio eſſe? *Tacit. lib.* 1. *annal.* Similiter ex Regibus noſtri ſeculi malè audiunt Henricus VII. Angliæ, & Franciſcus II. Galliæ Reges, quorum ille in

in remunerando erat tenacior, ita ut liberalitas ſua potiùs ſe applicaret ad ea, quæ ad ſtatum proprium, aut memoriam nominis ſui pertinerent, quàm ad præmia benè meritorum. *Fr. Bacon. de Verulam. in hiſt. Henr. VII.* Hic verò Anno 1599. cùm ex cunctis ferè Regni Provinciis ad novum Regem confluerent, qui debita, remunerationes, beneficia, importunis flagitationibus exigebant, iiſquè ſatisfieri non poſſet, ſuaſu Guiſianorum patibulo erecto, edictum propoſuit, quò omnes cujuſcunquè conditionis eſſent, qui quacunquè de cauſâ vel debiti, vel remunerationis aut beneficii à Rege impetrandi, in comitatu eſſent, intra 24. horas aulâ excederent, nî parerent, ignominioſè patibulo ſuffigerentur. *Thuan. lib. 23.* Uſquè adeò verum eſt illud Hiſtorici: Proclivius eſt injuriæ, quàm bene-

neficio vicem exſolvere, quia gratia oneri, ultio in quæſtu habetur. *Tacit. lib. 4. hiſtor.*

5. Dignitatum & ordinum conſervatio.

5. *Dignitatum, ordinum & munerum publicorum conſervatio.* Dignitatem intelligo non Imperatoriam ſolùm & Regalem, ſed & eorum, qui aliquo officio publico vel ordine prę aliis ſunt conſpicui, quibus pro diverſitate munerum, diverſa etiam tribui ſolent privilegia. Hûc pertinent privilegia Imperatoris & Imperatricis, *l. 31. ff. de ll.* Electorum, in *Aureâ Bullâ.* Epiſcoporum *tot. tit. C. de Epiſc. & Cler.* JCtorum *l. 14. C. de Advocat. div. judic.* Grammaticorum, Philoſophorum, Medicorum, *tot. tit. C. de profeſſ. & Med.* Clericorum & Sacerdotum *d. t. C. de Epiſc. & Cler.* Studioſorum *Auth. habita. C. ne filius pro patre.* Legatorum, Conſiliariorum, Militum, Doctorum & ſimilium, de quibus copioſi aliorum extant com-

commentarii, ad quos omnes, qui ſpecietenus & diſtinctius omnia ſcire cupiunt, remitto.

Deniquè, *Perſonarum & rerum ſecundum omnes circumſtantias juſtus reſpectus*, quia videlicet jura pro ratione temporis, loci, perſonarumquè variare notiſſimi juris eſt. Et hûc pertinent Privilegia minorum, impuberum, fœminarum, valetudinariarum, ſenum, ruſticorum, piarum cauſarum, miſerabilium perſonarum, libertatis, alimentorum, templorum, artificum, belli, peſtis, & in ſumma omnium eorum, quos ætas, ſexus, valetudo, peritia & imperitia, fortunæ iniquitas, tempus itidem, neceſſitas, agnatio vel cognatio, familiaritaſquè vel etiam miſericordia privilegio dignos eſſe dictitat, quorum privilegiorum in jure Civili paſſim magnus eſt Catalogus, nec minor in eadem commentatorum numerus. 6. Perſonarum juſtus reſpectus.

C A-

CAPUT VIII.

DE

Effectu Privilegiorum,

PRivilegia cum effectu accipienda & ita intelligenda sunt, ne fiant elusoria, sed valeant potiùs, quàm pereant, *c.25. extr. de V. S.*

Effectus I. Privilegia idem operātur, quod jus commune. *Primus* autem *effectus* Privilegiorum in eo consistit, *quod idem operentur atque lex & jus commune,* inprimis si corpori juris, sive Volumini Constitutionum, publicâ autoritate, inserta sunt. Id quod ex beneficiis SCti. Vellejani, Macedoniani &c. aperte liquet. Cui consequens est, quòd privilegia legitime concessa, perinde ac leges, non solùm omnes concedentis subditos ad observantiam, *l. 3. C. de ll.* sed & ipsum concedentem, ejusque Successores obligent, sive hi

hi jure ſucceſſionis, ſive electio-nis ſuccedant, ac proinde regulariter revocari nequeant, quâ de re infrà, ubi de revocationibus privilegiorum ſermo incidet, uberiùs aliquid diſſerendi dabitur locus.

Secundò, Privilegium ***idem operatur, quod conſuetudo vel ſtatutum***, unde quicquid de conſuetudine dicitur & ſtatuto, etiam de privilegio dici poteſt; exceptâ illâ differentiâ, quæ ſuprà *c.* 1. adducta eſt. Unde ſicut conſuetudo legem interpretatur, *l.* 37. *ff. de ll.* ſupplet, & quandoquè ab illâ recedit, *l.* 32. *eod.* ita & privilegium. Quemadmodum etiam, ſecundum JCtos, ſtatuta intra territorium ſtatuentium jus faciunt, arctiuſquè ligant, quàm jus commune, ita ut illud ſæpiùs emendent; ita & privilegia intra territorium concedentium vim legis & juris obtinent, ac jus commu- 2. Idem quod Conſuetudo & ſtatutum.

ne

ne ut plurimùm transcendunt.

Tertiò, Privilegium *potentiùs est jure communi*, quia est jus quoddam speciale, quod generali & communi quasi derogat, cùm in toto jure generi per speciem derogetur, & illud potissimùm habeatur, quod ad speciem directum est, *l.*80. *ff.de R.I.* Necesse est autem illud, quod alteri derogat, illo, cui derogat, esse potentiùs, cùm per hoc vires illi adimat, sibi verò sumat. Unde mirum, quosdam contrarium, quòd videlicet jus commune potentiùs sit privilegio, defendere, inter quos sunt *Menoch. de retin. poss. remed.* 3. *n.* 858. *& seqq.* & *Coler. de process. execut. c.* 3. *part.* 2. *n.* 172. *Modestin. Pistor. tom.* 2. *cons.* 11. *quæst.* 1. *n.* 47. Præsertim cùm rationes eorum, in hanc sententiam adductæ, non sint istius ponderis, ut iisdem opinio hęc per-

perſtare queat. *Prima* namquè eorum *ratio* petita eſt ex *Nov*.7. *c*. 9. §. 1. ubi dicitur: Oportet ea, quę communiter & generaliter in omnium utilitatem ſanciuntur, potiùs valere, quàm ea, quæ circa aliquos ſtudentur agi, ad corruptionem communium legum. Sed *reſpondetur*: Hîc non ſtatui jus commune potentius eſſe privilegiis, ſed privata commoda, aut eas functiones, quæ ad corruptionem communium legum tendunt, non debere pręferri utilitati publicæ, id quod de privilegiis legitimis dici nequit, quippè quæ non minùs utilitatem publicam per ſupradicta in *capp*. præcedentibus, quàm quævis aliæ leges reſpiciunt, & quarumcunquè legum corruptionem faſtidiunt. Niſi ergò quis corruptionem legum privilegium eſſe dixerit, non poterit ea, quæ *d*. §. 1. dicuntur, niſi perperam ad

privilegia applicare, nec exinde, jus commune potentiùs esse privilegio, adstruere. *Secunda ratio*, desumpta est *ex l.* 35, §. 1. *ff. de test. mil.* ubi sancitur: Si miles militiâ missus, intrà annum testamentum facere cœpit, neque perficere potuit, potest dici, solutum ita esse testamentum, quod in militia fecit, si jure militiæ fuit scriptum: alioquin si valuit jure communi, non esse jure rescissum. Unde sic concludunt: Testamentum militis privilegiatum faciliùs tollitur testamento jure communi condito, ergò jus commune potentius est privilegio. *Respondetur*: neque ex hac lege illud concludi, cùm id tantùm in hâc lege statuatur, quod militis militiâ missi testamentum intrà annum missionis condi cœptum, tollat testamentum merè militare, non verò jure communi factũ, adeoquè lex hæc, non de poten-

tiâ

tiâ loquitur teſtamenti, ſed duratione, & hoc vult; quòd Teſtamentum militare poſt honeſtam miſſionem intra annum exſpiret, *§. ſed hactenus. Inſtit. de milit. teſtam.* Non verò teſtamentum perfectum, juxta omnia requiſita juris communis conditum. A duratione autem ad potentiam non valet conſequentia, cùm ea, quæ non ſunt perpetuæ durationis, tamen, quamdiu durant, non minori potentiâ polleant, quàm quæ majoris vel etiam perpetuę ſunt durationis. Exemplo eſſe poteſt conſuetudo, quæ etſi raró ſit diuturna, tamen, quamdiu viget, ejuſdem eſt, imò & juxta quoſdam JCtos, majoris potentiæ atquè lex, per ea quæ paulò antea dicta ſunt. Quæ ſi obſerventur, facilè liquet conſequentiam hujus argumenti: Teſtamentum militare privilegiatum facilius tollitur teſtamento jure

communi condito, ergò hoc illo eſt potentius; nullam eſſe, id quod tantò magis patebit, ſi quis perfectum ſyllogiſmum inde formaverit, in hunc modum: Quicquid faciliùs altero tollitur, illud eo eſt potentius: Teſtamentum privilegiatum faciliùs tollitur teſtamento, juxta diſpoſitionem juris communis condito. E. hoc illo eſt potentius. Quis enim hîc non videat laborare majorem? cùm Teſtamentum militare non propterea tollatur in *d. l.* 35. quòd ſit altero impotentius, ſed potiùs quòd imperfectius, adeoquè certum durationis terminum, nimirum annum in legibus prȩfixum habeat, *d. §. ſed hactenus. Inſtit. de mil. teſt.* Perfectum autem imperfecto eſt durabilius, quamvis non ſemper potentius. Adde hiſce reſponſionem *Alciati regula* 3. *de præſumpt.* 36. qui ſtatuit difficilius teſtamentum, ju-

juxta jus conditum commune, annullari, militari, non ſimpliciter, quia jure communi factum, ſed quia majori ſolennitate factum eſt, ac æquitas poſtulat, ea quæ difficilius in eſſe producuntur etiam difficilius tolli, per *l. nolumus* 20. *C. de teſt.* & *l. ab emptione. ff. de pact.* Finaliter hîc notandum, quòd quamvis ex prędictis privilegium potentius ſit jure communi, privilegiato tamen eodem ſine privilegii jacturâ uti liceat, cùm *per d. l.* 35. & *l. quanquam ff. eod.* teſtamentum à milite ad præſcriptum juris communis factum ſubſiſtat, qui tamen jus militariter condendi teſtamentum ex ſpeciali privilegio habuit. Sic voluntariæ tutelæ munera privilegiis nihil derogant, *l.* 12. *C. de excuſ. tut.* & qui publici muneris vacationem habet, ſi aliquem honorem, excepto Decurionatu, ſponte ſuſceperit, ob

id, quòd patriæ ſuæ utilitatibus ceſſerit, vel gloriæ cupiditate pauliſper Jus publicum relaxaverit, competens privilegium non amittit. *l.2.C de his qui ſponte publ. mun. ſub.*

4. Plus, quàm Pactum *Quartò*, privilegium *fortiùs operatur, quàm pactum*, non quòd pacta per privilegium infringi poſſint aut debeant, ſed quòd per privilegium alicui concedi poſſit ea poteſtas, quæ alioquin ex pacto conſtituitur. E.G. Poteſt quis cum debitore ſuo taliter paciſci, ut in caſu moræ liceat ſibi ſiſtere, aut arreſto detinere res ſuas ubicunquè, taliaquè pacta de conſuetudine ſunt frequentiſſima. Cùm ergò id pacto facere liceat, utique etiam tale privilegium legitimo modo impetratum, ut civitati vel communitati in caſu moræ liceat ſiſtere vel detinere res ſuorum debitorum etiam forenſium, in illâ Civitate privilegiatâ repertas,

tas, de jure consistit, alioquin absurdum esset, Privilegium quod vim legis & consuetudinis obtinet, hâc in parte minùs posse, quàm pactum privatorum. Talequè privilegium Civitatem Parisiensem ac Montepessulanam habere testatur, ex *Rebuffo*, *Colerus de processf. execut. part.* 1. *c.* 4. *n.* 9. *& seq.*

Quintò, privilegia *immunitatem à muneribus personalibus & civilibus præstant*, *l.* 2. *C. de excus. muner.* Non verò à muneribus patrimonialibus, *l.* 10. *ff. de vacat. & excus. mun. l.* 2. *C. de mun. patrim.* ita ut nec hospites, nec minores, nec sacerdotes, nec mulieres excusentur, *d. l.* 2. *& l.* 5. 6. 7. 8. *&* 9. *ff. ibid.* quâ de re suprà jam *c.* 6. dictum est. 5. Immunitatem præstant.

CAPUT IX.

DE
Privilegiorum Confirmatione.

SCitum eſt, inquit *Bodin.* 1. *de Repub. c.*8. non modò privilegia, ſed ne leges quidem, aut edicta mortuo Principe vim retinere ſuam, niſi conſequentium Principum autoritate, vel conſenſione tacitâ ſanciantur. Nam cùm Bartolus ad Carol. IV. Germanorum Imperatorem legatus eſſet, ut Peruſinæ Civitatis privilegia confirmarentur, obtinuit illud quidem, ſed eâ conditione, ut tamdiu vim haberent, quoad revocarentur à poſteris Imperatoribus, quibus etiamſi clauſula ſubjecta non fuiſſet, præjudicium nullum creari potuiſſet. Quamobrem Michaël Hoſpitalis Francorum Cancellarius, privilegia Vico S. Mauri

Mauri à Carolo IX. Rege concessa, sigillo Regio munire obstinato animo, etiam petente Reginâ, recusavit, propterea quòd perpetuam tributorum immunitatem continerent, contra naturam privilegiorum, quæ personis tribuuntur, & consequentium Principum potestati præjudicare videntur. Nequè tamen, si in perpetuum concessa fuerint corporibus aut collegiis, quæ sempiterna sunt, Principis largientis vita diuturniora sunt futura, quæ si à populo vel optimatum Reip. corporibus, aut universitati in perpetuum tribuantur, sempiterna fore necesse est, aut certè, quamdiu illa Civitas popularis stabit. Nam cùm populi Romani Majestas ad dominatum unius, à quo privilegia peti oporteret, delata videretur, Tiberius Augusti successor indulta beneficia à defunctis Prin-

cipibus non aliter vim habere voluit, quam si Successores rata haberent, cùm antea Principis beneficium nisi ad tempus datum esset, perpetuum haberetur. Hactenus *Bodinus*, quem secuti multi alii hanc firmam sustinent esse propositionem, quod Privilegia morte concedentium Principum dirimantur, nisi eorundem specialis accedat confirmatio. Quod etiam Regium Prophetam David agnovisse volunt, cùm, licet jurâsset Simei, ipsum non moriturum, 2. *Sam.* 19. *vers.* 24. Successorem tamen suum, Salomonem filium proculdubio ex hoc principio, quod eum Juramento hoc non teneri existimavit, canos ejus ad inferos mittere, adeoquè eundem necare moriturus voluit, ad filii Salomonis sapientiam hoc nomine provocando. 1. *Reg.* 2. *vers.* 8. & 9. Utut autem hæc *Bodini* & aliorum sententia (id

quod

quod ipſe dicto loco indicat) in Monarchiæ regimine, & abſolutis Regnis & dominiis,aut etiam eo in caſu, ubi privilegia ad beneplacitum concedentis data ſunt, (id quod infrà *cap.* 15. fuſiùs pertractabitur) obtineat, regulariter tamen in Regnis & dominiis non abſolutis, aut etiam privilegiis perfectis, nulloquè vitio laborantibus non tenet. Quin & ſunt, qui nequè ipſis Principibus abſolutis extinctis ſtatim privilegia extingui ſtatuunt, ſed revocationem expreſſam Succeſſorum,ſi ea extincta cupiunt, requirunt, idquè vel ſupradicto reſponſo Caroli IV. Bartolo Civitatis Peruſinæ Legato dato, probant, ubi Imp. tamdiu privilegia valere debere indulſit, quoad revocarentur, quâ quidem clauſulâ opus non fuiſſe arbitrantur, ſi morte Principum privilegia extinguerentur, in quâ quæſtione

pertractandâ præ cæteris copiosus est *Enenkel. lib. 3. de privil. jur. civil. cap. 2. & 3.* Mihi in præsentiarum hæc eo fine in scenam adducere lubitum fuit, ut quid quandoquè Principibus ab aliis tribueretur, quid item illi sibimetipsis, circa abolitionem privilegiorum potestatis sumerent, ostenderem, omnibusquè tantò magis liquere posset, quid

Vtrum confirmatio sit necessitatis?

ad quæstionem hanc: *Vtrùm videlicet confirmatio Principis res sit meri consilii, aut majoris cautelæ; an verò meræ necessitatis?* respondendum sit; nimirum eandem non esse meri consilii, quin potiùs semper majoris cautelæ, quandoquè etiam necessitatis. Quamvis enim confirmatio actus perfecti, adeoquè & privilegiorum justorum regulariter (nisi in actibus nullis, ut in adoptione nullo jure factâ. *l. 38. ff. de adopt.* aut in legatis inutiliter datis. *l. 19. ff. de legat. 1.* ubi confir-

firmans aliquid dat; aut in actibus imperfectis, per *c.* 1. *extr. de transact.* qui confirmando perficiuntur; aut in actibus nunquam revera celebratis, ast pro factis reputatis, per *l.*4. *C.de donat.*) nihil novi det, sed vetera tantum jura (si quæ sunt) confirmet & innovet. *c.* 4. *extr. de conf. util. vel inutil. c. quia intentiones* 29. *extr. de privil.* ista tamen confirmatio veram & effectualem privilegio dat existentiam, quæ in operatione consistit, sine quâ privilegium nihil aliud est, quàm litera muta & emortua; nihil omninò privilegiario emolumenti adferens. Accedit quòd is, qui cum summâ potestate est, non teneatur, nisi sponte velit, acta sui Antecessoris confirmare, ac multa ab eisdem non propter vim legis, sed honestatem serventur, exemplo Tiberii, qui cum ageretur, an histriones virgis cædi

possent, valere apud se passus est autoritatem Augusti, qui id negabat, nequè fas judicavit, dicta patris infringere. *Tacit. lib. 1. annal.* Et Titus Imperator, cum ex Instituto Tiberii omnes dehinc Cæsares beneficia à superioribus concessa Principibus, aliter rata non haberent, quàm si eadem iisdem & ipsi dedissent; primus præterita omnia uno confirmavit edicto, nec à se peti passus est. *Suet. in Tito. cap. 8.* Quod cum ita se habeat, utiquè vel exinde necesse est confirmationem peti, ut eâ obtentâ re pagulum objici possit libidini & potentiæ dominantium, qui cum initio privilegia revocare potuissent, per confirmationem tamen hanc sibi ipsis legem dixerint, juriquè suo renunciaverint, ac proinde tantò strictiùs eisdem inhærere, vel ex conscientia, teneantur, quę ultrò promiserunt, cùm omnes contra-

ctus ab initio ſint voluntatis, poſtea neceſſitatis. *l. ſicut C. de O. & A.* Hinc omnes Civitates, omneſquè ii, qui à ſuperioribus privilegia conceſſa habent, hoc unicè ſub initium novi Regiminis obſervare ſolent, ut privilegia anteceſſorum per Succeſſores ratihabeantur, idquè ſe facturos Succeſſores vel juramento, vel peculiari diplomate promittant. Sic Imperator initio ſtatim ſui regiminis tenetur, vi legum, Electoribus omnia privilegia confirmare, & quicquid ad ipſorum dignitatem, decus, libertatem ac immunitatem pertinet. *Sleidan. lib.* 1. Poloniæ verò Reges non tantùm ſe omnia jura, libertates, privilegia, immunitates Regni Prælatis, Principibus, Baronibus, Nobilibus, Civibus, Incolis & quibuſlibet perſonis ab Anteceſſoribus juſtè & legitimè donatis, conſervaturos ju-

rant, juxta formulam quæ extat apud *Herburt. in Statut. lib. 1. verbo, juramentum. pag.* 245. sed & reversalibus & literis seorsim, provinciis subjectis, civitatibus imprimis, eo nomine cavere & prospicere solent, uti Confirmationes Regiæ passim in juribus municipalibus Prussię extantes, clarè ostendunt. Hisquè confirmationibus efflagitandis, adeò strictè insistere solet gens Polona, ut, cùm Henricus Valesius Cracoviæ inaugurandus esset, ac Legati Pontificii instinctu, religionis pacem, diversæ religionis assertoribus anteà indulgionis assertoribus anteà indultam jurejurando confirmare præcunctaretur, tantâ animi præsentiâ Joannes Firleius Palatinus Cracoviensis obstiterit, ut arreptâ coronâ, quæ Regi tùm præferebatur, templo exiturus fuisset, nisi à plerisquè pacis & concordię nomen inclamatum esset. *Neugebav. lib. 9. pag.* 646.

Cùm

Cùm etiam in comitiis publicis Poloni & Lithuani Sigiſmundum Auguſtum, Succeſſorem Sigiſmundi I. Regis Poloniȩ, poſt ejus mortem deſignâſſent, Ordines verò terrarum Pruſſiæ ad electionem hanc filii non vocati fuiſſent, electionem hanc ratam habere nullatenus voluerunt, antequam Sigiſmundus I. Rex ſpeciali reſcripto eis cavit, quòd ea præteritio illis fraudi eſſe non deberet, ſpecialiter etiam filium Sigiſmundum Auguſtum obligavit, ut annum decimum quintum egreſſus, pro more Anteceſſorum juraret, ſe privilegia & indulta Pruſſiæ confirmaturum, quo non præſtito, nec Ordines terrarum & Civitatum ad ſervandum ſuum juramentum, Majeſtati ejus prȩſtitum, aſtricti eſse deberent. *Jura Municip. terr. Pruſſiæ pag.* 51. Nequè in hoc juramento realiter præſtito Ordines Pruſſiȩ acquie-

quieverunt, ſed & poſt præſtitum Juramentum Anno 1537. Sigiſmundus I. Rex ſolenniter iterùm ipſis cavere neceſſe habuit, neminem ipſi parere debere, niſi priùs omnia jura, privilegia & libertates diplomate ſuo confirmâſſet. *Ibidem pag.* 55. Id quod & Sigiſmundus Auguſtus eodem Anno 1537. ſeorſivo diplomate ſe facturùm recepit. *Ibid. pag.*80. Addita Anno 1549. hac aſſecuratione, quòd Juramentum ſuum Anno 1537. preſtitum, non minùs ad Terram Pruſſię pertineret, eamquè comprehenderet, quàm reliquos ſtatus Regni Poloniæ, ad quos prima ſpecie ſolummodò adſtrictum eſſe videbatur. *Ibid. p.* 83. Eſt ergò per ſupradicta confirmatio privilegiorũ, non tantùm utilis, ſed & perneceſſaria, tùm quia privilegiantem magis ſtringit, tùm quia privilegiarium tantò ſecuriorem & certiorẽ facit.

Ne

Ne autem confirmationem hanc abſolutè & ſemper neceſſariam eſſe quis exiſtimet, ita ut ea non ſubſecuta ſtatim privilegium extinguatur & deſinat, *diſtinguendum*, cum JC[tis], *inter privilegia revocabilia & irrevocabilia* (de quibus diſtinctiùs infrà *cap.* 15. tractabitur) quorum illa confirmationem abſolutè & neceſſariò: hæc reſpectivè tantùm, ſeu majoris cautelæ ergò expoſcunt, ita ut ſi Princeps, vel quicunquè aliùs fortè ſit refractarius, & circa confirmationem moroſus, nihilominus privilegia talia ſemel ritè conceſſa, quoniam naturam contractus ſapiunt, ſive confirmatio accedat ſive deficiat; ſubſiſtant. Nec minùs *diſcernendum*, *Vtrùm Privilegia ab ipſo Principe*, vel alio poteſtatem privilegia dandi habente; *an vero ejus delegato ſint conceſſa.* Illo in caſu confirmatio ulterior non requiritur, cùm ab ipſo

Privilegia alia revocabilia, alia non.

ipſo primo & immediatè auctore orta ſint, hoc verò omninò & quidem neceſſitate abſoluta requiritur, per ea quæ ſuprà *cap.* 4. dicta ſunt.

Confirmatio duplex: Generalis.

Confirmatio verò hæc *Privilegiorum duplex* eſt, *Generalis* & *Specialis*. *Generalis* eſt, quæ fit in forma communi, ita ut abſquè ulla cauſæ cognitione privilegia anteà data generaliter confirmentur, & hæc confirmatio nullius, vel ſaltem parvi eſt momenti, per *C. cum dilectæ extr. de confirm. util. & inutil.*

Specialis.

Specialis eſt, quæ fit ex certa ſcientia, cum cognitione cauſæ, inſpectione & inſertione iſtius privilegii in confirmatione, quæ quidem Confirmatio jus conſtituit, quia plùs ſolet timeri, quod ſingulariter pollicetur, quàm quod generali ſponſione concluditur. *c. quanquam diſt.* 23. & plus valet ſpecialis cautio, quàm generalis. *per l.* 4. *§.* 4. *ff. ſi quis caut*

in jud. Specialis, quàm generalis ſubſcriptio. *l.* 15. *§.* 1. *ff. ad l. Corn. de falſ.* Speciale, quàm generale mandatum. *c.* 1. *extr. de reſcript. c.* 14. *Eod.* Rectè itaquè Senatus Romanus, crebreſcente ſub Tiberio Græcas per urbes licentiâ, atque impunitate aſyla ſtatuendi, voluit, ut mitterent Civitates jura & Legatos, *Tacit. lib.* 3. *annal.* eo ſanè fine, ut inſpectis juribus, illa vel confirmarent, ſi quæ viderent, vel abolerent, ſi produci non poſſent. Quod quidem poſtulatum Senatus juſtum, æquum & privilegiariis fructuoſum, Senatui etiam glorioſum fuit: unde *Tacitus* ibidem in hæc verba erumpit: Magna ejus diei ſpecies fuit, quo Senatus Majorum beneficia, ſociorum pacta, Regum etiam, qui ante vim Romanam valuerant, decreta, ipſorumquè numinum religiones introſpexit. Quemadmodum autem pri- Confirmatio
vilegi-

obreptitii privilegii an valeat? vilegium obreptitiè obtentum, nullius est roboris; sic nec ejusmodi obreptitii, aut etiam aliis iniquis modis, contra formales regulas veri & legitimi privilegii, impetrati privilegii confirmatio subsistere potest, quin potiùs sententiæ ex falso instrumento latę assimilatur, & quemadmodum illa non valet *l. 2. & 4. C. si ex fals. instrum.* sic & obreptitii, & ex falsâ causâ concessi privilegii confirmatio invalida est. *c. 5. & 6. extr. de conf. util. & inutil.*

Confirmationes intelliguntur salvo jure tertii. *Confirmationes* idcircò perinde, atquè Privilegia ipsa, semper *intelliguntur salvo jure tertii*, & quidem ita, ut quamvis in literis confirmatoriis verba hæc inserta non sint, tamen semper subintelligantur, quia in cujusquam injuriam beneficia tribuere non est moris. *l. 4. C. de Emancip.* & quoties aliquid in publico fieri permittitur, ita oportet

tet permitti, ut ſine injuriâ cujuſquam fiat, & ita ſolet Princeps, quoties aliud novi operis inſtituendum petitur, permittere, *l.* 2. *§.* 10. *&* 16. *ff. ne quid in loc. publ.* Et hinc eſt, quod in confirmationibus apponi ſoleant clauſulæ hæ: SALVO JURE TERTII: Vel, QUATENUS PRIVILEGIATI SINT IN POSSESSIONE TALIUM PRIVILEGIORUM: Vel, SI QUOD PRIVILEGIUM HABENT. *c. cum dilectæ extr. de conf. util. & inutil.* Et ſi quæ ſunt aliæ clauſulæ apponi ſolitę, quę quidem clauſulæ juxta *Gail. l.* 2. *obſ.* 1. *n.* 14. hoc operantur, ut hujuſmodi confirmationes talibus clauſulis reſervatoriis munitæ, abſquè citatione alicujus peti & fieri queant, quæ Citatio quandoquè in privilegiis, juxta ſupradicta *c.* 6. & regulariter in contractibus requiritur. *l.* 39. *ff. de adopt.*

Quæ-

Quæri etiam ſolet circa confirmationem, *an ad probationem antiquorum privilegiorum, ſi Originalia eorum ſint amiſſa, ſufficiat producere confirmationem Originalis Privilegii mentionem facientem.* Ad quam quæſtionem *c.* 11. ubi de probationibus Privilegiorum ſermo incidet, quantùm opus erit, reſpondebitur.

Caput X.

De *Privilegiorum Duratione, Obſervatione & Conſervatione.*

Ex iis, quæ capite præcedenti, de neceſſitate confirmationis dicta ſunt, arguere quis poſſet, privilegia ſuâ naturâ perpetua non eſſe, cùm tamen jura diverſum ſtatuant, cùm ajunt: Decere conceſſum à Principe beneficium eſſe manſurum. *c.* 16. *de R.I. in* 6. & indul

An Privilegia ſint perpetua?

dultum à jure beneficium non esse alicui auferendum, *c. seq. ibid.* Cui congruit illud Theodorici Gothorum Regis apud *Cassiod.* 3. *var.* 35. Liberalitatem nostram firmam decet tenere constantiam, quia inconcussum esse debet Principis votum, nec pro studio malignorum convelli, quod nostra noscitur præceptione firmari. *Symmachi* quoquè dictum, dum ait: Decet stare dispositis, nec fas est per novos tractatus confirmata subverti, *lib.* 4. *Epist.* 52. Hinc est, quòd filiusfamilias per dignitatem patriciatus ex potestate patriâ semel liberatus, etiam extinctâ ea dignitate, in patriam potestatem non recidat, idquè ex hac ratione, quoniam omne bonum, sive à Deo acquiritur hominibus, sive ab Imperio sequente Deum, decet esse mansurum, & omnis malitiæ ac diminutionis extraneum, *Novell.*

81. *c.* 2. Nec Imperialis Majestatis proprium eſt, conceſſa auferre. *Novell.* 10. §. 1. Hinc pariter eſt, quòd gratia alicui conceſſa, ut providere poſſit perſonis idoneis in certâ Eccleſiâ, perſonis non expreſſis, non exſpiret per mortem concedentis, *c.* 36. *de præbend. & dignit. in* 6. De hac igitur privilegiorum perpetuitate & duratione, ut aliquid agatur, operæ pretium erit.

Non autem hîc loquimur, niſi de privilegiis juſtis & legitimis, nam quæ juri naturali, bono publico, intentionivè concedentis adverſantur, quæ jus tertii lædunt, per mendacium, ex causâ iniquâ & injuſtâ ſunt impetrata, vel per abuſum, ingratitudinem, aliiſquè indignis modis abolita, ea perpetua eſſe nec congruit, nec poſſibile eſt, quin potiùs ipſo jure revocãtur, perimuntur & extinguuntur, quâ de re fuſiùs ſuo loco tractabitur.

Pri-

Privilegia ergò *justa* tantùm, & secundum suprà recensita formalia requisita data & impetrata regulariter *perpetua esse convenit*, imprimis *realia*, quæ cum personâ, suâ naturâ, non extinguuntur, quod alioquin *personalibus*, per ea, quæ suprâ *c.*2. dicta sunt, usu venire solet.

Personalia quatenus sint perpetua?

Quamvis autem personalia regulariter cum personâ extinguantur, non tamen omninò improbanda est illa *Peckii* sententia, qui eo respectu, quòd privilegia personalia non ante mortem personæ, cui conceduntur, nec ante definitum tempus revocentur, perpetua esse, & sub dictâ regulâ Juris Canonici *c.*16. *de privil. in* 6. comprehendi existimat, idquè exemplo societatis & actionum perpetuarum confirmat, quarum illa dicitur perpetua, quando, dùm socii vivunt, durat: hæ verò perpetuæ vocantur, quamvis certum fi-

nem 30. vel 40. annorum habeant. *Instit. de perpet. & temp. act. in pr. Peckius ad d. l. 16. de R. I. in 6.*

In tantùm verò *Privilegium* decet esse mansurum, ut, si sit *prohibitorium*, ne quidem per renunciationem perpetuitatem suam disperdat. Habent enim hujusmodi *prohibitoria* vim Præcepti, cujus eludendi fraudandiquè, solâ renunciatione, lex potestatem non facit, potentiorquè est lex, quæ prohibet, quàm quæ permittit. Et ideò non potest Clericus privilegio, quo vetatur coram Judice seculari in jus vocari, renunciare. *c. 12. extr. de for. compet.* Quia est prohibitorium, & non favorem aliquem singularem seu specialem, cui aliâs renunciare quivis potest; sed generalem, toti collegio, totiquè ordini concessum, continet.

Hæc autem, quæ de perpetuitate

tate & duratione privilegiorum dicuntur, tùm potissimùm obtinent, quando privilegia ex contractu concessa sunt, ex quo quivis etiam summus Princeps obligatur, uti infrà prolixiùs ostendam, nisi fortè aliqua causa extrinseca, videlicet necessitatis, temporisvè malè qualificati, ut belli, pestis, &c. privilegii exercitium & effectum interrumpit.

Dynus & *glossa ad d. reg. Jur. Can.* distinguunt *inter causam finalem & impulsivam privilegii*, ita quòd finitâ causâ finali totaliter privilegium quoquè finiatur, non verò finitâ causâ impulsivâ, quâ cessante ejus effectus non desinat. Sic in jure civili finita minori ætate, cujus occasione privilegium concedebatur, finitur privilegium antea concessum, per *l.* 87. *§.* 1. *& ibid. Gothofr. ff. de legat.* 2. Quia nimirùm finalis causa privilegii Finitâ causâ quomodo cesset privilegium.

 ibi-

ibidem cessabat totaliter, adeoquè etiam effectum cessare, cessante causa, absonum non erat. Quòd si autem finalis causa totaliter non cesset, sed reliquiæ ejusdem remaneant, cessante eadem ex parte aliqua, privilegium tamen durat. Sic servus, etiamsi distractus, & à Domino suo venditus fuerit, in memoriam tamen prioris Dominii interrogari non potest. *l.* 18. §. 6. *ff. de quæstion.* Nequè decurio in memoriam prioris dignitatis torqueri, *l. fin. ff. de decur.* in honorem etiam matrimonii turpis actio adversus Uxorem negatur, *l.* 2. *ff. rerum amotar.* Secus se res habet, ubi nullæ reliquiæ causæ finalis supersunt, sed eadem totaliter desinit, tùm enim sublatâ causâ finali, tollitur effectus. Hinc si cui de beneficio aliquo providere, antequam illud haberet, mandatum aliudquè beneficium, ante provisionem hanc

hanc demandatam, nactus ſit, ceſſat mandatum hoc ab Epiſcopo aut Papa datum, quia cauſa mandati ceſſat, per *c.* 20. *de præbend. & dignit. in* 6. Si verò cauſa non finalis, ſed impulſiva privilegiorum tantùm ceſſet, finita ea effectus privilegiorum non ſtatim exſpirat, per *l.* 2. *§.* 7. *& l. ſeq. ff. de donat.* Ubi pecunia Titio eâ de cauſâ data, ut Stichum emeret, mortuo intereâ Sticho, pecunia apud Titium remanet, cùm cauſa magis donationis, quàm conditio dandæ pecuniæ conſiderari debeat, cauſaquè ceſſante, repetitioni locus non ſit. Similiter, quamvis Carfania, vel ut eam vocat *Val. Max. lib.* 8. *c.* 7. *n.* 2. Afrania, improbiſſima fœmina, inverecundè poſtulando Magiſtratum inquietans, cauſam dederit edicto de poſtulando, ne vid. fœminæ pro aliis poſtularent, eadem tamen extinctâ, e-

dictum perduravit, *l.* 1. §. 9. *ff. de postul.* Præſumitur autem in dubio quoquè ſemper pro Privilegii duratione, & ſi cauſæ alicujus fiat mentio, ea non finalis ſed impulſiva intelligitur, ne hoc pacto Privilegii effectus, cauſâ aliqua ceſſante, ſtatim exſpiret: ſed potiùs conſervetur & perſtet, per *l.* 71. §. 3. *circa fin. l.* 72. §. 6. *fin. de condit. & demonſtr. l.* 25. *C. de jur. dot.* & imprimis per *d. l.* 3. *ff. de donat.* quę generaliter in donationibus multùm intereſſe ſtatuit, an cauſa donandi fuerit, an conditio: ſi cauſa fuit, ceſſare repetitionem; ſi conditio, repetitioni locum fore, attamen ita, ut juxta *l.* 2. *in fin. ff. eod.* cauſa magis donationis, quàm conditio dandæ pecuniæ exiſtimari debeat. Firma itaquè etiamnum ſtat regula, quòd privilegium ſeu beneficium debeat eſſe manſurum, ſive perpetuum.

Contra quam nihil facit, ſi quis

quis opponat nundinas, quæ non nisi ex privilegio impetrantur, per non usum, decennio amitti. *l.* 1. *ff. de nundinis.* Id namquè non fit vitio vel culpâ concedentis, vel etiam ipsius privilegii, sed ejus, cui privilegium concessum est, cujus negligentia ipsi privilegio, ejusquè intrinsecæ naturæ imputari nequit. Nec similiter obstat *c.* 23. *extr. de rescript.* Unde rescripta Pontificia non nisi ad annum obtinere eruunt. Alia namquè Privilegiorum, alia rescriptorum est ratio, quæ quamvis aliquando coincidant, ita ut de uno ad alterum argumentum procedat, vel in hoc tamen differunt, quòd rescripta intra annum coram Judice, dummodo ejus copia haberi possit, produci debeant, privilegia non item, quæ ad minimum per decennium durant. Adde, quod in *d. c.* 23. non expressè statuatur, re-

Obje- ctiones & solu- tiones.

ſcripta Pontificis intra annum exſpirare, ſed reſcriptum poſterius prius tollere, ſi is, qui prius obtinuit, ex malitiâ vel negligentiâ eis uti poſtpoſuerit, ita quod exinde non vitio Privilegii, ſed malè utentis vel negligentis, anni terminus anguſtus præfinitus ſit, idquè propterea, quia publicè intereſt, beneficia Eccleſiaſtica contra voluntatem diu non vacare.

Cùm itaquè privilegia diu manere, imò perpetua eſſe, juri & æquitati congruum ſit, meritò omnem lapidem movebunt, tàm concedentes, quàm impetrantes, ut ſua eiſdem conſtet firmitas, ſuaquè fides & conſtans obſervantia, quo fine etiam in Regni inprimis primordiis, juramenta à dominatoribus exigi ſolent, quibus ſe adverſanda jura, privilegia, immunitateſque Regnorum, terrarum, Civitatum, Univerſitatum, Univerſorum

rum itidem & ſingulorum, partim ſponte ſuâ, partim legibus fundamentalibus id ipſum requirẽtibus, obſtringunt. Quamvis enim juramentum obligationem non augeat, per *l. fin. C. de non. num. pec.* Et quoad Deum, inter juramentum & loquelam nudam diſcrimen non ſit, *c. juramenti.* 22. *quæſt.* 5. quin potiùs omnibus, inprimis Principibus, glorioſum ſit cum Theodorico Gothorum Rege aſſerere: Non minùs eſt, quod noſtris verbis, quàm quod horreis continetur. *Caſſiod.* 3. *var.* 44. aut juxta illud Alphonſi Arragoniæ Regis: Tantum valere debeat ad fidem Principum verbum, quantum privatorum hominum Jusjurandum, animoque Princeps obſtringi, non aliâ quavis arte poſſit; *Panorm. in lib.* 1. *Æneæ Sylv. de dict. & fact. Alphonſ. Regis n.* 58. Attamen, ut *Sophocles* ait apud *Stob. ſerm.* 27.

Privilegia jurata.

Apposito jurejurando cautior & diligentior
Animus fit: A duobus enim sibi tùm cavet,
Et ne lædat amicos, & ne peccet in Deos:

Præsertim, cùm jurisjurandi contempta religio Deum ultorem habeat, *l. 2. C. de reb. cred.* & ad producendam obligationem omninò faciat Jusjurandum, cum aliquis jurat se aliquid daturum, facturumquè *c. cum contingat extr. de jurejur. c. quamvis de pact. in 6.* quamvis in casu speciali, cum ingenuus homo operas officiales promittit, tanquam libertus jusjurandum obligationem non inducat. *l. 56. ff. d. fidejuß.* quia ingenuitati plane contrarium est & legibus improbatum, *l. 7. ff. de oper. lib.* quo in casu jure Romanorum nulla producitur obligatio, *l. 7. §. 16. in fin. ff. de pact.* Hæc vero juratoria obligatio tanto est

fir-

firmior, si juramentis annectatur clausula hæc maximè obligatoria, ut, si juramenta & promissa pacta, statuta, jura, privilegia, &c. violentur, subditi ad præstandum obsequium ulteriùs non teneantur. Quale juramentum Stephanus Poloniæ Rex, Anno 1576. præstitit, uti videre est apud *Chytræum lib.* 23. *pag.* 695. *in fol.* Cui juramento omninò affine est illud decretum Andreæ II. Hungariæ Regis Anno 1222. sancitum, ubi in fine facultatem dat regnicolis sibi resistendi, si statutis contravenerit. *Decret. Ung. Regis, Bonfinio ut plurimùm annexa pag.* 37. quod quidem decretum ansam dedit Stephano Botscajo Hungariæ Dynastæ Ann. 1604. Imperatori Romanorum, ac simul Hungariæ Regi armis sese opponendi. *Thuan. l.* 131. Nec minùs rarum & notabile est illud Brabantiæ privilegium, cu-

jus meminit *Ernest. Eremund. de orig. belg. tum. pag.* 25. in hunc ſenſum: Quòd ſi privilegia eorum Princeps, aut vi, aut aliâ ratione convellere tentet, eo ipſo Brabanti, præmiſſis proteſtationibus, abſolvuntur à Sacramento, & tanquam verè liberis, ac abſolutis, rebus ſuis, prout ſibi viſum fuerit, conſulee permittitur.

Utut ſit, nullum præſentius ex parte concedentium, remedium conſervandi privilegia dari poteſt, quàm eorundem inviolabiliter ſervata *fides*, ut videlicet Blæſo hac in parte aſſimilentur, cujus non minima laus eſt, quòd ſuper claritatem natalium & elegantium morum fidei obſtinatio eidem fuerit. *Tacit. lib.* 3. *hist.* non verò cum Hippolyto linguam juratam, ſed injuratam mentem gerant. *Eurip. in Hippol.* nec cum Lenone Plautino, eâdem, quâ aliquid pro-

Fides Principibus attendenda.

promiserunt linguâ, iterum negent, & dicendi, non rem perdendi gratiâ eam natam ipsis esse existiment. *Plaut. in Curcul. act.* 5. *Scen.* 3. nec deniquè cum Labrace, alio ejusdem Comici Lenone, dicant:

Iuratus sum, & nunc jurabo si
quid
Voluptati est mihi,
Iusjurandum rei servandæ, non
perdendæ
conditum est.

Plaut. in Rudent. act. 5. *scen.* 3. Ne videlicet in summum eorum opprobrium dicatur id, quod olim de Principibus Italię dictum est, plerosquè eorum esse adeo parabolanos, ut certiora sint meretricum, quàm eorum promissa. *Panorm. in dict. & fact. Alph. Reg. Æn. Sylv. lib.* 1. *n.* 58. quod sanè vel ii Principes de se dici, non nisi ægrè ferunt, qui vel maximè fidem violant, conscientiâ scil. dictitante, turpe esse & in-

decorum fidem, ſanctiſſimum, juxta *Senecam epiſt.* 88. humani pectoris bonum, rumpere. Exemplo eſſe poteſt Henricus III. Galliæ Rex, cui cùm An. 1586. Proteſtantium Germaniæ Legati objicerent, ipſum contra fidem datam & juratam Proteſtantes in Galliâ armis laceſſere, addito hoc epiphonemate: Nullum majus Regis eſſe ornamentum, nullam gemmam pretioſiorem, quàm fidem, quâ amiſsâ unà & Regium decus amitti, nec unquam ulli Principi, ut cætera condonet Deus, violatæ fidei crimen impunitum fuiſſe; Rex mordaci verò offenſus inter alia reſponſo Legatis dato, impotenti ira correptus, addi voluit; Mentiri, qui ipſum edicti pacificatorii revocatione fidem infregiſſe, aut ullam decori ſuo labem aſperſiſſe dixerit, & hæc verba propria manuſcripta, ac breviculo incluſa, ad Legatos,

no-

nocte jam concubiâ, perferri per Cubicularium, & coram recitari jussit, teste *Thuan. lib.* 86. Similiter Philippus Hispaniæ Rex, cum Privilegia Arragonum à Petro Arragoniæ Rege sanguine suo subscripta penitùs evertere statuisset, blanditiis tamen hisce Arragones decepit, dùm mirùm sibi videri, composito vultu, prædicaret, illos sibi persuadere, rem, quæ nunquã sibi in mentẽ venisset, violationem scil. privilegiorũ Regni, quę tàm sanctè semper custodivisset. Cujus sermonis dulcedine plebs capta, statim hujus pharmaci, simul ac verbis credidit, amaritudinem cum internecione multorum sensit. *Petr. Matth. lib.* 1. *narrat.* 4. *n.* 9. Tanti scilicet est fidem, inprimis juratam, servare, ut vel infidi tales esse, quàm dici, cupiant. Fides itaquè sola munit Imperium. *Symmachus lib.* 10. *epist.* 47. Fidem divina diligunt,

mor-

mortalia venerantur. Nam inter mundi fluctuantes procellas, unde se humana fragilitas contineret, si nostris actibus mentis firmitas non adesset? Hæc inter socios amicitiam servat, hæc domino pura integritate famulatur, hæc supernę Majestati reverentiam pię credulitatis impendit, & si beneficium tantæ rei latius quæres, immutabilis fidei est omne, quod benè vivitur. *Cassiod. 5. var. 40.*

Monita, ne fides rumpatur.

Ne autem Principes, aliiquè qui jura concedendi privilegia tenent, unquam fidei ruptæ notam incurrant, hoc attendant velim: *Primò*, ut *maturè secum deliberent in principio, an Privilegia concedere expediat, æquum justumquè sit*, examinent accuratè omnia, quæ hîc formaliter examinanda occurrunt, ac tùm demùm, ubi nihil obstaculi esse viderint, se liberales præbeant, ne inconsultâ facilitate decipiantur,

1. Principio deliberandum, an danda sint privilegia?

tur, & pœnitentia ſubſequens eos contriſtet, vel etiam eò adigat, ut majori cum infamia opus anteà præcipitanter, nullâ habitâ normâ, extructum, deſtruant. Approbat aſſertionem hanc Romanorum exemplum, apud quos, cùm Romæ ſub Nerone efflagitaretur, ut adverſus malè meritos revocandę libertatis jus patronis daretur, diſſentiebant alii cum hoc elogio: Diſpiceret quiſquè merita, tardequè concederet, quod datum adimeretur. *Tacit. lib.* 13. *annal.* Eſt alioquin teſte *Plinio in panegyr.* in Principe rarum ac propè inſolitum, ut ſe putet obligatum, aut ſi putet, amet, alienum etiam quàm maximè, ſe dominum eſse, & non poſse dominari. *Malvez. in Princ. pag.* 46. Et quidem ita, ut *Machiavellus lib.* 8. *hiſt. Florent.* audacter aſserere non dubitet: Non chartas, ſcripturas aut obligationes, ſed vim atquè ne-

necessitatem Principes ad fidem servandam adigere. Cùm ergò tàm facilè Principes vel suâ naturâ, vel aliorum susurris ad pœnitentiam recti abducantur, hoc ut evitent, non verò illud infame: *Non putâram*, post rem peractam occinere cogantur, maturis imprimis deliberationibus opus est, cùm meliùs sit intacta jura servari, quàm post vulneratam causam remedium quęrere, *l. ult. C. in quib. caus. restit. in integr.*

2. Fides jurata sit. Secundò *Fides*, inprimis *jurata*, in iis demùm Privilegiis & concessionibus *interponatur*, quæ adhuc aliquem vigorem obtinent, alioquin vana erit promissio, aut rei non existentis stipulatio. Unde meritò videtur illud Regnum Galliæ juramentum, qui jurare quidem solent, se privilegia conservaturos. Ast vana sacramenti fides, extinctis hodiè (nescitur quo fato) totâ pas-

passim Galliâ privilegiis, ut habet *Gramond. lib.* 11. *pag.* 498.

Tertiò, *Fides semel data,* sive jurata, sive injurata, *non petitis aliunde, ne quidem ex conscientiâ, coloribus,* posteaquam promissis inescati subditi, officio suo probè defuncti sunt, *infuscetur vel abumbretur.* Veritatis enim oratio soluta debet esse & libera, & celsiores fortunas idem loqui decet & sentire. *Marcell. l.* 17. Malè ergò Philippus II. Hispaniæ Rex meritò audit, propterea, quòd cùm Portugalliam subjugare constituisset, per Dominum Ossimæ, & Christophorum Moram aureos montes pollicitus sit eis, qui sese Anthonio opponerent, juribusquè Philippi in adipiscendâ Regni coronâ faverent. Anthonio verò expulso, cùm isti peterent promissa, ac Instrumenta & mandata executioni mandari, Rex omnes ad consilium conscientiæ amandavit,

3. Vitandæ cavillationes & sophisticationes.

davit, cujus judices in hanc ſententiam pronunciârunt : Cùm Rex Philippus ſit hæres Regni Portugalliæ, ſupplicantes non potuiſse contrahere argento, donis vel promiſſis cum eo de jure, mortemquè commeritos, quòd ultrò non obtulerint hoſtem Reipublicæ. Nam ſi regnum pertinet ad Anthonium, non potuiſſe eos illud Regi reddere, ideoquè Regem Philippum nullo modo obligari promiſſis, quæ Legati ejus, vel agentes fecerunt ſupplicantibus; Aſt innatâ benignitate & clementiâ illis indulgere ſententiam mortis, quam hac occaſione eſſent commeriti. *Petr. Matth. lib.* 1. *narr.* 4. *n.* 17. *Thuan. lib.* 75. Utrum hoc reſponſo hi conſcientiæ Judices ſuam & Regis conſcientiam rectè excuſſerint & exoneraverint, aliorum eſto judicium, mihi illud Henrici IV. Galliarum Regis effatum magis pla-

placet, dicentis: Non possum probare, ut aliud in animo cogitetur, aliud in chartâ perscribatur. Fraus quamvis omnis fœda sit, tùm verò in Principibus fœdior est, quàm aperta violentia. *Petr. Matth. lib. 2. narrat. 1. & 7.*

Quartò, Non sufficit fidem servari, nisi *id benevolè fiat, & ultrò, cum quadam animi benignitate ac hilaritate*, non verò auctoritate vel severâ morositate. Beneficium namquè benevola est actio, tribuens gaudium, capiensquè tribuendo, in id, quod facit, prona, & sponte sua parata, definiente *Seneca l. 1. de benef. c. 6.* Quam beneficii naturam evertit, qui privilegia non nisi ægrè servat, ac non tàm servata, quàm perempta optat, qualis sub initio motuum Belgicorum erat Gubernator ille Hispanus Requesentius, à quo cùm Flandri Ann. 1576. privilegiorũ 4. Benevolè privilegia serventur.

re-

restitutionem & conservationem peterent, indignabundus exclamavit: *Dios nos libera ab estos Estados*: Deus nos libera ab istis Ordinibus. *Ern. Eremund. de tum. in Belg. pag.* 226.

5. Ad Privilegia libera sit provocatio

Quintò, quemadmodum nihil æquè in beneficio dando vitandum quàm superbia, ac beneficium superbè datum non tantum ingratum, sed & invisum est: ita & *si quis Privilegium non nisi superbè nominari, aut ad id provocari audiat, ac cum fastu quodam & insolentiâ id vel amittat vel rejiciat, utrobiquè fidem violat*, sequè invisum reddit omnibus, ac ut plurimùm conversionis alicujus ac totalis immutationis Reipublicæ author est. Exemplo sit Vargas ille sanguinarius Judex, qui, cùm Albanus filium Principis Auriaci ex Academia Lovaniensi in Hispaniam abduceret, ipse verò privilegiis Academiæ se defendere vellet,

bar-

barbarâ linguâ ac mente respondit: Nos non curamus vestros privilegios. *Meteran. lib.* 10. Exemplo itidem esse possunt Crucigeri, quorum superbia ad extremum in tantùm crevit, ut jam subditis jure suo uti, aut ad jura sua provocare non liceret, dicentibus illis, quoties hoc à subditis fiebat: Was ist ewer Recht / oder / was ist Culmisch Recht? Wir sind ewere Herren undt ewer Recht / h.e. Quid est Jus vestrũ, aut quid Jus Culmense? Nos vestri sumus Domini, & penes nos stant jura vestra. *Schüz. lib.* 4. *fol.* 137. *b.* Hanc superbiam, quid verò tandem insecutum est? Belgii ab Hispanis, & Borussiæ à Cruciferis defectio. Hi sunt fructus superbiæ, hic violatorum privilegiorum partus, hi jurium ademptorum effectus.

Sextò, Non tantùm privilegia benevolè conservari expedit, sed &, *si fortasse ea violari*, præ- 6. Violationis objectio.

præter intentionem concedentis, *contingat, maturè omnia corrigi, & quantum est in concedente, inprimis Principe, hoc agi expedit, ne à subditis violatorum privilegiorum arguatur.* Vergit namquè hæc subditorum exprobratio, in summam authoritatis ejus diminutionem, ac multarum discordiarum fœcunda, at infausta est mater, imprimis ubi concedens absolutam potestatem non habet. Sic probrosa fuit illa jurium violatorum exprobratio; cùm Gedanensium Præ-Consul Conradus Lezkaw Anno 1411 Crucigeris, variis molestiis Cives afficientibus, ac indignis modis privilegia eorum labefactantibus, in faciem objiceret

Wann Sie / als Oberherren ihre Siegel und Briefe nicht halten wolten / so wehren Sie weniger ehren werth / denn der geringste Biederman / der sich auch bey seinen slechten worte lies halten / und soltenn gedencken / wie ihnen zu muthe sein würde / wann ihnen die unterthanen nicht wolten trew undt holdt sein / dahe solten Sie hier wiederumb abnehmen. / wie e auch den unterthanen gefiel / wen Sie van de

Herr

Herrschafft uber gegebene freyheit / und kegenst gebühr und billigkeit beschweret werden solten / hoc est; Si ipsi uti Domini superiores, literis suis & sigillis non starent, utiquè minori esse dignos honore eos, atquè minimum ex plebe hominem, qui etiam nudis verbis se obligari pateretur. Cogitare debere ipsos, quâ mente futuri essent, si subditi obedientiam ipsis & fidelitatem præstare recusarent, ac exinde vicissim conjicere, quantùm subditis displiceret, quoties à superioribus contra privilegia, decorum & æquum gravarentur. *Schüz. lib. 3. fol.* 106. Hæc Præ-Consulis oratio, quia contumeliosa visa est Crucigeris, mortem ei quidem ex intervallo, at non multò pòst totius Ordinis Crucigerorum eversionem peperit. Ac, ut historię domesticę hoc loco inhæreamus, non minùs acerba fuit illa Borussorum per Legatos

cum Rege Caſimiro Anno 1461. expoſtulatio, dum ajunt: Wir bitten ewer Gnaden uns zu verſorgen / nach dem wir guttloſz ſein geworden / das wir doch nicht leiblos werden. Würde das ewer Gnaden nicht thuen/ſo müſſen wir Ewer Gnaden und deroſelben Rähte/ die Herren alle/ bey Ew. E. Gnaden Rittern/knechten und gemeinen verklagen / wie gar jämmerlich wir von Ewer Gnaden / undt den Herren Rähten / alle ſindt verleitet/ die uns in kummer / armut / und umb unſer gutt gebracht haben/ auch umb den leib bringen wolten. Viel iſt uns gelobet / und keines gehalten / h. e. Petimus Celſitudinem veſtram, ejuſquè Conſiliarios, ut nobis provideant, ne poſteà, quàm bonis excidimus, etiam vitâ excidamus, quod niſi Celſitudo veſtra fecerit, utiquè C. V. ejus Conſiliarios omnes coram Ordine Equeſtri, Nobilibus & Reipublicâ accuſare tenebimur, quàm miſerabiliter omnes à Celſit. Veſtrâ & Conſiliariis ejuſdem ſeducti fuerimus, qui nos in miſeriam, pauperiem & bonorum noſtrorum excidium deduxerunt, in vitæ etiam diſpendium deducere ſatagunt. Multa nobis ſunt promiſſa,

missa, nil verò præstitum. *Schüz. lib. 7. fol.* 292. *b.* Aculeata certè oratio hæc, quæ vel legentibus bilem moveat, attamen à Clementissimo Rege citra offensam audita, imò exaudita, eo quòd delinitis eorum animis, quicquid erratum esset se clementer correcturum recepit. Mitiùs alii Borussorum Legati cum Sigismundo I. Poloniæ Rege Anno 1548. agebant, cui privilegiorum literas, publicâ fide exceptas, ad pedes prosternebant, datâ potestate, ea vel conculcandi, si commeriti essent, vel rata inviolataquè conservandi ea, quæ solenni pactorum fœdere sanctè recepta essent, humiliter insuper eorum conservationem per adorandam gloriam divinæ Majestatis, per Domini nostri Jesu Christi pretiosum sanguinem, per venerandum nomen & honorem D. Casimiri, & per Majestatis Regię thronum

Regalem, ſacrumquè Regni diadema obſecrantes. *Iura Municip. fol.* 75. Cùm verò precibus hiſce nondum ſatis ſe perfeciſſe, nec exauditos eſſe exiſtimarent, commaſculato animo, porrecto libello ſupplici, obſecrârunt, ne in ambiguitate diutiùs ſuſtinerentur, ſed petentibus Rex reſpondere dignaretur, vellet an nollet privilegia eorum integra conſervare & manutenere, ac contra ea ablata, reſtituere, additâ hac ratione, quòd ad pacta & conventa toties promiſſa ſervanda, divino & humano jure ipſis obligatus eſſet, *Ibid. pag.* 78. Quâ fronte à Rege hæc audita oratio, hic exceptus libellus fuerit, non uſquè adeò liquet, cùm mors paulò pòſt ſuperveniens, offenſam hinc ſine dubio conceptam, unâ cum vitâ Regis extinxerit.

7. Privilegiorũ con- Septimò, *quoties Privilegia dantur*, & quoties jurejurando,

aut

aut etiam injurata promiſſione eorundem conſervatio promittitur, *ſincerè omnia peragantur, cum intentione perpetim iiſdem ſtandi, non verò captioſâ aliquâ vel interpretatione, vel ſubtili circumductione effectum privilegiorum eludendi.* Invenit enim, Sathana ſuggerente, perfidia mille modos, pacta, contractus, juramenta, privilegia tollendi, qui etſi ne quidem in conſcientiâ perfidorum ſemper probentur, recipiuntur tamen, quia expediunt. Quidam, ne turpiter à fide defeciſſe videantur, JC^torum^ reſponſa requirunt. Alii in verbis, alii in titulis, alii in ſyllabis aliquid aucupantur, quo ſe à promiſſione & fide data eliberent, qua de re copioſus eſt *Bodin. lib. 5. de Repub. cap. 6.* Alii laxant fræna libertatum ſubditis, non ut illis proſint, ſed ſibi, & materiam nanciſcantur aliquo modo privilegia, quæ aliàs ſpinæ ſunt in

cesſio ſit ſincera.

oculis ipſorum, illis eripiendi, uti conqueritur *Boccal. cent.* 2. *relat.* 7. Alii privilegia & libertates ſubditis, inprimis novis, tanquam ceraſa pueris, ideò porrigunt, ut clamores eorum ad tempus ſedent, ſedatis & tranquillis iterum adimant, teſte eodem *Boccalin. cent.* 2. *relat.* 1. Alii jam ſub initium juratę fidei, de conſervandis privilegiis datę, effugia ex aliorum ſuggeſtionibus habent, quibus illæſa ſcilicet fide ea poſtmodùm labefactare poſſint. Sic cùm Anno 1625. Ferdinandus III. in Regem Ungariæ eligeretur, ac Pater ejus Ferdinandus II. Imp. tergiverſaretur, utrùm coronandus eſſet, idquè potiſſimùm, ne jurejurando privilegia ſacra, quæ religionis libertatem concedebant, firmare tenderetur, Regni verò Ordines ſub iſta conditione, ut Regni privilegia tàm ſacra, quàm profana, juramento fir-

firmarentur, eum elegissent, & si id recusasset, electio periclitaretur, omnium sententia necessaria quidem fuit judicata privilegiorum jurata stipulatio, illam tamen in communi factam minimè Regem obligaturam sperabant. Palatinus etiam, ut omnem anxietatem religionis, in rebus religionis ex animo Regis eximeret, asserere non dubitavit, etiam juratos Regni articulos, servatis servandis, posse everti; si Rex una cum Regnicolis mutationi decretorum assentiretur, referente *Caraffa in German. sacr. restaur. pag.* 217. Ita scilicet, fide nondum data, ac juramento necdum præstito, jam de eo rumpendo deliberatum, imo & certum quid definitum fuit, eodem *Caraffa*, qui hæc, quasi rem benè gestam, retulit, authore & promotore præcipuo.

Octavò, *Vitanda quoquè erit oc-* 8. Caven-

 casio,

da malevolorum seductio.

casio, vitanda omnis persuasio, à fide servanda abducens, & ad privilegiorum violationem quocunque sive aperto, sive subdolo modo, impellens, imprimis pravorum Consiliariorum & Susurronum, ad hoc lacertis omnibus contra æquitatem omnem, ex irâ, odio & affectibus pravis, seducentium & instigantium, quales olim erant illi, qui Rehabeamo duriùs subditos tractandi, eorumquè libertatem totaliter convellendi suasores & persuasores erant. 1. *Reg.* 12. Ac hâc in parte Annas Momorantius Franciæ Comestabilis, Vir alioquin laudatissimus, peccâsse censetur, quòd in occupatione Civitatis Metensis de privilegiis subditorum ex jure tantùm *Canonum* (h. e. tormentorum & machinarum bellicarum) disputandum esse, Principem monuit, referente *Enenkelio lib.* 3. *de priv. Iur. Civ. cap.* 4. *n.* 2. Nequè tantundem Clericis,

Con-

Concionatoribus & Ecclesiasticis personis tribuatur, ut eorum suasu contra rationem, se quis ad tesseram fidei & juramenti frangendam induci patiatur, qui sanè, cùm plurima, teste *Campanella de Monarch. Hispan. c.* 18. se posse norint, intempestivis clamoribus, tantas turbas sæpè excitant, ut iis sedandis remedium nullum par inveniatur. Talis erat ille satis, ex clandestinis puellarum castigationibus celebris Frater Cornelius Brugensis, qui Belgarum Privilegia patibulo esse affligenda clamabat. *Meteran. lib.* 8. Tales fuerunt omnes illi, ex quorum ore & concionibus Franciscus Ravillacus Henrici IV. Galliæ Regis sicarius, interrogantibus, quid ad tantum scelus eum movisset? Reges occidere salvum esse, se audivisse, respondit. *Contin. Petr. Matth. lib.* 6. *pag.* 349. Tales erant illi Hispanorum Theologi,

qui Philippo II. Hiſpaniarum Regi perſuadebant, religione periclitante, nulla eſse privilegia, quibus jure teneri Princeps debeat. *Strad. Decad.* 1. *lib.* 2. *de bello Belg.* Tales ſunt hodie bachantes illi Prædicatores, qui non pulpitis ſuis contenti & cathedris, etiam Curules ſellas affectant, curiales operas & curas ſibi arrogant, & de juribus regnorum, civitatum, oppidorum, perſonarum, locorum, &c. plenis buccis, ad raucedinem uſquè clamoſi, blaterant, quin & integris malè confarcinatis, ac hinc & inde exſcriptis voluminibus dicenda, tacenda, ſcribenda, obliteranda publicant, cenſoriaquè virgula quoſlibet pro libitu notant, quibus tamen, uti olim Phariſæis, ut plurimùm in omnibus fidem habet vulgus, etiamſi per invidiam de quopiam malè loquantur, adeo ut non ſolùm Alexander Judæorum

Rex se non ob aliam causam totius gentis odium incurrisse moribundus agnoverit, quàm quia Pharisæos offenderit. *Ioseph. lib.* 13. *antiq. Iudaic. c.* 23. *& seq.* sed & Henricus IV. Galliæ Rex concionatorum talium clamoribus, magis quàm omnium rebellantium armis, in capiendo Regno Galliæ præpeditus fuerit. *Thuan. lib.* 76. 81. 86. 87. 90. 94. *&c.* Rectè ergò Jacobus Angliæ Rex filium hortatur, ne Ecclesiasticos errare aut vagari ab instituto in suggestis sineret. *Basil. Dor. lib.* 2. & de ejusmodi tempestuosissimis clamantibus olim dicebat Henricus IV. Galliæ Rex, si uni beneficium duorum millium aureorum, alteri quatuor millia librarum in annuo reditu assignaret, effecturum se, ut omnes conticescerent. *Petr. Matth. lib.* 2. *narrat.* 1. *n.* 7.

Et hęc de remediis observan-

di & conſervandi privilegia, ex parte concedentium dicta ſufficiant, quorum, ſi concedentes, quicunquè illi ſint, æquam ſemper rationem haberent, utiquè non tantus armorum ſtridor, non tanta animorum divulſio, non tanta humani ſanguinis profuſio, miſeria & calamitas hoc ſeculo Germaniam, Belgium, Britanniam, & quas non provincias? afflixiſſet. Non ſe Luſitania, non Belgium, non Gotholania Hiſpano ſubduxiſſent, non ex Septentrione ſalutem petere Germania neceſſe habuiſſet, Boruſſia etiam, patria noſtra, Crucigerorum imperio adhuc ſubeſſet, ſi eidem jura & privilegia integra relicta, non verò modò carptim, modò plenâ & avarâ manu, adempta fuiſſent. Hæc privilegiorum violatio tantæ converſionis & mutationis unica cauſa eſt, quam nequidquam nunc multi, ſerò ſapien-

pientes, à se profectam deplorant, emendare neutiquam possunt: alii hoc inde reportârunt mali, ut salvis eorum, quibus ea adempta cupiebant juribus & libertatibus, nihil nisi infelix, & tantùm non extincta nominis eorum memoria, supersit. Quales prę primis Crucigeri illi sunt, qui dùm Crucifices esse malebant, ac subditos, tyrannide variâ excruciatos, crucigeros faciebant, eò redacti sunt, ut eorum nomina & ordinem nullibi, nisi in solis obsoletis paginis invenias. Optimè ergò Principes omnes fecerint, & quotquot in sublimi fastigio collocavit Deus, si illud *Salustii de bello Iugurth.* Vi quidem regere patriam aut parentes, quanquam & possis, & delicta corrigas, tamen importunum est, cùm præsertim omnes rerum mutationes, cædem, fugam, aliaquè hostilia portendant; sibi quoquè dictum esse sciant.

Aſt non ſatis eſt à concedentibus privilegia & jura intacta ſervari, niſi etiam ſimul privilegiarii, quantum in ipſis eſt, eorundem obſervationi & conſervationi invigilent, quod quidem facient, ſi quàm ſtudioſiſſimè evitaverint, ne per abuſum, non uſum, rebellionem, ingratitudinem, ac ſimilibus aliis modis, privilegiis ſemel impetratis, vel de jure, vel de facto excidant, de quibus amiſſionis modis infrà peculiari capite copioſiùs tractabitur.

An & quantũ adimẽtibus Privilegia reſiſtere liceat?

Hoc verò inprimis eſt quæſtionis, *an & quantum ſubdito, Principi privilegia, nullâ juſtâ de causâ adimenti, reſiſtere liceat?* Quæ quidem quæſtio, ſive affirmetur, ſive negetur, ſalebroſa ſatis eſt. Si abſolutè affirmetur, armantur ſubditi ergà ſuperiores, & rebellionis feneſtra laxatur. Rectè enim *Cicero in Orat. pro domo ſuâ.* Date, ait, plebi licen-

centiam & intuemini paulisper animis juventutem, & eos maximè,qui imminere jam cupiditate videntur in potestatem Regiam: Collegia, medius fidius, plebis tota reperientur, hoc jure firmato, quæ coëant de Regum bonis & vitâ, prædâ præsertim populari & spe immunitatis oblatâ. Si negetur, via aperitur superioribus fidem,juramenta & promissionem quamcunquè,pro nihilo habendi,subditos servos æstimandi, & quidvis contra jura & privilegia agendi,cùm tamẽ expediat Principem habere, quem vereatur, ne cum Nerone se in libidines effundat, quas malè coërcitas qualiscunquè matris reverentia tardaverat. *Tacit. lib.* 14. *annal.* aut cum Tiberio in scelera simul & dedecora prorumpat, postquam remoto pudore & metu suo tantùm ingenio utebatur. *Tacit. lib.* 6. *annal. in fin.* Mediâ

ergò

ergò viâ hîc ambulandum erit, ne ſcil. ſubditis plus, quàm decet tribuatur, ſuperioribus autem quicquam iniquè detrahatur.

Diſtinctio inter privilegia, Omninò itaquè *diſcernendum*, primò inter ipſa privilegia, & diſpiciendum, quę & qualia quis adempta cupiat. *Aut* enim *talia ſunt, quæ primitùs malis aut iniquis artibus impetravimus, aut etiam concedi non oportuit*, qualia cum nullo tractu temporis convaleſcant, ſi poſteà robur ſuum perdant, poſterioribus & quidem melioribus cogitationibus concedentium adſcribendum eſt, qui hoc modo errorem ſuum ſemel admiſſum, corrigere, & generalitati, totiquè communitati potiùs conſulere, quàm fidem, quæ, quia initiò vitioſè data erat, ac proinde ipſo jure corruebat, frangere voluiſſe, præſumitur. Non enim juxta *Senecam lib. 4. de benef. c. 38.* Levitas

tas eſt à cognito & damnato errore diſcedere, & ingenuè fatendum eſt; Aliud putavi, deceptus ſum. Hæc verò ſuperbæ ſtultitiæ perſeverantia eſt, quod ſemel dixi, qualecunquè eſt, fixum ratumquè ſit. Non eſt turpe, cum re mutare conſilium. *Aut ſunt ſuâ naturâ revocabilia, temporanea & ad beneplacitum primitùs conceſſa* (de quibus infrà ſuo loco fuſius) eaquè cum tempore & ſubſequente diſplicentiâ concedentium exſpirare adimiquè poſſe tritum eſt. *Aut etiam ludicra ſunt & talia, quæ nec decorem, nec utilitatem nobis adferunt*, quorum ademptioni reſiſtere, ex re non eſt, etiamſi, quia ſemel data ſunt, eis perinde atquè aliis ritè datis & obtentis privilegiis omninò ſtari deceat. E. G. ſi quis jure ceræ albę vel rubræ utendi gaudeat, an, ſi ſuperior ei jus hoc adimat, propterea acriùs reſiſtet? an ad arma

ma & tumultum descendet? Si sapiat, utiquè eum neutiquam hoc facturum existimo, quemadmodum vice versâ nec ludicra hæc facilè superioribus bilem movere solent, aut, ut concessa, inferioribus adimant, inducere. Leviter, rectè *Aëtes* inquit apud *Agathiam lib. 3. bell. Goth.* & quibusvis de causis moveri, vel si fortè gravissimæ fuerint, & tolerabiles tamen, & non omninò absurdæ, vanissimum judicatur. At ingentia detrimenta & insanabilia pati, continenterquè & sine molestiâ ferre, requè nullâ vel indecenti vel absurdissimâ commoveri, non sapientis esse asseveraverim, sed calamitosi & timidi, & ejus deniquè, qui sub imperitiæ nomine desidiam in Rebuspublicis velit: Malè itaquè & magno suo cum intertrimento Judæi, posteaquam miles quidam nuda genitalia populo ostendisset, ad seditio-

tionem prolapſi ſunt, quæ non niſi cæde viginti millium extingui potuit. Malè iidem, quod cùm militum quidam reductis turpiter veſtimentis inclinans poſteriora ſua vertiſſet ad faciem Judæorum, tumultum concitârint, quo durante, conculcatione mutuâ, ſuprâ decem millia hominum conſumpta eſſe feruntur. *Ioſeph. lib. 20. antiq. Iudaic. c. 4. & lib. 2. de bell. Iudaic. c. 11.* *Aut* deniquè *juſta ſunt tàm quoad conceſſionem, quàm interpretationem privilegia.* Quippe ex pacto vel contractu obvenientia, ſtatum publicum & religionem quàm maximè efficientia, libertatem nobis tribuentia, ac vim legum fundamentalium Regni & Reipub. habentia. Iiſquè conſervandis, quilibet bonus Civis invigilat, ii verò, quos ſuprâ alios in Repub. eminere Deus voluit, quales ſunt omnes Magiſtratus inferiores,
Re-

Regni & Reip. Ordines, Curatores, Ephori &c. etiam resistendi iis, qui privilegia nullâ legitimâ causa interveniente, infringere annituntur, potestatem habent. Quia enim Principi resistitur eo fine, ut publicus status emendetur & reformetur, reformatio autem hæc status publici non est privatorum, sed eorum, qui publica authoritate gaudent, idcircò resistentiæ authores non debent esse merè privati, sed tales, qui vel ante habent publicam aliquam potestatem, vel in quos publico consensu potestas publica in eâ Reipub. necessitate confertur.

Resistentia licita. Atquè ita *pro diversitate subditorum resistentia modò est licita*, si nimirùm subditi non sint merè privati, sed publicâ authoritate

Illicita. muniti, *modò illicita*, si scil. merè privati, & plebs eam sibi arrogare præsumat. Namquè hæc natura est multitudinis, aut servit hu-

humiliter, aut ſuperbè dominatur. Libertatem quæ media eſt, nec ſpernere modicè, nec habere ſciunt, & non fermè deſunt irarum indulgentes miniſtri, qui avidos atq; intemperantes plebejorum animos, ad ſanguinem & cædes irritent. *Livius lib.* 24. *c.* 73. Suſpicax ſimul eſt populus, & licet quandoquè nulla ſuperiorum prævaricatio ſe manifeſtet, fingit eam; & neſcit plebs tacere, quando interdum & hoc loquitur, quod à nemine perpetratur. *Caſſiod.* 6. *var.* 18. Impares quoquè apud multitudinem ſemper ſunt congreſſus argumentorum & ſuſpicionum. *Franc. Bacon. de Verulamio in Hiſtor. Henr. VII.* ac ita ferunt populi vices; in contrarium repentè mutatur, ad omnes affectus impetu rapitur, nullaquè menſura vituperat, laudat, miſeretur, iraſcitur, ut quemquè præſens movet affectio. *Gramond. lib.* 2. *hiſtor.*

histor. pag. 168. Quid? quod si resistentia cuivis de populo, aut cuivis privato committeretur, Respublica intestinis ac perpetuis discordiis & seditionibus non vacaret, cùm populus non ratione, sed impetu ducatur, non consiliis, sed tumultibus rem agere soleat, ac arduum non sit multitudinem, quo velis, impellere, regere & retinere difficillimum. *Stanisl. Lubienski lib. 2. de motu Civ. in Polon. pag.* 68. Exundabit semper, si unquam populo resistendi potestas detur, nec ullis repagulis vis hæc semel laxata coërcebitur, quod ut vitetur, ad parendum quemque institui, admoneri, instigari præstat, quàm resistendum. Hinc rectè *Salust. in Orat. 2. ad Cæsar.* Plebs Senatui, sicut corpus animo obediat, ejusque consilia consequatur: patres consilio valere decet, populo supervacanea est calliditas.

In-

Interea Ordines & Status Reipublicæ, ac in eadem Magistratum gerentes laudabiliùs officio suo defungi non possunt, quàm ut jura & privilegia sarta, tecta, & illibata à quorumcunquè injuriâ defendant, & ad posteros transmittant, inprimis verò illa, quæ conscientiæ, vitæ, fortunarum, animorum pariter & corporum libertatem afficiunt. Libertas enim non tantùm est inæstimabilis, *l.* 106. *ff. de R. I.* sed & donum pretiosissimum, quo Deus Opt. Max. gratiosè sibi dilectos beare solet, quod utiquè qui non agnoscit, cœcus est, qui non curat, fatuus, qui non unicè anhelat, sibi ipsi hostis & patriæ suæ malè cupiens. *Boccalin.* I. *relat.* 39. Hanc etiamsi periculosam, quieto servitio potiorem ducebat olim *Lepidus* apud *Salust. in fragm. lib.* I. & neminem bonum, nisi cum anima simul amittere dicebat.

Privilegia ab Ordinibus Reipub. conservanda.

Mal-

Mallius. *Salust. in Catil.* Hæc non minùs atquè fides & amicitia inter præcipua animi bona refertur à Galba Imp. apud *Tacit. lib.* 1. *hist.* Hâc vel unicâ horâ in liberâ patriâ liberè frui viris bonis jucundum esse dicit *Saturninus* apud *Ioseph. lib.* 19. *antiq. Iudaic. c.* 2. Hujus etiam pueri tenaces sunt, ut constat ex illo Neapolitanorum puerorum, sese inquisitioni Hispanicæ Anno 1547. masculè opponentium, & libertatem patriæ defendentium exemplo, quod describit *Thuan. lib.* 3. Ad eandem defendendam & fœminę pronæ sunt & emasculantur, exemplo fœminarum Senensium Anno 1553. & Dithmariensium Anno 1559. De quibus itidem *Thuanus lib.* 12. & 22. Quin & muta animalia libertatem naturâ datam tuentur. *Tacit. lib.* 4. *histor.* Nam

---- Quæ bellua ruptis,
Quum semel effugit, reddit se
prava catenis?

Horat. 2. serm. 7. Apud Turcas sanè quædam est avis ex anatum genere, libertatis adeò retinens, ut etiam per totum triennium in corte nutrita, facultatem nacta, libertatem saginæ anteponat, sedesquè naturales & suetos alveos volatu repetat. *Busbeq. lib. 1. epist. Turcic.* Deniquè tanta olim vel in agresti adhuc populo, apud Borussos libertatis fuit æstimatio, ut Ann. 1268. Nadrovitæ à Crucigeris acie victi, non è pugnæ modò loco, sed ædibus etiam & agris natalibus profugerint exiliumquè servituti prætulerint, teste *Albert. VVyuk Koialovvicz. part. 1. hist. Lithv. lib. 5. pag. 133.* Cùm ergò & rationalia & irrationalia animalia libertatis amore flagrent, & privatus quisquè eam unicè ambiat, adeptamquè con- Wyuk Koialowicz,

ſervet, cur non potiùs Magiſtratus, ſive ſit ſupremus, ſive ſubordinatus, cuſtodiam libertatis curę cordiquè ſibi eſſe patiatur?

Qualis libertas conſervanda?

Oportet autem hanc libertatem, quam quis defenſam cupit, aut defendendam ſuſcipit, talem eſſe, ne dum eâ gaudemus, etiam à ſubjectione Dei, legum & ſummi Principis nos immunes eſſe exiſtimemus, quod *Iulianus Imp.* ſarcaſticè objicit Antiochienſibus. *Iulian. in Miſopog.* Falſò enim libertatis vocabulum obtenditur ab iis, qui privatim degeneres, in publicum exitioſi, nihil ſpei, niſi per diſcordias habent. *Tacit. lib.* 11. *annal.* Summa iſta eſt licentia, non libertas, in quâ modus nullus ineſt, quæ humanas res contemnit, divinas verò faſtidio atquè contumeliâ evertit, in quâ jurgia, maledicta, contumeliæ, ſeditiones & bella inſunt civilia.

Vera

Vera autem illa & integra libertas immodesta non est, nequè immanis, nequè superba, sed modesta, morigera atquè mitis, uti eleganter loquitur Episcopus Cracoviensis *Zebrzydovius* apud *Orichov. lib.* 5. *annal. pag.* 108. Et quidem *nimia ista licentia & libertatis abusus*, quandoquè omnium libertatum amissionem gignere solet, id quod Dithmarsis Anno 1559. usu venisse historiæ memorant. Hi enim diu se naviter pro patriæ libertate, adversus Holsatiæ Duces, & Daniæ Reges defenderunt, quâ posteà insolenter abusi illi, ac nimia superbia cœci, multa protervè, multa contumeliosè in Deum & Vicinos perpetravêre, quibus concitatâ Dei, quem adeò propitium experti hactenus fuerant, irâ, & auctis hostium viribus, potentiam majorûm virtute quæsitam, secordi ferocitate, mo-

mento amisêre. *Thuan. lib* 22.

Non speciosè sed verè.

Cautè quoque attendendum est, ne hi legum, privilegiorum jurium & libertatum custodes conatus suos pietatis nominibus cohonestent, & dum libertatem se defendere jactitant, ipsi imperium in Cives affectent, ac servitutem eorum, sub aliis involucris, moliantur. Non rarò enim libertas & speciosa nomina prætexuntur, nec quisquam alienum servitium & dominationem sibi concupivit, ut non eadem ista vocabula usurparet. *Tacit. lib. 4. hist.* Multique, ut imperium evertant, libertatem præferunt; si impetraverint, ipsam aggrediuntur. *Ibid. lib. 16 annal.* Sic Indis, extincto Alexandro, autor libertatis Sandrocottus fuit; sed titulum libertatis post victoriam in servitutem vertit, siquidem occupato regno, populum, quem ab extern

dc

dominatione vindicaverat, ipſe ſervitio premebat. *Iuſtin.lib.*15. *c.* 4. Sic Gualtherus Athenienſium Dux ſe Florentinos in libertatem vindicaturum multis verborum ampullis promittebat, poſteaquam verò omne imperium adeptus eſſet, confeſtim autoritati eorum, qui libertatem propugnabant, ſubvertendæ edixit, ne Magiſtratus deinceps in Palatium conveniret, ſed ædibus privatis res ageret, Tribuum Duces ſubmovit, Magiſtratumquè omni autoritate ſpoliavit. *Machiav. lib.*2.*hiſt. Flor. pag.* 109.

Deniquè iſtis libertatis cuſtodibus hoc quoquè obſervandum venit, ut *conſtanter libertatibus tuendis invigilent, & florem hunc illibatum conſervent*, non verò decerpi & labefactari permittant. Actum enim de illa eſt, ſi ſemel imminuatur, ac viam ſemel tritam omnes ambulare cupiunt. Flos libertatis illibatus ſervetur.

Hinc non abſurde *Agrippa* ita Judæos alloquitur apud *Ioſeph: lib. 2. de bell. Iudaic. c.* 16. Libertatis bona ſitientibus providendum atque certandum eſt, ne principio ea careant; moleſta enim eſt novitas ſervitutis, quam, ne utiquè ſubeas, juſtum ſuſcipi certamen videtur. Qui verò ſemel ſubjectus eſt, & deinceps deficit, contumax magis ſervus, quàm amator libertatis oſtenditur. Cui conveniens illud *Ioſephi* ipſiusmet ad Judæos *lib. 6. de bell. Iudaic. c.* 11. Licet pulchrum ſit, pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri: ſemel autem ſubditum, qui multo tempore paruit imperio, Jugum excutientem malæ mortis cupidum, non libertatis amatorem videri.

Supereſt, ut aliquid de mediis reſiſtendi, ac reſiſtentiæ gradibus adjungamus. *Eſt autem reſiſtentia alia verbalis, alia realis.*

Reſiſtentia duplex:

Ver-

Verbalis eſt, quæ in precibus, ſupplicationibus, expoſtulationibuſque conſiſtit. *Realis*, quæ etiam ad factum deſcendit, nec intra ſola verba ſe continet. Verbalis realem ſemper præcedere debet, omniaque verbis priùs experiri, quàm reali oppoſitione decet, juxta illud *Terentii in Eunuch. act. 4. ſcen. 7.* Verbalis. Realis.

Omnia priùs experiri verbis, quàm armis,
Sapientem decet,
Qui ſcis, an quæ jubeas, ſine vi faciat?

Si quid ergò ſuperiores adverſus jura & privilegia tentent, precibus mitiganda eorum intemperies. Oratio enim blanda ſæpè ad lenitatem revocat, & lingua pro animi ægritudine deprecatrix iratas audientiū mentes flectit. *Achil. Tat. lib. 3. erot.* & ſicut temperata aquæ potio, inteſtinorum ardores; ſic lenis oratio iras diluit. *Demophil. in ſimilit.*

milit. Unde prudenter Salomon Rex in *Proverb. c.* 15. *in pr.* Responsio mollis avertit excandescentiam, verbum autem molestum excitat iram. Neque quisquàm adeò ferox est, quin non blanditiis & precibus sedari animus ejus tempestuosus queat, dummodò patientem dictis aurem præbeat.

Quòd si verò nullis precibus flecti queat animus ejus, qui privilegia pessundare intendit, *perspiciendum, an fortè alium adhuc suprà se superiorem vel comiter recognoscat*, eoque casu & hæc via tentanda est, & supplicationibus coram eo agendum, ut ita pudore in viam rectam deducamus, qui antea precibus nostris rejectis officium facere recusavit. Sin nullus sit, cujus autoritatem observet, nec preces admittantur, sed posthabeantur, *à blanditiis ad expostulationes*, descendere licet; sed ita, ne unquam se subdi-

ſubditos eſſe obliviſcantur, & ſeriæ iſtæ ſunt expoſtulationes, non ſeditioſæ, nec injurioſæ. Talis erat expoſtulatio illa Conradi Lezkaw Prę-Conſulis Gedanenſis cum Crucigeris, Ordinumquè Boruſſię cum Rege Poloniæ, de quâ ſuprà hoc eodem capite prolixiùs actum fuit. *Intercesſionibus* etiam aliorum Regum, Principum, Civitatum uti expedit, quorum arbitrio ſæpe multæ & graves ſunt diremptæ lites, cum iidem, ne incendium latiùs ſerpat, & vicinos quoque eorum parietes tangat, ſolliciti, controverſiam componere, motuſque ſedare, è re ſuâ exiſtimare, ac idcircò quidvis non agere, ut omne malum arceant, ſoleant. Et in hiſce dictis gradibus reſiſtentia verbalis conſiſtit.

Realis reſiſtentia *conſiſtit partim in continuatione poſſeſſionis, partim in defenſione ab injuriâ.*

Con-

Continuatio possessionis necessaria.

Continuationem possessionis voco, quando Privilegiarius contra omnem superioris violentiã, unicè Privilegio semel ritè impetrato inhæret, & ne latum unguem inde discedit, id quod per ea, quę suprà attigi, omnino requiritur. Ruptura enim Privilegiorum non secus quam virginitatis difficulter sarcitur, ubi semel eam admisimus, & in materiâ hâc vel unum exemplum in consequentiam trahi solet. E. G. Borussia hoc gaudet privilegio, quòd dignitates & officia constituta & constituenda. Item castra & tenutæ nulli extraneo, sed solis indigenis conferri à Rege debeant. *Iur. Municip. ter. Pruss. pag.* 20. Quod quidem privilegium Anno 1454. concessum; jam Anno 1472. violatum esse Borussi conqueruntur. *Schüz. lib.* 8. *fol.* 356. Et cum Anno 1519. Sigismundus I. Poloniæ Rex Castellanatum Pomeraniæ Johanni

hanni Balinski Nobili Polono contulisse, Borussorum autem Proceres pro Consiliario terrarum Prussiæ eum recipere nollent, *pro hâc vice* tantùm admitti eum Rex petiit, ac unâ cum præcipuis Regni Senatoribus cavit, quòd imposterùm solis & veris Indigenis dignitates conferre vellet. *Iur. Municip. terr. Pruß. pag.* 31. *Schüz. lib.* 10. *fol.* 461. Admiserunt ergò istâ vice, in gratiam Regis Castellanum Polonum, & quia possessionem hanc interrumpi passi sunt, etiamnum hodie iteratis vicibus extraneos sibi præferri vident, & ingemiscunt. Sic vectigalia, quæ Principes semel intenderunt, vix unquam relaxant, hujusmodi Regalia, ut vocant, ad cujusque regni jus & libertatem spectare, nec externæ moderationi subjacere judicantes, *Cambden. part.* 3. *Elisab. pag.* 351. adeò ut *Boccalin. cent.* 2. *relat.* 82.

rectè moneat, nullum hominem, quamvis Nestoris annos habentem, affirmare posse, se unquam in Urbe vectigalia mori vidisse, cùm & illa, quæ ad tempus constituuntur, pro immortalibus habeantur. Apud Gedanenses Anno 1391. molendino conflagrato Crucigeri à Braxatoribus ad annum tantùm præstationem frumentariam, quam Matze vocant, duplicari obtinuerunt. Finito autem anno hoc, & mortuo interim Commendatore, successor ejus, nihil sibi in hac conventione constare dixit, sed quia præstationem hanc invenit, continuavit. *Schüz. lib.* 4. *fol.* 174. *b.* Similiter se res circa portorium habet, cujus medietatem civitas Anno 1569. Regi Sigismundo Augusto ad dies vitæ concessit, *Neugeb. lib.* 8. *hist. pag.* 627. extincto tamen Sigismundo etiamnum, & quidem perpetuâ

pa-

pactione cum Stephano Rege eo nomine Anno 1585. initâ, Reges percipiunt.

Quòd si verò possessionem hanc superioris facto ipso, & vi adhibitâ interrumpere, ac privilegiarios de possessione deturbare præsumserint, poterint hi beneficio defensionis uti, armaquè ad sui & Reipublicæ libertatem, jurium ac privilegiorum conservationem inducere, vimquè vi propulsare. Est enim defensio juris naturalis, *l.* 3. *ff. de I. & I.* & adversus periculum naturalis ratio permittit se defendere, *l.* 4. *in pr. ff. ad L. Aquil.* Justumquè est bellum, quibus necessarium, & pia arma, quibus nulla nisi in armis relinquitur spes, teste *Pontio Herennii filio* apud *Liv. l.* 9. *c.* 2. Hoc tamen circa defensionem moderamen, omnes Privilegiarii observent, nè defensionis terminos excedant, sed eorum tutela semper

Ultimū remedium arma defensiva.

Cum moderamine inculpatæ tutelæ.

sit & maneat inculpata, propulsent arma, non inferant, omnemquè operam cum superioribus in gratiam redeundi adhibeant, nec unquam cultum iis debitum ex oculis seponant, sed ita eum oderint, ut quem amâsse præstat, mox etiam, discussâ offensionis nebulâ, majori ardore sint amaturi. Principi enim (quamvis malò) summum rerum judicium Dii dedêre, subditis obsequii gloriâ relictâ. *Tacit. lib. 6. annal.* Hoc obsequium, quantum salvâ libertate & juribus licet, subditi semper & ubiquè, etiam irato Principi, præstent, quod dum fiet, dubium non est, quin animum ejus infensum sint vel tandem inflexuri. Regum namquè Ducumquè clementia non in ipsorum modo, sed & in illorum, qui parent, ingeniis sita est: Obsequio mitigantur imperia, teste Alex. M. apud *Curt.* 8. *c.* 8. Nequè o-

vibus consultiùs quid esse potest, quàm ut obedientiæ & humilitatis arma, adversus immisericordes pastores expediant, simul etiam lacte, lanâ & fœcunditate illos beent. In eo quippe summa felicitas Ovium consistit, quod Pastores gregi malè affecti, sibi ipsis maximum damnum inserant, vulneraquè ovibus inflicta pastores propriâ vitâ privent, ut eleganter loquitur *Boccalin.* 1. *relat.* 88.

CAPUT XI.

DE
Actionibus propter Privilegia, earumquè probationibus.

ACtum est pręcedenti capite de conservatione Privilegiorum, eademquè conservandi *mediis*, maximè *politicis*, restat, ut etiam de *medio* privilegia conservandi *juridico* quædam

dam dicantur, quod fit per modum actionis, quæ quidem actio eò potissimùm tendit, ut cum suo modo superioribus resistere concessum sit, per ea, quæ præcedenti capite diximus, etiam *adversus privatos*, & *quotquot superiores agnoscunt*, si fortè evertendis juribus & privilegiis aliorum studeant, privilegiarii tuti esse, seque defendere possint.

Condictio ex lege. Competit autem ei, qui propter privilegia agere velit, de jure, *condictio ex lege*. Nam si obligatio nova lege introducta, nec cautum sit eâ lege, quo genere actionis experiamur, ex lege agendum est, *l. un. ff. de cond. ex lege*. Non autem expressè in jure cautum est, quo genere actionis propter privilegia experiendum sit, ac proinde condictio ex lege privilegiario competit, idquè vel propterea, quia privilegium vim legis habet, *l. 1. in pr. de Const. Princ. §. sed &*

quod.

quod. Instit. de jur. nat. gent. & civ. Quæ quidem condictio tùm potissimùm obtinet, cùm quis ex certâ lege vel constitutione privilegium habet, *per d. l. un.* cùm hujusmodi privilegium nihil aliud sit, quàm expressa lex.

Qui verò ex consuetudine privilegia acquisiverunt, iisdem etiam *condictionem ex moribus* competere, dici potest, cùm privilegiorum, regalium ac feudalium natura non omninò sit diversa; In feudalibus autem, & regalibus in feudum concessis, ob consuetudines feudales condictio ex moribus datur, per ea, quæ tradunt *Rosenthal. de feud. c. 12. concl. 11. & 12. Iul. Clar. in §. feudum. quæst. 89. Vultej. lib. 2. de feud. c. 1. n. 12.* Duaren. *de feud. c. 18. n. 2.* Condictionem hanc, ex moribus vel consuetudine actionem ex lege vocat, eoquè *d. l. un. ff. de cond. ex*

Condictio ex moribus.

leg.

leg. trahit. Abusivè quidem & impropriè, quemadmodū consuetudo impropriè lex dicitur.

Nonnunquam Principes vel alii status agunt ad revocationem & amissionem privilegiorum Civitatibus vel aliis concessorum, quo in casu *actio utilis beneficiaria*, sive *condictio ex l. fin. C. de revoc. donat.* competit. Sicut enim directò agitur ad amissionem feudi aperti per Vasallum, *c. 1. quæ sit Princ. amit. feud. caus. c. 1. §. item. si fidelis. quib. mod. feud. amit.*: Ita utiliter agitur ad amissionem seu revocationem privilegiorum *condictione, ex d. l. fin.* cùm non minùs, ut ab ingrato donationes, ita & privilegia revocari, æquum sit.

Condictio ex l. fin. C. de rev. donat.

Qui de processibus Cameralibus scripserunt, ad obtinendum processum contra Violatores privilegiorum requiri asserunt. 1. *Insinuationem privilegii* Cameræ & parti factam. 2. Aut

Processus Cameræ.

si

ſi inſinuatio facta non ſit, *originalis privilegii ſupplicationi adpoſitionem ac transmiſſionem*, cum tranſumptis hâc in parte, quando inſinuatio non pręceſſit, non credatur. 3. *Definitionem doli*, quod videlicet dolo malo, & ex propoſito contra privilegia commiſſum ſit, de quibus jam ſuprà ſuo loco egi, ac fuſiùs videri potent *Gail.* 1. *obſ.* 1. *n.* 9. *& ſeq.*

Privilegia quomodo probentur.

Cùm verò allegare privilegia, aut propterea actionem movere ſatis non ſit, ſed & probari ea oporteat, *quomodo probentur* diſpiciendum venit. Præſumtio ſanè in privilegiis locum non habet, ſed cùm privilegia ſint facti, & quidem alieni *c.* 1. *de Conſtit. in* 6. non utiquè præſumuntur, niſi probentur, per *l.* 5. *C. de jur. fiſci. c. cum perſonæ. de privil. in* 6. Id quod tamen fallit: 1. In *Privilegiis notoriis*, & in corpore juris clauſis; qualia ſunt privilegia SCti. Velle-

jani,

jani, Macedoniani, Studioforum, miserabilium personarum, quæ, uti expressa & notoria, probatione non egent, per *c. 9. de accus.* Sed sufficit, ut quis eis fruatur, si ostendat se esse filium familias, studiosum, miserabilem, aut totalem personam, quibus hæc privilegia primitùs sunt indulta. 2. In *Privilegiis*, quæ *ex dignitate* competunt, qualia sunt privilegia Episcoporum, Doctorum & similium, quo in casu, si quis se Episcopatum possidere, aut Doctoris gradum obtinuisse probaverit, nemo privilegia ei competere negabit. *Omnium* autem *probationum evidentissima* est, *si literæ Privilegiorum integrè & originaliter producantur*, & à Judice inspiciantur, *d. c. cum personæ de privil. in 6.* in quâ inspectione Jus Canonicum, Archiepiscopum duodecim hominum numero vult esse contentum, *c. 4. extr. de fid.*

instr.

instr. non quòd in omni privilegiorum inſpectione tantus numerus, aut paulò minor requiratur, ſed quòd in eo caſu, ubi privilegium falſum eſſe arguitur, de quo caſu *d. C.* loquitur, quàm exactè omnia & ſtrictè examinari conveniat.

Privilegia deperdita quomodo probentur? I. Teſtibus.

Sed *quid ſi nullæ privilegiorum literæ extent, eæquè caſu deperditæ ſint*, quomodo id probandum erit? *Reſpondeo* difficulter, quia caſum talem conquerentibus non facilè creditur, *l.* 5. *C. de fid. inſtr.* Interim modus probandi ordinarius, etiam hac in parte adhibendus, ita quidem, ut teſtibus fidedignis, rei ſcientiam accuratè habentibus, ea extitiſſe, ac caſu aliquo deperdita eſſe, oſtendatur, qui quidem teſtes inter alia, ſe ea, & quidem authentica, vidiſſe, legiſſe & intellexiſſe, ſub juramento, atteſtabuntur, ſimul & tenorem privilegii exploratum habere, pri-

privilegiarios quoquè in continuâ possessione & usu fuisse scire, & palàm deponere tenebuntur, *per l. 5. 8. & 13. C. de fid. instr.* Ac huc spectat, quod Casimirus Poloniæ Rex, pro se, & hæredibus suis, Borussis deperdita privilegia restituere ac renovare promiserit, si is, qui renovationem petit, in continuâ, pacificâ & præscriptionem habenti possessione ejus privilegii se fuisse ostendat. *Iur. Municip. pag.* 19. *Ius Culm. lib.* 1. *tit.* 5. *c.* 4. Atquè hoc ipso quoque motus Frater Eberhardus de Senne, vices gerens Magistri Generalis per Livoniam & Prussiam, concessum olim ab Hermanno de Salza, & Hermannno Balkone, ast per incendium amissum Privilegium Culmense, Anno M. CC. LI. restauravit, uti ex ipso Privilegio diserte liquet. *Iur. Munic. terr. Pruß. pag.* 1.

2. Instrumentis aliis.

Secundò, *probari possunt privile-*

vilegia deperdita instrumentis aliis & documentis, simile quid aut non planè dissimile in se habentibus per *l.5.& 7.C.de fid. Instr.* vel etiam authenticis Copiis Notariorum, & inprimis *transumptis* ac *vidimationibus* publicarum Personarum, prout vocant, quando videlicet personæ publicæ, & Magistratus, fide & sigillo consuetis, testantur, se privilegia authentica vidisse, accuratè perlustrâsse, integra ac in Scripturâ & sigillo illæsa invenisse, atquè hoc modo fideliter descripsisse, contulisse, ac copias earundem confecisse, quę quidem attestatio, cùm plenam in se faciat, & probata regulariter sit probatio, ut JCti loquuntur, hoc in casu quàm plurimùm operabitur, per *C. 2. extr. de fid. Instr. c.6. extr. de probat.*

Tertiò, *per diuturnam possessionem* privilegium probatur, & si constiterit proprietatem possessio- 3. Diuturnâ possessione.

ſionis, de quâ agitur, apud quem eſſe, nullum præjudicium comparari poteſt propter amiſſionem privilegiorum, *l* 8. *C. de fid. Inſtr.* Sunt, qui & *Iuramento* privilegium ſtabiliri ſtatuant, quorū tamen opinioni applaudere non poſſum, nec privilegii amiſſionem, contra Violatorem, juramento ſolo probari poſſe puto, niſi id fortè in ſupplementum ſemiplenarum probationum præſtetur, aut quis ad exhibendum privilegium officio Judicis compellatur, quod alioquin ſe amiſiſſe in præjudicium tertii prætenditur, per *l. ult. C. de fid. Inſtr.*

An & juramento?

An Confirmatio ad probationē antiquorum privilegiorum ſufficiat?

Deniquè & hoc quæſtionis eſt: *Si Originalia & antiqua Privilegia ſint amiſſa, an ad probationem antiquorum privilegiorum ſufficiat producere confirmationem inſequentium Principum, originalis Privilegii mentionem facientium?* Torquent ſe circa hanc quæſtionem

nem miserè JCti, uti videre est apud *Speculat. lib. 2. part. 2. de instr. edit.* §. 11. *Gail. 2. obs. 1. n.* 15. & alios. Sed facilè ex iis, quæ vel suprà *c.* 9. de confirmatione privilegiorum dicta sunt, responsio patet. Quia enim confirmatio per supradicta, nil novi dat, sed tantùm data consolidat, utiquè necesse est, privilegium confirmatum unquam extitisse, alioquin, sicut non entis nullæ sunt qualitates, ita nec confirmatio, uti relatum in suo referente non est, nisi de relato appareat, *l. fin. ff. de probat. & in auth. si quis. C. de edend.* Ut itaquè confirmatio hæc subsistat, necesse est privilegium confirmatum priùs extitisse, idquè aliundè probari posse, per expressos textus in *l. fin. & d. auth.* ubi Chirographum vel documentum alterius Chirographi, vel documenti mentionem faciens, nil probat, nisi prius, cu-

jus mẽtio fit proferatur, aut alia probatio exhibeatur. Probabitur autem quàm maximè, si confirmans in confirmatione, se privilegium ipsum vidisse, legisse, examinâsse attestetur, & inprimis si illud verbotenus confirmationis literis inserat, tùm enim confirmatio hæc ex certâ scientiâ facta, æquè operatur, atquè ipsum privilegium authenticum priùs concessum, adeoquè cùm nullum dubium amplius restet, executioni mandandum, per *c. pen. extr. de Confirm. Vtil. & inutil.*

Caput XII.

De
Privilegiorum Iudice, Interprete & Interpretatione.

NOn satis est ad stabilienda Privilegia actiones eorum nomine tribui, nisi sint, qui actiones

ones audiant, attendant, examinent & dijudicent, ambiguitatesquè, si quæ occurrant (quas principio statim evitandas esse suo loco docui) radicitùs tollant, nebulas discutiant, sensumquè & intellectum eorundem infucatum ostendant. Quantum enim est Jus in Civitate esse, nisi sint, qui Jura regere possint? *l.* 2. §. 13. *ff. de O. & I.* Et non tantùm leges ferre summo bono est, sed etiam sancita accuratè custodire, & ad effectum deducere, transgressoresquè competentibus pœnis subjicere. Quæ enim legum erit utilitas, si in literis duntaxat consistunt, non etiam per ipsa facta atquè opera subditis utilitatem de se præbeant? *Nov.* 161. *in pr.* Ut itaquè Privilegiorum & actionum, propterea motarum, suus constet vigor, Judex etiam & in casibus dubiis interpres, privilegiis & privilegiariis de jure est

assignatus, & quidem is qui dedit. Solus enim is, qui privilegium concessit, de eo judicare, illudquè interpretari potest. *l.* 1. 9. *&* 12. *§.* 1. *C. de ll. l.* 19. *de R. I. l.* 43. *ff. de vulg. & pup. subst. c. cum venissent extr. de jud.* Hinc Imperator, quia ab eo Jura & privilegia potissimùm descendunt, Judex & Interpres privilegiorum suorũ & Antecessorũ à JC^tis nominatur, & ab eo reliqui Principes omnes & superiores, quotquot privilegium contulerunt. Quod tamen ita limitat *Gail.* 1. *obs.* 1. *n.* 15. quando disputatur de substantiâ Privilegii, vel quoties privilegium tangit jus Principis, vel alterius Concedentis, non si alterius Jus concernat, quo in casu cognitio etiam est Judicis ordinarii. Id quod in tantum verum esse autumo, si videlicet ex verbis quæstio decidi vel inde probabili ratione consequentiâ elici queat, alio-

Judex privilegiorum quis: & interpres?

alioquin si controversia inter subditos difficilis oriatur, de mente & sensu privilegii, tùm demùm concedens immediatus ejus est interpres, per supradicta. Et quòd concedens solus idoneus & verus Privilegiorum, à se & Antecessoribus promanatorum, sit interpres, non in jure tantùm civili, sed & naturali & sanâ ratione situm est, cùm quilibet regulariter optimus verborum suorum sit interpres. Enenckelius *lib.* 2. *de priv. jur. civ. cap.* 2. *n.* 14. & *seq.* distinguit inter *interpretationem perpetuam, generalem, necessariam;* & *inter temporaneam, particularem, ad certum tempus probabilem,* & *ad certum negotium pertinens.* Prius interpretationum genus ei convenire statuit, cui Privilegia concedere licet. *c. cum venissent. extr. de jud.* cùm æquum sit, ut unde jus prodit, inde interpretatio quoquè procedat. *c.* 31.

Inter-pretatio duplex.

Generalis.

extr. de sentent. excomm. Ut igitur privilegium generale, quod nimirùm ubiquè & per totum imperium valeat, solus condit Imperator, sic interpretationem quoquè perpetuam, generalemquè idem solus tradit, per *l.* 191. *ff. de R. I. l.* 43. *ff. de vulg. & pup. subst.* Ut item speciale faciunt privilegium, qui legem specialem condere possunt, ita specialem quoquè suorum privilegiorum interpretationem iidem facere possunt, per *l. antep. ff. de prætor. stipul.* Et hûc quoquè refertur interpretatio, quam consuetudo introducit, uti privilegiis sæpè causam dat, ita etiam optima legum interpres dicitur, *l.* 37. *ff. de ll.* Dicitur autem *privilegium speciale*, e-

Specialis. jusquè *interpretatio specialis*, respectu privilegii præcedentis generis, nimirùm perpetuæ, generalis & necessariæ, non eorum respectu, qui juri & imperio

con-

concedentis ſubjiciuntur, quorum intuitu, perpetua, generalis & neceſſaria meritò habetur. Alterum interpretationum genus *temporaneum & particulare*, certo nimirùm & definito tempore, certoquè in negotio vim tantùm habens, idem *Enenkelius* judicibus quibuſcunquè, licet privilegium concedendi facultate deſtituantur, dummodò juriſdictionem habeant, convenire ſcribit, per *l.* 13. *ff. de ll. & l.* 13. *ff. de teſtibus.*

Interpretatio tamen privilegiorum *ita fiat* neceſſe eſt, *ne torqueatur*, ſed facto deſerviat, nequè factum variare oportet, ut privilegio reſpondeat. Nam hâc ratione in torquendo jure, fraus, in variando facto, mendacium committetur. Utrobiquè verò ſervanda eſt ſimplex veritas, & verborum interpretatio nuſquam tantùm valere debet, ut melior ſenſu exiſtat, *l.* 3. *C. de* Interpretatione ſit violenta & torta.

lib. præter. Rectè ergò Anno 1538. in Comitiis Cracoviensibus sancitum est, privilegia sive publica, sive privata, nullâ interpretatione in alium, quàm sonant, sensum verti; sed ita, ut in suis tenoribus scripta sunt, & non aliter intelligi debere. *Prilusius lib. 2. c. 1. fol. 382. Herburt. in Statut. Regn. Pol. tit. Litera pag. 271.* Adde, quòd ea, quæ favore Privilegiariorum constituta sunt ad læsionem illorum interpretatione duriore trahere, aut captiosa privilegia facere non conveniat, *l. 25. ff. de ll. l. 8. ff. de prætor. stipul.*

Nec jejuna & cavillatoria. Imprimis verò *vitanda* præter absurditatem & contrarietatem *jejuna subtilitas & cavillatio*, à facti & juris consideratione recedens, ne interpretes tales cum *Nerva* JCto rideantur, qui per fenestram monstraverat servos detentos ob pensionem liberari posse, quasi tunc scil. non viderentur-

rentur alienati ex ædibus, quia non essent egressi per Januam, *l. pen. ff. in quib. caus. pign. vel hypoth. tac. contr.*

Interpretatio autem omnis *dividitur* communiter in *Extensivam* & *Restrictivam*. *Extensiva* est, per quam verba legis ad casus similes extenduntur, qui in legibus quidem non exprimuntur, attamen rationabili quadam consequentiâ subintelliguntur. *Seu est*, quæ legem de certis rebus scriptam, de aliis, de quibus nihil scriptũ est intelligit, ac de illis, quę sigillatim in ea comprehensa non sunt, sed ad eandem utilitatem & scopum tendunt, accipit, *l.* 10. 11. 12. *&* 13. *ff. de ll.* Exemplum est in *l.* 4. *ff. de fund. dot.* ubi statuitur, legem ne marito liceat obligare aut alienare dotale prędium, pleniùs interpretandam esse, ut etiam de sponso idem juris sit, quod de marito, & in *l.* 16. *ff. de sponsal.* Interpretatio extensiva.

ubi oratio Impp. Anthonini & Commodi, quæ quaſdam nuptias in perſonam Senatorum inhibuit, de ſponſalibus verò nil locuta eſt, etiam ad caſum ſponſaliorum extenditur, ut suppleatur, quod orationi deeſt. *Re-*
Reſtri-ctiva. *ſtrictiva* eſt, per quam verba legis ex ſententiâ ſeu ratione anguſtiore reſtringuntur ad ſolum caſum expreſſum; *Vel* quando verba legis ſunt generalia, ſententia verò ſpecialis, *l.* 14. 15. 29. *ff. de ll.* Exemplum eſt in *l.* 11. *ff. de in jus vocando.* Ubi edictum Prætoris, de non vocando in jus Patrono, ac pœna eo nomine ſancita reſtringitur ac limitatur in eo caſu, ſi libertum pœniteat, & actionem remittat, vel ſi Patronus vocatus non venerit, aut ſi non invitus vocatus ſit; licet edicti verba id non patiantur. Et in *l.* 6. §. 2. *de jur. patron.* ubi quamvis libertum, ne nubat, jurejurando adigere

in-

inhibitum ſit, nullaquè perſona lege excipiatur, tamen intelligendum eſt, de his legem ſentire, qui liberos tollere poſſent, ac propterea ſi caſtratum libertum jurejurando quis adegerit, non punitur Patronus hâc lege.

Quamvis autem communiter JCti ſtatuant, interpretationem extenſivam in privilegiis locum non habere, idquè per *l.* 15. *& ſeqq. ff. de ll.* & ſimiles, evincere conentur, uti videre eſt apud *Althuſ. in dicæol. l.* 2. *cap.* 16. *Sutholt. diſſert.* 1. *in Inſtit. theſ.* 13. ex omnibus tamen, quæ paulò pòſt dicentur, patet, pro ratione circumſtantiarum privilegia non minùs atquè alias leges, modò rectè ampliari, modò reſtringi & limitari, imò ampliari potiùs & extendi, quàm reſtringi debere. Ita namquè Javolenus *in l.* 3. *ff. de conſt. Princ.* Beneficium Imperatoris, quod à divinâ ſcil. ejus indulgentiâ proficiſci- Privilegia an extenſivè interpretanda?

ficiſcitur, quàm pleniſſimè interpretari debemus. Et Innocentius III. *in c. 6. de donat.* In Contractibus plena, in teſtamentis plenior, in beneficiis quoquè pleniſſima eſt habenda interpretatio. Quamvis autem legem hanc & Canonem multi JCtorum ad privilegia propriè non pertinere ſtatuant, & neſcio quàm ſubtilem differentiam inter *beneficium* & *privilegium* effingant, uti liquet ex eis, quæ fuſè habet *Tapia in rubr. ff. de Con. Princ. c. 4. 5. 6. & ſeqq.* Cur tamen lex hæc ad privilegia non pertineat nullam rationem invenio. Continetur quippe regula hæc Javoleni ſub Rubrica *de conſtitut. Princip.* cujus ſpecies eſt Privilegium. Habet etiam notoriè privilegium, imprimis reale, ſuas ampliationes & extenſiones: occupatur circa res non ſolùm odioſas, ſed & favora-

vorabiles, adeoquè non restringi, ſed ampliari meretur. Proficiſcitur deniquè non minùs ſæpè à divinâ Imperatoris indulgentiâ, quam beneficium etiam ſtrictiſſimè ſumptum, ac idcirco etiam pleniſſimam interpretationem admittit. Et perabſurdum, perquè temerarium eſt, libertatem Principum quenquam aſtutâ interpretatione, non ad augmentum, ſed diminutionem convertere velle, per *l.* 2. *C. de præpoſ. agent. in reb. l.* 12. adeò ut ex his rationibus communi JCtorum calculo receptum ſit: Privilegia *contra dantem* regulariter laxam interpretationem admittere, *contra tertium* non item. Operæ pretium itaquè erit, paucis, quando privilegia extendenda, & deindè, quando ſint reſtringenda, indicare.

Privilegia ergò & beneficia

(nam hęc duo hac in parte non secerno) *late interpretari possumus regulariter, quoad verba, res, personas, tempus, locum, solennitatem & validitatem*; idquè regulariter, nisi ex eorum sint genere, quæ nullam extensionem recipiunt, sed restringere oportet, de quibus paulò pòst speciatim tractabitur.

Extensio quoad verba.

Quoad verba Interpretatio Privilegiorum ita facienda est, ut privilegia cum effectu intelligantur, per *l. 1. §. 2. ff. quod quisquè jur.* & ut aliquid operentur, *c. si Papa. de Privil. in 6.* nequè verba Privilegii perinde atquè contractuum & aliarum dispositionum frustranea & elusoria esse debent, per *l. 22. ff. de contr. empt. l. 109. ff. de legat. 1.* Mens quoquè verborum magis respicienda & intentio, quàm propria significatio, præsertim si ex verbis resultat iniquitas, per *l. 16. ff. de ll. & l. 13. §. 2. ff. de ex-*

excuſ. Quia non in verbis, ſed in ſenſu; non in ſuperficie, ſed in medullâ; non in ſermonum foliis, ſed in ratione privilegii favor, ut verbis Canonum de Euangelio utar, *c.* 64. *cauſ.* 1. *quæſt.* 1. conſiſtit. Quin etiam verba ad alium ſenſum, vel planè extraneum, ſi res alioquin ſalva eſſe nequeat, trahi poſſunt, per *l.* 4. *C. d. V. S. & l.* 23. *C. de legat.* & quidem contra concedentem ipſum, in caſibus dubiis, ut qui verba potuiſſet & debuiſſet apertiùs concipere, per *l.* 39. *ff. de pact. l.* 172. *in pr. &* §. 1. *ff. de R. Iuris.* Nec minùs, ubi dubium aliquod in verbis occurrit, benigniorem & humaniorem interpretationem ſequi non minus juſtum eſt, quàm tutum, *l.* 3. *in princ. ff. de his quæ in teſt. del. l.* 56. *ff. de R. I.* & quoties dubia eſt libertatis interpretatio, ſecundum libertatem reſpondendum erit, *l.* 20. *ff. de R. I.*

Hu-

Humanior autem ſententia eſt, quæ pro eo, de cujus incommodo agitur, facit *l. ult. C. qui bon. ced. poſſ. l. 88. ff. de condit. & dem.* Cùm verò longum iter ſit per præcepta, breve & efficax per exempla, teſte *Seneca Ep. 6.* exemplis rem illuſtrabo. Si quis ergò alicui per privilegium aut beneficium domum conferat, nullâ factâ mentione horti appertinentis, aut Inſulæ domui junctæ, non minùs hortum & inſulam contuliſſe intelligitur, per *l. 91. §. pen. & ult. ff. de legat.* 3. Similiter ſi quis hiſce verbis: Ille aut ille ſibi beneficium hoc habeat; privilegium alicui tribuat, ne iniquitas aliqua inde reſultet, & eluſoria fiat conceſſio, particula A U T reſolvenda eſt in particulam E T, adeoquè in privilegio nominato beneficii uſus relinquendus, per *l. 4. C. de V. S.*

Quoad res. *Quoad res*, privilegia ita exten-

tensionem admittunt, ut etiam de appertinentibus intelligantur, reque per Privilegium collatâ esse dici possint. Sic collatâ à Principe possessione vel domo, hoc verbo ea vis continebitur, cum adjacentibus & pecoribus & fructibus, & omni jure suo, ut ea quę ad instructum possessionis vel domus pertinent, tradenda sint, *l.* 2. *C. de bon. Vacant. lib.* 10. Imò Princeps bona concedendo, videtur etiam obligationes concedere. *l.* 21. *ff. de V. S.* & beneficium concessum in principali, etiam ad accessorium extenditur, arg. *c.* 12. *extr. de decimis.* De quibus latiùs videatur *Moller. in Semestr. lib.* 4. *c.* 21. Et *Tiraquell. de retract.* §. 1. *gloss.* 18. *n.* 13.

Quoad Personas privilegia quàm maximè extenduntur, ita quod sæpè de personâ in personam transeant, vel etiam ultrà personam privilegiatam, aliæ iis- Quoad personas.

iiſdem fruantur. Sic Privilegiis pro ſe & liberis indultis, etiam Nepotes & pronepotes, & tàm filiæ, quàm filii fruuntur. *l.* 56. *§.* 1. *&* *l.* 220. *ff. de V. S.* quòd ſi verò cuipiam pro ſe & parentibus data ſint, etiam ad avum & aviam, proavum & proaviam referuntur. *l.* 51. *de V. S.* quemadmodum & mihi deſcendentibus meis datum privilegium, ex fœminis quoquè natos includit: *Novell.* 118. *cap.* 1. *l. ult. in princ. C. de legit. hæred.* Privilegiis filiorum Senatoris, etiam adoptivi, emancipati, & poſt mortem patris nati gaudent. *l.* 5. *&* 6. *ff. de Senator.* Privilegia militum etiam filiis eorum tribuuntur, *l.* 8. *C. de quæſt.* Decurionum filii, jure patris, beſtiis ſubjici nequeunt, *l,* 12. *C. de pœn.* Privilegio mariti Uxor quoquè (dummodò tale ſit privilegium, quod in fœminam cadat) potitur, ejuſquè radiis coruſcat. *l.* 8. *ff. de Se-*
nator.

nator. Novell. 105. *cap.* 2. *in princ. l.* 1. *C. de in jus vocand. l.* 13. *C. de dignit. in* 12. Et vice versâ habitatione, aut jure transeundi uxori concesso, maritus iisdem quoquè gaudebit, *l. pen. ff. de servit. leg. l.* 4. §. 1. *ff. de usu & habit.* Beneficium Palatinorum ad filios eorum atquè nepotes ipso ordine sanguinis pervenit, atquè immunes à cunctis muneribus sordidis & personalibus permanent, *l.* 1. *C. de priv. eor. qui in sacr. palat. mil.* quæ omnia tamen viventibus patribus filiis tantùm perpetuantur, eis verò extinctis, nisi specialiter collata fuerint, exspirant, per ea, quę suprà suo loco dicta sunt. Similiter privilegium fori civibus concessum, etiam incolis competit, quemadmodum vice versâ, privilegia incolarum municipibus etiam ordinariis competunt, per ea, quæ habet *Gail.* 2. *obs.* 35. *n.* 6. ita ut, qui privi-

legia-

legiatus non eſt, ſi tamen rem communem cum privilegiato habeat, privilegiis privilegiati ſimul gaudeat, *l.* 10. *ff. quemad. ſervit. amitt.* Re etiam in litem deductâ, is qui nullum privilegium habet, privilegiati ſecum in judicio diſceptantis privilegiis gaudeat, adeoquè privilegium uni litigatorum conceſſum, alteri quoquè proſit, per *l. ult. C. de fruct. & lit. expenſ.* Id quod multis diſtinctionibus explicat, *Dyn. ad. reg.* 12. *jur. Canon. in* 6. *n.* 4. Hûc pertinet, quod ad vitandum, ne privilegium reddatur inutile, privilegium in ſe conceſſum etiam ad miniſtros quandoquè & familiam extenditur, per *l.* 41. §. 2. *ff. de excuſat. & auth. habita. C. ne filius pro pat. c.* 11. *de priv. in* 6. quâ de re jam ſuprà *cap.* 3. actum eſt.

Quoad tempus. *Quoad tempus* privilegium extenditur, non tantùm ad *præ-*

ſentia

ſentia & acquiſita,ſed & ad *futura* & acquirenda. Liquet hoc ex *c.* 22. *extr. de privil.* Ubi Epiſcopus remittens alicui Eccleſiæ decimas Epiſcopales , indefinitè remiſiſſe videtur non ſolùm prçteritas, ſed & futuras. Et regulariter omnis generalis promiſſio ſignificat , ſive quod in præſenti , ſive quod poſt tempus contentionis contigerit, *l.*23.*ff. de ſervit. prædior. urb.* & grege pignori obligato vel legato,quç poſtea naſcuntur,tenentur,*l.*13. *in pr. ff. de pignor. l.* 21. *ff. de legat.* I. Obligatioquè rerum ad nos pertinentium, res etiam futuras comprehendit, *l.fin.C.quæ res pign. obl. poſſ. l. fin.* §. *pen.ff. de liberat. legat.* Hûc etiam facit *c. cognovimus.* 12. *quæſt.* 2. Ubi quarta debetur clericis,etiam de reditibus Eccleſiæ noviter acquiſitis. Et in ſumma, diſpoſitio facta per nomina univerſalia collectiva, qualia ſunt grex , peculium,

culium, patrimonium, hæreditas, collecta, &c. semper includit argumentum superioris, & comprehendit futura per *d. l.* 13. *ff. de pignor. d. l.* 21. *de legat.* 1. Ratio est, quia in Universalibus semper dicitur manere idem status rerum, etiamsi aliquid addatur vel minuatur, per *dd. ll.* & accessio hæc, seu augmentum non est extrinsecum, vel intrinsecum & substantiale, cùm naturaliter grex augeatur. Hûc etiam pertinent ea, quæ suprà de duratione & perpetuitate privilegiorum dixi, unde consectarium hoc erui potest: Privilegia etiam ratione temporis ita interpretanda esse, ut quàm maximè durent & conserventur, per ea, quæ suprà fusiùs sunt deducta, hîc verò repetere opus non est.

Quoad locum.

Quoad locum quoquè privilegia latam interpretationem admittunt, ita quod uni loco concessa

cessa etiam ad alium extendantur. Sic per hanc extensionem privilegia Civitati concessa, etiam ad Suburbanos pertinent (intellige juxta *Tholos. de Rep. l.* 2. *c.* 4. *n.* 3. eidem jurisdictioni subjectos) quia in favorabilibus homines suburbani appellatione civium veniunt, per *l.* 2. 87. 134. *ff. de V. S.* imò & in odiosis, uti in Ecclesiasticis interdictis & excommunicationibus, ubi, si Civitas, villa aut castrum Ecclesiastico subjiciuntur interdicto, illorum suburbia quoquè & continentia ædificia subintelliguntur, *c.* 17. *de sent. excomm. in* 6. Similiter & Incolatus non ad eos tantùm, qui in oppido morantur, pertinet, sed ad vicinos per *l.* 239. §. 2. *ff. de V. S.* & qui ex Vico ortus est, eam patriam habere intelligitur, cui Reip. Vicus iste respondet, *l.* 30. *ff. ad municip.*

Quoad solennitatem & validitatem. — Quoad solennitatem

& validitatem

tem. Deniquè privilegia latè interpretanda ſunt, quia in privilegiis inprimis Principum, qui legibus ſunt ſoluti, & tantò minùs ſolennitatibus iſtis & apicibus Juris adſtricti, non attendendum, an omnia ſolennia circa privilegii collationem celebrata fuerint, ſed interpretatio ita facienda, ut actus quomodocunquè celebratus ſubſiſtat, ſuumquè valorem retineat, per *l.* 20. *ff. de R. I. & l.* 12. *ff. de reb. dub.* Hinc eſt quòd donationes, quas Imp. in conjugem ſuam, vel illa in maritum contulerit, illicò valeant, & pleniſſimam facultatem habeant, utpotè imperialibus contractibus, legis vicem obtinentibus, minimequè opitulatione aliquâ extrinſecùs egentibus, *l. pen. C. de donat. inter vir. & uxor.* Similiter, quamvis privilegia in chartâ vel membranâ conſignari moris ſit, & ſolennitatis, privilegium

legium tamen quocunquè modo concessum tenet, vel in levi tabulâ consignata, quemadmodum Imp. *Theodosius* olim Ducibus Eugenii Tyranni, auxilium promittentibus, cùm nec chartam, nec atramentum petitum reperiret, accepta tabula, quam ex adstantibus quidam fortè habebat, adsignavit præclari ac digni exercitus præfecturam, siquidem promissa adimplerent. *Sozomen. lib. 7. hist. c. 24.* Et tantùm de interpretatione extensivâ, quæ tamen in iis tantùm casibus obtinebit, qui strictam interpretationem, priori planè contrariam, de jure non requirunt, de quâ interpretatione nunc dicendum restat.

Restrictiva verò *interpretatio* privilegiorum *adhibenda* est. 1. *In odiosis*, quia annullatio actus odiosi est favorabilis, per *l. 2. ff. de lib. & posth.* Odiosum verò est, quod in odium aliquorum datur,

Restrictiva obtinet.

1. In odiosis.

datur,& pœnam vel odium continet,ac juri communi vel æquitati totaliter repugnat, id quod non tàm ex re ipsâ, & privilegio in se, quàm ejusdem effectu cognoscitur. Et hûc pertinet *c.* 15. *de R. I. in* 6. Odia restringi & favores convenit ampliari. Et *l.* 42. *ff. de pœn.* Interpretatione legum pœnæ molliendę sunt potiùs, quàm asperandæ, & *l.* 155. *§. pen. ff. de R. I.* In pœnalibus causis benigniùs interpretandum est, seu ut loquitur *reg.* 49. *de R. I. in* 6. In pœnis benignior interpretatio est facienda. Intellige, nisi ubi par ratio, vel major subest, *l.* 12. *ff. de ll. l.* 3. *ff. ad L. Pomp. de parr.* Vel etiam utilitas publica & enormitas delicti extensionem requirat, ut in crimine læsæ Majestatis, de quâ limitatione plura qui volet, inveniet apud *Nicol. Everhard. in Top. in loco à ratione legis larga &c. Peck. ad reg.*
15.

15. *jur. Can. n.* 4. 5. 6. *& seq. Coras. de arte jur. part.* 4. *c.* 8.

2. Restrictiva interpretatio obtinet in *privilegiis, in præjudicium, damnum vel injuriam tertii vergentibus*, quia in injuriam cujuspiam beneficia tribuere moris sui esse Imperator negat, *l.*4. *C. de eman. liber.* ac de hac materiâ jam suprà *cap.*6. actum est, ad quod lectorem remitto. 2. In præjudiciosis tertio.

3. Similiter & illa privilegia, *quæ utilitati publicæ sunt damnosa*, strictam interpretationem requirunt, quia generaliter, quicquid contra jus vel utilitatem publicam in quolibet negotio profertur, non valet, *l. jubemus.* 10. *C. de SS. Ecclesiis.* Hinc est, ut cùm alicui & suis hæredibus conceditur immunitas & exemptio à muneribus, per hæredes, non nisi masculi intelligantur, nec immunitates generi & posteris datæ, ad eos, qui ex fœminis nati sunt, pertineant, *l.* 1. §. 1. 3. In damnosis utilitati publicæ

& 2. ff. de jur. immun. Secus esset, si privilegium immunitatis concessum sit alicui pro se & descendentibus, quia privilegium sub nomine posteritatis concessum, refertur tantùm ad nomen familiæ, *l. 13. ff. de muner. & honor.* quæ in natis ex masculis consistit, cùm, qui nascuntur patris non matris familiam sequantur. *l. 196. §. 1. ff. de V. S.* Appellatione verò descendentium veniunt omnes in infinitum, tàm ex fœminis, quàm masculis nati. *Novell.* 118. *c.* 1 quemadmodum & appellatione liberorum utriusquè sexus liberi continentur. *l.* 56. §. 1. *de V. S.* Propter utilitatem publicam etiam privilegium immunitatis ab omni munere habens, non eximitur ab oneribus, quæ imponuntur ad portas, & murorum instaurationem sive instructionem, *l. 6. C. de oper. publ.* Cùm ad talia onera etiam Ecclesia tenea

neatur. *l.* 7. *C. de SS. Ecclef.*

4. Privilegia *jus fuperioritatis afficientia* ftrictè, & quidem ita interpretari convenit, ut femper intelligantur *falvo jure fuperioritatis* conceffa. Privilegii enim interpretatio non debet verti contra autorem, ita quòd per privilegia fubditi defînant effe fubditi, fed quòd tantò magis effe debeant fubditi, cùm privilegia propriè non nifi fubditis dentur, per ea, quæ fuprà fuo loco dicta funt. Et quis dubitat, eum, qui privilegium libertatis accipit, leges alterius agnofcere, cùm privilegium non fit, nifi exemptio à jure communi, *l. jus fingulare. ff. de ll.* Confitetur enim aliam effe legem vel confuetudinem, qui ea, quæ gerit, ex privilegio fibi vendicat, *c. contra morem* 8. *dist.* 100. 4. Jus fuperioritatis tangentibus:

5. Privilegia *ambitiofa & iniquitatem fecum trahentia*, etiam ftri- 5. Ambitiofis & iniquis.

ſtrictè interpretanda ſunt, per *c. 4. de præbend. in 6. & l. 43. de vulg. & pup. ſubſt.* ubi teſtamenti factio per interpretationem alicujus conceſſionis & beneficii à Principe indulti nemini eſſe conferenda dicitur, cùm beneficium Principis iniquum eſſe non debeat.

6. In perſonalibus. 6. Privilegia *perſonalia*, quia cum perſonâ extinguuntur, etiam ſtrictam interpretationem regulariter requirunt, per ea quæ ſuprà *c. 2.* copioſè ſunt allata. Hinc eſt, quòd Privilegium perſonale ad hæredem extraneum non extenditur, quia qualitas privilegii mutatione perſonæ, quæ alterius eſt conditionis, immutatur, & per conſequens privilegium extinguitur, *l. 68. ff. de R. I.* Privilegium etiam certæ perſonæ conceſſum, reſtringitur ſolummodò ad illas perſonas, quarum ſpecificam mentionem facit, per *c. ſanè de privil.*

Eſt enim privilegium quaſi lex privata, non autem generalis & communis omnibus ac idcircò extra ſuos terminos non extenditur. Idem obtinet in privilegio alicui, tanquam viventi dato, quod ad defunctum non extenditur per *l.* 191. *ff. de R. I.* quod tamen ſecus ſe in Principe habet, nam quod Principi relictum eſt, qui antequam dies legati cedat, ab hominibus ereptus eſt, ex conſtitutione D. Antonini, ſucceſſori ejus debetur, *l.* 56. *ff. de leg.* 2. ſine dubio exinde, quod licet Imp. moriatur, dignitas tamen ejus & officium in ſucceſſore continuetur & perduret, undè in Auguſta, antequam dies legati cedat, extinctâ, contrarium diſponitur, *l.* 57. *ff. de leg.* 2. *An* autem *privilegia Catholicis data, reformatione ſubſecutâ, ad Euangelicos quoquè extendi, an verò ad ſolos Catholicos reſtringi debeant?* altioris eſt in-

daginis. Silesii in suis gravaminibus Anno 1635. publicatis, Euangelicum Magistratum sub hoc prætextu remotum passim in Silesiâ, & Catholicum suffectum esse conqueruntur, & rectè quidem, quia illa privilegia, quæ Universitatibus, Civitatibus & Communitatibus dantur, non censentur esse personalia, sed realia, adeoquè nullâ habitâ distinctione religionis in Magistratibus & Civibus communitatis privilegiatę perpetuari debent. *l.* 4. §. 3. *de censib.*

7. In non cogitatis.

7. *Privilegium* quantumvis amplum, *ad incognita & non cogitata non extenditur*, per *l.* 18. §. 1. *de damn. inf. l. fistulas. §. fin. de contrah. empt. & cap.* 9. *extr. de decim.* quemadmodum etiam jurata renunciatio beneficii ad non cogitata nó extendi potest, quin potiùs is, qui beneficium abjuravit, si denuò eligatur, illud suscipere potest, *c.* 2. *extr. de renunciat.*

C A-

CAPUT XIII.

DE *Amißione Titulorum totali voluntariâ, tacitâ, & exculpâ.*

AMiſſio Privilegiorum eſt vel *totalis & perpetua*, vel *partialis & temporanea*. *Totalis & perpetua* eſt, quâ privilegia totaliter & ad perpetua tempora perimuntur & extinguuntur. *Partialis & temporanea* eſt, quâ effectus eorum ad tempus, & ex parte, propter certa intervenientia impedimenta, videlicet neceſſitatis, belli, peſtis, &c. ſuſpenditur & ceſſat. Illam diſtinctionis gratiâ generali & proprio nomine AMISSIONIS, hanc CESSATIONIS & SUSPENSIONIS nominare lubet. Eſt autem *amiſſio totalis* iterum *duplex*: *Voluntaria & mi-* Totalis amiſſio & perpetua. Partialis & temporanea.

Totalis Voluntaria. *nùs voluntaria. Voluntaria* eſt, vel *tacita*, vel *expreßa*. *Tacita* eſt, quæ fit *vel facto aliquo* tacitè mentem alicujus exprimente, videlicet renunciatione tacitâ, per non uſum, & actum contrarium, *vel negligentiâ & culpâ aliquâ*, ut per delictum, abuſum, ingratitudinem, &c. *Expreßa*, quæ voluntate nudâ & ſimplici, uti renunciatione expreſsâ & ceſſione contingit. De hiſce omnibus amiſſionis modis, jam tractandum reſtat, id quod etiam aggredimur, & quidem ita, ut hoc capite modi amiſſionis totalis voluntariæ ex culpâ, ſeu tacitæ, ſequentibus ſuo ordine modi amiſſionis totalis voluntariæ expreſſæ, deinceps etiam modi amiſſionis minùs voluntariæ, partiales itidem & temporoneæ explicentur.

Vel Tacita.

Vel Expreſſa

Gloſſa Juris Canon. in *c. renovantes* 22. modos generales privilegia amittendi hiſce verſiculis

culis explicare nititur:

Paupertas, odium, vitium, favor & scelus, ordo,
Personas spoliant & loca jure suo.

Qui tamen versiculi, utut modos fortè beneficia Ecclesiastica amittendi in se continent, non tamen omnes modos perdendi privilegia comprehendunt, quosdam etiam tradunt, de quibus, an iis privilegium amittatur, meritò dubitari queat, quales sunt, paupertas, odium & favor, qui quidem modi sæpè causam dant privilegiis existendi; tollendi autem causa sola de jure esse nequeunt, cum quenquam nulla de causa, ex solo odio, jure suo & officio privari, perversum sit, *c. satis perversum. dist.* 56. *c. inventum.* 16. *quæst.* 7. Omissis itaquè vel neglectis potiùs hisce modis, alio ordine procedemus.

Et quidem secundum JCtos pri- Amittuntur

privilegia amittuntur *culpâ* nostrâ, primò *per non usum & præscriptionem*. Ita enim Modestinus in *l.* 1. *ff. de Nundin.* Nundinis impetratis à Principe, non utendo, qui meruit, decennii tempore usum amittit. Et si qui ad civilia munera, vel Decurionatum, vel honores evocantur, licet vacationem à Principibus accipiunt, si appellationis auxilio non utuntur, consensu suo nominationem confirmant, *l.* 7. *&* 11. *C. de appel.* Quisquis ergò decennio privilegio non utitur, decennali hâc præscriptione privilegium amittit, si illud in faciendo consistat, nullâ omninò inter privatam & singularem personam, & inter Civitatem, communitatem vel collegium habitâ ratione, nisi quod diversum obtineat in Ecclesiâ. Privilegium enim Ecclesiæ datum non amittitur, nisi spatio quadraginta annorum, *c.* 15. *extr. de privil.*

privilegia.

I. Per non usum & præscriptionem.

privil. si hoc temporis spatio facultate faciendi usa non fuerit. Attamen quæ de non usu decem annorum dicta sunt, ita demùm intelligenda sunt procedere, si quis intra decennium non sit usus privilegio merè voluntariè, utpotè quia potuit uti, sed noluit, non si vi aliqua & necessitate superveniente impeditus, aut nullâ occasione privilegio utendi se offerente id neglexerit, tùm enim, quia culpa penes ipsum nulla est, nec negligentia, nequè pœna amissionis privilegiorum eum sequi potest, etiamsi taliter præpeditus ultrà hominum memoriam, vel ad mille annos privilegia non utatur, juxta communem omnium Legistarum & Canonistarum opinionem, idquè per *l.*35. *ff. de servit. rust. præd.* ubi servitus hauriendi aquam ex fundo alterius non amittitur, si fons exaruerit, ita ut servitute uti non

potuerit: quin potiùs, ſi aqua poſteà iterum fluere incipiat, reſtituendus eſt is, qui antea ſervitutem hauriendi aquam habuit, quia Jus hoc anteà non negligentiâ ſua & culpâ, ſed quia aquam ducere non poterat, intermiſerat. Quis enim incuſare eos poterit, ſi hoc non fecerint, quod etſi maluerint, minimè adimplere valebant, *l.* 1. §. 2. *in fin. C. de annal. except.* Hinc inferre licet, habentes ex privilegio merum imperium, ſeu jus gladii, tale privilegium præſcriptione longiſſimi temporis non amittere, ſi caſus facinoroſum puniendi ſe non offerat. Pari ratione privilegium non uſu non amittitur, *ſi facultas aliquid faciendi conferatur in arbitrium privilegiati*, veluti ſi Imp. concedat alicui privilegium extruendi molendinum pro ſuo arbitrio, ubi tamen Dd. iterum *diſtinguunt*; quod videlicet *hoc liberum arbi-*

trium aut tempus respiciat, aut ipsum privilegium. Si *tempus*, procedere limitationem: sin *privilegium*, secùs. E. G. si dicatur: *Concedimus tibi tale privilegium, quando volueris,* & *quandocunquè tibi licebit*, tùm privilegium omninò esse perpetuum, quia id verba ipsa concessionis evincunt. Sed si dicatur: Si volueris, aut ad libitum voluntatis tuæ, privilegium non esse perpetuum, quia solùm exprimitur, quod tacitè inest, nihilquè operatur, per *l.* 3. *ff. de legat.* 1. nec talia verba respicere tempus, sed privilegium. Plura videantur apud *Gail.* 2. *obs.* 60. *n.* 1. 2. 3. *& seq. Vasq. tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 2. *Tapiam ad l. fin. de const. Princ. c.* 1. *part.* 2. *Boss. de princ. & privil. n.* 319. *Lipsk. cent.* 2. *semis. obs.* 40. *Carpzov. in jurisprud. forens. Rom. Saxon. part.* 2. *constit.* 3. *defin.* 23. Sed quid *si privilegiarius ex parte privilegio utatur,* An privilegio ex par-
ex

te non utens, totum perdat? *ex parte non utatur, an propterea totum perdet?* Quæstio hæc resolvitur distinguendo, inter res per privilegium concessas. Aliæ enim sunt *dividuæ*, aliȩ *individuæ*. Si privilegium super re *dividuâ* concessum sit, pro parte per non usum perditur, pro parte per usum partialem retineri potest; sin super re *individuâ*, tùm in totum, aut perditur per *non usum*, aut per *usum* retinetur. Quemadmodum qui Usumfructum habet, & tantùm utitur, credens se usum tantùm habere, fruendi utilitatem, adeoquè usumfructum pro parte amittit, *l.* 20. *ff. quibus mod. usufr. amitt.* quia nimirum ususfructus pro parte divisâ vel indivisâ, & legitimo tempore similiter pro parte vel amitti, vel remitti, aut etiam per l. Falcidiam minui & dividi potest, *l.* 5. *ff. de Vsufr. l.* 1. §. 9. *ff. ad l. Falcid. l.* 14. *& l.* 25. *ff. quib. mod. usufr. amitt.* Servitu-

tes autem, aut totaliter per usum servantur, aut per non usum amittuntur; quia individuę sunt, *l.* 8. *&* 17. *ff. de servit. l.6. ff. quemad. servit. amitt.* Quæri etiam solet: *An privilegiarius, si neglecto privilegio jure communi utatur, privilegia perdat?* Quam quæstionem, quia suprà *c.9.* pertractavi, hîc non resolvam, ne actum denuo agere videar, sed lectorem ad *d. c.* remitto.

Secundò amittuntur privilegia, *quando* vid: *in non faciendo consistunt, per contraventionem seu actum contrarium*, si nimirum non satis esse quis ducat, per negligentiam privilegio non uti, sed & facto planè contrario se illo uti nolle palàm faciat. *Distinguendum* tamen & *hîc est*, utrùm privilegium privatæ personæ, an verò communitati vel Ecclesiæ concessum sit. Privilegium privatæ personæ concessum unico actu directè ei contrario

11. Contraventione seu actu contrario.

trario amittitur, quoniam directa contraventio renunciationem inducit, *l.* 2. *C. de jur. dom. imp. l.* 8. *C. de pact. inter empt. & vend. l.* 4. *§.* 2. *& l.* 7. *ff. de leg. commiſ.* Si verò actus ille directè privilegio non contrarietur, per actum contrarium unicum non amittitur, E.G. immunis à collectis, decimis, aliiſvè oneribus, ſi nihilominùs ſolverit, eo ipſo videtur renunciâſſe privilegio, *c.* 6. *&* 15. *extr. de privil.* Si tamen immunis à contributionibus, aliiſvè oneribus, ſemel vel pluries ſolvat, non præjudicat ſibi, quoad futuras ſolutiones, ſed ſolùm in eo, quod eſt ſolutum, ita ut denuò ſolvere juſſus, exemptionis & immunitatis jus allegare, eoquè ſe tueri poſſit, niſi forſitan totis 30. annis collectarum ſolutio à ſe & deceſſoribus ſuis facta oſtendatur. Tantum enim tempus privilegium hoc exemptionis to-
taliter

taliter extinguit. Quæ quidem ſententia, utut omnibus Dd. non arrideat, ſummâ tamen æquitate nititur. Nam cùm nihil æquè naturale ſit, quàm eo genere quidquè diſſolvi, quo colligatum eſt, *l.* 35. *ff. de R. I.* exemtio verò & immunitas à collectis non niſi triginta annorum lapſu acquiratur, utiquè conſequitur, Jus hoc immunitatis acquiſitum, non niſi 30. annis deperdi. Similiter ſe res habet circa excuſationem à muneribus, ubi qui ſeſe privilegio ab officio tutelæ vel curatelæ excuſandi gaudet, ſin munus illud ſubiit, quantum ad munus ſuſceptum non poteſt ſe excuſare, ab aliis ſimilibus in futurum poteſt, ex hâc ratione, quod per actum uni rei contrarium, privilegium in aliis non amittatur, & voluntariæ tutelæ munera privilegiis nihil derogent, *l.* 12. *C. de excuſ. tut.* Et hûc pertinet illa diſtin-

ſtinctio, quâ *diſcernitur*, *Vtrùm privilegium habeat effectum momentaneum, an verò ſucceſſivum & reiterabilem.* Illo caſu actu contrario privilegium amittitur, hoc verò neutiquam, undè ſi quis publici muneris vacationem habet, ſi tamen aliquem honorem spontè ſuſceperit, ob id quod patriæ ſuæ utilitatibus ceſſerit, vel gloriæ cupiditate pauliſper jus publicum relaxaverit, competens privilegium non amittit, niſi fortè decurionatum ſuſcipiat, *l. 2. C. de his qui ſpontè publ. mun. ſub. lib.* 10. Quod autem in decurionatus munere diverſum obtineat per *d. l. 2, & l. 3. C. de decur. & l. pen. §. ult. ff. de jur. immun.* Ita ut ſpontè illud ſuſcipiens etiam in aliis muneribus perſonalibus ſibi præjudicet, JCti hanc rationem dant, quia decurionatus eſt quoddam univerſale officium, ex quo alii officiales eliguntur. Deinde etiam

iam per unicum actum contrarium privilegium amittitur, si iste actus ita sit contrarius, ut simul cum privilegio consistere nequeat, sed uno eorum existente, alterum destrui necesse sit. E. G. si Jus stillicidii immittendi in aream tuam habeam, & permisero tibi potestatem in eâ ædificandi: aut per fundum mihi via debeatur, & concedam in eo loco, per quem via debetur, aliquid exstrui, quo viæ planè usus auferatur, amitto totaliter jus illud stillicidii & viæ, *l.* 8. *ff. quemad. servit. amitt.* Habet itaquè regula hæc, quòd per actus contrarios privilegium amittatur, suas *limitationes*, ita quòd 1. locum tantùm habeat in eo casu, *quando quis spontè privilegio contravenit*, non quando coactè, mandato videlicet superioris (Intellige merè coactivo, non per viam juris, sed facti præcedentis) ad hoc compulsus,

nam

nam eo in caſu contraveniens, privilegium non amittit, per *l.* 4. *in pr. verſ. ſi per vim. ff. de muner. & honor.* Velle enim non creditur, qui obſequitur Imperio Patris vel Domini *l.* 4. *de R. I.* II. Regula ſupradicta locum non habet, *ſi actus contrarius factus eſt cum proteſtatione*, quòd vid. contraveniens actu contrario juri ſuo renunciatum eſſe nòlit, per *l.* 1. & *l.* 2. *C. de his, qui, ſponte mun. publ. ſub. lib.* 10. Proteſtatio namquè arguit ſententiam noſtræ voluntatis per *l.* 14. *§.* 7. *ff. de relig. & ſumpt.* Et ſalvum jus reſervat *l.* 4. *§.* 1. *ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolv.* Poteſt tamen etiam abſquè proteſtatione privilegium retineri, ſi apertè conſtet ex conjecturis privilegiatum contraveniendo noluiſſe ſuo privilegio renunciare, ſed jure tantùm communi uti voluiſſe, ſalvo nihilominùs jure ſuo ſpeciali, ſeu privilegio.

Sic

Sic miles, qui ſtatuit jure communi teſtari, beneficio militari renunciaſſe non cenſetur, nec credendus eſt quiſquam genus teſtandi eligere ad impugnanda ſua judicia, *l. 3. ff. de teſt. milit.* quin potiùs ſemper diverſa eſt cauſa voluntatis expreſſæ, & ejus quæ ineſt *l.* 138. *§.* 1. *ff. de V.O.* nequè renunciatio, quæ eſt quędam donatio facilè præſumitur, *c. ſuper hoc extr. de renunciat.*
III. Regula limitatur, ut ad extinguendum privilegium generale, *actus quoquè contrarius generalis* adhibeatur, nam ſi in particulari tantùm, quoad illum caſum particularem, extinguitur. E. G. ſi quis ab omnibus muneribus & oneribus civilibus immunis eſt, immunitati autem huic aliquod munus vel onus ſubeundo, contraveniat, in uno tantùm, non autem quoad reliqua videbitur ſibi præjudicâſſe, per *l. voluntariæ. C. de excuſat. tut.*
Con-

Contra immunis à collectis, aliisve Civitatis muneribus, si se describi patiatur in æstimo, & quidem scienter, perdit immunitatem, quia hoc casu contravenit privilegio immunitatis, per actum directo & generaliter immunitati contrarium, & consequenter non tantùm quoad illos actus, quibus anteà jam solvit collectas, sed & in totnm quoad futuros actus, suo privilegio renunciasse videtur, ac exinde imposterum privilegio suo uti non potest. Secus autem est, si aliàs privilegiatus per aliquot annos collectas solverit, aliavè onera publica subierit, hoc enim casu, licet per actus contrarios sibi in iis præjudicavit, nisi tamen collectas per 30. vel 40. annos solverit, privilegium immunitatis non amittit, cùm actus habeat successivos & reiterabiles, per ea quæ suprà dicta sunt, & per *c. 6. & 15. de privil.*

Con-

Consensus etiam & renunciatio actum conficiens, quoad illum solummodò actum operatur, cui adhibetur, per *l.* 21. *C. ad SC. Vellej.* aliàs voluntas nostra operaretur ultrâ intentionem nostram, quod falsum esse, & natura dictitat & jus, *l.* 19. *ff. de reb. cred.* Ad hoc autem, ne privilegiatus scienter in æstimo inscriptus esse videatur, necesse est, ut ab hâc inscriptione appellet, adeoquè discrimen suum contestetur. Cives enim & Incolæ manifestas excusationes habentes, si sub justâ nominatione non appellaverint, ad earum probationem non admittuntur, *l.* 11. *C. de appell.* & qui appellatione non utitur, consensu suo inscriptionem hanc approbat, *l.* 7. *C. eod.* 4. Regula intelligenda est, *quoad personam ipsius contraventientis*, qui in proprium suum prejudicium per actum contrarium privilegio suo renunciâsse, adeo-

què sibi soli præjudicâsse præsumitur, non aliis pari privilegio gaudentibus. Id enim quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest, *l.* 11. *ff. de R. I.* nequè alteri per alterum iniqua conditio inferri, *l.* 74. *ff. eod.* nec aliquis alterius odio prægravari, *c.* 22. *de reg. jur. in* 6. Sed factum cuiquè suum, non adversario, nocere debet, *l.* 155. *ff. de R. I.* 5. Si privilegium habeat *annexam clausulam omnium actuum contrariorum annullatoriam & cassatoriam* (scilicet, si in privilegio ponantur verba: *Cassantes, irritantes*) tùm nec contraventione, nec præscriptione amittitur, eo quod, quando de superioris intentione constat, inferioris contraventio nil operatur, per *c.* 26. *verb. hujusmodi clausula, & ib. gloss. extr. de præbend.* Deniquè, *si privilegium consuetudine quæsitum sit*, tùm unico actu contrario

rio non tollitur, ſed tot actus ad amiſſionem illius requiruntur, quot ad conſuetudinem tollendam neceſſarii ſunt, nimirum frequentes, per *l.* 1. *C. quæ ſit long. conſuetudo.* Et tantùm de privilegiis privatarum perſonarum. Quod *privilegia communitati vel Eccleſiæ conceſſa* attinet, illa non per actum contrarium, ſed tantùm longiſſimi temporis præſcriptione, videlicet 40. annorum ſpatio amittuntur, per *d. c.* 6. *&* 15. *extr. de privil.* Ratio eſt, quia ſingulares perſonæ non poſſunt per contraventionem renunciare privilegiis, Eccleſiæ vel communitati conceſſis, nec privilegium Civitati datum per contraventionem Civium perditur, cum ea, quæ ſunt Civitatis vel Univerſitatis non ſint ſingulorum, *§. Univerſitatis Inſtit. de rer. diviſ.* nec Prælati factum Eccleſiæ privilegiis derogat, *c.* 5. *extr. de in integr. reſtit.*

Plura de hâc materiâ videantur apud *Menoch. lib. 6. de præsumpt. c. 41. Schurf. cent. 1. Consil. 14. Gail. 2. obs. 60. Modest. Pistor. vol. 1. consil. 12. n. 9. & seqq. Tap. ad l. fin. ff. de Constit. Princ. part. 2. c. 2. Boss. de princip. & privil. n. 120. Lipsk. sem. cent. 2. obs. 40. n. 4. Klock de contrib. c. 16. n. 199. & seqq. sect. 1.*

III. Per abusum. *Tertiò* privilegia amittuntur per *abusum*. Privilegium enim omninò meretur amittere, qui permiſsâ ſibi abutitur poteſtate, *c. 63. cauſ. 11. quæſt. 3. c. 11. extr. de privil. c. 43. extr. de reſcript.* & judicio legum, jure ab obtentâ dignitate dejicitur, qui privilegio ſibi conceſſo abutitur, *not. d. c. 63. ex August.* Theodoricus Gothorum Rex apud *Caſſiod. 1. Var. 26.* Idem ſuo calculo comprobat, quando ita: Sicut, quæ ſemel annuimus, reſcindi in perpetuum non merentur; ſic qui largitatem noſtram

ſtram moderatis precibus impetrârunt, noſtrorum terminos præſtitorum immodicâ non debent præſumptione tranſcendere. Hinc eſt quod illi tantùm Clerici à tutelis ſubeundis immunes ſint, qui apud ſacroſanctas Eccleſias vel monaſteria permanent, non divagantur, nequè circa divina miniſteria deſides, *l.* 52. *§. eos tamen. C. de Episc. & Cler.* Quilibet etiam ligandi & ſolvendi poteſtatem habens, privat ſe hac poteſtate, ſi hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubjectorum moribus exercet, nec cauſarum merita ſequitur, *c.* 60. *& c.*88. *cauſ.*11. *quæſt.*3. Similiter etiam Judæi ritus ſuos ita demùm retinent, ſi iiſdem citra contemptum Chriſtianæ legis utantur, amiſſuri ſine dubio permiſſa hactenùs, niſi ab illicitis temperaverint, *l.* 11. *C. de Iudæis & Cælic.* Et Comitibus Legatorum etiam extra

prȩfinitos limites morandi cum Perſis copia conceditur, niſi ſub ſpecie legationis diutiùs in qualibet perſonâ reſideant, nec legati reditum ad propria comitentur, *l.* 4. *C. de Commerc. & mercat.* Deniquè, quicunquè advocationem ſuam, vel aliquod aliud beneficium inornatè tractaverit, & à Domino ſuo admonitus non reſipuerit, & in ſuâ perdurans inſolentiâ, ordine judiciario, tàm judiciariâ, quàm beneficio exutus fuerit, non poteſt advocatiam & beneficium invadere. *Feud. l.* 2. *tit.* 27. § 7. Et propter hunc abuſum Angli privilegia Hanſeatica labefactâſſe & ſuſtuliſſe videri volunt, quâ de re vide *Meteran. lib.* 19. *pag.* 817. Quæ autem hactenus de abuſu dicta ſunt, in tantùm ſunt reſtringenda, ut is, qui *dolo* privilegio abutitur, non qui *culpâ* aliqua aut etiam *ignorantiâ* illud facit, privilegium perdat,

ſen-

ſententia etiã, ſeu ut quis ſe abuſum eſſe ſuo privilegio cognoſcatur, præcedat, per *d. tit.* 27. *feud. lib.* 2.

IV. Per delictum.

Quartò amittitur privilegium per *delictum*, inprimis *rebellionis*, *ſeditionis* & *ingratitudinis*. Nequè enim, quod præmii loco merentibus tributum, ad malè meritos & improbos pertinet, arg. *l.* 26. *§.* 1. *ff. de teſtam. mil.* ubi jus teſtandi de peculio, militibus conceſſum benè merentibus, adimitur iis, qui ignominiæ causâ miſſi ſunt. Sic Senatoris filia, quæ corpore quæſtum fecit, aut judicio publico damnata eſt, impunè libertino nubit, nec honos ei ſervatur, quę ſe in tantùm fœdus deduxit, *l.* 47. *ff. de rit. nupt.* Similiter ſi patronus ignominioſam libertam ſuam uxorem deduxerit, quia contra legem maritus fit, perdit beneficium hoc nomine à lege ſibi conceſſum, *l.* 48. §. 1.

eod. Clariſſimatûs itidem dignitatem habens, ſi eâ prædituſ, in aliquâ culpâ ſeu crimine fuerit deprehenſus, fori præſcriptione non utitur, quia omnem hujuſmodi honorem reatus excludit. *l.* 1. *C. ubi Senat. vel Clar. civ. vel crimin. conven.* Quo cum etiam Jus Canonicum congruit, quod ob homicidium paræcianos feudis & beneficiis anteà conceſſis in perpetuum privat, *c.* 10. *extr. de pæn.* Epiſcopaliſquè dignitas civitati ſubtrahitur, quæ ſuos Preſules interemit, *c.* 25. *cauſ.* 25. *quæſt.* 2. Inter omnia autem delicta nullum majus eſt rebellione & ſeditione, aut etiam ingratitudine erga ſuperiorem, hancquè contumaciam erga Principes, Præſides, Magiſtratus capite puniri, non præmio affici, jura volunt, per *l.* 6. *ſ.* 2. *de re milit.* nullamquè immunitatem delinquentibus tribuunt, ne ſub prætextu conceſſi

cessi privilegii flagitiorum crescat autoritas, vel publica vacillet utilitas, *l.* 2. *in fin. C. de privil. Schol. lib.* 12. Reipub. autem interest, ne delicta maneant impunita, *l.* 51. §. 2. *ff. ad L. Aquil.* inprimis rebellionum & seditionum, cùm nihil tàm regno sit perniciosum, quàm si populus addiscat in Dominum palàm obniti, ab eoquè non solùm impunè, sed & feliciter dissentire. *Strad. lib.* 2. *de bell. Belg. tom.* 1. quo in casu cogi debet, ut sit quietus, qui suo vitio renuit esse pacificus. *Cassiod.* 1. *Var.* 5. Sic Capuam receptam, & anteà rebellione amissam coërcuerunt Romani, ubi ager omnis & tecta publica pop. Rom. facta. Cæterum habitari tantùm tanquam Urbem Capuam frequentariquè placuit, corpus nullum Civitatis, nec Senatus, nec plebis concilium, nec Magistratus esse, sine consilio publico, sine impe-

rio multitudinem, nullius rei inter ſe ſociam, ad conſenſum inhabilem fore, præfectum ad jura reddenda ab Roma quotannis miſſuros ſanxerunt Patres, referente *Livio lib. 26. c. 57.* ita ut de eadem Capua idem *Liv. l. 31. c. 56.* dicat: Supereſt Urbs trunca, ſine Senatu, ſine plebe, ſine Magiſtratibus. Sub Claudio redditur Rhodiis libertas, redempta ſæpè aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant, *Tacit. lib. 12. annal.* Valecennatibus quoquè, ut ad recentiora deſcendam exempla, Anno 1567. ob motum religionis privilegia ſunt adempta, & Dux Albanus aliquot aliis præterea Civitatibus contributiones injunctas recuſantibus, privilegia ademit, *Strad. l. 6. tom. 1. de bell. Belg. Meteran. l. 4. pag. 138.* Idem Rupellanis Anno 1628. ob rebellionem uſu venit, *Meteran.*

teran. lib. 45. *pag.* 609. *Georg. Revell. lib.* 3. *de Rup. obs. & ded. pag.* 404. Casalium in Padi ripâ situm variis & amplis privilegiis & immunitatibus ab Impp. ornatum, ac postremò meri ac mixti imperii Jurisdictione donatum fuit à Friderico I. Anno salutis 1186. quam etiam gratiam illis CXXVII. annis pòst confirmavit Henricus. Sed cùm postea Casalenses tanti beneficii immemores cum Ticino, Alba Pompeja, Vercellis & Valentio contra Henricum ipsum conspirassent, universæ illę urbes privilegio & gratia à Cæsaribus concessa, exciderunt, indicto etiam Imperiali exitio, ut Albericus Rosatensis illius temporis JCtus loquitur, h. e. tanquam perduelles edicto Cæsareo proscriptæ sunt, *Thuan. lib.* 41. Anno 1585. cùm Bruxellæ in potestatem Ducis Parmensis reciderent, inter conditiones pactas,

quantùm ad privilegia, in Regis arbitrio relictum, ut ea, prout justum & æquum videretur, corrigeret, mutaret, minueret. *Thuan. lib.* 53. *Meter. lib.* 12. *pag.* 495. quemadmodum etiam Anno 1547. supplicibus Boëmis hę dictæ sunt leges, ut privilegiorum & immunitatum exempla & documenta omnia exhiberent, ex quibus, quæ vellet Ferdinandus Rex, revocaret, aut si videretur, denuò largiretur & confirmaret, *Thuan. lib.* 4. Hisce exemplis inprimis annumerandum est illud severum abolitionis privilegiorum exemplum, quod apud Burdegalenses contigit, quibus Anno 1548. propter seditionem & rebellionem omnia privilegia adempta, & postquam Decuriones literas omnes, quibus Civitatis immunitates & privilegia continebantur, exhibuissent, ibidem cremata sunt, ipsismet Burdegalensibus

bus ignem ſuccendentibus, Privilegia tamen poſtea ex clementia Regia reſtituta ſunt. *Thuan. lib.* 5. *Sleid. lib.* 21.

Caput XIV.

De
Amiſſione Privilegiorum totali voluntariâ, expreſſâ, ſeu de renunciatione & ceſſione privilegiorum.

TRiti juris eſt, omnes licentiam habere his, quæ pro ſe introducta ſunt, renunciare. *l.* 51. *C. de Epiſc. & Cler. c.* 6. *extr. de privil.* ac unicuiquè licere contemnere hæc, quæ pro ſe introducta, *l.* 41. *ff. de minor.* quod quidem, an in materia privilegiorum etiam obtineat, jam diſquirendum venit. Eſt autem *renunciatio* Privilegiorum duplicis generis, *Tacita* & *Expreſſa*. *Tacita* eſt, quæ fit per factum ali- Renunciatio. Tacita.

quod præsumtivum, uti per non usum, vel actum contrarium, & de hâc præcedenti capite actum est. *Expressa*, quæ fit facto, verbisquè expressis, & de hâc hîc loci tractabitur. Quod ergò de reliquorum jurium renunciationibus in jure statuitur, idem & de privilegiis dici potest, videlicet, quemlibet privilegiis suis competentibus regulariter renunciare posse. Dico *regulariter*, quia dantur casus regulam hanc limitantes, & exceptiones regulæ hujus quàm plures.

Expressa.

Renunciatio non procedit.

I. In privilegiis Jus divinum vel naturæ afficientibus.

Et *primò* quidem *diversum obtinet in privilegiis Ius divinum vel etiam naturæ quomodocunqué afficientibus*. Hinc etsi feriis renunciare possit, non tamen feriis in honorem Dei constitutis renunciare licet, *l. fin. C. de feriis.* & juxta Canonistas, nemo consentire potest, ut in loco sacro capiatur, aut inde violenter abripiatur, cùm id in injuriam Dei

&

& præjudicium immunitatum vergat, per *c. miror. c. frater.* 17. *quæst.* 4. Similiter nec defensionibus præsertim in criminalibus renunciari poteſt, quia defensio eſt juris naturalis, nemo verò membrorum ſuorum Dominus videtur, *l.* 13. *ff. ad L. Aquil.* ac proindè pro lubitu ſe pœnę ſubjicere non poteſt, ſed vel ſe ipſum vel alium pro ſe defensionem ſuſcipere decet, per *l.* 19. *ff. de pœn.* Privilegiis etiam jus ſanguinis vel agnationis afficientibus renunciari nequit, per *l.* 8. *ff. de R. I. & l.* 34. *ff. de pact.* quia jus naturale exinde immutaretur, quod tamen inter impoſſibilia juris refertur per *dd. ll.*

Secundò privilegiis renunciari non poteſt, *ſi hujuſmodi renunciatio impingat in bonos mores & ad delinquendum inducat.* E. G. ſi quis renunciet juri ad vindicationem furti, injuriarum, violentiæ ſibi ex privilegio, vel etiam jure

2. Vel bonos mores.

jure communi competenti, renunciatio hæc non tenet, quia turpem causam continet, & facit quò minùs à delinquentibus furti vel injuriarum pœna timeatur. *l.* 27. *§.* 4. *ff. de pact.*

3. Causam què publicam concernentibus. *Tertiò*, privilegiis renunciari nequit, *quando privilegium causam, non solius renunciantis, sed etiam mixtam alterius vel etiam causam publicam*, adeoquè non solum renunciantem, sed & alios afficit. Habet enim renunciatio talis vim pacti, pactum autem conventum tale non est servandũ, sed ante omnia animadvertendum, ne conventio in aliâ re facta, aut cum aliâ personâ in aliâ re aliavè personâ noceat, *d. l.* 27. §. 4. *ff. de pact.* Hinc est, quod, quamvis privilegio fori renunciari queat, id tamen tùm demum obtineat, si privilegium fori principaliter favorem renunciantis concernat, secùs verò, si etiam favorem supe-

ſuperioris reſpiciat, quo caſu abſquè ejus conſenſu & licentia, renunciatio facta non ſubſiſtit, ut in privilegiis excuſationum, *c. 5. extr. de arbitr.* Ratio autem cur exemptus non poſſit ſe alterius juriſdictioni ſine conſenſu eximentis ſubjicere, eſt, quia ipſius eximentis intereſt, ne ſubditus ſuus ab alio judicetur, eximens verò hac ratione juriſdictionem amittat. Sic nec Vaſallus poteſt in alterius juriſdictionem expreſſè vel tacitè invito Domino conſentire, quod ſi fecerit, prorogatio nullius eſt præjudicii, ſed Dominus eum rectè avocare poteſt, per *c. imperialem. de prohib. feud. alienat. per Loth.* Pari ratione nequè Clericis permiſſum eſt, juriſdictionem judicis tacitè vel expreſſè prorogare, abſquè conſenſu ſuperioris, quia tale privilegium fori non eſt perſonale, ſed toti ordini Eccleſiaſtico publicè

blicè indultum, *c. 12. extr. de for. comp.* Juri autem publico, pactis privatorum non derogatur, *l. 38. ff. de pact.* quâ de re fusiùs tractat *Gail. 1. obs. 40.* Intelligenda tamen hæc, quæ de jure publico dicta sunt, de jure publico *autoritate & utilitate*, quale est Jus Clericorum, Subditorum, SC^ti^ Macedoniani & aliorum; non verò de publico *autoritate tantùm*, quale est SC^tum^ Vellejanum, quod, etsi autoritate publica introductum est, favorem tamen non tàm publicum, nec utilitatem propriè publicam, quàm privatam fœminarum respicit, unde illi privilegio seu beneficio renunciare possunt, *l. fin. §. pen. ff. ad SC. Vellej. l. 21. C. eod.*

4. Nec in privilegio merè prohibitivo. *Quartò* renunciari non potest *privilegio merè prohibitivo*, quando videlicet privilegium annullat actum, & consensum prohibet ex clausula annullativa, per

c. 25.

c. 25. extr. de præbend. Vel etiam in odium alicujus introductum est, quale est beneficium SC[ti] Macedoniani, cui propterea renunciari nequit, quia in odium fœneratorum concessum est, ut scirent, qui pessimo exemplo fœnerarent, nullius posse filiifamilias bonum ex expectatâ morte Patris fieri, *l. 1. ff. ad SC. Maced.* Clerici etiam præter suprà adductam rationem, propterea fori privilegio renunciare nequeunt, quia in odium laicorum est introductum, qui Clericis oppido sunt infesti, *c. laicos. 2. quæst. 7.*

Quintò renunciari non potest *privilegio non existenti, nec impetrabili*, quia, quod quis si velit, habere non potest, id repudiare non potest, *l. 174. §. 1. ff. de R. I.* 5. Non existenti nec impetrabili.

Sextò renunciari non potest *Privilegio incognito.* Nemo enim præsumitur renunciare juri, quod 6. Incognito.

quod ſibi competere ignorat. *l.* 19. *ff. de inoff. teſtam.* & renunciationes ſtricti ſunt juris, nec in iis veniunt, niſi ea, quæ in ſpecie ſunt expreſſa, per *l. tres fratres. ff. de pact. l.* 47. *§.* 1. *Eod. l.* 9. *§.* 3. *ff. de tranſact.* Hinc ſi quiſpiam debitor in Inſtrumento renunciet omnibus beneficiis & indultis præſentibus & futuris, in genere & in ſpecie, non cenſetur renunciâſſe literis moratoriis, ceſſionis bonorum & ſimilibus, niſi expreſſè eorundem beneficiorum fiat mentio, cum expreſſa noceant, non expreſſa non noceant, *l.* 195. *ff. de R. I.* Hinc DD. ad hoc, ut renunciatio ſubſiſtat, volunt renunciantem, inprimis ſi talis ſit, qui jura & beneficia ſibi competentia ignorare præſumitur, quales ſunt mulieres, minores, ruſtici, &c. certiorari, actus etiam renunciationis ita concipi debere, ut de ſcientiâ renunci-

an-

antium certâ, eorumquè consilio & mente benè premeditatâ, mediantibus clausulis, wissentlich / mit wolbedachtem gemuth, etc. constare possit, nec Fenestra relinquatur, renunciationem factam revocandi.

Altera species amissionis Voluntariæ est *cessio*, quâ quis Jus suum ex privilegio competens in alium totaliter transfert & transfundit. Quemadmodum enim omnis actio omnequè Jus, quod quis sibi ex speciali pacto acquisivit, in alium pèr cessionem transfertur, per *l. ult. C. de hæred. & act. vend.* ita & privilegium & jus exinde competens ritè in alium transferri per cessionem potest. Id quod tamen de realibus privilegiis, quæ etiam extinctâ personâ perdurant, & ad hæredes transmittuntur, non de personalibus, quæ cum personâ extinguuntur, intelligendum est. Sic Fiscus Cessio privilegii.

Pri-

Privilegia ſua alteri cedere poteſt, *l. ult. C. de priv. Fiſc.* quia privilegium hoc eſt reale, & fiſcus jus ſuum certo reſpectu ad hæredes tranſmittit, nempe ad novos Principes & Magiſtatus, qui in Locum demortuorum ſubſtituti, perſonam anteceſſorum ſuorũ repræſentant, & fiſci cenſentur eſſe hæredes, *per l. 76. ff. de judic.* Similiter beneficium reſtitutionis in integrum à minore cedi poteſt, *l. 24. in pr. ff. de min.* quia & hoc beneficium reale eſt, & ad hæredes tranſmittitur, *l. 6. ff. de reſtit. in integr. l. 3. §. 9. ff. de minor.* Contra, prę̨lationis privilegiũ in dote mulieris perſonale eſt, *l. 12. C. qui pot. in pign. hab.* quippe ſolius mulieris providentia inductum, *§. fuerat. 29. Inſtit. de act.* ac proinde ad hæredes, inprimis extraneos non extenditur, nec iiſdem cedi poteſt. Jus protomiſeos ſimiliter ſive retractûs, quia in ſolâ fami-

liâ

liâ radicatur, personale est, alterique extra familiam cedi non potest, cum jura agnationis & sanguinis nullis pactis, renunciationibus vel cessionibus immutari vel tribui queant, *l. 34. ff. de pact. l. 8. ff. de R. I.* Ususfructus etiam, licet rem respiciat, quia tamen inseparabiliter personæ, cui competit, ossibus adhæret, cedi extraneo non potest, *§. finitur. Inst. de usufr.* quamvis commoditas percipiendi Usumfructum cedi vel vendi possit, *l. 12. §. 2. ff. de usufr.* Et in summa regula illa, in materiâ cessionum communis, In privilegiis quoquè obtinet, quod videlicet omnia transmissibilia sint etiam cessibilia, adeoquè privilegia ad hæredes transmissibilia cedi, & in alios transfundi queant, per *l. 42 ff. de admin. tutor.*

Cæterum, quisquis Jus suum privilegiatum alteri cedit, hoc attendat, ne in personam magis Requisita Cessionis.

pri-

privilegiatam jus ſuum tranſ-ferat. Quamvis enim ceſſio hęc non omninò pro illicita & prohibita haberi poſſit, quia quivis etiam debitore invito, nomen ſuum alteri cedere poteſt, *l.* 1. *C.de novat.* etiam potentiori & magis privilegiato, ei edicto tamen *l.* 1. *ff. de alienat. jud. mut. cauſ.fact.* peti poteſt, ut denegentur ceſſionario actiones, ni paratus ſit agere eo jure, quo agens uti debuiſſet. Vel ſi non denegetur actio, denegari debet privilegium fori, vel ſi quod aliud proprium jus habeat, quod non habuerit is, qui ceſſit actionem, ut perinde judicium procedat, ac ſi reo res eſſet cum eo, qui Judicii mutandi cauſa actionem ceſſit. Et ſic Romæ, cum multis legibus fœnebribus civium avaritia coerceretur, & viam fraudandarum legum hanc fœneratores inirent, ut ſociis, qui non tenerentur his legibus, nomina

mina cederent, atquè ita libero fœnore obruerent debitores, plebiscito cautum fuisse. *Liv.l.* 35.c.13.14. scribit, ut cum sociis ac nomine latino pecuniæ creditæ, jus idem, quod cum civibus Romanis esset.

Nec minus circa cessionem privilegiorum hoc observandum venit, ut cessio fiat in personam habilem. Habilitas autem in eo consistit, ut Cessionarius sit persona honesta, non infamis, nec à cedente sexu, vel etiam statu non distincta. Jnfami namquè portæ dignitatum non patent, ac proinde nec ulla prærogativa, quę per privilegium confertur, ei concedi potest. Similiter nec privilegia fœminarum, viris; studiosorum, non studentibus; Clericorum, Laicis; liberorum servis, cedi possunt, ob sexus & status differentiam, quorum intuitu primitùs privilegia illa indulta fuerunt.

Pluribus hanc materiam pertractârunt, *Cujac.* 10. *obſ.* 3. *Guid. Pap. decis.* 273. *VVeſemb. in paratit: de alien. jud. mut. caus. fact. n. ult. Ioan. à Sande de ceſſ. action. c.* 4. *n.* 29. & 30. ad quos lectorem remitto.

CAPUT XV.

DE

Amißione Privilegiorum minus voluntaria.

HActenus de amiſſionibus Privilegiorum Voluntariis, ſequuntur modi amiſſionis minus voluntarii, qui etiam nobis invitis obveniunt.

Amiſſio minus voluntaria.

Amittitur autem *privilegium* etiam *nobis invitis*, primò, *Morte concedentis* ſi videlicet non indefinitè (quâ de re vide ſupra *cap.* 9.) ſed *ad beneplacitum*, ſiveoluntatem concedentis, & non in perpetuum tributum, nec

I. Morte concedentis

nec per Succeſſorem confirmatum ſit, quia videlicet ipſius beneplacitum ſive voluntas concedentis morte exſpirat, *c.* 5. *extr. de reſcript. in* 6. ubi tamen diſtinguitur inter perſonam, officium ſeu dignitatem concedentis, ita ut beneficium à Papa conceſſum, uſquè ad voluntatis ſuæ (ſcil. Papæ) beneplacitum, mortuo Papa exſpiret, conceſſum verò uſquè ad beneplacitum ſedis Apoſtolicæ, morte fortè Papæ, tùm temporis ſedem Apoſtolicam tenente, non exſpiret, quia videlicet ſedes non moritur, ſed perſona. Unde ex identitate rationis colligi poteſt, privilegium ab Imperatore, & Rege conceſſum, uſquè ad beneplacitum eorum, mortuis iis exſpirare, conceſſum verò ad beneplacitum imperii vel regni, vel etiam Cæſareæ & Regiæ Majeſtatis non exſpirare cum Majeſtas, imperium, regnum,

etiam extincto uno vel altero Imperatore aut Rege, maneat. Congruit autem cum Jure Canonico, jus quoquè civile, quando in *l.4.ff. locati.* ita disponit: Locatio precariivè rogatio ita facta, quoad is, qui eam locâsset, dedissetvè, vellet, morte ejus, qui locavit, tollitur. Cui non repugnat *l. 8. §. 1. ff. de precar.* ubi statuitur, quòd à Titio preca riò quis rogavit, id etiam ab hærede ejus precariò eum habere; nec *l. 12. §. 1. ff. eod.* ubi dicitur: præcariò rogationem etiam ad hæredem ejus, qui concessit, transire, ad hęredem autem ejus, qui precariò rogavit, non transire, cùm ipsi tantùm, non etiam hæredi, concessa sit possessio: nec *c. 3. extr. de precar.* ubi similiter sancitur, precarium solvi obitu ejus, cui concessum est, non etiam concedentis. *Distinguitur* enim communiter hic *inter precarium indefinitum & defini-*

nitum, simplex & conditionatum, quod habet annexum certum aliquem temporis terminum & conditionem. Precarium indefinitum ac simplex transit in hæredes concedentis, non autem definitum & conditionatum ad certum tempus, videlicet beneplaciti, ac de hoc definito ac conditionato precario loquitur *d.l.4. ff. locati*: quippe quæ expressè beneplaciti tempus determinat, reliquę verò leges in speciem pugnantes loquuntur de precario indefinito & indeterminato, nullamque conditionem temporis annexam habente. Atquè hæc est vulgata harum legum conciliatio, quam etiam sequitur *gl. in d.c.3. extr. de precar.* quæ tamen propterea dubia videtur, quod omne precarium ex suâ naturâ intrinsecâ, determinatum tempus voluntatis seu beneplaciti in se contineat, *l.1.l, 2. §. 2. ff. de precar.* ne-

què is, qui precariò aliquid, & quidem ad certum tempus habet, exceptione adjuvandus sit, ne ei possessio auferatur, cùm nulla hujus conventionis (scilicet ad certum tempus determinatæ) vis sit, ut rem alienam domino invito possidere liceat, l. 12. in *princ. ff. eod.* Hoc ipsum animadvertens *Menochius lib. 1. de arb. jud. quæst. 69. n. 20. & 21.* ita leges hasce conciliat, quod *in precario duplex sit possessio, corporalis* penes rogantem precariò: & *Civilis* seu solo animo consistens penes concedentem, *l. 15. §. 1. ff. de precario.* Textum ergò *l. 4. locari* loqui de civili possessione, quòd videlicet respectu civilis possessionis precarium finiatur, quia concedens, ob secutam mortem velle desiit: reliquos verò in contrarium allegatos textus juris loqui de rei concessæ recuperatione, quam si hæres non revocet, sed eâ uti

quem

quem patiatur, eundem animum, voluntatem & patientiam habere censeatur, quàm primus concedens primitùs habuit. Transire ergò ad hæredem precarium, quoad recuperationem naturalis possessionis, quâ non revocatâ, precario is Dominus consentire dicatur. Unde *gl. ad d. l. 8. §. 1. ff. de precar.* ex novâ hæredis voluntate, patientiâ suâ precarium confirmantis, id provenire statuit, ut quod quis precariò à Titio rogavit, etiam ab hærede ejus precariò habere videatur. Privilegium igitur ad beneplacitum concessum tantisper durat, donec concedens illud revocet, quia beneplacitum nulli legi subjacet, per *l. 11. §. 7. ff. de legat. 3.* vel moriatur, quia voluntas morte solvitur & extinguitur, *c. si gratiose. 5. de rescript. in 6.* neque adversatur *c. 7. de off. & potest. jud. delegat. in 6.* ubi, si

cuipiam per delegationem commiſſæ fuerunt vices delegantis, ſub eâ formâ, donec eas duceret revocandas, nequaquam commiſſio hæc morte committentis exſpirat, ex quo res integra non eſt, hoc eſt, dùm delegante vivo delegatus juriſdictione uti cæperit. Id enim ex ſpeciali fit ratione, nimirum ob favorem juſtitiæ, & ſtudium eandem promovendi, cùm meliùs ſit hunc judicem procedere, quàm novo & incognito cauſam delegare, *l. ult. §. ult. ff. de Vacat. & excus. mun.* Deinde etiam diverſa eſt natura beneficiorum, ſeu Privilegiorum & officiorum, quia hæc morte concedentis non exſpirant, ſed expreſſam revocationem vel abolitionem Succeſſoris requirunt, cum honor delatus finem certi temporis ac loci non habeat, *l. 30. in pr. ff. de excuſ.* illa verò per ſupradicta, etiam nullâ præviâ ex-

expreſsâ còncedentis revocatione extinguuntur. Nec ſimiliter ad rem facit, quòd quidam ex *l.* 12.*verſ.ſin autem.C. de uſufr.*ubi uſusfructus alicuirelictusſub hac conditione,quamdiu filius aut alius quiſpiam manſerit ſub furore,ſi in furore filius vel alius quiſpiam deceſſerit, non extinguitur: argumentantur & concludunt, quòd ex quadam ratione identitatis, nequè privilegium ſub conditione beneplaciti datum morte concedentis exſpiret. Non enim argumentum ab uſufructu ad privilegium ſemper procedit, cùm hic jus quandoquè ſtrictum, illic æquitas ut plurimùm in conſiderationem veniat, & quod uſusfructus ſub prædictâ conditione relictus, etiam conditione illâ finitâ maneat, ex ſolâ fit ſpeciali æquitate & humanitate. Nam quia poſſibile erat usquè ad omne vitæ tempus uſufructuarii,non ad ſu-

am mentem venire furentem, vel conditionem impleri, humanissimum est, ad eorum vitam usumfructum extendi. Quemadmodum etiam si decesserit Usufructuarius ante impletam conditionem, vel furorem finitum, extinguitur usufructus: ita humanum est extendi eam in usufructuarii vitam, etsi antea decesserit furiosus, vel alia conditio defecerit, uti in eadem lege apertis verbis disponitur. Unde liquidò constat usumfructum totaliter constitutum, conditione sublatâ vel non adimpletâ, permanere quidem, sed non nisi per quandam extensionem, ex æquitate & humanitate speciali petitam, quam extensionem cùm leges & privilegia in jure non admittant, non mirum est, diversum in privilegiis obtinere, nec hoc in casu ex identitate rationis ab usufructu ad privilegia argumen-
ta-

tationem procedere posse. Interim quamvis morte concedentis regulariter beneficium ad beneplacitum concessum extinguatur, si tamen, concedente extincto, privilegiarius in usu & exercitio privilegii, ad defuncti beneplacitum primitùs concessum, indesinenter persistat, & hæres eum in eodem exercitio patientiâ suâ & conniventiâ relinquat, reviviscere privilegium illud & resuscitari verisimile est, priùs extingui, quàm ab hærede illud expressè revocetur, & retractetur, cùm, quod expressè non mutatur, nequè stare prohibeatur, *l.*27. *C. de testam.* Et hinc est, quòd quidam ICti privilegia ad beneplacitum concessa, morte Concedentis, hodiè non extingui, sed usu diversum observari, ac revocationem expressam vel concedentis, vel Successoris requiri statuant. Videantur pluribus de hac quæstio-

ne *Covarruv. lib. 3. var. resol. c. 15. Menoch. de arbitr. jud. quæst. 69. Gail. 2. obs. 60. n. 15. & 16. Klock. de contrib. c. 16. n. 120. & seqq. Lipsk. cent. 2. semis. 41. n. 8.*

2. Extinctâ personâ privilegiatâ. Secundò, *extinctâ personâ privilegiatâ, l. 196. ff. de R. I. l. 1. §. 2. ff. de const. Princ. c. 7. de reg. jur. in 6.* etiamsi privilegium sit datum in perpetuum, quia ista perpetuitas, quoad materiam subjectam, tantùm ad vitam hominis privilegiati extenditur, uti suprâ *c. 10.* probatum est, nisi privilegium personæ & hæredibus sit datum, aut aliæ circumstantiæ concurrant, de quibus suprâ *c. 2. 10. & 13.* copiosè actum est, ac proinde hîc repetere supervacaneum.

3. Extinctâ re privilegiatâ. Tertiò *extinctâ re privilegiatâ,* si videlicet castrum, Civitas, Ecclesia, collegium, authoritate & facto superioris, ob rebellionem vel crimen violatæ publicæ pacis sine spe reædificandi destructum,

ctum, soloquè æquatum sit, tùm enim, quia collegium, Ecclesia, Civitas, vel Castrum maximam patitur capitis diminutionem, etiam omnia jura & privilegia, qualia sunt jurisdictio, merum & mixtum imperium, statuta, consuetudines, exemptiones & immunitates, & in summâ, omnia jura in totum amittit, quia destructo principali, destruitur etiam accessorium, *l.* 21. *ff. quib. mod. usufr. amitt.* Nec refert, etiamsi Ecclesia, Civitas, castrum vel collegium reædificentur, vel restaurentur, quia etiam restaurata non recuperant sua antiqua privilegia, sed ea illis à superiore denuò restitui necesse est, & solennitas requisita in actu faciendo, etiam in eo reparando vel reficiendo requiritur. Quod si tamen non à superiore & Principe legitimo, nec ob aliquod patratum crimen, sed à tyranno vel hoste, belli tempo-

re, Ecclesia vel civitas destructa, aut castrum destructum, soloquè ęquatum sit, tantùm abest, ut jura & privilegia sua amittant, ut etiam alio loco restaurata, eadem retineant, *c. pastoralis.* 7. *quæst.* 1. quia bellum inter casus fortuitos numeratur, sicut & vis latronum & prædonum, *§. item is cui. Instit. quib. mod. re contr. oblig.* & jure civili latrones appellantur, qui injustum bellum movent, *l.* 24. *ff. decaptiv. & postlim. rev.* Similiter castrum destructum, & aliò translatum seu ædificatum, subditos & privilegia sua retinet, per regulam, quod surrogatum sapiat naturam sui surrogati, urbeetiam destructâ vel conflagratâ, civitas manet, cùm non in muris & mœnibus Civitas consistat, sed in civium omnium cœtu, sub ejusdem imperii summâ potestate, teste *Bodino de Rep. lib.* 1.

*c.*7. Hinc Athenienſes bello Perſico, ſuaſu Themiſtoclis, urbem penitus deſeruerunt, & navibus ſalutem ſibi quæſiverunt, cùm Themiſtocles, patriam municipes eſſe, non mœnia, civitatemquè non in ædificiis, ſed in civibus poſitam cenſeret, ac eandem non niſi ligneis mœnibus ſervari poſſe indicaret. *Juſtin. lib.* 2.*c.*12. *Plutar. & Corn. Nepos. in Themiſtocl.* Hoc quia Carthaginenſes non intelligebant, Carthago deleta eſt. Nam cùm Carthaginenſes per Legatos urbem non deleri à Romanis peterent, reſponſum eſt, ut in fide Senatus populiquè Romani permanerent, obſidibus 300. & navibus populo Romano datis, civitatem Carthaginenſium ſalvam fore jura, privilegia, immunitates eaſdem habituri, quibus antea uſi fuiſſent. Legati accepto reſponſo læti domum redierunt. Interea Sci-

pio Africanus Junior per Censorium Legatum, acceptis obsidibus populum Carthaginensem Universum urbe excedere jussit, sic tamen ut quæcunquè vellent exportare, urbemquè à portu remotiorem condere liceret. Carthaginensibus perterrefactis: fidemque S.P.què R. appellantibus, responsum est: Populum Romanum semper fidem coluisse, & quęcunquè à legatis eorum promissa fuissent, præstitisse, Civitatem verò mœnibus urbis minimè contineri. *Appian. in Lybico.* Quod si verò Ecclesia, civitas, castrum vel collegium superioris voluntate reædificentur & restaurentur, omnia amissa jura regulariter recuperant, quia tantùm reddit restitutio in integrum, quantùm abstulit læsio, & sicut deportationis ipsum per se nomen rerum omnium spoliatio est; ita indulgentiæ restitutio, bonorum & dignitatis,

uno nomine amiſſorum omnium ſit recuperatio, *l.fin.ʃ.fin. C. de ſent paß.* & reſtitutio ita facienda eſt, ut unuſquiſquè Jus ſuum in integrum recipiat, *l.24.ʃ.4.ff. de minor.*

Sed *quid ſi provincia vel Civitas regno, caſtrum civitati, vel etiam regnum regno, civitas civitati alteri uniatur & incorporetur, an per hoc privilegia antiqua extinguuntur?* Magnum ſanè, ne id fiat, periculum ſubeſt, ita ut vel ex hac ratione omnes Uniones & incorporationes difficultate ſua carere non ſoleant. Sic Anno 1617. cùm Benearnenſes Galliæ regno incorporandi eſſent, ſpecie futuræ concordiæ ſubverti privilegia, peti religionem, deſolari provinciam: majora flumina, ubi mare ſubierint, confundi aquis dominantibus & nomen amittere, cauſabantur Benearnenſes. *Gramond.l.3.hiſt. Gall. p.193.* Et Anno. 1604. cum

An per incorperationem privilegia antiqua extinguantur?

cùm Angliam, Scotiam & Hiberniam uno nomine Britanniæ conglutinare vellet Jacobus Angliæ Rex, Scotiæ Proceres inferebant, multarum rerum confuſionem ſub unico tantùm nomine in convocationibus Curialibus, in ſeſſionibus, officiis, legibus, conſuetudinibus, libertatibus, Regni privilegiis patere. *Petr. Matth. lib. 7. narrat.* 1. *n.* 13. Utut autem res periculi plena ſit ad quæſtionem tamen ipſam non niſi *diſtinguendo reſponderi poteſt.* Aut enim provincia vel civitas & ſimilia, adjiciuntur regno *pleno jure & ſimpliciter*; ita, ut fiant unum regnum per incorporationem; aut adjiciuntur *limitatè & cum conditione*, quoad quædam tantùm, retinendo proprium nomen, ſtatum, antiquam dignitatem, & omnia jura, quæ habebant ante unionem vel incorporationem. Priori caſu provincia vel civitas le-

legibus & Privilegiis Regni, cui incorporata eſt, ſubjicitur, quia quicquid Regno accedit, regnum eſt, per *l.*18.§.1.*ff.de pign. act.* & cùm regnum ſit univerſale, recipit augmentum, quod ſequitur naturam ſui Principalis per *l.*8.*C. de jur dot.* Hinc eſt, quòd domus religioſa aggregata Ciſtercienſibus eorum regulas ſervare tenetur, *c. recolentes. extr. de ſtat. Monach.* & Eccleſiæ inferiores regi debent ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ Metropolitanæ, quæ ut unicuiqué Sacerdotalis dignitatis eſt mater: Sic & Eccleſiaſticæ Magiſtra rationis, *c.*13. *diſtinct.*12. Secundo verò caſu provincia non ſubjiciturlegibus, aut conſuetudinibus regni, ſed propriis utitur, cùm unio non ſit facta ſimpliciter & pleno jure, ſed limitatè, adeoquè ceſſet in primo caſu conſiderata ratio, & urgeat contraria, ac idcircò contra-

rium

rium jus ſtatui neceſſe ſit. Retinet enim hoc in caſu provincia, civitas vel Eccleſia, alteri unita, ſuum nomen, dignitatem, & privilegia, arg. *c.5.& 6. cauſa 21.quæſt.1.* quâ de re pluribus videri poteſt *Vietor de cauſis exempt. concl.* 18. *& Speidel. in notab. jurid. Hiſt. polit. lit. v. in voce* Unirte Provincien. Sic Boruſſia, etſi ſit in jus ſortem, proprietatem & titulum coronæ Poloniæ Anno 1454. incorporata & inviſcerata, ſubjecta etiam in perpetuam Regis & ſuorum Succeſſorum, ac Regni Poloniæ ditionem, gubernationem, protectionem, poteſtatem, fidem, imperium & regimen, id tamen juribus Pruſſiæ ſemper ſalvis factum eſt. *Iur mun. terrar. Pruſſ. p.* 28. *&* 29. adeoquè jura ſua & privilegia particularia Boruſſia adhuc habet & retinet, quemadmodum & Lithuania per incorporationem antiqua ſua &

par-

particularia jura ac privilegia non perdidit, ſed ea conſtanter in hunc uſquè diem ſervat.

4. Quartò, privilegium ad certum tempus conceſſum, *elapſo tempore* extinguitur, *arg.l.* 87. §. 1. *ff. de legat.* 2. ubi *Gothofredus* notat, finitâ ætate, cujus favore conceditur privilegium, finiri privilegium. Favore enim minorum receptum eſt, ut eis ſtatim ab ipſo momento obligationis, vel ex lapſu diei abſquè præcedente interpellatione debeantur uſuræ, *l.* 3. *C. in quib. cauſ. in integr. reſtit. nec. non eſt*, quæ tamen mora ultrâ minorennitatem non durat, per *d. l.* 87. ne ſcil. ſicut pœna, ita & privilegium, certo tempore determinatum, contra legis voluntatem ulteriùs porrigatur, *l.* 8. *in fin.* §. *de poſtul.* Hinc de jure Canonico ii, quibus electio Prælati competit, & ad hoc trium menſium ſpatium conceſſum eſt, ſi tempus

Elapſo tempore.

pus præterire patiantur, eligendi potestate ea excidunt; & ad proximum eligendi potestas devolvitur, *c. 41. extr. de elect.* Et si Papa beneficia vacantia in Curia non conferat intra mensem à die vacationis; illi, ad quos collatio pertinebat, illa conferre poterunt, *c. statutum de præbend. in 6.*

5. Antiquatione. Quintò privilegium *antiquatione*, seu *per contrariam consuetudinem & usum* extinguitur, & quemadmodum consuetudo privilegium introducere potest & legem; ita & legem vicissim ac privilegium destruere. Magnæ quippe authoritatis consuetudo habetur, *l. 36. ff. de ll.* & quæ longâ consuetudine per annos plurimos observata sunt, non minus, quàm ea, quæ scripta sunt jura observantur, *l. 35. ff. eod.* Excipitur tamen ab hac regula privilegium nobilium in eo consistens, quòd torturæ subjici

jici non possunt, *l.* 11. *C. de quæstion.* Hoc enim privilegium ne qudem contrariâ consuetudine tolli potest, sed consuetudo illa temerariæ usurpationis nominatur, *in l.* 33. *C. de Decur.*

Sextò, finitur privilegium *finitâ dignitate & officio, cui privilegium primitùs datum est.* E. G. Tribunus militum, si intra dies certos, quàm Successor ejus in castra venerat, manens in castris, codicillos fecerit, & ibi decesserit, quoniam desinit militis loco haberi, postquam successor ejus in castra venit, ideò communi jure civium Romanorum codicilli ejus æstimandi sunt, *l.* 20. *in pr. ff. de test. milit.* Hoc tamen non obtinet in iis, qui ad majorem dignitatem & officium excellentiùs sunt provecti, hi enim etiam prioris dignitatis privilegia retinent, *l.* 11. *C. de excus. muner, lib.* 10. *& l.* 1. *C. de prim. secund. & notar. lib.* 12.

6. Finitâ dignitate privilegiari.

cùm

cùm per abſurdum, perquè temerarium ſit liberalitatem ſuperiorum quemquam aſtutâ interpretatione, non ad augmentum anteriorum privilegiorum, ſed diminutionem convertere, concedi, *l. 2. C. de præpoſ. agent. in reb. lib. 12.*

7. Reju- dicatâ. Septimò, privilegia extinguuntur *per rem judicatam*, ſi vid. ſuperior ſciens, contra privilegium judicaverit, & privilegiarius ab eâdem ſententiâ non appellaverit, *c. 21. extr. de ſent. & re jud.*

8. Per ſecundum Privilegium. Octavò, privilegium extinguitur per *ſecundum privilegium, expreſſam anterioris mentionem faciens*, juxta plurimorum JCtorum opinionem, qui id *ex c. 9. extr. de præſcript. & l. 15. C. de R. V.* eruere conantur. Quorum ſententia meo judicio in tantùm admitti poteſt, ut regula de privilegiis ad beneplacitum datis, intelligatur, adeo-

què

què privilegium primum ad beneplacitum concessum, per posterius sisti possit, quippe quod voluntatem concedentis immutatam esse ostendit. *Deinde* si privilegium anterius sit generale, potest ei per speciale posterius derogari, adeoquè prius per posterius tolli & extingui, cùm in toto jure generi speciem derogetur, & illud potissimùm habeatur, quod ad speciem directum est. *Tertiò*, si is qui anterius privilegium habet, eo dolo vel negligentiâ usus non fuerit, per expressa verba *in d.c. 9. extr. de rescript. l. 80. ff. de R. I.* Extra hos casus illorum arbitror veriorem esse sententiam, qui primam Principis concessionem, adeoquè prius privilegium posteriori prævalere statuunt. Est enim hæc opinio, tàm juri Canonico, quàm civili apprimè conformis. De jure namquè Canonico, si primus impetrave-

rit primam dignitatem in Ecclesiâ vacaturam, secundus verò certam dignitatem ipsius Ecclesiæ, cùm vacaret, & illa postmodùm vacat, debetur primo & non secundo *c.12.extr. de off. & pot. jud. deleg.* & possessio, quo anterior, eò melior & firmior, *c.9. extr. de prob.* De jure verò Civili prædia Domus Augustalis, si semel jure perpetuo, vel imperiali præceptione, vel autoritate Comitis ærarii privati apud aliquem fuerint, vel jam dudum sint collata, ad alium transferre perpetuarium non oportet, & apertè edicto definitum est, ut à perpetuario nunquam possessio transferatur, etiamsi alteri eam Imperator vel exoratus, vel spontè donaverit, uti loquitur *l. 5. C. de locat. præd. civil. lib. 11.* nequè aut precariò colorata, aut incubatio diuturna, aut novella possessio proprietatis privilegium abolere pos-

possunt, *l. 2. C. de fund. & salt. rei dimin. lib. 11.* Convenit enim Principum dignitati, ut unam linguam & unum calamum gerant, ac instar lapidis angularis, & polaris in cœlo stellæ, immobilis eorum sit voluntas. Congruunt etiam iisdem illa S. Scripturæ dicta: Semel locutus est Dominus, & quod scripsi, scripsi. Item, quæ processerunt de labiis meis, non faciam irrita, ut *Dd.* loquuntur. Hinc Princeps dicitur lex animata. *Novell.* 105. *c. 2. §. fin.* Nihilquè est, quod Lumine clariore præfulgeat, quàm recta fides in Principe, *l. 8. C. de sum. trin.* & principali autoritate nemo circumscribendus est, *l. 1. C. de his qui ven. ætat. impetr.* nec injuriæ inde oriri debent, unde jura nascuntur. *l. 6. C. unde vi.* quin potius causam habens à Principe à nemine molestari, sed perpetuò tutus esse debet, *l. 2. & 3. C. de quadrien.*

præscr. Accedit, quòd largitiones seu donationes, & per consequens privilegia Principum, ut & alii Contractus vim & vicem legis obtineant, *l.26. C. de don. inter. Vir. & Vxor.* Undè cum privatis non liceat donationem suam absquè causâ revocare, & in alterum conferre, multò minus Principem id facere decet, cujus proprium est concessa non auferre. *Novell.* 10. Deniquè privilegia ut plurimum promissionem annexam habent, quâ Princeps recipit se privilegia sua conservaturum, quales pollicitationes & promissiones loco pacti habentur, quo etiam Princeps obligatur, per *l.1. in pr. ff. de pact.* & *l. 1. in pr. ff. de const. princ.* Firmissima itaque in beneficiis Principum est conclusio, quod qui prior tempore est, potior sit jure, & quidem in tantùm, ut non attendatur, etiamsi posterior fortè do-

donatarius à poſteriore rem donatam vindicare poſſit, contra diſpoſitionem juris communis, in *l.*15.*C. d. R. V.* ubi traditur, eum, cui priori traditum eſt, in detinendo dominio potiorem eſſe. Hoc enim in Principe non procedit, qui eo ipſo, quod dat vel donat, transfert dominium rei donatæ ſine traditione, maximè ſi donaverit, non per modum contractus ſed gratiæ & meritorum contemplatione, per *c.* 17. *de præbend. in* 6. *c. tibi qui. de reſcript. in.* 6. Quæ cum ita ſe de jure habeant, conſequens eſt, quòd privilegia poſteriora, oblivione concedentis, vel importunitate acquirentis, nullo jure impetrata omninò caſſari abrogariquè debeant, id quod non tantùm diverſis præjudicatis in Regno Poloniæ, ſed & conſtitutionibus Regni Anno 1613. ita obtinere debere ſancitum eſt, referente Reverendiſſimo *Lipſ-*

ki. cent. 2. *semiss.* 41. *n.* 2. Plura de hac materiâ Lector reperiet, præter dictum *Lipskium*, apud *Gail.* 2. *obs.* 55. *Bossium de princ. & privil. ejus. n.* 315. *Specul. lib.* 2. *part.* 2. *de instr. edit. Gylman. in symphor. supplic. tom.* 1. *part.* 3. *vol.* 8. *n.* 17. *& seq. Menoch. de præsumpt. l.* 6. *c.* 40. *Peregrin. de jure fisc. lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 23. *&* 47. *& alios.*

9. Cessante causâ & ratione. Nonò, extinguitur privilegium *extinctâ & cessante causâ & ratione privilegii*, cùm secundum Philosophos regulariter sublatâ causâ, tollatur effectus, *c.* 60. *extr. de app.* id quod tamen non tàm de causa impulsivâ, quàm finali intelligendum esse, suprà *c.* 10. probavi, quorsum etiam lectorem remitto. Exemplis tamen rem fusiùs explicare, ut spero, juvabit, quorum plurima in jure occurrunt. Sic privilegium concessum ratione minorennitatis exspirat, quando quis ad majorem

rem ætatem pervenit, *l.* 87. §.1. *ff. de legat.* 2. Privilegium concessum ob paupertatem cessat supervenientibus divitiis, *l. cura.* 4. *§.* 1. *ff. de mun. & honor.* & quod pro necessitate temporis statutum est, cessante necessitate, debet cessare pariter, quod urgebat, *c. quod pro necessitate* 1. *quæst.* 1. Similiter privilegium concessum favore religionis cessat, cessante religione *l.* 1. *C. de hæret.* & privilegia Clericorum cessant, si ipsi ritè officio suo fungi cessaverint, *l.* 52. *§.* 1. *C. de Episc. & Cler.* Monasterium quoquè tam diu debet honoris prerogativa gaudere, quamdiu ibi viguerit observantia regularis, & idoneæ in illo inveniuntur personæ, alioquin cessante causâ, propter quam datum fuit, privilegium extinguitur & desinit, *c.* 25. *extr. de V. S. in fin.* Nec minùs Geometræ beneficio excusationis à tutela gaudent,

quamdiu Princeps curam alicujus rei illis junxit, hac verò ceſſante, ceſſat privilegium, *l.* 22. *§.* 1. *ff. de excuſ.* & miles militare deſinens, privilegia militum amittit, *l.* 20. *ff. de teſtam. milit.*

10. Per reprobationem & annullationem. Decimò, perditur privilegium *per reprobationem & annullationem*, ſi nimirùm in contradictorio judicio exceptionis contra privilegium ab adversâ parte inferantur, adeoquè illud nullum & invalidum eſſe per evidentes juris vel facti rationes evincantur. *Reprobare* enim *in jure eſt* exceptionem aliquam proponere, aut contra facta, aut contra perſonas, aut contra res aliquas, nempe allegare illa non debitè, nec legitimè facta, aut etiam per perſonas non audiendas, aut res eſſe admiſſione indignas; adeoquè hæc omnia rejicienda, & ad probationem contra ſe non admittenda, juxta *Damhouder. in prax. civil. c.* 183. Et quemadmo-

modum documenta literalia & teſtimonia etiam vitioſa, eò uſquè ſubſiſtunt, donec reprobata fuerint, aut exceptione labefactata; ita privilegia, quamvis nullo jure data, & per ſe nulla, eo, contra quem faciunt, tacente, & ne quicquam contradicente aut excipiente, ſæpè admittuntur, è contra vero, ubi reprobantur & refelluntur, plerumquè robur ſuum & vim deperdunt. Reprobari autem poſſunt omnia illa privilegia, quæ contra juris formam impetrata & data ſunt, qualia ſunt illa, quæ in ſeſe meram Juris civilis diſpoſitionem continent, aut ab eo emanârunt, qui ea concedendi facultatem non habuit, item, quæ lite pendente, ſub & obreptitiè, per dolum, fraudem, mendacium, contra communem utilitatem; aut etiam in præjudicium alterius obtenta ſunt; aut quorum tempus conceſſionis extin-

ctum; aut contra quæ est judicatum; aut quæ per non usum, abusum, delictum &c. deperdita, aut quæ à Judice concedente sunt revocata; vel quibus à privilegiario renunciatum est; aut quæ in aliquo suspecto loco, vitiata, rasa & cancellata, in sigillo etiam falsificata, ac falsis characteribus sensum immutantibus corrupta sunt, quæ omnia fusiùs colligi & intelligi possunt ex iis, quæ suprà *c.*6. de formâ privilegiorum pertractavi. Videatur etiam *Speculat. lib.* 2. *part.* 2. *de instrum. edit.* §. 11. *n.* 10. *Ius Saxon. l.* 1. *art.* 49. *in gloss. Damhoud. in prax. civil. c.* 187. *n.* 12. *Nep. à Montalb. de except. artic.* 2. *Ioh. Cervus in farrag. act. jur. civil. & provinc. l.* 1. *fol.* 10.

11. Revocatione concedentis. Undecimò denique finitur privilegium *expressâ concedentis revocatione*, h. e. quando Princeps vel superior quivis, qui Privilegium concessit, illud justâ de cau-

causâ retractat & annihilat. Ad hoc autem, ut privilegium revocetur, necesse est justam & probabilem causam præcedere, neque probanda est eorum opinio, qui Principibus *etiam ex nudâ voluntate, nullâ de causâ*, privilegii revocandi potestatem tribuunt, quin potiùs, si hoc ipsum facere presumant, illud reponi potest, quod olim, nescio quis miles Veteranus, promissa exigens, Sigismundo Imperatori immoderatam ejus fuisse petitionem dicenti, regessit: Poteras negare cùm peterem, nunc sine turpitudine, quod permissum est, rescindere non poteris; quæ quidem militis responsio, tàm æqua visa fuit Imperatori, ut confestim responderit; Si ex duobus alterum me ferre oportet, faciliùs rerum, quàm famæ jacturam subibo, ut refert *Æneas Sylv. l. 3. comm. in Panormit. n. 3.*

Causæ revocationis.

Potissima verò *revocandi* privilegia *causa est, si privilegium postea* (non apparenter & leviter, sed evidenter & enormiter) *nocere utilitati publicæ incipiat*, & medium aliud consulendi, aut corrigendi non supersit, subditique eo ad suam & Patriæ perniciem abutantur. Incautæ quippe matris esset infanti cultrum credere, aut cùm per ætatem, pedes nondum planè conformati, ambulationi impares sunt, liberum divagandi arbitrium permittere, uti benè monet *Zevecot. in obs. polit. ad Sueton. Cæsar. c.* 7. Ideò Augustus confœderatas quasdam urbes, sed ad exitium licentia præcipites libertate privavit, teste *Sueton. in Augusto c.* 47.

1. Ob publici boni enormem læsionē.

2. Ob ingratitudinem.

Accedit alia causa, *ingratitudo* videl., quam quidem tantoperè aversabatur Elisabetha illa Augustissima Angliæ Regina, ut si quid sit in rebus humanis, in

Spi-

Spiritum Sanctum peccatum, ingratitudinem esse statueret, cùm Anno 1598. Henricum III. Galliarum Regem fidei datæ commonefaceret. *Cambden. part. 4. hist. Elisab. pag.* 709. Hinc in jure nil æquè perit, quàm quod in ingratos collatum est, quo fit, ut filius ingratus ob ingratitudinem exhæredari, donatioquè inter vivos revocari possit. Nam qui obsequiis suis liberalitatem Patronorum provocarunt, non sunt digni, quo eam retineant, cùm cœperint obsequia negligere; cùm magis in eos collata liberalitas ad obsequium eos inclinare deberet, quàm ad insolentiam erigere, *l.* 1. *C. de revoc. donat.* Non tamen quęvis simplex ingratitudo effectum privilegii enervat, aut causam revocandi suppeditat, sed illa tantùm, quæ delictum comitem habet, nequè etiam donatio revocatur ex quavis levi, sed magna

tantùm ingratitudine, veluti ſi donatarius donantem capitis reum arguat, vel ſtatus quæſtionem ei moveat, *l. fin. C. de revoc. donat.*

3. Ob defectum materiæ & formæ.

Deinde *poßunt* etiam *privilegia omnia ex defectu materiæ vel formæ*, ex cauſis, ſuprà hoc & præcedentibus capitibus recenſitis, *regulariter revocari*, ſi videlicet Reip. & utilitati publicæ ſint pernicioſa, legibus divinis naturalibus, fundamentalibus adverſa, ſecùs ſi aliquibus defectibus levioribus laborent, quæ, ad exemplum exiguæ læſionis in contractibus, privilegia irrita non reddunt, nec revocabilia. Sic ob ſolam privilegii eminentiam, magnitudinem & nimietatem, quæ alioquin in primâ conceſſione privilegiorum, per ea, quæ ſuprà *c.* 6. dixi, attendenda veniunt, privilegia revocari non poſſunt, per *c.* 3. *extr. de donat. l.* 1. *ac* 4. *C. de revoc. donat.*

nat. & l. 4. C. de donat. Unde non usquè adeò malè Judæorum patronus Nicolaus ab Herode Judæis additus, cùm Judæi gentiles coram Agrippa de violatis privilegiis accusarent, locutus est: Omnibus, qui aliquam injuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatem majorem incumbit necessitas, nobis verò etiam impetrandi, quæ petimus, adest fiducia. Nequè enim aliud postulamus, quàm quod anteà vestrâ beneficentiâ concessum est, quodquè hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subjecti sunt imperio. Atqui, si magnum est vestrum beneficium, digni sumus, qui id retineamus, hoc ipso, quod nos dignos eo judicâstis; sin parvum, turpe fuerit, ne parva quidem vos posse concedere. *Joseph. lib. 16. antiq. Judaic. c. 4.* Sin autem privilegia ita sint immodica, ut po-

testa-

testatem dantis & personam accipientis excedant, damnumquè grave Reipubl. aut eversionem legum divinarum, naturalium & fundamentalium importent, non minùs atquè immodicæ donationes revocantur, per *c.* 2. *&* 3. *extr. de donat. Novell.* 7. *c.* 2. Sic Galba liberalitates Neronis, non plùs decimis concessis per 50. equites Romanos, eâ conditione revocandas curavit, exigendasquè, ut si quid Scenici vel Xystici donatum olim vendidissent, auferretur emptoribus, quando illi absumpto pretio solvere nequirent. *Sueton. in Galba c.* 15. Caroli VI. Galliarum Regis largitionibus immodicis soliti sunt præfecti ærarii subscribere; immodicè datum, &, repetatur. *Paul. Æmil. in Carol. VI.* & Matthias Rex Ungariæ coactus fuit, rogatione populi, donationes Uladislai, & nonnullas etiam ex suis irritas facere, *Decret.*

Decret. 2. Matth. Reg. §. & g. nos omnes. Nec minùs Imperator Zimiſces Baſilio cubiculario ademit, quicquid Nicephorus ipſi largitus fuerat; indignum eſſe dicens, publicis poſſeſſionibus multorum prꝗſtantium virorum ſudoribus & ſanguine partis, unum Spadonem perfrui. *Zonar. in Zimiſc. tom. 3. annal.* Ac de tàm profuſis largitionibus optimo jure id ſentire & dicere licet, quod olim Piſo de Ottone Imperatore ſentiebat & dicebat: Falluntur, quibus luxuria ſpecie libertatis imponit; perdere iſti ſciunt, donare neſciunt, *Tacit. l. 1. hiſtor.*

Poſſunt porrò privilegia revocari non tantùm ea, quæ in magnum detrimentum Reipubl. vergunt, ſed etiam quæ ex merâ & propriâ liberalitate ſuperioris, nullius cauſæ intuitu, donata, conceſſa & promiſſa ſunt per *c. ſi gratioſe de reſcript. in 6.* Id quod 4. Ex aliis cauſis.

quod tamen JC[ti] ut plurimùm cum hac limitatione intelligunt, ſi vid. dominium nondum translatum ſit, ſi verò per privilegia in ſimplicis donationis terminis conſiſtentia, traditione verâ vel fictâ dominium tranſlatum ſit, irrevocabilia cenſentur. Nam qui donat, ſic dat, ne recipiat, *l.* 1. *§.* 2. *ff. de precario.* Et traditio cùm ſit modus acquirendi de jure gentium, atquè hoc jure Princeps ſolutus non ſit, utiquè nec rem alteri quæſitam auferre poteſt. Unde nec Vaſallum feudo poteſt privare, ex quo in Vaſallum utile fundi dominium tranſiit, etiamſi directum Dominium apud Principem remanſerit, *c.* 1. *de nat. feud. c.* 1. *de feud. ſin. culp. non amitt.* Nec minùs *privilegia, ad beneplacitum conceſſa*, etiam quocunquè tempore à concedente revocari poſſunt, per ea, quæ ſuprà hoc eodem capite & aliis dicta ſunt, quæ hîc nauſeæ vi-

vitandæ ergò, non reiterabo. Ita ea, quibus clausula hæc reservatoria, *salvo jure mutandi, meliorandi, augendi, minuendi, revocandi & tollendi* (quæ Statutis Opificum, eorumquè ordinationibus semper annecti solet) addita est, tùm enim precariò concessa videntur, ac proinde nuda concedentis voluntate, & absquè causa revocantur, *l. 1. ff. de precar.* cùm nemini sit injurius, qui suo sibi reservato jure utitur, *tot. tit. C. de donat. quæ sub mod. vel condit.* Id quod deniquè etiam in iis, quamvis limitato respectu, obtinet privilegiis, quæ hanc habent annexam pollicitationem, quâ declarat & recipit Princeps se privilegia ista subditis conservaturum, & si quid alii contrà moliti fuerint, eorum defensionem & patrocinium suscepturum esse. Hæc enim (dummodò alia non concurrant obstacula revocationem non impedien-

dientia) non reſpectu loquentis & concedentis, ſed aliorum ſunt intelligenda, cùm nemo ſibi legem imponere cenſeatur, à qua nequeat recedere. *l. pen. ff. de recept. qui arbitr.*

Privilegia non revocanda.
I.
Ex affectibus.

Quemadmodum autem juſta de cauſa privilegia revocare licet, ſic primò *indignum* eſt, *ſi nullâ de cauſâ, ex ſolo odio vel irâ revocentur*, quemadmodum olim Pompejus, Luculli ſucceſſor, omnia ejus acta, non tàm publicæ utilitatis cauſa, ex odio & invidia anteceſſoris revocabat, teſte *Plutarch. in Lucull.* & Claudius omnia acta Caji reſcidit, *Sueton. in Claud. c.* 11. Zeno quoquè Imperator redux, omnia decreta Baſiliſci abrogavit. *Evagr. lib.* 3. *c.* 8. Deniquè Theodoſius iratus Antiochenis ob ſeditionem privilegia ademit, qui tamen reliquis tantò eſt laudabilior, quòd poſteaquam iram depoſuit, & ad ſe rediit, adempta pri-

privilegia iisdem restituit, ut videre est apud *Theodor. lib. 5. c.* 19.

Secundò, *Erronea* quoquè eorum est *opinio*, qui vel *ex solâ plenitudine potestatis privilegia revocabilia faciunt*, seducti potiùs, quàm ducti argumento *l. qui fundos. C. de omni agro des. lib.* 11. quippe cùm ibidem non de privilegiis agatur, sed de contractu emphyteutico, quem Princeps ita modificat, non novis quidem conditionibus, sed ea tantùm modificatione, quæ inierat à principio ex natura contractus, quod etiam privato, nedum Principi, licet. Quid? quòd contractus ibidem etiam ex causa modificatur, ne scil. alter fruatur fundis fertilibus & alter sterilibus, ex eoquè disponit, quòd vel is, qui accepit fundos fertiles, illos cum sterili bus compenset, vel fertilibus cedat, quod cùm ex justa fiat causa, utiquè non revo-

2. Nec revocantur ex solâ plenitudine potestatis.

revocatio,ſed reductio ad legem juſtitiæ & æquitatis dici meretur. Nequè quicquam facit,quod quidam opponunt, Principem poſſe mutare & revocare legem, ac jus commune pro beneplacito, ergò & privilegium. A mutatione enim & abrogatione,ſeu revocatione juris communis, ad revocationem juris ſingularis, quorſum privilegia pertinent, argumentum non procedit,cùm Princeps Jus ſingulare quæſitum alteri auferre nequeat, uti paſſim hoc tractatu probavi, ac privilegiorum natura ſit, ut perpetuò durent, *l. digna vox. C. de ll. & c. decet. de R. I. in* 6. maximè ſi Civitatibus conceſſa ſint, *l. vectigalia. C. de vectig. & comm.* Unde rectè *Bodin. l.* 1. *de Repub. c.* 8. Non eſt, inquit, conventionum ac legum perturbanda ratio, cùm lex ab ejus voluntate pendeat, qui ſummam in Rep. poteſtatem adeptus eſt, & quia

ſua

ſua lege omnes tenere, ipſe verò teneri non poteſt. At conventio inter Cives & Principem mutuam habet obligationem, à qua diſcedi ſine mutuo conſenſu non poteſt, nec in genere Princeps quicquam habet, quo ſubditis ſuperior eſſe videatur.

Tertiò, *privilegia* & immunitates *ex contractu vel titulo oneroſo conceſſa*, etſi ſubditis data, ne quidem à ſummo Principe ex plenitudine poteſtatis, multò minùs ab inferioribus Principibus retractari, revocari, abrogari, mutari, alterari, innovari, modificari aut imminui queunt. Princeps enim, cùm naturæ & gentium juri ſubſit, pactis talibus & contractibus non minùs quàm privatus obligatur, *l. benè à Zenone. C. de quadr. præſcript.* Meliùs itaquè faciunt Principes, ſi ſub initium conceſſionis hoc declinent, ut ex alia cauſa, quàm titulo oneroſo, vel ex contractu 3. Nec ex contractu vel titulo oneroſo conceſſa.

pri-

privilegia dentur, quam si post concessionem semel data revocent, id quod Rex Galliarum apud Genuenses debellatos fecisse scribitur, qui referente *Guicciard. lib.* 7. omnes pactiones, ante id tempus, inter se & illos factas, abolevit, iisdem tamen ferè rebus iterum, sed ut tanquam privilegia non pacta essent, concessis, quò omnibus ad libitum suum illos privare posset. Et Elisabetha Angliæ Regina Anno 1597. concessit, ut Hanseatici antiquis fruerentur privilegiis, modò illa, ut Privilegia ex Principum gratiâ indulta, & non ut facta ex juris rigore exposcerent. Privilegia enim ex Principum gratiâ subditis, nedum exteris, concessa, pro temporum ratione, Reipublicæ bono, aliisquè de causis legitimè posse suspendi, revocari & rescindi. Hanseaticos hoc in Daniâ & Sueciâ expertos, & in Angliâ Eduardo VI. Philippo,

lippo, Mariaquè regnantibus, *Cambden. in hist. Elisab. part.* 4. *pag.* 696. Turpe etiam est, si habitatores & negotiatores aliundè amplis privilegiis ad habitandum & negotiandum invitentur, illaquè postea revocentur, cùm & hîc contractus & factum intercedat, quâ de re olim inter Hanseaticos, Flandrenses & Russos in Novogardia Anno 1386. teste *Cranzio lib.* 9. *Vandal. c.* 20. lis fuit, adeò ut Hanseatici inhibuerint, nequis Mercator ejus communionis ullam societatem vel commercium habeat cum Flandrensibus & Russis, ob causam sæpè renovatam quod privilegiis & immunitatibus dudùm concessis frui non sinerent, quæ cum invitandis primùm in eam terram mercatoribus data sint, nunc illis in usum deducentibus revocari non possint, quia transibant jam in naturam contractus Facio, ut Facias. Ubi idem au-

thor hoc vero & pulchro epiphonemate narrationem concludit: *Sic se res vertunt, ubi tenuis primordiorum status permittit venientibus immunitatem, invitantur ut veniant, jam florescentibus rebus, qui invitavêre, vix patiuntur secum consistere, desiderium vertentes in contemptum, & deinde in fastidium.* Quòd si ergò privilegium originaliter in contractum transeat, & ex contractu, facto vel titulo oneroso, putà ex empto & vendito, aut aliquo facto commensurativo proveniat, utiquè strictè standum illi est, à Principe & successoribus, cùm Princeps ex talibus concessionibus, perindè ut quivis alius, obligetur & devinciatur, nullumquè majus sit encomium Principis, quàm si se bonæ fidei esse jactare possit, quod olim Augustus populo Romano, congiarium promissum exposcenti, respondit, teste *Sueton. in Aug. c. 42.*

Quar-

Quartò, nec *privilegia in remunerationem bene meritorum concessa*, revocabilia sunt, inprimis si meritum illud plurimùm salutis privilegianti attulerit, videlicet, si quis aliquem à latrunculis vel hostibus eripuit, & aliquid pro eo ab ipso accipiat, hæc donatio irrevocabilis, nec merces eximii laboris appellanda est, quod contemplatione salutis certo modo æstimari non placuit, *l.* 34. §. 1. *ff. de donat.* Quicquid enim benè meritis honestatis accidit, id solutum magis videtur esse, quàm præstitum, *Symmach.* 8. *Ep.* 1. Similiter si quis eloquentiâ & diligentiâ suâ quem meliorem reddat, ac idcircò beneficium habitationis in loco aliquo nactus fuerit, controversia ei moveri nequit, cùm non mera sit donatio, sed officium magistri quadam mercede remuneratum esse videatur. *l.* 27. *ff. eod.* 4. Nec in remunerationem concessa.

Quintò, nec *jurata privilegia* 5. Nec pri-

vilegia jurata. revocationem patiuntur, exemplo Gibeonitarum, quibus etiamsi astu eum decipientibus, Josua pacem juratam dedit, *Josuæ* 9. Saul verò violans, graviter punitus est, 2. *Sam.* 21. *v.* 1. & 2. quâ de re pluribus suprà *cap.* 10. actum est.

6. Nec privilegia Regni fundamentalia. His annumerantur sextò, *privilegia fundamentalia Regni, ac cujuslibet status*, qualia sunt illa, quę Electoribus, Principibus & reliquis statibus in aurea Bulla sunt concessa: item quæ sub incorporationem Regni Poloniæ, cum Lithuania & Prussia, Provinciis hisce sunt tributa. Hæc enim & id genus alia sua natura sunt irrevocabilia, cum contractus naturam sapiant, cui per supradicta, inprimis *cap.* 10. Princeps non minus quàm privatus stare tenetur.

7. Nec ex jure naturali Addi possunt septimò, *privilegia* illa *ex jure naturali gentiumvé descendentia*, qualia sunt superio-

riorum, ne vocenturin jus ſine venia, præfatione aut conceſſione Prætoria: Privilegia item Principum, Illuſtrium Perſonarum, Clericorum, Minorum &c. quæ ut immobilia, ſic & irrevocabilia habentur.

gentiumvè deſcendentia.

* Deniquè ſunt, qui *inter ſubditum & non ſubditum diſtinguant*, ita ut privilegium ſubdito conceſſum revocari, non ſubdito conceſſum non poſſe ſtatuant. Quæ tamen diſtinctio pluribus non arridet, nec ſanè recipienda eſt, cùm non minus contractus Principis cum ſubdito, quàm non ſubdito celebratus ſubſiſtat, & fidem Principi tàm ſubdito quàm alteri ſervare conveniat, niſi fortè juſta cauſa, ob quam privilegium conceſſum revocari poteſt, intercedat. Plura de hac materia videantur apud *Peregrin. de jur. Fiſci. l.* 1. *c.* 2. *Tap. in l. fin. de conſtit. Princ. c.* 2. *part.* 2. *Bodin. de Repub. l.* 1. *c.* 8. *Tholoſ.*

Diſtinctio inter ſubditum & non ſubditum.

de Rep. l. 7. c. 20. Alber. Gentil. de jur. bell. l. 3. c. 16. Gail. 2. obs. 60. Klock. de contrib. c. 16. n. 130. & seq. Faust. de ærar. class. 20. cons. 82. & 109. Arnis. de jure Majest. c. 7. Hunn. de autor. jur. c. 12. Enenckel. de privil. jur. civ. lib. 3. cap. 8. & 11. Besold. in delib. jur. ex lib. 1. Pand. c. 13. & & suprà c. 10.

CAPUT ULTIMUM.

DE

Amißione Privilegiorum Temporaneâ sive suspensivâ.

VIdimus hucusquè modos amissionis totalis Privilegiorum, supersunt *modi* amissionis *temporanei*, seu *suspensivi*, quibus privilegia non tam perduntur, & extinguuntur, quàm sistuntur, ita ut sublato impedimento, effectum eorum inhibente, pristinum suum robur & vigorem obtine-

tineant, idquè fit vel *per ingruentem neceſſitatem*, vel *per concurſum privilegiati, cum pariter privilegiato.*

Neceſſitas durum telum & extra rationem eſt, *Curt. l. 7. c. 7.* imò efficacior omni arte, non uſitata modò præſidia, ſed & nova admovens, *Idem l. 4. c. 7.* adeò ut ne Dii quidem illam ſuperent, aſſerente Lentulo apud *Liv. l. 9. c. 10.* Hæc navigia jactu exonerat, hæc ruinis incendia opprimit, hæc lex eſt temporis, *Senec. l. 4. excerpt. contr. 4.* Neceſſitatis vis.

—— Hujus curſus tranſverſi impetum
Voluerunt multi effugere, paucè potuerunt.

Laberius apud *Macrob. l. 2. Saturn. c. 7.* Hæc legem non habet, ſed ipſa ſibi facit legem, *c. remiſſionem 1. quæſt. 1.* Hâc deniquè ingruente, omnia privilegia, omnes immunitates & exemptiones ceſſant. Habent enim

hoc publicæ neceſſitates, ut impoſſibilia plerumquè perſuadeant, *Symmach.* 10. *ep.* 27. adeò ut *Val. Max. l.* 7. *c.* 6. *in pr.* exclamet: Abominandæ neceſſitatis amariſſimæ leges & truculentiſſima imperia, tùm urbem noſtram, tùm etiam exteras gentes, multa non intellectu tantùm, ſed etiam auditu gravia perpeti coëgerunt. Hinc etſi bona Eccleſiaſtica ab exactionibus & tributis ſint libera, urgente tamen neceſſitate, non minùs ſæpè in illis, quàm aliis immunitas illa ceſſat. Nam ſi neceſſitas fuerit in redemptione captivorum, tunc etiam venditionem rerum divinarum, & hypothecam, & pignorationes fieri concedimus, inquit Imp. *l.* 21. *C. de SS. Eccleſ.* Nec Eccleſia habet aurum, ut ſervet, ſed ut eroget illud & ſubveniat in neceſſitatibus, *c. aurum* 12. *quæſt.* 2. Et magnæ neceſſitatis tempore Eccleſiaſtici excuſari

ne-

nequeunt à murorum & civitatis cuſtodiâ & vigiliis, *c. 2. extr. de immun. Eccleſ.* Nec hodie adhuc in caſu neceſſitatis Eccleſiaſtici ſe oneribus hiſce ſubtrahunt, teſtante *Staniſlao Lubienſki in reſp. ad proteſt. pag.* 204. his verbis: Si his etiam temporibus urgente ſummâ neceſſitate talia à nobis peterentur, qui ſanguinem nos ipſum patriæ debere profitemur, non eſſemus alieni, quin vel bona Eccleſiæ taxarentur, vel Subditi noſtri par obſequium Reip. atquè Subditi Nobilium præſtarent.

Attendenda tamen circa hanc neceſſitatem quædam veniunt, &, 1. quidem, ut *Neceſſitas illa ſit publica.* Publica enim neceſſitas cuilibet privilegio anteferenda, & privilegium generaliter indultum non includit caſum publicæ neceſſitati contrarium, & ſi includeret, nihil valeret, *per l. jubemus. C. de SS. Eccleſ.* cùm

Neceſſitas ſit. Publica:

omnes in commune, si necessitas exegerit, conveniat utilitatibus publicis obedire, *l.* 1. *C. de navib. non exc. lib.* 11. Sic cùm Cosroës Persarum Rex ingentem cladem Romanis intulisset, Legatis insuper Cęsaris contemptim habitis, Heraclius Imperator eam injuriam ulturus, cùm nequè copias, quæ hostibus pares forent, nequè pecuniam haberet, aurum & argentum ex magnâ Ecclesiâ, & aliis sacris ædibus mutuatus, signari ex eâ pecuniam fecit, quâ militem conscripsit, insignemquè de hoste superbo victoriam reportavit, *Cußpin. in vit. Heracl. pag.* 152. *n.* 34. Et Anno 1455. cùm Proceres Poloniæ Brestam ad Regem Poloniæ Casimir. III. convenissent, flagitantibus stipendium militibus, inita est ratio parandæ pecuniæ, sacra Ecclesiarum vasa conflandi Archiepiscopo, & Uladislaviensi Posnaniensiquè Episcopo assentientibus.

bus. *Neugeb. lib. 6. pag.* 344. Nec minùs Gedanenses Anno 1577. bello, quod Stephanus Batoræus Poloniæ Rex illis inferebat, exhausti, idola argentea ex templis deprompta usibus publicis dedicârunt, conflataquè inde pecuniâ necessitatibus publicis subvenerunt. *Continuat. Schütz. lib.* 12. *fol.* 528. *b.*

Secundò, *necessitatem oportet* 2. Summa
etiam *esse summam*, & quidem talem, ut ei ordinariis mediis & subsidiis obviam iri nequeat, sed extraordinaria omninò requirantur. Quoties enim ordinaria sufficiunt, ad extraordinaria recurrendum non est. Hinc laudatur M. Anthonius Philosophus, quòd cùm ad bellum omne ærarium exhausisset, nequè in animum induceret suum, ut extra ordinem provincialibus aliquid imponeret, in foro D. Trajani auctionem ornamentorum Imperialium fecerit. *Capitol. in M.*

Anton. Philos. Et Hiskias valvas templi Domini confregit & laminas auri Regi Assyriorum dedit, 2. *Reg.* 18. *vers.* 16. ne videlicet cives gravioribus oneribus premerentur.

3. Ab Ordinibus Regni approbata. Tertiò, non sufficit necessitatem publicam urgere, sed & eam *publicè ab Ordinibus & Statibus Regni, Provinciarum, Civitatum approbari convenit*, cùm juxta *Comin lib.* 10. Principes nullum jus habeant, onus aliquod imponendi invito populo, & vana sit jactantia Principum, asserentium se habere privilegia, ut, quantùm velint, exigant à populo. Verùm, si Rex ad hunc modum dicat, habere se populum fidelissimum, qui libenter imperata faciat; qui nullum onus recuset; qui patientissimè quidvis toleret; qui damnum acceptum moderatissimè ferat, majorem sanè laudem ex eo sit habiturus, quàm si priùs illud dicat, suumquè pri-

vi-

vilegium sibi diligenter esse servandum contendat. De Brabantiâ memorat *Ernest. Eremund. in hist. Belg. tumuult. pag.* 25. eam tali gaudere privilegio, ne vectigalia aut exactiones subditis suis Principes imponant, sine Statuum Patriæ consensione. Et in Angliâ subditi in publicis necessitatibus Regi non subveniunt, nî publica Curialium Prætorianorum, qui semel quadriennio coguntur, sanctione decernatur. *Petr. Matth. lib. 6. narr. 2. n. 3.* nec quindena vel decima (taxatio in Angliâ certâ) imponitur, nisi ex Ordinum consensu in Parlamento, *Cambden. part. 1. hist. Elisab. pag.* 72. quo jure etiam Borussia gaudet.

Quartò, *Necessitatem oportet etiam esse veram, non fictam vel simulatam*, quâ in parte Angliæ Reges præprimis malè audiunt, qui quoties cogere volunt magnam aliquam vim auri, bellum 4. Vera, non ficta, sed simulata.

 pa-

parant in Scotos vel alios,& collecta nonnunquam pecunia, quantùm satis est in annum, post trimestre copias dimittunt. Quã rationem optimè calluit Eduardus, eaquè non semel usus est, teste *Cominæo lib.* 5. *&* 6. Fugienda verò ars illa, quâ nonnulli utuntur, ut, dum utilitatem, vel reparationis urbium, vel exercitus collectionem proponunt, extremam necessitatem fingunt, populoquè excitant metum hostis, & posteà pecuniis exactis opera imperfecta relinquunt, aut pacem concessam prætendunt, ubi benè monet *Petr. Greg. Tholos. lib.* 3. *de Rep. c.* 6. *n.* 32. Deterrimum genus est eorum, qui necessitates fingunt, ut sub prætextu earũ habeant, quod in alios (quandoquè Magistros ad nequitiam improbos) prodigaliter effundant. Quo nomine derisus aliquando fuit Henricus III. Galliarum Rex: Hic enim cùm An-

Anno 1585. ad privata desideria explenda, & alienam insaniam luendam, sibi pecuniâ opus esse intelligeret, in eam solam curam incumbebat, ut per licita & illicita rem nummariam explicaret. Habitâ itaquè per Cancellarium in Senatu oratione edictorum publicationem urgebat. Orationis summa hæc fuit, ut edictorum iniquitati necessitatem prætexeret, eam hujusmodi esse dictitans, ut à cunctis ubiquè conspiceretur, quæ verba hûc illûc jactato corpore circumspiciens, cùm subindè repeteret, risum astantibus movit. Nam aderant in comitatu Regis gratiosi pleriquè aulici, qui favore immodico freti, cùm nullum, sive rapacitate, seu profundendi libidine, ad exhauriendum ærarium, modum facerent, per necessitatem illam intelligi putabantur, *Thuan. lib.* 78.

5. Deniquè necesse est, *ut necessi-*

tate

Non perpetua. *tate cessante, privilegium pristinas vires, & plenum iterum vigorem recuperet*, quia quod pro necessitate temporis statutum est, cessante necessitate cessare debet, *c. quod pro necessitate.* 1. *quæst.* 1. Et tantùm de necessitate in genere.

Causæ necessitatis in specie. In specie quærat fortè aliquis, *quænam ergò sint illæ causæ necessariæ in specie dictæ, cursum privilegiorum sistentes?* Ad quam quæstionem, etiamsi non omnimodè plenè responderi possit, multo minùs casus omnes, quia infiniti sunt, & pro ratione circumstantiarũ variabiles enumerari queant, communiter tamen hoc reponitur, quòd *necessitas belli, pestis & famis* illæ ipsæ sint potissimùm causæ, privilegium cessare facientes, idquè per *l. 2. C. de quib. mun. nem. se lic. excus. lib.* 10. *l.* 1. *&* 2. *C. de navib. non excus. lib.* 11. Referuntur enim hæc omnia inter casus insolitos, qui si

ſi intercedant, habens immunitatem à muneribus ordinariis & extraordinariis, immunitate ad tempus non gaudet, quia illa immunitas ad onera & munera ſolita tantùm, in caſu talis neceſſitatis, reſtringitur, ſed concedens præſumitur tempore conceſſionis de caſu inſolito non cogitâſſe, cùm privilegium ad non cogitata non extendatur, per *l.* 9. *§.* 1. *& l. ſeq. ff. de tranſact. l.* 2. *C. de SS. Eccleſ. l.* 78. *§. fin. ff. de contr. emt. l.* 10. *§.* 1. *ff. de annuis legat.* Hinc tempore famis licet ſacra vaſa diſtrahere, quoniam non abſurdum eſt, animas hominum quibuſcunquè vaſis vel veſtimentis præferri, *l.* 21. *in fin. C. de SS. Eccleſ.*

Cæterùm, quæ ſuprà tàm de neceſſitate in genere, quàm in ſpecie dicta ſunt, hanc *limitationem recipiunt*, ut ſcil. locum habeant *in immunitate generaliter & ſimpliciter conceſſa*, non verò, ſi im- Limitatio Regulæ.

immunitas in ſpecie, ab oneribus belli, conceſſa fuerit, per *l.* 11. *in fin. ff. de vacat. muner.* nec etiam, ſi ex conjecturâ aliquâ liqueat, tempore conſtitutionis cogitatum de bello, ac eo fine privilegium impetratum fuiſſe, utpotè, ſi concedatur alicui immunitas tempore belli, vel etiam verbis omnem exceptionem excludentibus. E. G. ab oneribus quibuſcunquè cogitatis vel incogitatis, ſolitis & inſolitis, nullo unquam tempore, ex quacunquè causâ aut occaſione inſtituendis aut imponendis, qualibus verbis (etiam neceſſitatē quamcunquè excludentibus) in privilegio incorporationis Terrarum Pruſſiæ, à Caſimiro III. Rege Poloniæ Anno 1454. Cracoviæ conceſſo, ab omnibus exactionibus & teloneis, Boruſſia abſolvitur & immunis pronunciatur, *Iur. Munic. terr. Pruſs. pag.* 19. Et tantùm de primo modo ſuſpen-

ſpen-

ſpenſivo privilegiorum, nimirùm de neceſſitate, quâ de re copioſiùs conſuli poſſunt, *Tap. de conſtit. Princ. part. 2. c. 9. n.43. Ripa de peſte paſſim & ſpeciatim, c. 4. n. 184. Mynſing. 4. obſ. 70. Gail. 2. obſ. 52. n. 26. & ſeq. Fauſt. de ærar. claſs. 5. conſ. 46. 47. & 48.* Item, *claſs. 7. conſil. 8. Klock. de contrib. c. 16. n. 109. & ſeq. ſect. 1.*

Deinde ſuſpenduntur etiam & ceſſant privilegia, *per concurſum privilegiati cum æquè privilegiato*, ita ut minor adverſus minorem, miles adverſus militem, mulier adverſus mulierem, aut ruſticus adverſus ruſticum privilegiatus non ſit, tunc enim conquaſſantur privilegia & rediguntur ad jus commune, per *l. verum. §. pen. cum l. ſeq ff. de minor.* Hoc tamen intelligendum primò eſt, *de eis privilegiatis, qui ſimul actu ſunt privilegiati*, alioqui ſi alter actu ſit privilegiatus, alter

Concurſus privilegiati cum æquè privilegiato, an & quatenus privilegium ſuſpendat?

ter potentiâ, ille contra hunc privilegio uti poteſt, per *l.* 44. *ff. ex quib. cauſ. maj. in integr. reſtit.* ubi major, quamvis Reip. causâ abſens, non reſtituitur, quia videlicet non eſt læſus abſens privilegiatus, ſicuti nec Eccleſia præſcribit contra Eccleſiam, niſi tanto tempore, quanto privatus, vid. 40. annis, quia Eccleſia non reperitur activè privilegiata in præſcriptione, ſicuti paſſivè. *Auth. quas actiones C. de SS. Eccleſ. c.* 15. *extr. de præſcript.* Deinde, *quando privilegiatus actor agit de damno vitando, ille verò, contra quem actio intentatur, agit de lucro captando*, tùm privilegiatus de damno vitando agens, præfertur ac utitur privilegio ſuo contra reum privilegiatum tractantem de lucro captando, cùm non ſit par eademquè ratio, amittere debita, & lucra non capere, *l. fin.* §. 2. *in fin. C. de Codicill.* Hinc mulier fidejubens po-

poteſt uti beneficio SC. Vellejani contra aliam mulierem, in cujus favorem fidejuſſit, per *l.* 5. *C. ad SC. Vellejan.* Tertiò inter duos privilegiatos *præfertur* ille, *qui habet privilegium Iuri communi, aut ſaltem juris regulis magis conveniens.* Unde ſi pupillus ex ſuo privilegio velit convenire viduam, vel aliam perſonam miſerabilem coram Principe, & miſerabilis illa perſona omninò ſe coram ordinario judice conveniri velle aſſerat, ob privilegium à lege ſibi tributum, hoc ſanè caſu pupillus ſuo privilegio uti non poteſt, quia privilegium miſerabili perſonæ conceſſum, ne invita conveniatur coram alio, quàm judice ordinario, juri communi congruit, *l.3.C. ubi in rem act.exerc.deb.* à quo, cùm privilegium pupilli recedat, meritò privilegium miſerabilis perſonæ, jure communi indultum, obtinet. Deniquè privilegio adver-

ſus

ſus privilegiatum tùm demùm quis uti poteſt, *ſi id privilegium altero ſit ſpecialius, vel etiam potentius*, vel ex causâ favorabiliori conceſſionis, vel ex majori ratione unius præ altero, vel ex majori ſolennitate & corroboratione, ſimilibuſque cauſis aliis quas recenſet *Tap. de conſtit. Princ. part. 2. c. 8. n. 8. & ſeq. Covarr. pract. quæſt. c. 7. & Enenckel. lib. 2. de privil. jur. civil. c. 5.*

Privilegium affirmativum & negativum utrum præponderet?

Unica adhuc quæſtio circa concurſum privilegiorum ſupereſt, videlicet *duobus privilegiis, affirmativo ſive permittente, & negativo ſeu prohibente concurrentibus, cui ſtandum ſit*, vel quodnam eorum potiſſimùm attendendum veniat? Negativum prævalere videtur, *arg. l. 3. §. liberti. ff. de ſuſpect. tutor.* Nam, quamvis hæc ſit regula affirmativa, quòd quilibet de populo poſſit accuſare ſuſpectum tutorem vel curatorem, quia crimen hoc eſt publi-

blicum, & cuivis ex populo permissum, *l.* 1. §. 6. *ff. eod.* potior tamen est regula negativa, quæ, cùm crimen hoc, si tutor vel curator dolum vel latam culpam admiserit, infamiam importet, §. *suspectus autem Inst. de susp. tut.* libertis facultatem accusandi Patronos adimit, & ne quidquam, quod ad infamiam patronorum pertinere videatur, suscipiant, prohibet, *l.* 11. *ff. de dolo.* Ratio verò, cur negativum affirmativo prævaleat, hæc est, quia regula affirmativa generalis est, negativa vel prohibens, specialis, in toto autem jure generi per speciem derogatur, & illud potissimum habetur, quod ad speciem directum est. *l.* 80. *ff. de R. I.* quæ omnia fusiùs pertractavit *Sichardus ad l.* 4. *C. de testam. milit. n.* 6. *&* 7. quamvis non pauca habeat, quę dubitatione non careant, de quibus liberum cuiquè suum relinquo judicium.

At-

Atque hic terminum operi huic pono, &

Omnia cum veterum sint deflorata libellis
Multa loqui breviter, sit novitatis opus.

F I N I S.

INDEX

Materiarum & rerum præcipuarum.

A.

H.

I.

L.

R.

quando

ERRATA.

PAg. 3. lin. 14. JASKI. p. 5. l. 12. cogitata. p. 8. l. 8. veſtris ſub auſpiciis. p. 11. l. 8. de amiſſione privilegiorum totali. p. 19. l. 10. c. gratia de reſcript. in 6. p. 20. l. 15. tali exemplo. p. 21. l. 11. recognoſcit. ibid. l. pen. exempto. donato. p. 22. l. 10. hanc. p. 23. l. 3. §. ſed & quod verſ. p. 24. l. ult. *dele* totam lineam. p. 25. l. 6. poſt hæret. *dele* comma. Ibid l. 7. de bon. aut. Jud. poſſid. Ibid. l. 15. de reb. aut. Jud. p. 28. l. 13. Procuratorem. p. 32. l. 17. ne egeat. p. 33. l. ult. intelligitur. p. 34. *in margine* ſint mixta. p. 35. l. 3. litem. p. 41. l. 17. *dele* in p. 49. l. 20. Affirmativum. p. 51. l. 2. provenit; Vel. Ibid. l. 20. in ſe eſt favorabile. p 56. l. 4. mandatam. Ibid. l. 18. quod cujuſcunque univ. nomine. p. 60. l. 3. ſpeciem. Ibid. l. 17. *dele* omnia, p. 62. l. 6. de reb. aut Jud. Ibid. l. 18. haut ſecus. p. 63. l. 22. Comes Plavenſis. p. 67. l. 5. *dele*, anim. p. 77. l. 5. ſciſcitanti lepido p. 82. l. 6. vero. p. 83. l. 4. nati de feud. def. cont. ſit. Ibid. l. 10. & 26. ff. de ſtat. hom. p. 86. l. 5. in c. unic. Ibid. l. 8. pertinent. p. 97. l. 15. quid. p. 100. l. 17. privilegium. p. 103. l. 11. majus omninò. p. 104. l. 4. actum eſſet cum Imperio. p. 115. l. 3. qui mil. p. 118. l. 7. ut vix. Ibid. l. 12. ſubveniri. p. 131. l. pen. reciditur? p. 133. l. 21. puniantur. p. 135. l. 18. tendunt. p. 139. l. 1 contra jus vel. p. 141. l. 10. *dele* quicquam. p. 146. l. 23. non proſunt. p. 160. l. 11. p. 163. p. 164. l. 15. ſpeciali aliquo indulto. p. 173. l. 3. cum lepido. p. 170.